ИВАН ЕФРЕМОВ
МЪГЛЯВИНАТА АНДРОМЕДА

Превод от руски: Николай Кетибов, 1960

chitanka.info

ОТ АВТОРА

Още не беше завършено първото публикуване на този роман, когато изкуствените спътници започнаха да обикалят около нашата планета.

Пред тоя неопровержим факт с радост съзнаваш, че идеите, които са заложени в романа, са правилни.

Размахът на фантазията на техническия прогрес на човечеството, вярата в непрекъснатото усъвършенствуване в светлото бъдеще на разумно организираното общество — всичко това така осезаемо е потвърдено от сигналите на малките луни. Чудното по бързина изпълнение на една от мечтите в „Мъглявината Андромеда“ поставя пред мен въпроса: доколко реално е разгърната в романа историческата перспектива на бъдещето? Още като пишех, аз изменях времето на действието — приближавах го към нашата епоха. Отначало ми се струваше, че гигантските преобразования на планетата и живота, описани в романа, не може да бъдат осъществени, преди да изминат три хиляди години. Аз изхождах в изчисленията си от общата история на човечеството, ала не се съобразих с ускорените темпове на техническия прогрес и главно с онези гигантски възможности на почти безграничното могъщество, което човечеството ще получи при комунистическото общество.

Като доработвах романа, аз съкратих набелязания отначало период на едно хилядолетие. Но пускането на изкуствени спътници на Земята ми подсказа, че е възможно събитията в романа да протекат още по-рано. Ето защо всички определени срокове в „Мъглявината Андромеда“ са сменени с такива, в които читателят сам би вложил своето разбиране и предчувствие за времето.

Особеност на романа, която може би не веднага ще се подразбере от читателя, е наситеността с научни сведения, понятия и термини. Това не е от недоглеждане или нежелание да се разясняват сложните формулировки. Струва ми се, че само по този начин на разговорите в действията на хората от нашето време, когато науката трябва да се

внедри дълбоко във всички понятия, в представите и езика, може да се придаде нещо от колорита на бъдещето.

ПРЕДГОВОР КЪМ БЪЛГАРСКОТО ИЗДАНИЕ

Новината, че моят роман за бъдещето се превежда в България, много ме зарадва. Българският език е най-близък до моя роден език. Смятам, не само защото съм русин, а поради неизбежния ход на историята и заслугата на нашия народ пред цялото човечество, че руският език заедно с близките нему славянски езици ще легне в основата на онзи единен език, на който в бъдеще ще говори обединеното население на нашата планета.

И ето че романът „Мъглявината Андромеда“ — опит да се надзърне в това приближаващо време — се издава на още един от езиците, които принадлежат на настъпващата ера на световния комунизъм.

Москва, 29 октомври, 1959 г. И. А. Ефремов

ГЛАВА ПЪРВА
ЖЕЛЯЗНАТА ЗВЕЗДА

В слабата светлина, която се отразяваше от тавана, скалите на уредите приличаха на галерия от портрети. Кръглите изглеждаха лукави, напречно овалните се разтапяха в нагло самодоволство, квадратните бяха застинали в тъпа увереност. Блещукащите в тях сини, небесносини, оранжеви, зелени светлинки подчертаваха впечатлението.

В центъра на извития пулт се открояваше широк яркочервен циферблат. Над него някак неудобно се беше привела млада девойка. Забравила за креслото до себе си, тя бе приближила глава до стъклото. Аленият отблясък правеше лицето й по-старо и сурово, очертаваше тъмни сенки около издадените пълнички устни, заостряше малко чипия й нос. Широките навъсени вежди бяха станали съвсем черни и придаваха на очите мрачния израз на обречен човек.

Пеенето на броячите се прекъсна от слаб металически звън. Девойката трепна, изправи се и обтегна назад тънките си ръце, като разкършваше уморения си гръб.

Отзад щракна вратата, появи се едра сянка, превърна се в човек с отсечени и точни движения. Разля се златиста светлина и гъстата тъмночервена коса на девойката сякаш заискри. Очите й също пламнаха, изпълнени с тревога и любов, когато тя се обърна към влезлия.

— Нима не сте заспали? Сто часа без сън!…

— Лош пример? — без да се усмихва, но весело попита влезлият. В неговия глас се промъкваха високи металически нотки, които сякаш занитваха речта му.

— Всички други спят — несмело каза девойката — и… нищо не знаят — добави тя полугласно.

— Не се страхувайте да говорите! Другарите спят и сега само ние двамата сме будни в Космоса, а до Земята има петдесет билиона[1]

километра — всичко парсек[2] и половина!

— И анамезон[3] е останал само за едно ускоряване! — Ужас и възторг звучаха във възклицанието на девойката.

С две стремителни крачки началникът на тридесет и седмата звездна експедиция Ерг Ноор се озова до яркочервения циферблат.

— Петият кръг!

— Да, влязохме в петия. И… нищо. — Девойката хвърли красноречив поглед към звуковия рупор на автомата-приемник.

— Виждате ли, не бива да се спи. Трябва да се обмислят всички варианти, всички възможности. Към края на петия кръг трябва да вземем решение.

— Но това са още сто и десет часа…

— Добре, ще поспя тук, в креслото, когато спораминът[4] престане да действува. Взех го преди едно денонощие.

Девойката съсредоточено съобразяваше нещо и най-подир се осмели:

— Може би трябва да скъсим радиуса на кръга? Ами ако е станала повреда на предавателя им?

— Не бива! Да се скъси радиусът, без да се намалява скоростта — това значи мигновено разрушаване на кораба. Да се намали скоростта и… после без анамезон… парсек и половина със скоростта на най-старите лунни ракети? Чак след сто хиляди години ще се приближим до нашата Слънчева система.

— Разбирам… Но не е ли възможно те…

— Не! В ония далечни времена е било възможно хората да постъпват небрежно, да се лъжат взаимно или самоизмамват. Но не и сега!

— Не това имам предвид — обида прозвуча в резкия отговор на девойката. — Аз исках да кажа, че „Алграб“ навярно се е отклонил от курса и също ни търси.

— Не може да се отклони така много. Не може да не е тръгнал в определеното време. Ако се е случило невероятното и са излезли от строя и двата предавателя, звездолетът без съмнение би започнал да пресича кръга диаметрално и ние щяхме да го чуем на планетарно приемане. Невъзможно е да сме сбъркали — ето и условната планета!

Ерг Ноор посочи огледалните екрани, които се намираха в дълбоки ниши от четирите страни на поста за управляване. В

непрогледен мрак горяха безброй звезди. На левия преден екран бързо прелетя малък сив диск, едва осветен от своето светило, много отдалечено оттук, от края на системата Б-7336-С+87-А.

— Нашите бомбени фарове[5] работят точно, макар че ги хвърлихме преди четири независими години.[6] — Ерг Ноор посочи ясната ивичка светлина покрай дългото стъкло в лявата стена. — „Алграб“ трябваше да бъде тук още преди три месеца. Това значи — Ноор се поколеба, като че ли не се решаваше да произнесе присъдата, — че „Алграб“ е загинал.

— Ами ако не е загинал, а е повреден от метеорит и не може да развива скорост?… — възрази червенокосата девойка.

— Не може да развива скорост! — повтори Ерг Ноор. — Та нима не е същото, ако между кораба и целта застанат хилядолетия път? Дори по-лошо — смъртта няма да дойде веднага, ще минат години на обречена безнадеждност. Може би ще отправят зов — тогава ще узнаем… след около шест години… на Земята.

Със стремително движение Ерг Ноор измъкна сгъваемото кресло изпод масата на електронната изчислителна машина. Тя беше малък модел „МНУ-11“. Досега поради голямата тежест, размери и чупливост не можеше да се монтира на звездолетите електронна машина-мозък от типа „ИТУ“ за всестранни операции и напълно да й се възложи управляването на звездолета. В поста за управляване се налагаше да присъствува дежурен навигатор, още повече че беше изключено да се ориентира точно курсът на кораба за толкова далечни разстояния.

Ръцете на началника на експедицията защракаха с бързината на пианист по ръчките и бутоните на изчислителната машина. Бледото, с остри черти лице застина в каменна неподвижност, високото чело, упорито наведено над пулта, сякаш изпращаше предизвикателство на силите на стихийната съдба, които заплашваха малкия жив свят, промъкнал се в забранените дълбини на пространството.

Низа Крит, млада астронавигаторка, за първи път попаднала в звездна експедиция, с притаен дъх наблюдаваше съсредоточилия се в себе си Ноор. Колко спокоен, пълен с енергия и ум е той, любимият човек!… Любим и през петте години на полета. Няма смисъл да скрива от него… И той знае, Низа чувствува това… Сега, когато стана това нещастие, тя изпита радостта да дежури заедно с него. Три месеца

насаме, докато останалият екипаж на звездолета е потънал в сладък хипнотичен сън. Останаха още тринадесет дни, после ще заспят те — за половин година, а през това време ще преминат още две смени дежурни — навигатори, астрономи и механици. Другите — биолозите, геолозите, работата на които започва чак на мястото на пристигането — може да спят и по-дълго, докато астрономите… — о, техният труд е най-напрегнат!

Ерг Ноор се изправи и мислите на Низа секнаха.

— Ще отида в кабинета със звездните карти. Вашата почивка е след… — той погледна циферблата на независимия часовник — девет часа. Има време да се наспя, преди да ви сменя.

— Не съм се уморила, ще бъда колкото трябва тук, само вие да можете да си починете!

Ерг Ноор се намръщи — искаше да възрази, но отстъпи пред нежността на думите и златистокестенявите очи, доверчиво обърнати към него, усмихна се и мълком излезе.

Низа се разположи в креслото, с привичен поглед обгърна уредите и дълбоко се замисли.

Над нея се чернееха отразяващите екрани, през които централният пост за управляване оглеждаше бездната, заобикаляща кораба. Разноцветните светлинки на звездите приличаха на игли от светлина, които пронизваха окото.

Звездолетът изпреварваше планетата и нейното притегляне заставяше кораба да се поклаща в променливото гравитационно поле. И недружелюбните величествени звезди в отразяващите екрани правеха диви скокове. Контурите на съзвездията се сменяваха с неуловима бързина.

Планетата К-2-2Н-88, отдалечена от своето светило, студена, безжизнена, беше известна като удобно място за рандеву на звездолети… за срещата, която не се състоя. Петият кръг… И Низа си представи своя кораб, който лети с намалена скорост по чудовищния кръг с радиус един милиард километра и непрекъснато изпреварва пълзящата като костенурка планета. След сто и десет часа корабът ще завърши петия кръг… И какво тогава? Могъщият ум на Ерг Ноор сега е събрал всичките си сили за търсене на най-правилния изход. Началникът на експедицията и командир на кораба не може да греши — иначе първокласният звездолет „Тантра“ с екипаж измежду най-

добрите учени никога не ще се върне от бездната на пространството! Но Ерг Ноор няма да сгреши…

На Низа Крит изведнъж й се зави свят. Това отвратително състояние означаваше, че звездолетът се е отклонил от курса на нищожна част от градуса, допустима само при намалена скорост, иначе неговият крехък товар не би останал сред живите. Едва-що се разпръсна сивата мъгла в очите на девойката, и прилошаването настъпи отново — корабът се върна в курса. Извънредно чувствителните локатори бяха напипали в черната бездна отпред метеорит — главната опасност за звездолетите. Електронните машини, които управляват кораба (защото само те могат да извършват всички манипулации с необходимата бързина — човешките нерви не издържат при космичните скорости), за милионна част от секундата отклониха „Тантра“ и когато опасността премина, също така бързо я върнаха в предишния курс.

"Какво ли е попречило на също такива машини да спасят „Алграб“? — помисли съвзелата се Низа. — Той сигурно е повреден от среща с метеорит. Ерг Ноор казваше, че досега всеки десети звездолет загива от метеорити, въпреки че са изобретени такива чувствителни локатори като уреда на Вол Ход и защитните енергетични завеси, които отхвърлят дребните частици. Гибелта на „Алграб“ постави и самите тях в рисковано положение, когато изглеждаше, че всичко е добре обмислено и предвидено. Девойката започна да си припомня всичко, което се случи от момента на отлитането.

Тридесет и седмата звездна експедиция беше изпратена към планетната система на близката звезда в съзвездието Змиеносец, чиято единствена населена планета — Зирда — отдавна говореше със Земята и другите светове от Великия пръстен. Внезапно тя млъкна. Повече от седемдесет години не идваше нито едно съобщение. Дълг на Земята, като най-близка до Зирда планета от Пръстена, беше да изясни какво се е случило. Ето защо корабът на експедицията взе много уреди и няколко видни учени, нервната система на които след доста изпитания се оказа способна да издържи годините на затворническия живот в звездолета. Запас от гориво за двигателите — анамезон, тоест вещество с разрушени мезонни връзки в ядрата, притежаващо почти светлинна скорост на изтичане, беше взет точно колкото е нужно не поради теглото, а вследствие огромния обем на контейнерите за

съхранение. Запаса от анамезон смятаха да попълнят на Зирда. В случай, че с планетата е станало нещо сериозно, второкласният звездолет „Алграб“ трябваше да срещне „Тантра“ край орбитата на планетата K2-2H-88.

С острия си слух Низа долови, че тонът на настройката на полето на изкуственото привличане се е изменил. Дисковете на трите уреда отдясно замигаха неравномерно, включи се електронният опипвач на десния борд. На светналия екран се появи ръбест блестящ къс. Той се движеше като снаряд право срещу „Тантра“ и следователно се намираше далеч. Това беше гигантски отломък от вещество, които се срещаха извънредно рядко в космичното пространство. Низа побърза да определи неговия обем, масата, скоростта и посоката на полета му. Чак когато щракна автоматичната ролка на дневника за наблюдения, Низа се върна към своите спомени.

Най-яркият от тях беше мрачното кървавочервено слънце, което израстваше в зрителното поле на екраните през последните месеци от четвъртата година на пътуването. Четвърта за всички обитатели на звездолета, летящ със скорост пет шести от абсолютната единица — скоростта на светлината. На Земята бяха минали вече около седем години, които се наричаха независими.

Филтрите на екраните щадяха човешките очи — изменяха цвета и силата на лъчите на всяко светило. То ставаше такова, каквото би се видяло през дебелата земна атмосфера с нейните озонен и воден защитни екрани. Неописуемата призрачновиолетова светлина на високотемпературните светила изглеждаше небесносиня или побеляваше, мрачните сиворозови звезди ставаха весели, златистожълти, подобно на нашето Слънце. Тук светилото, горящо с победна яркочервена светлина, придобиваше съвсем кървав тон, в който земният наблюдател беше свикнал да вижда звездите от спектралния клас[7] M5. Планетата се намираше много по-близо до своето слънце, отколкото нашата Земя до своето. С приближаването до Зирда нейното светило стана огромен ален диск, който изпращаше маса топлинни лъчи.

Два месеца преди да се приближи до Зирда, „Тантра“ започна опити да се свърже с външната станция на планетата. Тук имаше само една станция на малък, лишен от атмосфера природен спътник, който се намираше по-близо до Зирда, отколкото Луната до Земята.

Звездолетът продължаваше да зове и тогава, когато до планетата оставаха тридесет милиона километра и чудовищната скорост на „Тантра“ се намали до три хиляди километра в секунда. Дежуреше Низа, но и целият екипаж бодърствуваше — седеше в очакване пред екраните в централния пост за управляване.

Низа зовеше, като увеличаваше мощността на предаването и хвърляше ветрилообразно напред лъчи.

Най-сетне те видяха мъничката блестяща точка на спътника. Звездолетът почна да описва орбита около планетата, постепенно се приближаваше към нея по спирала и изравняваше своята скорост със скоростта на спътника. „Тантра“ и спътникът сякаш се свързаха с невидимо въже и звездолетът увисна над бързо бягащата по своята орбита малка планета. Електронните стереотелескопи на кораба сега опипваха повърхността на спътника. И внезапно пред екипажа на „Тантра“ се появи незабравимо зрелище.

Огромно плоско стъклено здание гореше в отблясъците на кървавото слънце. Точно под покрива се намираше нещо като голяма зала за събрания. Там, застинали в неподвижност, седяха много същества, които не приличаха на земните жители, но без съмнение бяха хора. Астрономът на експедицията Пур Хис, новак в Космоса, заменил в навечерието на отпътуването един изпитан работник, с вълнение продължаваше да фокусира инструмента. Редиците от хора, които се виждаха неясно под стъклото, си оставаха съвсем неподвижни. Пур Хис повиши увеличението. Очерта се подиум, заобиколен от пултове на уреди, с дълга маса, на която по турски пред аудиторията седеше човек с безумен, устремен надалече страшен поглед.

— Те са мъртви, замразени! — възкликна Ерг Ноор.

Звездолетът продължаваше да виси над спътника на Зирда и четиринадесет чифта очи непрекъснато следяха стъкления гроб — това действително беше гроб. Колко години седят тук тези мъртвъци? Планетата млъкна преди седемдесет години, ако се прибавят шестте години полет на лъчите — три четвърти век…

Всички погледи се обърнаха към началника. Ерг Ноор, бледен, се взираше в светложълтата пелена на атмосферата на планетата. През нея прозъртаха едва забележими щрихи на планини, отблясъци на морета, но нищо не даваше отговора, за който те бяха дошли тук.

— Станцията е загинала и не е възстановена през седемдесет и петте години! Това означава катастрофа на планетата. Трябва да се спускаме, да пробиваме атмосферата, може би да кацнем! Тук са се събрали всички — аз искам мнението на Съвета…

Започна да възразява само астрономът Пур Хис. Низа с негодувание разглеждаше неговия голям хищен нос и грозните му уши.

— Ако на планетата е станала катастрофа, ние нямаме никакви шансове за получаване на анамезон. Обикалянето около планетата на малка височина и още повече кацането ще намалят нашия резерв от планетарно гориво[8]. Освен това неизвестно е какво се е случило. Може да има мощни излъчвания, които ще ни погубят.

Останалите членове на експедицията подкрепиха началника.

— Никакви планетни излъчвания не са опасни за кораб с космическа защита. Да изясним какво се е случило — нима не за това сме пратени тук? Какво ще отговори Земята на Великия пръстен? Да се установи фактът е още твърде малко, трябва да се обясни. Простете ми тези ученически разсъждения! — говореше Ерг Ноор и обичайните металически нотки в гласа му зазвъняха насмешливо. — Едва ли ще можем да се отклоним от своя пряк дълг…

— Температурата на горните слоеве на атмосферата е нормална! — радостно възкликна Низа.

Ерг Ноор се усмихна и започна спускането внимателно, извивка след извивка, като забавяше спираловидния летеж на звездолета, който се приближаваше към повърхността на планетата. Зирда беше малко по-малка от Земята и при ниско летене не се изискваше много голяма скорост. Астрономите и геологът сверяваха картите на планетата с това, което наблюдаваха оптическите уреди на „Тантра“. Континентите бяха запазили точно предишните си очертания, моретата спокойно блестяха от червеното слънце. Не бяха изменили своята форма и планинските хребети, известни от предишните снимки — само планетата мълчеше.

Тридесет и пет часа хората не напускаха наблюдателните си постове.

Съставът на атмосферата, излъчването на червеното светило — всичко съвпадаше със старите данни. Ерг Ноор отвори справочника за Зирда и намери колонката с данни за нейната атмосфера. Йонизацията

се оказа над нормалната. Смътно и тревожно предположение започна да зрее в ума на Ноор.

При шестата обиколка по низходящата спирала се откроиха големи градове. Както и преди, нито един сигнал не прозвуча в приемниците на звездолета.

Низа Крит беше сменена, за да похапне, и изглежда, задряма. Стори й се, че е спала всичко няколко минути. Звездолетът летеше над неосветената страна на Зирда не по-бърже от обикновен земен спиролет. Тук долу трябваше да се разстилат градове, заводи, пристанища. Но колкото и да ги диреха с мощните оптически стереотелескопи, нито една светлина не блесна в непрогледната тъмнина. Разтърсващият гръм на разсичаната от звездолета атмосфера сигурно се чуваше на десетки километри.

Измина цял час. Не пламна нито една светлина. Мъчителното очакване ставаше непоносимо. Ноор включи предупредителните сирени. Ужасен вой се понесе над черната бездна. Хората, дошли от Земята, се надяваха, че той, като се слее с грохота на въздуха, ще бъде чут от загадъчно мълчащите жители на Зирда.

Крило от огнена светлина прогони зловещия мрак. „Тантра“ излезе откъм осветената страна на планетата. Долу продължаваше да се разстила кадифена чернота. Бързо увеличените снимки показаха, че това е непрекъснат килим от цветя, подобни на кадифено-черните макове на Земята. Проточиха се хиляди километри, обрасли с тези черни макове, които бяха заменили всичко — гори, храсти, тръстики, треви. Като ребра на грамадни скелети се виждаха сред черния килим улиците на градовете, като червени рани ръждавееха железните конструкции. Никъде нито живо същество, нито дръвце — само едни-единствени черните макове!

„Тантра“ хвърли бомбена наблюдателна станция и отново влезе в нощта. След шест часа станцията-робот съобщи какви са съставът на въздуха, температурата, наляганeто и другите условия на повърхността на почвата. Всичко беше нормално за планетата с изключение на повишената радиоактивност.

— Чудовищна трагедия! — сподавено измърмори биологът на експедицията Еон Тал, додето записваше последните данни на станцията. — Те са убили сами себе си и цялата своя планета!

— Нима е възможно? — попита Низа, като скриваше сълзите си. — Какъв ужас! Та йонизацията съвсем не е толкова силна.

— Изминали са вече доста години — сурово отвърна биологът. Неговото гърбоносо лице на черкезин, мъжествено, макар и да беше млад, стана страшно. — Такова радиоактивно разпадане е опасно именно с това, че се натрупва незабележимо. Столетия общото количество на излъчванията може да се е увеличавало кор[9] след кор, както наричаме биодозите на облъчване[10], а после изведнъж качествен скок! Наследствеността се разстройва напълно, възобновяването на потомството се прекратява, плюс лъчеви епидемии… Това се случва не за първи път — на Пръстена са известни подобни катастрофи…

— Например така наречената „Планета на лилавото слънце“ — чу се отзад гласът на Ерг Ноор.

— Трагично е, че нейното странно слънце осигуряваше на жителите много висока енергетика — добави мрачният Пур Хис — при светимост седемдесет и осем наши слънца и спектрален клас А нула…

— Къде е тая планета? — поинтересува се биологът Еон Тал. — Не е ли онази, която Съветът се кани да заселва?

— Същата. В нейна памет беше кръстен загиналият сега „Алграб“.

— Звездата Алграб, тоест Делта на Гарван! — възкликна биологът. — Та до нея е много далече!

— Четиридесет и шест парсека. Ала ние строим звездолети за все по-големи разстояния…

Биологът кимна с глава и промърмори, че надали е трябвало да се дава на звездолет името на загинала планета.

— Но звездата не е загинала, пък и планетата е непокътната. Няма да мине дори един век, когато ние ще я засеем и заселим — уверено отговори Ерг Ноор.

Той се реши на трудна маневра — да измени орбиталния път на звездолета, като премине от движение по ширина към движение по меридиана надлъжно по оста на въртенето на Зирда. Как да се отдалечи от планетата, без да е изяснил всички ли са загинали? Може би тези, които са останали живи, не могат да повикат на помощ

звездолета поради това, че енергостанциите са разрушени и уредите — повредени?

Не за първи път Низа виждаше Ерг Ноор при командното табло в момент на важна маневра. С непроницаемо твърдо лице, с резки, винаги точни движения, той й се струваше легендарен герой.

И отново „Тантра“ правеше безнадеждни обиколки около Зирда, сега от полюс към полюс. Във въздуха висеше жълта мъгла, през която прозираха като вълни гигантски редици хълмове от червени пясъци, развявани от вятъра. Тук-там, особено в средните ширини, се появиха широки зони с оголена почва.

А по-нататък пак се простираха траурните кадифени покривала от черни макове — единствените растения, устояли на радиоактивността или дали под нейно влияние жизнеспособна мутация.

Всичко стана ясно. Да се търси някъде в мъртвите развалини анамезонно гориво, приготвено за гости от другите светове по препоръка на Великия пръстен (Зирда нямаше още звездолети, а притежаваше само планетолети), беше не само безнадеждно, но и опасно. „Тантра“ започна бавно да развива спиралата на полета в обратна посока, от планетата. Като набра скорост седемнадесет километра в секунда с йонно-тригерните[11] или планетарните мотори, които се употребяваха за полети между планетите, за излитания и кацания, звездолетът се отдалечи от умрялата планета. „Тантра“ взе курс към необитаемата, известна само под условен шифър система, където бяха хвърлени бомбени фарове и където трябваше да чака „Алграб“. Заработиха анамезонните двигатели. За петдесет и два часа тяхната сила доведе скоростта на звездолета до нормалната — деветстотин милиона километра в час. До мястото на срещата оставаха петнадесет месеца път или единадесет по зависимото време на кораба. Целият екипаж, с изключение на дежурните, можеше да потъне в сън. Но още месец траяха общото обсъждане, изчисленията и подготовката за доклад пред Съвета. От данните на справочниците за Зирда извлякоха бележки за рисковани опити с частично разпадащи се атомни горива. Намериха изказвания на видни учени от загиналата планета, които предупреждаваха за появата на признаци на вредно влияние върху живота и настояваха за прекратяване на опитите. Преди сто и осемнадесет години по Великия пръстен е било изпратено кратко

предупреждение, достатъчно за хора с висок разум, но очевидно правителството на Зирда не го е приело сериозно.

Не оставаше съмнение, че Зирда е загинала от натрупване на вредна радиация след многократни непредпазливи опити и прибързано използуване на опасни видове ядрена енергия вместо издирване на други, по-малко вредни.

Отдавна вече беше разрешена загадката, два пъти екипажът на звездолета сменяваше тримесечния сън със също толкова продължителен нормален живот.

А ето че много денонощия „Тантра“ описва кръгове около сивата планета и с всеки час отслабва надеждата за среща с „Алграб“. Наближаваше нещо страшно…

Ерг Ноор се спря на прага и се вгледа в замислената Низа. Наведената й глава с кичур гъста коса приличаше на пухкаво златно цвете… Закачлив момчешки профил, полегато разположени очи, които често се присвиват от сдържан смях. А сега, широко отворени, те се мъчат да надзърнат в неизвестното с тревога и мъжество! Момичето само не съзнава каква голяма вътрешна поддръжка стана за него с беззаветната си любов. За него, който въпреки дългите години на изпитания, закалили волята и чувствата, все пак се изморява да бъде началник, готов всяка минута да поеме пълна отговорност за хората, кораба, успеха на експедицията. Там, на Земята, отдавна вече не съществува такава еднолична отговорност — решение взема винаги онази група хора, която трябва да свърши работата. А ако се случи нещо особено, мигновено може да се получи какъвто и да е съвет, най-сложната консултация. Тук съвети няма откъде да се получават и командирите на звездолетите се ползуват със специални права. Би било по-леко, ако такава отговорност продължаваше две-три, а не десет-петнадесет години — средният срок на звездна експедиция!

Той пристъпи в централния пост. Низа скочи насреща му.

— Аз подбрах всички нужни материали и карти — каза Ерг Ноор, — да дадем работа на машината!

Началникът на експедицията се отпусна в креслото и като обръщаше бавно металическите лостове, съобщаваше цифрите на координатите, интензитета на магнитните, електрическите и гравитационните полета[12], мощността на потоците от космически частици, скоростта и плътността на метеорните струи. Низа, цялата

изопната от напрежение, натискаше бутоните и включваше прекъсвачите на изчислителната машина. Ерг Ноор получи серия отговори, намръщи се и се замисли.

— На нашия път има силно гравитационно поле — област на струпване на тъмно вещество в Скорпион, около звездата 6555-ЦР+11-ПКУ — заговори Ноор. — За да избегнем разход на гориво, трябва да се отклоним насам, към Змия. В старо време са летели с безмоторен полет по краищата на гравитационните полета, като са ги използували за ускорители…

— Може ли да си послужим с тоя метод? — попита Низа.

— Не, за това нашите звездолети са твърде бързи. Скоростта от пет шести от абсолютната единица, тоест двеста и петдесет хиляди километра в секунда, би увеличила в земното гравитационно поле нашето тегло дванадесет хиляди пъти — следователно би превърнала цялата експедиция в прах. Ние можем да летим така само в пространството на Космоса, далеч от големи струпвания на материя. След като звездолетът започне да навлиза в гравитационно поле, трябва да се намалява скоростта толкова повече, колкото е по-силно полето.

— Следователно тук има противоречие — Низа по детски подпря с ръка брадичката си. — Колкото е по-силно гравитационното поле, толкова по-бавно е необходимо да се лети!

— Това е вярно само за грамадните субсветлинни[13] скорости, когато звездолетът сам става подобен на светлинен лъч и може да се движи единствено по права линия или по така наречената крива на равни интензитети.

— Ако правилно съм разбрала, вие трябва да насочите нашия „лъч“ — „Тантра“ — точно към Слънчевата система.

— В това е цялата огромна трудност на астронавтиката. Точно насочване към една или друга звезда практически е неосъществимо, макар че прилагаме всички възможни поправки при изчисленията. Налага се през време на пътуването непрекъснато да се пресмята натрупващата се грешка и да се изменя курсът на кораба, поради което именно е невъзможно напълно автоматизираното управляване. А сега ние сме в опасно положение. След ускорението спирането или дори силното забавяне на полета ще бъде равносилно за нас на смърт, тъй като вече няма да има с какво отново да наберем скорост. Ето

опасността, вижте: областта 344+2У въобще не е изследвана. Тук няма звезди, няма обитаеми планети, известно е само гравитационното поле — ето неговия край. За вземане на окончателното решение ще почакаме астрономите — след петия кръг ще разбудим всички, а засега… — началникът на експедицията потри слепите си очи и се прозина.

— Действието на спорамина е към своя край — възкликна Низа, — вие може да си починете.

— Добре, ще се настаня тук, в това кресло. Ами ако се случи чудо — макар и един звук!

В тона на Ерг Ноор за миг се появи нещо, което накара сърцето на Низа да затупти от нежност. Прииска й се да притисне до себе си тази упорита глава, да глади тъмната коса, преждевременно прошарена…

Низа се изправи, старателно подреди справочните листове и загаси лампата, като остави само слабото зелено осветление върху таблата с уреди и часовници. Звездолетът се движеше съвсем спокойно и очертаваше исполински кръг в празното пространство. Червенокосата астронавигаторка безшумно зае своето място до „мозъка“ на грамадния кораб. Привично тихо пееха уредите, настроени на определена мелодия — и най-малката нередност би се отразила във фалшива нота. Но тихата мелодия се лееше в нужната тоналност. Нарядко се повтаряха слаби удари, подобни на звуци от гонг — включваше се спомагателният планетарен мотор, който коригираше курса на „Тантра“ по кривата. Страшните анамезонни двигатели мълчаха. Покоят на дългата нощ цареше в спящия звездолет, като че ли нямаше сериозна опасност, надвиснала над кораба и неговите обитатели. Ей сега в рупора на приемника ще зазвучат дългоочакваните сигнали и двата кораба ще почнат да забавят своя извънредно бърз полет, ще се доближат на паралелни курсове и накрая, като изравнят точно скоростите си, ще легнат един до друг. Широка тръбовидна галерия ще съедини двата малки корабни свята и „Тантра“ отново ще придобие своята исполинска сила.

В дълбочината на душата си Низа беше спокойна — тя вярваше в своя началник. Петте години на пътешествието не бяха нито дълги, нито мъчителни. Особено след като дойде любовта… Но и преди това увлекателно интересните наблюдения, електронните записи на книги,

музика и филми й даваха възможност непрекъснато да попълва знанията си и да не чувствува силно загубата на своята прекрасна Земя, пропаднала като песъчинка в глъбините на безкрайния мрак. Спътниците й бяха хора с огромни познания, а когато нервите се изморяваха от впечатления или от дългата напрегната работа… тогава в продължителен сън, поддържан от настройка на хипнотични трептения, значителни отрязъци от време се проваляха в небитието — прелитаха мигновено. До любимия Низа беше щастлива. Тревожеше я единствено съзнанието, че на другите е по-трудно и особено на него, Ерг Ноор. Ех, само да можеше!… Не, какво може тя, младата, още съвсем невежа астронавигаторка, в сравнение с такива хора! Но навярно й помагаха нейната нежност, постоянното напрежение на добрата й воля, горещото й желание да даде всичко, за да облекчи този тежък труд.

Началникът на експедицията се събуди и вдигна натежалата си глава. Равномерната мелодия звучеше както преди, все така прекъсвана от редките удари на планетарния двигател. Низа Крит се намираше до уредите, леко приведена, със сенки от умора на младото лице. Ерг Ноор хвърли поглед върху зависимия часовник[14] за звездолетно време и с едно силно, рязко движение стана от дълбокото кресло.

— Проспал съм четиринадесет часа! И вие, Низа, не сте ме разбудили! Това е… — Той се запъна, като зърна радостната й усмивка. — Веднага да почивате!

— Може ли да поспя тук, както вие? — помоли девойката, изтича за храната, уми се и се намести в креслото.

Блестящите й, обградени с тъмни кръгове кестеняви очи крадешком следяха Ерг Ноор, когато той, освежен от вълновия душ, зае нейното място край уредите. Като провери показанията на индикаторите на ОЕВ — охрана на електронните връзки, той започна да ходи насам-натам със стремителни крачки.

— Защо не спите? — повелително запита той астронавигаторката.

Тя тръсна червеникавите си къдри, които вече се нуждаеха от поредно подстригване — жените в извънземните експедиции не носеха дълги коси.

— Аз мисля… — нерешително започна тя — и сега, на прага на опасността, се прекланям пред могъществото и величието на човека,

проникнал далече в бездните на пространствата. Вие с много неща тук сте свикнали, а аз съм за първи път в Космоса. Само като си помисля — участвувам в грандиозно пътешествие през звездите към нови светове!

Ерг Ноор се усмихна и потри чело.

— Трябва да ви разочаровам, по-точно, да ви покажа действителния мащаб на нашето могъщество. Ето — той се спря до проекционния апарат и върху задната страна на кабината се появи слабо светещата спирала на Галактиката.

Ерг Ноор посочи едва забележимия сред околния мрак разпокъсан краен клон от спиралата с редки звезди, които изглеждаха като мъждив прах.

— Ето пустинната област на Галактиката, бедна откъм светлина и живот покрайнина, където се намира нашата Слънчева система и ние сега. Но в този клон, виждате ли, се простира от съзвездието Лебед до Кораб и освен общата отдалеченост от централните зони съдържа затъмняващ облак тук… За да мине покрай тоя клон, нашата „Тантра“ ще се нуждае от около четиридесет хиляди независими години. Тъмното място на празното пространство, което отделя нашия клон от съседния, ние бихме пресекли за четири хиляди години. Виждате ли, нашите полети в неизмеримите дълбини на пространството засега са още тъпчене върху мъничко петънце с диаметър петдесет светлинни години! Колко малко щяхме да знаем за света, ако не беше могъществото на Пръстена! Съобщения, образи, мисли, изпратени от непобедимото за човешкия кратък живот пространство, рано или късно стигат до нас и ние опознаваме все по-отдалечени светове. Все повече знания се натрупват и тази дейност продължава непрекъснато!

Низа слушаше притихнала.

— Първите междузвездни полети… — обясняваше замислено Ерг Ноор. — Малки кораби, които не са притежавали нито скорост, нито мощни защитни устройства. Пък и нашите прадеди са живеели двойно по-малко от нас — ето кога е било истинското величие на човека!

Низа вирна глава, както правеше обикновено, когато показваше своето несъгласие.

— По-късно, когато хората намерят други начини за побеждаване на пространството, а не да се втурват направо през него, ще кажат за

вас — ето, това са герои, завоювали са Космоса с такива примитивни средства!

Началникът на експедицията се усмихна весело и протегна ръка към девойката.

— И за вас, Низа!

Тя пламна.

— Аз се гордея с това, че съм тук заедно с вас! И съм готова да дам всичко, за да бъда пак и пак в Космоса!

— Да, зная — замислено каза Ерг Ноор. — Но не всички мислят така!…

С женския си усет девойката разбра мислите му. В неговата каюта има два стереопортрета в чудесен виолетовозлатист цвят. И на двата тя — красавицата Веда Конг, специалистка по история на древния свят, с прозрачен поглед на светлосини като земното небе очи под крилатия замах на дълги вежди. Загоряла от слънцето, ослепително усмихната, вдигнала ръце към пепелявата си коса. И развеселена, седнала върху медно корабно оръдие — паметник от незапомнена древност.

Ерг Ноор, загубил стремителността си, бавно седна срещу момичето.

— О, да знаете, Низа, как грубо съдбата погуби моята мечта там, на Зирда! — изведнъж глухо каза той и внимателно сложи пръсти върху ръчката за пускане на анамезонните двигатели, сякаш се канеше до краен предел да ускори стремителния летеж на звездолета.

— Ако Зирда не бе загинала и ние можехме да получим гориво — продължаваше той в отговор на немия въпрос на събеседницата си, — щях да поведа експедицията по-нататък. Така се условихме със Съвета. Зирда щеше да съобщи на Земята каквото е нужно, а „Тантра“ — да отпътува с онези, които биха пожелали… Останалите щеше да вземе „Алграб“, който след дежурството тук щеше да бъде повикан на Зирда.

— Но кой би останал на Зирда? — възмутено възкликна девойката. — Нима Пур Хис? Той е голям учен, нима не би го привлякло знанието?

— А вие, Низа?

— Аз? Разбира се!

— Но… къде? — изведнъж твърдо попита Ерг Ноор, като гледаше втренчено девойката.

— Където и да е, дори… — тя посочи черната бездна между двата ръкава на звездната спирала на Галактиката, като върна на Ноор също такъв втренчен поглед и полуотвори устни.

— О, не така далеч! Вие знаете, мила Низа, че преди около осемдесет и пет години била проведена тридесет и четвъртата звездна експедиция, наречена „Стъпаловидната“. Три звездолета, като се снабдявали един друг с гориво, все повече се отдалечавали от Земята по посока на съзвездието Лира. Двата, които не носели изследователите, дали анамезона си и се върнали обратно. Така са се изкачвали на най-високата планина спортистите-алпинисти. Накрая третият „Парус“…

— Този, който не се е върнал?… развълнувано прошепна Низа.

— Да, „Парус“ не се е върнал. Ала той стигнал до целта и загинал по обратния път, след като успял да изпрати съобщение. Цел била голямата планетарна система на синята звезда Вега или Алфа. Колко човешки очи са се любували на тази ярка синя звезда от северното небе! Вега отстои на осем парсека, тоест на тридесет и една години път от независимото време, и хората още не се били отдалечавали на такива разстояния от нашето Слънце. Във всеки случай „Парус“ стигнал целта… Причината за неговата гибел е неизвестна — метеорит или голяма повреда. Възможно е той и сега още да се носи в пространството и героите, които ние смятаме за мъртви, още да живеят…

— Какъв ужас!

— Такава е съдбата на всеки звездолет, който загуби способността да лети със субсветлинна скорост. Между него и родната планета веднага застават хилядолетия път.

— Какво е съобщил „Парус“? — бързо попита девойката.

— Твърде малко. Съобщението се прекъсвало и после съвсем замлъкнало. Помня го дословно: „Говори «Парус», говори «Парус», пътувам от Вега двадесет и шест години… достатъчно… ще чакам… четирите планети на Вега… няма нищо по-прекрасно… какво щастие!…“

— Но те са викали за помощ, искали са да чакат някъде!

— Разбира се, за помощ, иначе звездолетът не би изразходвал такова чудовищно количество енергия за изпращане на съобщението. Какво можело да се направи — нито една дума повече не постъпила от „Парус“.

— Двадесет и шест независими години обратен път. До Слънцето са оставали около пет години. Корабът е бил някъде в нашия район или още по-близо до Земята.

— Едва ли… Освен в случай, че е превишил нормалната скорост и се е движел близо до квантовия предел.[15] Обаче това е много опасно!

Ерг Ноор накратко поясни теоретичните основи на разрушителния скок в състоянието на материята при приближаване на скоростта на светлината, но забеляза, че девойката слуша невнимателно.

— Разбрах! — възкликна тя, щом началникът на експедицията завърши своите обяснения. — Щях да ви разбера веднага, ала гибелта на звездолета замъгли за мен смисъла… Това винаги е толкова ужасно и с него не може да се примири човек!

— Вече знаете главното в съобщението — мрачно каза Ерг Ноор. — Те са открили някакви особено прекрасни светове. И аз отдавна мечтая да повторя пътя на „Парус“ — сега, при новите усъвършенствувания, това е възможно и с един кораб. От млади години живея с мечтата за Вега — синьото слънце с прекрасни планети!

— Да видим такива светове… — с пресеклив глас произнесе Низа. — Но за да се върнем, са необходими шестдесет земни или четиридесет зависими години… Тогава това е… половин живот.

— Да, големите постижения изискват големи жертви. Обаче за мен това дори не е жертва. Моят живот на Земята е бил само краткотрайни прекъсвания на звездните пътешествия. Та аз съм се родил на звездолет!

— Как е могло да се случи? — смая се девойката.

— Тридесет и петата звездна експедиция се състояла от четири кораба. На единия от тях моята майка била астроном. Аз съм се родил по средата на пътя към двойната звезда МН19026+7АЛ и с това два пъти съм нарушил законите. Два пъти, защото раснах и се възпитавах при родителите си на звездолета, а не в училище. Какво можеше да се направи! Когато експедицията се върна на Земята, бях вече на

осемнадесет години. В подвизите на Херкулес — при пълнолетието — ми зачетоха това, че съм усвоил изкуството да управлявам звездолет и съм станал астронавигатор.

— Но все пак не разбирам… подхвана Низа.

— Моята майка? Като станете по-стара, ще разберете. Тогава още не е можело да се запазва дълго серумът АТ-Анти-Тя. Лекарите не знаели това… Както и да е, донасяли са ме тук в също такъв пост за управляване и аз съм се пулел към екраните и съм следял люлеещите се в тях звезди. Летели сме по посока на Тита от съзвездието Вълк, където се оказала близка до Слънцето двойна звезда. Две джуджета — синьо и оранжево, скрити от тъмен облак. Първото ми съзнателно впечатление беше небосводът на безжизнената планета, който наблюдавах изпод стъкления купол на временната станция. Върху планетите на двойните звезди обикновено няма живот поради неправилността на техните орбити. Експедицията слезе и в течение на седем месеца извърши минераложки проучвания. Там, доколкото помня, бе открито огромно богатство от платина, осмий и иридий. Невероятно тежките кубчета от иридий станаха мои играчки. Никога няма да забравя и небето, първото мое небе — черно, с ясни светлинки на немигащи звезди и две слънца с невъобразима красота — яркооранжево и ослепително синьо. Помня, че понякога потоците на техните лъчи се кръстосваха и тогава върху нашата планета се лееше такава могъща и весела зелена светлина, че аз виках и пеех от възторг!… — Ерг Ноор завърши: — Стига толкова, аз се увлякох в спомените си, а за вас отдавна е време да почивате.

— Продължавайте, никога не съм чувала по-интересно нещо — примоли се Низа, ала началникът остана непреклонен.

Той донесе пулсиращия хипнотизатор и от повелителните ли очи, или от приспивателния апарат, но девойката заспа така дълбоко, че се събуди чак преди завиването към шестия кръг. Още от студеното лице на началника Низа разбра, че „Алграб“ не се е появил.

— Вие се събудихте в нужното време! — каза той, когато Низа се върна преоблечена и сресана след електрическото и вълновото изкъпване. — Включвайте музиката и светлината за разбуждане! На всички!

Низа бързо натисна редица бутони и във всички каюти на звездолета, където спяха членовете на експедицията, започнаха да

приплamват светлини. Разнесе се особена, усилваща се музика от ниски вибриращи акорди. Постепенно и внимателно се пробуждаше подтиснатата нервна система и се възвръщаше към нормална дейност. След пет часа в централния пост за управляване на звездолета се събраха всички участници в експедицията, напълно дошли на себе си, подкрепени с храна и нервни стимулатори.

Известието за гибелта на спомагателния звездолет всеки прие различно. Както и очакваше Ерг Ноор, експедицията се оказа на висотата на положението. Нито една дума на отчаяние, нито един поглед, пълен с уплаха. Пур Хис, който се прояви като не особено храбър на Зирда, посрещна съобщението, без да трепне. Младата Лума Ласви — лекарката на експедицията — само малко побледня и крадешком облиза пресъхналите си устни.

— Да си спомним загиналите другари! — обяви началникът, като включваше екрана на проекционния апарат, на който се показа „Алграб“, снет преди отлитането на „Тантра“.

Всички станаха. Бавно се сменяха на екрана ту сериозни, ту усмихващи се лица — седемте от екипажа на „Алграб“. Ерг Ноор произнасяше името на всекиго и пътешествениците отдаваха прощално приветствие на загиналия. Такъв беше обичаят на астронавтите. Звездолетите, които потегляха заедно, винаги имаха комплекти от портретите на всички хора от експедицията. Изчезналите кораби можеше дълго да се скитат в космическото пространство и техните екипажи още дълго да остават живи. Но каква полза от това — корабът никога не се връщаше. Не съществуваше реална възможност той да бъде открит, да му се окаже помощ. Конструкцията на машините в корабите беше достигнала вече такова съвършенство, че малки повреди почти никога не се случваха или лесно се отстраняваха. Сериозна авария в машините още нито веднъж не беше ликвидирана в Космоса. Понякога корабите успяваха като „Парус“ да изпратят последно съобщение. Ала по-голямата част от съобщенията не стигаха до целта поради това, че беше невероятно трудно те да бъдат насочени точно. Предаванията на Великия пръстен през много хилядолетия бяха открили точни направления и можеха да ги изменят, когато се свързваха планета с планета. Но звездолетите обикновено се намираха в неизучени области, гдето посоките на предаването можеше да бъдат налучкани само случайно.

Сред астронавтите господствуваше убеждението, че в Космоса съществуват и някакви неутрални полета или нула-области, в които всички излъчвания и съобщения потъват като камъни във вода. Но астрофизиците и до тоя момент смятаха нула-полетата за празна измислица на склонните към чудовищни фантазии пътешественици в Космоса.

След печалния обред и съвещанието, което не отне много време, Ерг Ноор включи анамезонните двигатели. Две денонощия по-късно те млъкнаха и звездолетът почна да се приближава към родната планета с двадесет и един милиарда километра в денонощие. До Слънцето останаха около шест земни (независими) години път. В централния пост в библиотеката-лаборатория закипя работа: изчисляваше се и се набелязваше новият път.

Трябваше да се пролетят и шестте години, като се изразходва анамезон само за изправяне курса на кораба. С други думи, необходимо беше звездолетът да се управлява така, че старателно да се запазва ускорението. Всички тревожеше неизследваната област 344+2У между Слънцето и „Тантра“, която никак не можеше да се заобиколи — от двете й страни до Слънцето се срещаха зони със свободни метеорити, освен това при завиване корабът се лишаваше от ускорение.

След два месеца линията на полета бе изчислена. „Тантра“ започна да описва полегата крива с еднакви интензитети.

Великолепният кораб беше в пълна изправност, скоростта на полета се поддържаше в изчислените граници. Сега само времето — около четири зависими години полет — лежеше между звездолета и родината.

Ерг Ноор и Низа, прекарали в дежурство определеното време, уморени, потънаха в дълъг сън. Заедно с тях отидоха във временното небитие двама астрономи, геологът, биологът, лекарката и четирима инженери.

В дежурство постъпи следващата смяна — опитният астронавигатор Пел Лин, за когото тази експедиция беше втора, астрономът Ингрид Дитра и доброволно присъединилият се към тях електронен инженер Кей Бер. Ингрид с разрешение на Пел Лин често се оттегляше в библиотеката до поста за управляване. Заедно с Кей Бер, неин отдавнашен приятел, тя шепнеше монументалната симфония

„Гибелта на планетата“, вдъхновена от трагичната участ на Зирда. Щом се умореше от музиката на уредите и от съзерцанието на черните ями в Космоса, Пел Лин поканваше Ингрид да седне до пулта, а самият той с увлечение се заемаше да дешифрира тайнствените надписи, получени от загадъчно напуснатата от обитателите си планета в системата на най-близките звезди до съзвездието Центавър. Той вярваше в успеха на своето почти невъзможно начинание.

Още два пъти се сменяха дежурните, звездолетът се приближи до Земята на около десет хиляди милиарда километра, а анамезонните мотори се включваха само за няколко часа.

Скоро щеше да изтече дежурството на групата на Пел Лин, четвърто, откак „Тантра“ напусна мястото на несъстоялата се среща с „Алграб“.

Като приключи изчисленията, астрономът Ингрид Дитра се извърна към Пел Лин, който меланхолично следеше непрекъснатото трептене на червените стрелки върху небесносини градуирани дъгички в измерителите на привличането. Обикновеното забавяне на психическите реакции, което не избягваха и най-издръжливите хора, се проявяваше през втората половина на дежурството. Звездолетът месеци и години се движеше под автоматично управление по определения курс. Ако внезапно се случеше някакво особено произшествие, непосилно за съждението на управляващия автомат, обикновено то водеше до гибел на кораба, защото и намесата на хората не спасяваше положението. Човешкият мозък, колкото и добре да е трениран, не можеше да реагира с необходимата скорост.

— Според мене ние вече отдавна сме навлезли в неизучения район 344+2У. Началникът искаше да дежури тук лично — Обърна се Ингрид към астронавигатора.

Пел Лин погледна брояча на дните.

— Още два дена и ние трябва да бъдем сменени. Засега не се предвижда нищо, което би заслужавало внимание. Да изкараме ли дежурството си докрай?

Ингрид кимна в знак на съгласие. От кърмовите помещения излезе Кей Бер и зае своето обикновено кресло до стойката на механизмите за равновесие. Пел Лин се прозина и стана.

— Ще поспя няколко часа — каза той на Ингрид.

Тя послушно мина от своята маса напред към командното табло.

„Тантра“ летеше, без да се поклаща, в празното пространство. Нито един, дори далечен метеорит не откриваха свръхчувствителните уреди на Вол Ход. Курсът на звездолета лежеше сега малко встрани от Слънцето — приблизително на година и половина полет. Екраните за преден обзор се чернееха с поразителна празнота — сякаш звездолетът се насочваше към самото сърце на мрака. Само от страничните телескопи все така се впиваха в екраните игли светлина от безброй звезди.

Странно тревожно усещане пробяга по нервите на астронома. Ингрид се върна при своите машини и телескопи, отново и отново проверяваше показанията им и съставяше карта на неизвестния район. Всичко беше спокойно, а същевременно Ингрид не можеше да откъсне поглед от зловещата тъмнина пред носа на кораба. Кей Бер забеляза нейното безпокойство и дълго се вслушваше и вглеждаше в уредите.

— Не намирам нищо — най-сетне се обади той. — Какво ти се е сторило?

— Сама не зная, тревожи ме този необикновен мрак отпред. Струва ми се, че нашият кораб се движи направо към тъмна мъглявина.

— Сигурно тук има тъмен облак — потвърди Кей Бер, — но ние само ще „драснем“ по неговия край. Именно така е изчислено! Интензитетът на гравитационното поле нараства равномерно и слабо. По пътя през този район непременно трябва да се приближим до някакъв гравитационен център. Не е ли все едно — тъмен или светещ?

— Всичко това е така — по-спокойно каза Ингрид.

— Тогава за какво се тревожиш? Ние летим по определения курс дори по-бърже от набелязаното. Ако нищо не се измени, ще стигнем до Тритон дори с нашия недостиг на гориво.

Ингрид почувствува, как пламва от радост само при мисълта за Тритон, спътника на Нептун, и за станцията на звездолетите, построена върху него на външния край на Слънчевата система. Да попаднеш на Тритон значеше да се върнеш в къщи.

— Мислех да се занимаваме с музика, но Лин отиде да почива. Той ще спи около шест-седем часа, а засега аз ще помисля сам над оркестрацията на финала на втората част — знаеш, където никак не ни се удава интегралното встъпление на заплахата. Ето това… — Кей изпя няколко ноти.

— Ди-и, ди-и, да-ра-ра — внезапно откликнаха сякаш самите стени на поста за управление.

Ингрид трепна и се огледа, но след миг съобрази. Интензитетът на гравитационното поле е нараснал и уредите реагират с изменение на мелодията на апарата за изкуствено притегляне.

— Забавно съвпадение! — малко виновно се разсмя тя.

— Настъпило е усилване на гравитацията, както е и нужно за тъмен облак. Сега можеш да бъдеш съвсем спокойна и нека Лин си спи!

С тези думи Кей Бер излезе от поста за управляване. В ярко осветената библиотека той седна до малкия електронен цигулко-роял и напълно се съсредоточи в работата. Вероятно бяха изминали няколко часа, когато херметическата врата на библиотеката се разтвори широко и се появи Ингрид.

— Кей, мили, събуди Лин!

— Какво се е случило?

— Интензитетът на гравитационното поле нараства повече, отколкото трябва да бъде по изчисленията.

— А отпред?

— Както по-рано, тъмнина! — Ингрид се скри.

Кей Бер събуди астронавигатора. Той скочи и се втурна в централния пост към уредите.

— Нищо застрашително няма. Само че откъде се е взело тук такова гравитационно поле? За тъмен облак то е твърде мощно, а звезда тук няма… — Лин помисли и натисна бутона за разбуждане началника на експедицията, помисли още и включи каютата на Низа Крит.

— Ако нищо не се случи, тогава те чисто и просто ще ни сменят — поясни той на разтревожената Ингрид.

— А ако се случи? Ерг Ноор ще се пробуди напълно чак след пет часа. Какво да правим?

— Ще чакаме — спокойно отвърна астронавигаторът. — Какво може да стане за пет часа тук, толкова далеч от всички звездни системи?…

Тоналността на звученето на уредите непрекъснато се понижаваше, без да се отчита, а това говореше за промяна в обстановката на полета. Бавно затече напрегнато очакване. Два часа

изминаха като цяла смяна. Пел Лин оставаше външно спокоен, но вълнението на Ингрид беше обхванало вече Кей Бер. Той често поглеждаше към вратата на кабината за управление — чакаше стремителната поява на Ерг Ноор, макар и да знаеше, че пробуждането от дълъг сън става бавно.

Продължителен звън накара всички да трепнат. Ингрид се вкопчи за Кей Бер.

— „Тантра“ е в опасност! Интензитетът на полето стана два пъти по-висок от изчисления!

Астронавигаторът побледня. Наближава нещо неочаквано — то изискваше неотложно решение. Съдбата на звездолета беше в негови ръце. Постоянно увеличаващото се притегляне налагаше забавяне на движението, защото очевидно точно по курса се намираше голямо струпване на плътна материя. Но след намаляване на скоростта нямаше да има с какво да се набира ново ускорение! Пел Лин стисна зъби и придвижи ръчката за включване на йонните планетарни двигатели-спирачки. Звънки удари се вплетоха в мелодията на уредите, като заглушаваха тревожния звън на апарата, който изчисляваше съотношението между силата на притеглянето и скоростта. Звънът спря и стрелките потвърдиха успеха — скоростта отново стана безопасна. Но щом Пел Лин прекрати задържането, пак се иззвъня. Разбра се, че звездолетът отива право към могъщ гравитационен център.

Астронавигаторът не се реши да измени курса — резултат от много труд и извънредно голяма точност. Като използуваше планетарните двигатели, той възпираше звездолета, макар и да ставаше вече явна грешката в курса, прокаран през непозната маса материя.

— Полето на притеглянето е огромно — полугласно се обади Ингрид. — Може би…

— Трябва още да забавим хода, за да извием! — възкликна астронавигаторът. — Но с какво после ще ускорим полета?… — Гибелна нерешителност прозвуча в думите му.

— Ние вече пронизахме външната вихрова зона[16] — каза Ингрид, — гравитацията нараства непрекъснато и бързо.

Посипаха се чести звънливи удари — планетарните мотори заработиха автоматически, когато управляващата кораба електронна

машина почувствува отпред грамадното струпване на материя. „Тантра“ взе да се тресе. Въпреки че звездолетът беше забавил чувствително своя ход, хората в поста за управление започнаха да губят съзнание. Ингрид падна на колене, Пел Лин в своето кресло се мъчеше да повдигне главата си, сякаш напълнена с олово. Кей Бер изпита безсмислен, животински страх и детска безпомощност.

Ударите на двигателите зачестиха и преминаха в непрестанен гърмеж. Електронният „мозък“ на кораба водеше борбата вместо своите полубезчувствени господари, по своему могъщ, но ограничен, тъй като не можеше да предвиди сложните последствия и да намери изход в изключителните случаи.

Люлеенето на „Тантра“ отслабна. Оранжевите стълбчета, които показваха запасите от планетарни йонни заряди, устремно запълзяха надолу. Свестилият се Пел Лин разбра, че странното увеличение на притеглянето става така бърже, че трябва да се вземат спешни мерки за спиране на кораба и после за рязко изменяне на курса.

Пел Лин придвижи ръчката на анамезонните двигатели. Четири високи цилиндъра от боров нитрид, видими в специален прорез на командното табло, светнаха отвътре. Ярък зелен пламък заблъска в тях като бясна мълния, застръи и се заизвива във вид на четири плътни спирали. Там, в носовата част на кораба, силно магнитно поле обви стените на моторните дюзи, като по този начин ги спасяваше от незабавно разрушаване.

Астронавигаторът придвижи ръчката по-нататък. През зелената вихрова стеничка се очерта насочващият лъч — възсив поток от К-частици.[17] Още едно движение, и покрай сивия лъч си проби път ослепителна виолетова мълния — сигнал, че анамезонът е започнал стремително да изтича. Целият корпус на звездолета откликна с почти безшумна, трудно поносима високочестотна вибрация…

Ерг Ноор, след като бе приел необходимата доза храна, лежеше в полусън под неизразимо приятния електромасаж на нервната система. Бавно се отдръпваше пелената на забравата, която още обгръщаше мозъка и тялото. Пробуждащата мелодия звучеше по-мажорно в нарастващата честота на ритъма…

Внезапно нещо тревожно нахлу отвън, прекъсна радостта от събуждането от съня, продължил деветдесет дни. Ерг Ноор осъзна, че е началник на експедицията, и се зае отчаяно да се бори, като се мъчеше

да си върне нормалното съзнание. Накрая съобрази, че звездолетът непредвидено се възпира чрез анамезонните двигатели, следователно нещо се е случило. Опита се да стане. Но тялото още не се подчиняваше, краката се подвиха и той като чувал падна върху пода на своята каюта. След известно време успя да припълзи до вратата, да я отвори. Съзнанието си пробиваше път през мъглата на съня — Ерг Ноор с големи усилия се вмъкна в централния пост.

Втренчилите се в екраните и циферблатите хора уплашено се огледаха и се спуснаха към началника. Като нямаше сили да стане, той изговори:

— Екраните, предните… превключете на инфрачервена… спрете… моторите!

Боразоновите цилиндри изгаснаха едновременно със замлъкналата вибрация на корпуса. На десния преден екран се появи огромна звезда, която светеше със слаба червенокафява светлина. За миг всички се вцепениха, без да свалят очи от грамадния диск, изплувал из мрака точно пред носа на кораба.

— О, глупак! — тъжно възкликна Пел Лин. — Бях убеден, че се намираме край тъмен облак! А това е…

— Желязна звезда! — с ужас извика Ингрид Дитра.

Като се придържаше за облегалото на креслото, Ерг Ноор стана от пода. Неговото обикновено бледо лице придоби синкав оттенък, ала очите пламнаха с постоянния си остър огън.

— Да, това е желязна звезда — бавно каза той, — ужас за астронавтите!

Никой не подозираше нейното съществуване в този район и погледите на всички дежурни се обърнаха към него със страх и надежда.

— Аз мислех само за облак — тихо и виновно промълви Пел Лин.

— Тъмен облак с такава сила на гравитацията трябва да се състои от твърди, сравнително едри частици и „Тантра“ вече да е загинала. Невъзможно е да се избегне сблъскването в такъв рой — твърдо и тихо каза началникът.

— А резките промени в напрежението на полето, някакви завихряния? Нима това не е пряко указание за облака?

— Или за това, че край звездата има планета; може би не една…

Астронавигаторът така захапа устната си, че се появи кръв. Началникът ободрително кимна с глава и сам натисна бутоните за пробуждане.

— По-бързо бюлетина с наблюденията! Да изчислим изгравите!

Звездолетът пак се поклати. В екрана с колосална бързина се мярна нещо невероятно огромно, прелетя назад и изчезна.

— Ето и отговора… Изпреварихме планетата. По-скоро, по-скоро на работа! — Началникът погледна броячите на горивото и се вкопчи по-силно в облегалото на креслото. Искаше да каже нещо, но замълча.

---

[1] Билион — в европейския смисъл на тази дума, тоест един милион милиони = 10E+12. ↑

[2] Парсек — единица за измерване на астрономически разстояния, равна на 3,26 светлинни години, тоест около 3.2E+13 км. ↑

[3] Анамезон — вещество с разрушени мезонни връзки в ядрата на атомите, което притежава близка до светлинната скорост на изтичане (фантастично). ↑

[4] Спорамин — лекарство, изключващо съня (фантастично). ↑

[5] Бомбени фарове — автоматични станции-роботи за подаване на мощни сигнали, пробиващи планетната атмосфера. Хвърлят се от звездолетите (фантастично). ↑

[6] Независима година — година време по земното броене, независима от скоростта на звездолета. ↑

[7] Спектрален клас (на звезда) — спектралните класове звезди се означават буквено в такъв ред: O, B, A, F, G, K, M — от много горещите сини звезди с температура на повърхността 100000 градуса по Целзий; до червените с температура 3000. Всеки клас има десет низходящи степени, които се означават с цифра, например A7. Особените класове звезди N, P, R, S имат повишено съдържание на въглерод, циан, титан, цирконий в своите спектри. ↑

[8] Планетарно гориво — гориво, използувано в двигателите на планетолетите и в двигателите за кацане и отлитане на звездолетите (фантастично). ↑

[9] Кор — единица сумарно облъчване на организма (фантастично). ↑

[10] Биодози — дози облъчване, вредни за живия организъм. ↑

[11] Йонно-тригерни мотори — двигатели, в които реактивният поток се осъществява от тригерна (тоест каскадна) реакция на йонизираното вещество (фантастично). ↑

[12] Гравитационно поле — полето на притеглянето около голяма маса вещество. ↑

[13] Субсветлинна скорост — скорост, приближаваща се до скоростта на светлината, тоест 300000 км/сек. ↑

[14] Зависим часовник — часовник, показващ времето на звездолет, тоест времето, зависимо от скоростта на кораба (фантастично). По теорията на относителността при големи (субсветлинни) скорости на движение времето на движещ се предмет се съкращава в сравнение с времето на наблюдателя, неподвижен спрямо звездолета. ↑

[15] Квантов предел — предел на скоростта, близък до скоростта на светлината, при който не може да съществува никакво обемно тяло, тъй като масата става равна на безкрайност, а времето — на нула (фантастично). ↑

[16] Външна вихрова зона — зона на контакт между гравитационните полета на две звездни системи, в която възникват пертурбации и завихряния (фантастично). ↑

[17] К-частици — фантастични частици в ядрото на атома от отломките от пръстеновиден мезонен облак. ↑

ГЛАВА ВТОРА
ЕПСИЛОН ОТ ТУКАН

Тих стъклен звън възникна на масата, придружен от оранжеви и небесносини светлинки. По прозрачната преградка заискриха разноцветни петна. Завеждащият външните станции на Великия пръстен Дар Ветер продължаваше да следи светлината на Спиралната линия. Нейната гигантска дъга се изгърбваше нависоко, като очертаваше по края на морето матовожълта ивица — отражение. Без да откъсва поглед от нея, Дар Ветер протегна ръка и премести лоста на Р — размишлението не е завършило. Днес в живота на този човек ставаше голяма промяна. Сутринта от обитаемия пояс на Южното полукълбо пристигна неговият приемник Мвен Мас, избран от Съвета за астронавтика. Последното предаване по Пръстена те ще проведат заедно, после… Ето именно това „после“ оставаше още нерешено. Шест години той издържаше на своята изискваща неимоверно напрежение работа, за която се подбираха хора с изключителни способности, отличаващи се с великолепна памет и широта, енциклопедичност на познанията. Когато със зловещо упорство започнаха да се повтарят пристъпите на равнодушие към работата и живота — едно от най-тежките заболявания на човека, — Евда Нал, знаменит психиатър, го прегледа внимателно. Изпитаният стар метод — музика от тъжни акорди в изпълнената с успокоителни вълни стая на лазурните сънища — не му помогна. Остана само да смени вида дейност и да се лекува с физически труд там, където още беше нужна всекидневна и всекичасна мускулна работа. Неговата мила приятелка, историчката Веда Конг, вчера му предложи да работи при нея като разкопвач. На археологическите разкопки машините не можеха да вършат цялата работа — крайният етап се изпълняваше от човешките ръце. Недостиг от доброволци нямаше, но Веда му обеща дълго пътуване в областта на древните степи, в близост с природата.

Ех, ако Веда Конг!… Впрочем тя знае всичко докрай. Веда обича Ерг Ноор, член на Съвета за астронавтика, началник на тридесет и

седмата звездна експедиция. Ерг Ноор трябваше да й се обади от планетата Зирда. Но ако няма никакво съобщение, а всички изчисления на междузвездните полети са извънредно точни, не бива и да се мисли за завоюване любовта на Веда! Векторът на дружбата — това е всичко, което я свързва с него. И все пак той ще отиде да работи при нея!

Дар Ветер придвижи лоста, натисна бутона и стаята се изпълни с ярка светлина. Кристален прозорец представляваше стена на просторно помещение, извисено над земята и морето. С придвижване на друг лост Дар Ветер наклони тая стена към себе си и помещението се откри към звездното небе, като отряза с металическата си рамка светлините на пътищата, на сградите, а също и фаровете на морското крайбрежие долу.

Циферблатът на галактическия часовник с трите концентрични кръга на деленията прикова вниманието на Дар Ветер. Предаването на информация по Великия пръстен се провеждаше по галактическото време — всяка стохилядна от галактическата секунда или веднъж в осем дни, четиридесет и пет пъти в годината по земното измерване на времето. Едно завъртане на Галактиката около оста й съставляваше галактическото денонощие.

Следващото и последно за него предаване в девет часа сутринта по времето на Тибетската обсерватория, следователно в два часа през нощта тук, в Средиземноморската обсерватория на Съвета. Оставаше малко повече от два часа.

Уредът на масата пак зазвъня и замига. Отвъд преградката се показа човек със светли дрехи, които излъчваха копринен блясък.

— Ние се приготвихме за предаване и приемане — късо подхвърли той, без да проявява външно почитта си, макар че в погледа му се таеше възхищение от началника.

Дар Ветер мълчеше. Мълчеше и помощникът, застанал свободно, с горда осанка.

— В кубичната зала? — попита най-сетне Дар Ветер и като получи утвърдителен отговор, поинтересува се къде е Мвен Мас.

— При апарата за утринна свежест. Настройва се след пътуването. освен това, струва ми се, че е развълнуван…

— На негово място аз бих се вълнувал също — замислено произнесе Дар Ветер. — Така беше преди шест години…

Помощникът порозовя от усилие да остане безпристрастен. Той с юношески жар съчувствуваше на своя началник — може би съзнаваше, че някога сам ще мине през радостите и тъгата на голямата работа и огромната отговорност. Завеждащият външните станции с нищо не изрази преживяванията си — смяташе се за неприлично да се издава човек на неговите години.

— Когато Мвен Мас се появи, доведете го веднага при мен!@

Помощникът се озадачи. Дар Ветер пристъпи към ъгъла, където прозрачната преградка беше боядисана в черно от тавана до пода, и с широк жест разтвори двете крила, поставени в ламперията от цветно дърво. Пламна светлина, която излизаше някъде от дълбочината на екран, подобен на огледало.

Завеждащият външните станции чрез отделен контакт включи „вектора на дружбата“ — която се прокарва между близки приятели, за да общуват всеки момент, когато пожелаят. Векторът на дружбата съединява няколко места за постоянно пребиваване на човека — жилището, мястото на работата, най-любимото кътче за отдих.

Екранът светна, в дълбочината му се появиха познатите съчетания на високи табла с безчислени колонки от кодирани обозначения на електронни филми, които бяха заменили архаичните фотокопия на книгите. Когато човечеството премина към обща азбука, наречена линейна поради липсата на сложни знаци, заснемането дори на стари книги стана стана още по-просто и достъпно за автоматичните машини. Сини, зелени, червени ивици бяха знаците на централните филмотеки, където се съхраняваха научните изследвания, отдавна вече издавани само в десет екземпляра. Достатъчно беше да се набере условна редица знаци и хранилището-филмотека автоматично предаваше пълния текст на книгата-филм. Тази машина беше личната библиотека на Веда. Леко щракане — изображението угасна и като светна отново, показа се друга стая, също празна. С второто щракане уредът пренесе изображението в зала със слабо осветени масички-пултове. Жената, която седеше до най-близката маса, вдигна глава и Дар Ветер позна милото тясно лице с големи сиви очи. Белозъбата усмивка на смело очертаната уста приповдигаше бузите като хълмчета отстрани на малко чипия нос с детски закръглен връх и от това лицето ставаше още по-меко и приветливо.

— Веда, останаха два часа. Трябва да се преоблечете, а иска ми се да дойдете в обсерваторията по-раничко.

Жената на екрана вдигна ръце към гъстата си светлопепелява коса.

— Слушам, мой Ветер — тихо се разсмя тя, — отивам в къщи.

Веселостта на тона не измами ухото на Дар Ветер.

— Храбра Веда, успокойте се!…

— Не хабете думи, за да ме разсеете — упорито вирна глава Веда Конг, — ще дойда скоро.

Екранът изгасна. Дар Ветер притвори крилата и се обърна, за да посрещне своя заместник. Мвен Мас влезе с широки крачки. Чертите на лицето и тъмнокафявият цвят на гладката му блестяща кожа сочеха негърския му произход. От силните рамене падаше на тежки дипли бял плащ. Мвен Мас стисна и двете длани на Дар Ветер в сухите си, но яки ръце. И двамата началници на външните станции — бившият и бъдещият — бяха доста високи. Ветер, чието родословие водеше началото си от руския народ изглеждаше по-широк и масивен от стройния африканец.

— Струва ми се че днес трябва да се случи нещо важно — започна Мвен Мас с доверчива откровеност, която отличаваше хората от Ерата на Великия пръстен.

Дар Ветер сви рамене.

— Нещо важно ще се случи и с тримата. Аз ще предам своята работа, вие ще я приемете, а Веда Конг за първи път ще говори с Вселената.

— Тя е навярно много красива! — с полувъпрос-полуутвърждение се откликна Мвен Мас.

— Ще видите. Впрочем в днешното предаване няма нищо особено. Веда ще прочете лекция по история на нашата Земя за жителите на планетата КРЗ 664456+БШ3252.

Мвен Мас мислено направи поразително бързо изчисление.

— Съзвездие Единорог, звезда Рос 614 — планетната система е известна от незапомнени времена, но те с нищо не са се проявявали… Обичам старинните названия и думи — с едва забележима нотка на извинение добави той.

Дар Ветер помисли, че Съветът умее да избира хората. Гласно каза:

— Тогава ще ви бъде добре с Юний Ант — завеждащ електронните запомнящи машини. Той нарича себе си „завеждащ лампите на паметта“. Става дума не за лампата — помощник светилник от древността, а за първите електронни уреди, непривлекателни в стъклените си калпаци, изпод които е изтеглен въздухът.

Мвен Мас се разсмя така искрено и несдържано, че Дар Ветер почувствува как нараства симпатията му към този човек.

— Лампи на паметта! Нашите паметни мрежи са коридори с километри дължина, съставени от милиарди елементи-клетки! Но — сепна се той — аз давам воля на чувствата си, а не съм си изяснил необходимото. Кога заговори Рос 614?

— Преди петдесет и две години. Оттогава те овладяха езика на Великия пръстен. До тях са всичко четири парсека. Лекцията на Веда ще получат след тринадесет години.

— А после?

— След лекцията — приемане. Чрез нашите стари приятели ще получим някакви новини от Пръстена.

— Чрез 61 от Лебед?

— Да, разбира се. Или понякога чрез 107 от Змиеносец, ако се използува вашата старинна терминология.

Влезе човек със същите като на помощника на Дар Ветер сребристи дрехи. Невисок, жив и гърбонос, той предразполагаше към себе си с острия, внимателен поглед на тъмните си като вишни очи. Влезлият потри с длан своята кръгла гладка глава.

— Аз съм Юний Ант — високо и рязко съобщи името си той, като очевидно се обръщаше към Мвен Мас.

Африканецът го поздрави учтиво. Завеждащите паметните машини превъзхождаха всички по ученост. Те решаваха какво от получените съобщения трябва да се увековечи в паметните машини, какво да се изпрати в линиите за обща информация или в дворците за творчество.

— Още един от бреваните — измърмори Юний Ант, като стискаше ръката на новия си познат.

— Какво е това? — не разбра Мвен Мас.

— Моя измислица. На латински език. Така аз наричам всички, които не живеят дълго — работниците от външните станции, летците

от междузвездния флот, техниците от заводите за звездолетни двигатели. Е, и нас с вас. Ние също не живеем повече от половината от нормалната продължителност на живота. Какво да се прави, затова пък е интересно! Къде е Веда?

— Искаше да дойде по-рано… — започна Дар Ветер.

— Думите му бяха заглушени от тревожни музикални акорди, които се разнесоха след звънко изщракване по циферблата на галактическия часовник.

— Предупредителен сигнал за цялата Земя. До всички енергостанции, всички заводи, мрежовия транспорт и радиостанциите. След половин час да се прекрати отпускането на енергия и да се натрупа от нея в капацитивните кондензатори достатъчно, за да се пробие атмосферата с канала за насочено излъчване. Предаването ще погълне четиридесет и три процента от земната енергия. Приемането — само за поддържане на канала, осем процента — пояснаваше Дар Ветер.

— Именно така си представях това — кимаше с глава Мвен Мас.

Изведнъж съсредоточеният му поглед пламна от възхищение. Дар Ветер се огледа. Незабелязана от тях, до леко светещата прозрачна колона стоеше Веда Конг. За изказването тя беше облякла най-хубавата премяна, която най-много красеше жената — премяна отпреди хиляди години — от епохата на критската култура.

Големият кок от пепелява коса, високо събрана на тила, не тежеше на силната стройна шия. Гладките рамене бяха оголени, а ниско откритата гръд се поддържаше с корсаж от светлосиня тъкан. Широката къса пола, извезана със светлосини цветя върху сребристия плат, откриваше голи загорели крака, обути в пантофки с вишнев цвят. Едри тъмночервени камъни — фаанти от Венера, — нарочно небрежно затъкнати в златна верижка, блестяха на нежната кожа в тон с пламтящите от вълнение бузи и малки уши.

Мвен Мас, който за първи път виждаше известната историчка, я разглеждаше с нескрито възхищение.

Веда повдигна разтревожените си очи към Дар Ветер.

— Добре — отвърна той на немия й въпрос.

— Много пъти съм докладвала, но не така — заговори Веда Конг.

— Съветът следва обичая. Съобщенията за различните планети винаги са четени от красиви жени, за да се внуши представа за

чувството у хората от нашия свят за прекрасното. Това изобщо говори за много неща — продължаваше Дар Ветер.

— Съветът не е сгрешил в избора си! — възкликна Мвен Мас.

Веда проницателно погледна африканеца.

— Самотен ли сте? — тихо попита тя и като получи утвърдително кимване от страна на Мвен Мас, се разсмя.

— Вие искахте да поговорите с мен — обърна се към Дар Ветер тя.

Приятелите излязоха на широката кръгла тераса и Веда с наслаждение подложи лицето си на свежия морски вятър.

Завеждащият външните станции разказа за своето решение да замине на разкопките, за колебанията си между тридесет и осмата звездна експедиция, антарктическите подводни рудници и археологията.

— О не, само не звездната експедиция! — възкликна Веда и Дар Ветер почувствува своята нетактичност. Увлечен от преживяванията си, той случайно засегна болното място в душата на Веда.

На помощ му дойде мелодията от тревожни акорди, която долетя от балкона.

— Време е, половин час остава до включването в Пръстена! — Дар Ветер внимателно хвана Веда Конг за ръката. Придружени от останалите, те се спуснаха с движещата се стълба в дълбоко подземие — изсечена в скала кубична стая.

Тук нямаше нищо освен уреди. Матовите лампериии на черните стени изглеждаха кадифени. Прорязваха ги ясните линии на кристалните ивици. Златисти, зелени, небесносини и оранжеви светлинки слабо осветяваха скалите, знаците, цифрите. Изумрудените остриета на стрелките потрепваха край черните полуокръжности, сякаш всички тези широки стени се намираха в напрегнато, трепетно очакване.

Няколко кресла, голяма маса от черно дърво, частично вмъкната в огромен, блещукащ с бисерен отблясък полусферичен екран, заобиколен с масивна златна рамка.

Дар Ветер със знак повика при себе си Мвен Мас, а на другите посочи високите черни кресла. Мвен Мас се приближи, като стъпваше предпазливо, на пръсти, както някога са ходели прадедите му по изгорените от слънцето степи, когато са се промъквали крадешком към

огромните свирепи зверове. Мвен Мас притаи дъх. Оттук, от непристъпната каменна изба, ей сега ще се отвори прозорец към безкрайните простори на Космоса и хората ще се съединят чрез мислите и знанията си със своите братя от другите светове. Представители на земното човечество пред Вселената сега са те, петима души. Ала от утре на него, Мвен Мас, ще се наложи да ръководи тези връзки. Ще му бъдат поверени всичките лостове на една огромна сила. Леки тръпки пробягаха по гърба на африканеца. Изглежда, чак сега той разбра какво бреме на отговорност е поел, като даде съгласието си на Съвета. И когато погледна към Дар Ветер, който спокойно действуваше с ръчките за управляване, в погледа му трепна изражение, подобно на възторга, светещ в очите на младия помощник на Дар Ветер.

Чу се тежък, страшен звън, сякаш зазвуча масивна мед. Дар Ветер бързо се обърна и помести дълъг лост. Звънът заглъхна и Веда Конг видя, че тясната ламперия на стената вдясно се освети по цялата височина на стаята. Стената като че ли пропадна, изчезна в безпределния простор. Откриха се призрачните очертания на пирамидален планински връх, увенчан с огромен каменен купол. Под тази колосална шапка тук-там се виждаха петна от много чист планински сняг.

Мвен Мас позна втората от най-високите планини в Африка — Кения.

Отново тежък меден удар разтърси подземната стая и застави намиращите се там хора да наострят уши и напрегнат цялото си внимание.

Дар Ветер хвана ръката на Мвен Мас и я постави върху светещата с гранатовото си око кръгла ръчка. Мвен Мас послушно я придвижи докрай. Сега цялата сила на Земята, цялата енергия, получавана от хиляда седемстотин и шестдесет могъщи електроцентрали, се прехвърли на екватора, към планината, висока пет километра. Над върха й се заизвива разноцветно сияние, сгъсти се в кълбо и изведнъж се устреми нагоре като копие във вертикален полет, пронизващо дълбините на небето. Над сиянието се вдигна тънка колона, подобна на вихрушка — смерч. По нея струеше нагоре ослепително светеща небесносиня мъгла.

Насоченото излъчване пронизваше земната атмосфера и образуваше редовен канал за приемане и предаване към външните станции, който служеше за проводник. Там, на височина тридесет и шест хиляди километра над Земята, висеше постоянен спътник — голяма станция, която правеше за денонощие една обиколка около планетата в плоскостта на екватора. Поради това тя като че ли стоеше неподвижно над планината Кения в Източна Африка — точката, избрана за непрекъсната връзка с външните станции. Друг голям спътник се въртеше на височина петдесет и седем хиляди километра през полюсите по меридиана и поддържаше връзка с Тибетската приемателно-предавателна обсерватория. Там условията за образуване на канал за предавания бяха по-добри, но пък нямаше редовни съобщения. Тези два големи спътника се свързваха още с няколко автоматични станции, разположени около цялата земя.

Тясното табло престана да свети — каналът се включи в приемателната станция на спътника. Сега светна бисерният, обграден със злато екран. В центъра му се появи чудновато увеличена фигура, стана по-ясна, усмихна се с грамадната си уста. Гур Ган, един от наблюдателите в денонощния спътник, израсна на екрана като приказен исполин. Той весело кимна и като протегна триметровата си ръка, включи цялото обкръжение от външни станции на нашата планета. Съедини ги в едно изпратената от Земята сила. По всички посоки на Вселената се устремиха чувствителните очи на приемниците. Слабо светещата червена звезда в съзвездието Еднорог, от планетите на която неотдавна се беше разнесъл призив, по-добре се фиксираше от спътник 57, затова Гур Ган се свърза с него. Само три четвърти час можеше да продължава невидимият контакт между Земята и другата звезда. Не биваше да се губи ни минута от това скъпоценно време.

По знак на Дар Ветер Веда Конг стъпи върху излъчващия син блясък кръг от метал пред екрана. Невидими лъчи падаха като мощен водопад отгоре и забележимо отсеняха загара на кожата й. Беззвучно заработиха електронните машини, които превеждаха речта й на езика на Великия пръстен. След тринадесет години приемащите от планетата на тъмночервената звезда ще запишат изпращаните трептения с общоизвестните символи и ако там говорят, електронните превеждащи машини ще обърнат символите в звукове на живата чужда реч.

„Жалко само — мислеше си Дар Ветер, че онези, далечните хора, няма да чуят звучния, приятен глас на жената от Земята, няма да разберат неговата изразителност. Кой знае какво е устройството на техните уши? Може да има различни типове слух. Само зрението, което навсякъде използува проникващата през атмосферата част от електромагнитните трептения, е почти еднакво в цялата Вселена и те ще видят очарователната, горяща от вълнение Веда.“

Дар Ветер, без да сваля очи от полузакритото от кичур коса ухо на Веда, започна да се вслушва в нейната лекция.

Веда Конг сбито и ясно разказваше за основните етапи в историята на човечеството. За древните епохи в съществуването му, за разединението на големи и малки народи, които са се сблъсквали в икономическа и идейна вражда, разделяща страните им; Тя разказваше накратко. Тези епохи са получили събирателното название ЕРС — Ера на разединения свят. Обаче не изреждането на изтребителни войни, ужасни страдания или имена на уж велики управници, изпълнили старите исторически книги от Античните векове, Тъмните векове или Вековете на капитализма, интересуваше хората от Ерата на Великия пръстен. Много по-важна беше противоречивата история на развитието на производителните сили заедно с формирането на идеите, изкуството, знанието, духовната борба за истински човек и човечество. Развитието на необходимостта от изграждане на нови представи за света в обществените отношения, за дълга, правата и щастието на човека, от които израсна и разцъфтя върху цялата планета могъщото дърво на комунистическото общество.

През последния век на ЕРС, така наречения Век на разцеплението, хората най-сетне разбрали, че всичките им бедствия произлизат от стихийно създалото се още от дивите времена устройство на обществото. Разбрали, че цялата сила, цялото бъдеще на човечеството е в труда, в съединените усилия на милионите свободни от гнет хора, в науката и преустройството на живота на научни основи. Разбрани били основните закони на общественото развитие, диалектически противоречивият ход на историята, необходимостта от създаване на строга обществена дисциплина, толкова по-важна, колкото повече се е увеличавало населението на планетата.

Борбата между старите и новите идеи през тоя век се изострили и станали причина целият свят да се раздели на два лагера — стари,

капиталистически, и нови, социалистически държави с различни икономически структури. Откриването по това време на първите видове атомна енергия и упорството на защитниците на стария свят насмалко не довели цялото човечество до най-голямата катастрофа.

Ала новият обществен строй не можел да не победи, макар че тази победа се забавила поради изоставането във формирането на общественото съзнание. Преустройството на света върху комунистически основи е немислимо без коренно изменение на икономиката, без изчезване на нищетата, глада и тежкия, изтощителен труд. Но изменението на икономиката изисквало твърде сложно управляване на производството и не било възможно без формиране на обществено съзнание у всеки човек.

Комунистическото общество не веднага обхванало всички народи и страни. Гигантски усилия били нужни за изкореняване на омразата и особено на лъжата, натрупана от вражеската пропаганда през време на идейната борба във Века на разцеплението. Доста грешки се направили и по пътя на развитието на новите човешки отношения. Тук-там се случвали въстания, вдигани от изостаналите привърженици на старото, които от невежество се опитвали да намерят във възкресяване на миналото лесен изход от трудностите, стоящи пред човечеството.

Ала неизбежно и неотклонно новото устройство на живота се разпространило по цялата Земя и най-различните народи и раси станали единно, дружно и мъдро семейство.

Така започнала Ерата на обединяването на света — ЕОС, която се състояла от вековете на Съюза на на страните, Разните езици, Борбата за енергия и Общия език.

Общественото развитие непрекъснато се ускорявало и всяка нова епоха минавала по-бърже от предишната. Властта на човека над природата започнала да расте с гигантски крачки.

В древните утопични фантазии за прекрасното бъдеще хората мечтаели за постепенно освобождаване на човека от труда. Писатели обещавали, че с краткотраен труд — два-три часа за общото благо — човечеството ще може да си осигури всичко необходимо, а в останалото време ще се отдава на блажено безделие.

Тези представи възникнали поради отвращението към тежкия, принудителен труд в древността.

Не след дълго хората разбрали, че трудът е щастие, също както и непрестанната борба с природата, преодоляването на препятствията, решаването на нови и нови задачи при развитието на науката и икономиката. Труд с всички сили, само че творчески, който да отговаря на вкусовете и вродените способности, да е многообразен и от време на време да се променя — ето какво е нужно на човека. Развитието на кибернетиката — техниката за автоматично управляване, широкото образование и интелигентност, отличното физическо възпитание на всеки човек направиха възможно да се сменяват професиите, бързе да се овладяват други и да се разнообразява трудовата дейност, като се изпитва от нея все по-голямо задоволство. Все по-широко развиващата се наука обхвана целия човешки живот и творческите радости на откриватели на нови тайни на природата станаха достъпни за огромен брой хора. Изкуството пое твърде голям дял в работата по общественото възпитание и организирането на живота. Настъпи най-великолепната в цялата история на човечеството Ера на общия труд — ЕОТ — с нейните векове на Опростяването на нещата, Преустройството, Първото изобилие в Космоса.

Изнамирането на възможности за уплътняване електричеството, което доведе до създаване акумулатори с огромен капацитет и компактни, но мощни електромотори, беше извънредно значителна техническа революция на новото време. Още по-рано хората се научиха да свързват от полупроводници твърде сложни мрежи за слаби токове и да създават самоуправляващи се кибернетични машини. Техниката стана много фина, ювелирна, високо изкуство, и същевременно подчини мощности от космически мащаб.

Но изискването да се даде на всекиго всичко породи необходимостта съществено да се опрости ежедневието на човека. Човекът престана да бъде роб на вещите, а разработването на стандарти направи възможно да се създават всякакви предмети и машини от сравнително малко основни конструктивни елементи, така както цялото огромно разнообразие на живите организми се строи от незначителни разлики в клетките; клетката — от белтъчини, белтъчините — от протеини и т.н. Само вследствие прекратяването на невероятното разхищение на храна през миналите векове се осигури храна за милиарди хора.

Всички сили на обществото, които са се изразходвали в древността за създаване на военни машини, издръжка на незаети с полезен труд огромни армии, политическа пропаганда и показен блясък, бяха хвърлени за устройване на живота и развитие на научните знания.

По знак на Веда Конг Дар Ветер натисна едно копче и до прекрасната специалистка по история изникна голям глобус.

— Ние започнахме — продължаваше Веда — с пълно разпределяне на обитаемите и промишлените зони на планетата…

Кафявите ивици върху глобуса покрай тридесетте градуса географска ширина в Северното и Южното полукълбо означаваха непрекъсната редица от градски населени пунктове, съсредоточени край бреговете на топлите морета, в зоната с мек климат без зима. Човечеството престана да изразходва колосална енергия за отопляване на жилищата в зимните периоди, за изработване на дебели дрехи. Най-гъсто бяха заселени областите край люлката на човешката култура — Средиземното море. Субтропическият пояс се разшири тройно след разтопяването на полярните шапки.

На север от северния обитаем пояс се простира гигантска зона от ливади и степи, където пасат безчислени стада домашни животни.

На юг (в Северното полукълбо) и на север (в Южното) е имало пояси от сухи, горещи пустини. Сега те са превърнати в градини. Тук преди са се разстилали полетата на термоелектрическите централи, които събирали слънчевата енергия.

В зоната на тропиците е съсредоточено производството на растителни храни и дървесина, хиляди пъти по-изгодно, отколкото в студените климатични зони. Още отдавна, след откриването на изкуственото получаване на въглехидратите — захарите — от слънчева светлина и въглероден двуокис, ние престанахме да отглеждаме захарни растения. Евтиното промишлено произвеждане на пълноценни питателни белтъчини още не ни е по силите, затова култивираме богати на белтъчно вещество културни растения и гъби на суша и колосални пространства водорасли в океаните. Относно простия начин за изкуствено произвеждане на хранителни мазнини бяхме информирани от Великия пръстен. Витамини и хормони правим в каквото желаем количество от каменни въглища. Селското стопанство на новия свят се освободи от необходимостта да добива всички без

изключение хранителни продукти, както в старо време. За нас практически няма граници за производството на захари, мазнини и витамини. Само за производство на белтъчини разполагаме с гигантски площи суша и вода. Човечеството отдавна се освободи от страха пред глада, който десетки хилядолетия е господствувал над хората.

Една от главните радости на човека — стремежът към пътешествия, към придвижване от място на място — е наследена от нашите прадеди — скитници ловци, събирачи на оскъдна храна. Сега цялата планета е обвита от Спиралната линия, която съединява с исполински мостове през проливите всички континенти. — Веда прокара пръст по сребристата нишка и завъртя глобуса. — По Спиралната линия непрекъснато се движат електрически влакове. Стотици хиляди хора могат много бърже да се пренесат от обитаемата зона в степната, полската, планинската, където няма постоянни градове, а само временни лагери за майсторите в животновъдството, полевъдството, горската и минната промишленост. Пълното автоматизиране на всички заводи и енергоцентрали направи ненужно строителството при тях на градове или големи селища — там се намират само къщи за малцината дежурни: наблюдатели, механици и монтьори.

Планомерното организиране на живота най-сетне прекрати убийственото увеличаване на скоростта — създаването на все по-бързи и по-бързи транспортни машини. По Спиралната линия влаковете изминават двеста километра в час. Само в случай на някакво нещастие се използуват скоростни кораби, които прелитат хиляди километри в час.

Преди няколко стотици години хората успели да подобрят значително облика на нашата планета. Още във Века на разцеплението е била открита вътрешноатомната енергия. Също тогава хората се научили да освобождават някаква си нищожна част от нея и да я превръщат в топлинно взривяване, чиито убийствени свойства били използувани за военно оръжие. Натрупали се големи запаси от ужасни бомби, които после, при настъпването на комунизма, учените се опитвали да употребят за произвеждане на енергия. Твърде голямата опасност от излъчване и влияние от негова страна върху живота била скоро разбрана и затворила в тесни граници старата ядрена енергетика.

Почти едновременно с това астрономите открили чрез изучаване физиката на далечните звезди два нови начина за получаване на вътрешноатомна енергия — Ку и Ф, които са много по-действени и не оставят опасни продукти при разпадането.

Тези два метода се прилагат от нас и сега, макар че за звездолетните двигатели се използува още един вид ядрена енергия — анамезонният, станал известен при наблюдаване на големите звезди от Галактиката чрез Великия пръстен.

Веднага, щом бе измислен начинът за изхвърляне продуктите от разпадането на радиоактивните изотопи на урана, тория водорода, кобалта, лития извън пределите на земната атмосфера, се взе решение всички отдавна натрупани запаси от тия стари термоядрени материали да бъдат унищожени. Тогава във Века на преустройството бяха направени изкуствени слънца, „окачени“ над полярните области. Ние чувствително намалихме ледените шапки, които са се образували на полюсите на Земята в четвъртичната епоха, и променихме климата на цялата планета. Водата в океаните се издигна със седем метра, в атмосферната циркулация рязко се скъсиха полярните фронтове и отслабнаха обръчите на пасатните ветрове, които изсушаваха пустинните зони на границата с тропиците. Почти се прекратиха и ураганните ветрове, изобщо всякакви бурни нарушения на времето.

До шестнадесетия паралел северно и южно от екватора достигнаха топлите степи, а ливадите и горите от умерения пояс пресякоха седемдесет градуса географска ширина.

Антарктическият континент, три четвърти от който бяха освободени от леда, се оказа рудна съкровищница на човечеството. Там непокътнати лежаха подземни богатства, по всички други континенти в значителна степен изчерпани след безразсъдното разпиляване на металите и повсеместните разрушителни войни от миналото. Именно през Антарктида се удаде да се затвори кръгът на Спиралната линия.

Още преди това основно изменение на климата бяха прокопани огромни канали и прорязани планинските хребети за уравновесяване циркулацията на водните и въздушните маси на планетата. Вечните диелектрически помпи помогнаха за водоснабдяването даже на високопланинските пустини в Азия.

Възможностите за произвеждане на хранителни продукти нараснаха многократно, нови земи станаха удобни за живеене. Хората започнаха да използуват топлите вътрешни морета за отглеждане на богати с белтъчно вещество водорасли.

Старите, опасни и крехки планетолети все пак дадоха възможност да се стигне до най-близките планети от нашата система. Земята беше обкръжена с пояс изкуствени спътници, от които хората отблизо опознаха Космоса. И тогава, преди четиристотин и осем години, се случило събитие — толкова важно, че ознаменувало нова ера в съществуването на човечеството — Ерата на Великия пръстен, ЕВП.

Отдавна хората са напрягали ума си над предаването на изображения, звуци, енергия на далечни разстояния. Стотици хиляди изключително талантливи учени са работили в специална организация, която и досега се нарича Академия за насочени излъчвания, докато не направили възможни далечните насочени предавания на енергия, без каквито и да било проводници. Това се оказало осъществимо, когато бил намерен обходният път на закона — потокът енергия е пропорционален на синуса от ъгъла на разклоняването на лъчите. Тогава паралелните снопове излъчвания осигурили постоянна връзка с изкуствените спътници, а следователно и с целия Космос. Защищаващият живота щит от йонизирана атмосфера е бил вечно препятствие за предаванията и приеманията от пространството. Много отдавна, още в края на Ерата на разединения свят, нашите учени установили, че потоци мощни радиоизлъчвания от Космоса се изливат върху Земята. Заедно с общото излъчване на съзвездията и галактиките до нас са достигали призиви от Космоса и предавания по Великия пръстен, изопачени и полузаглъхнали в атмосферата. Тогава не сме ги разбирали, макар че вече сме можели да улавяме тези тайнствени сигнали, които сме считали за излъчвания на мъртва материя.

Ученият Кам Амат, индус по произход, съобразил да проведе на изкуствени спътници опити с приемници на изображения. С безкрайно търпение десетки години той усвоявал все нови комбинации от диапазони.

Кам Амат уловил предаване от планетната система на двойната звезда, която от старо време се наричала 61 от Лебед. На екрана се появил неприличащ на нас, ала без съмнение човек и посочил надпис,

направен със символите на Великия пръстен. Надписа съумели да прочетат едва след деветдесет години и той украсява на нашия земен език паметника на Кам Амат: „Привет вам, братя, влезли в нашето семейство! Разделени от пространството и времето, ние се свързахме чрез разума в пръстен с велика сила.“

Езикът от символи, чертежи и карти на Великия пръстен се оказал лесен за разбиране на достигнатото от човечеството равнище на развитие. След двеста години ние вече можехме да водим разговори посредством превеждащите машини с планетните системи на най-близките звезди, да получаваме и предаваме цели картини от разнообразния живот на различни светове. Едва неотдавна приехме вест от четиринадесетте планети на големия център на живот в съзвездието Лебед — Денеб — колосална звезда със светимост четири хиляди и осемстотин слънца, която се намира на разстояние сто двадесет и два парсека от нас. Развитието на мисълта там е вървяло по друг път, обаче е достигнало нашето равнище.

А от древните светове — кълбовидните струпвания в нашата Галактика и колосалната обитаема област около галактическият център — идват от безмерната далечина странни картини и зрелища още неразгадани, недешифрирани от нас. След като паметните машини ги запишат, те се предават в Академията на върховете на знанието — така се нарича научната организация, която работи над проблемите, едва-едва набелязани от нашата наука. Ние се опитваме да разберем отишлата надалеч от нас за милиони години мисъл, вероятно отличаваща се от нашата поради това, че пътищата на историческото развитие на живота от низшите органически форми към висшите, мислещи същества са други.

Веда Конг отвърна очи от екрана, в който гледаше като хипнотизирана, и хвърли въпросителен поглед към Дар Ветер. Той се усмихна и кимна одобрително. Веда гордо вдигна глава, протегна напред ръце и се обърна към невидимите и непознатите, които след тринадесет години ще получат нейните думи и ще видят нейния образ.

— Такава е историята ни, труден, сложен и дълъг път към висините на знанието. Ние ви зовем — обединявайте се с нас във Великия пръстен, за да разнасяме на всички краища на необятната Вселена могъщата сила на разума и да побеждаваме мъртвата материя!

Гласът на Веда звънтеше тържествуващо, придобил силата на всички поколения земни хора, които сега се бяха издигнали дотолкова, че помислите им се насочваха вече извън пределите на собствената Галактика към другите звездни острови на Вселената.

Чу се провлечен меден звън — Дар Ветер беше придвижил ръчката и изключил предаващия поток енергия. Екранът потъмня. На прозрачното табло отдясно остана светещият стълб на канала.

Веда, уморена и тиха, се сви на кълбо в дълбочината на голямото кресло. Дар Ветер покани Мвен Мас да седне до масата за управляване, а той се наведе над рамото му. В пълната тишина само понякога едва чуто потракваха ограничителите на ръчките. Внезапно екранът със златната рамка изчезна и на неговото място се отвори невероятна глъбина. Веда Конг въздъхна силно — за първи път виждаше това чудо. Действително дори за човек, добре познаващ пътя на сложната интерференция на светлинните вълни, по който се постигаше такава широчина и дълбочина на обзора, зрелището винаги изглеждаше поразително.

Тъмна повърхност на чужда планета се приближаваше отдалеч, като нарастваше с всяка секунда. Това е извънредно рядка система на двойна звезда, където две слънца се уравновесяват по такъв начин, че орбитата на планетата им се оказва правилна и върху него се зародил живот. Двете слънца — оранжево и алено, по-малки от нашето, осветяваха ледовете на застинало море, които изглеждаха червени. На края на плоски черни планини в загадъчно виолетови отблясъци се виждаше гигантско ниско здание. Зрителният лъч се опря в площадката на покрива му, сякаш го прониза, и всички видяха сивокож човек с кръгли като на кукумявка очи, заобиколени със сребрист пух. Ръстът му беше твърде голям; но тялото — много тънко, с дълги като пипала крайници. Човекът безсмислено бодна с глава, сякаш направи бърз поклон, и устремил към екрана своите безстрастни, като обективи очи, отвори уста, без устни, прикрита от подобна на нос клапа от мека кожа. Веднага зазвуча мелодичният и нежен глас на превеждащата машина:

— Заф Фтет, завеждащ външната информация на 61 от Лебед. Днес ние предаваме за жълтата звезда СТЛ 3388+04ЖФ… Предаваме за…

Дар Ветер и Юний Ант се спогледаха, а Мвен Мас за секунда стисна китката на Дар Ветер. Това бяха галактическите сигнали на Земята, по-точно на Слънчевата планетна система. Някога наблюдателите от другите светове я смятаха за единствен голям спътник, който прави обиколка около Слънцето за петдесет и девет земни години. Веднъж през този период се случва съвместно противостояние на Юпитер и Сатурн, отместващ Слънцето забележимо за астрономите от близките звезди. В същата грешка са изпадали и нашите астрономи по отношение на много планетни системи, чието присъствие край различни звезди е било открито още в стари времена.

Юний Ант по-бързо, отколкото в началото на предаването, провери настройката на паметната машина и показанията на бдителните часовои на изправността — уредите на ОЕВ.

Монотонният глас на електронния преводач продължаваше:

— Ние приехме напълно добро предаване от звездата… — отново се посипаха редица цифри и резки звуци — случайно, не през време на предаванията на Великия пръстен. Те не са дешифрирали езика на Пръстена и напразно изразходват енергия, като предават в часовете на мълчанието. Отговорихме им в периодите на техните собствени предавания — резултатите ще станат известни приблизително след три десети от секундата… — Гласът млъкна. Сигналните уреди продължаваха да светят с изключение на угасналото зелено око.

— Това са още неизяснени прекъсвания в предаването, може би от преминаване през легендарното неутрално поле на астронавтите — обясни Юний Ант на Веда.

— Три десети от галактическата секунда — значи трябва да се чака около шестстотин години — мрачно измърмори Дар Ветер. — Интересно, защо ни е нужно това?

— Доколкото разбрах, звездата, с която са се свързали, е Епсилон от Тукан, съзвездие в южното небе — обади се Мвен Мас, — отстояща на деветдесет парсека, което е близо до границата на нашата постоянна връзка. По-нататък от Денеб още не сме я установили.

— Но ние приемаме и от центъра на Галактиката, и от кълбовидните струпвания, нали? — попита Веда Конг.

— Нередовно, случайно или чрез паметните машини на другите членове на Пръстена, които образуват проточена в пространството на Галактиката верига — отвърна Мвен Мас.

— Съобщенията, изпратени преди хиляди и десетки хиляди години, не се губят в пространството и в края на краищата стигат до нас — добави Юний Ант.

— Но това значи, че ние съдим за живота и познанията на хората от другите, много далечните светове със закъснение, например за зоната на центъра на Галактиката — двадесет хиляди години?

— Да, безразлично дали това се предава от паметните записи на близките светове, или се улавя от нашите станции, ние виждаме далечните светове такива, каквито са били в много древни времена. Виждаме твърде отдавна умрели и забравени в своя свят хора.

— Нима ние, които сме постигнали толкова голяма власт над природата, тук сме безсилни? — по детски се възмути Веда. — Нима не може да се стигне до далечните светове по друг начин, с друго вместо с вълновия или фотонния лъч[1] средство?

— Как ви разбирам, Веда! — възкликна Мвен Мас.

— В Академията на върховете на знанието се занимават с проекти за преодоляване на пространството, времето, притеглянето — намеси се Дар Ветер, — само че не са дошли до стадия на опитите и не са могли…

Внезапно зеленото око пламна и Веда пак усети главозамайване от потъналото в бездната пространство на екрана.

Рязко ограничените краища на изображението показваха, че това е запис на паметна машина, а не направо уловено предаване.

Отначало се появи повърхността на планета, видима, естествено, от външната станция-спътник. Грамадно бледовиолетово, призрачно от неимоверното нажежаване слънце заливаше с пронизващи лъчи синьото облачно покривало на нейната атмосфера.

— Точно така — това е светилото на планетата Епсилон от Тукан, високотемпературна звезда от клас B9, със светимост седемдесет и осем наши слънца — прошепна Мвен Мас.

Дар Ветер и Юний Ант утвърдително кимнаха.

Зрелището се измени — сякаш се стесни и спусна почти на самата почва на неизвестния свят.

Високо се издигаха закръглени куполи на планини, като че ли излети от мед. Непознат минерал или метал със зърнеста структура аленееше като огън под удивително бялата ярка светлина на лазурното слънце. Дори в несъвършеното предаване на уредите незнайният свят блестеше тържествено, с някакво победно великолепие.

Отблясъците от лъчите заобикаляха контурите на медните планини със сребристорозова корона, която се отразяваше във вид на широк плат върху ленивите вълни на виолетовото море. Водата с цвят на ярък аметист изглеждаше тежка. От дълбините й приплamваха червени светлини, като стотици живи малки очи. Вълните лижеха масивното подножие на исполинска статуя, която стоеше далеч от брега в гордо усамотение. Жена, изваяна от тъмночервен камък, беше отметнала назад глава и сякаш в екстаз протягаше ръце, устремена към пламтящата глъбина на небето. Тя напълно би могла да бъде дъщеря на Земята — абсолютната прилика с нашите хора вълнуваше не по-малко, отколкото поразителната красота на скулптурата. В нейната фигура, сякаш изпълнена мечта на ваятелите от Земята, се съчетаваха могъща сила и одухотвореност на всяка линия на лицето и тялото. Полираният ален камък на статуята излъчваше пламъка на непознат и поради това тайнствен и привлекателен живот.

Петимата земни жители безмълвно гледаха изумителния нов свят. Само от широките гърди на Мвен Мас се изтръгна дълга въздишка — още при първия поглед към статуята всеки негов нерв се напрегна в радостно очакване.

Срещу статуята, на брега, назъбени сребърни кули отбелязваха началото на широка бяла стълба, прехвърлена свободно над гъсталак от стройни дървета с тюркоазени листа.

— Те трябва да звънят! — пошепна Дар Ветер в ухото на Веда, като сочеше кулите, и тя наведе глава в знак на съгласие.

Предавателният апарат на новата планета продължаваше непрекъснато и беззвучно да разгръща нови картини.

За секунда се мярнаха бели стени с широки изпъкналости, в които бе прорязан портал от небесносин камък, и на екрана се откри високо помещение, залято от силна светлина. Матовобисерният цвят на набраздените с жлебове стени придаваше необикновена отчетливост на всичко в залата. Вниманието бе привлечено от група хора, които стояха пред полирана изумрудена лamперия.

Огненочервеният цвят на кожата им съвпадаше с оттенъка на статуята в морето. В него нямаше нищо необикновено за Земята — някои индиански племена от Централна Америка, ако се съди по запазените от древността цветни снимки, са имали почти същата, с малко по-светъл тон, кожа.

В залата се намираха две жени и двама мъже. Те носеха различно облекло. Застаналите по-близо до зелената ламперия се отличаваха със златистите си къси дрехи, подобни на изящни комбинезони, снабдени с няколко закопчалки. Другите двама бяха обгърнати от глава до пети с еднакви плащове със същия като на стените бисерен оттенък.

Застаналите до ламперията правеха плавни движения — докосваха полегати струни, опънати при левия край. Стената от полиран изумруд или стъкло стана прозрачна. В такт с техните движения в кристала плуваха и се сменяваха ясни картини. Те изчезваха и възникваха бързо, така че дори на тренираните наблюдатели — Юний Ант и Дар Ветер — беше трудно да разберат напълно смисъла им.

В редуването на медните планини, виолетовия океан и тюркоазените гори се долавяше историята на планетата. Верига от животински и растителни форми, понякога съвсем неразбираеми, понякога прекрасни, минаваха като призраци от миналото. Много животни и растения изглеждаха подобни на онези, чиито останки са запазени в летописа на пластовете в земната кора. Дълго се проточваше възходящата стълба на формите на живота — усъвършенстващата се жива материя. Безкрайно дългият път на развитието се чувстваше още по-дълъг, труден и мъчителен, отколкото известното на всеки жител на Земята негово собствено родословие.

В призрачното сияние на уреда се замяркаха нови картини: пламъци от големи клади, натрупвания от каменни блокове върху равнини, битки със свирепи зверове, тържествени погребални и религиозни обреди. По цялата височина на ламперията израсна фигура на мъж, прикрит с наметало от пъстра кожа. Той беше стъпил с крак върху шията на повалено чудовище с твърда грива по гърба и оголени дълги зъби. С едната си ръка се опираше на копие, а другата бе вдигнал към звездите с широк прегръщащ жест. На заден план —

редица от жени и мъже, които се бяха хванали по двама за ръце и като че ли пееха нещо.

Картината изчезна, след живите видения се появи тъмната повърхност на полиран камък.

Тогава двамата със златистите дрехи отстъпиха надясно, а тяхното място се зае от втората двойка. С неуловимо пъстро движение плащовете бяха отхвърлени и на бисерния фон на стените като жив пламък се очертаха тъмночервени тела. Мъжът протегна ръцете си към жената, тя му отвърна с усмивка, озарена от такава горда и ослепителна радост, че жителите на Земята се откликнаха с неволни усмивки. А там, в бисерната зала на неимоверно далечния свят, двамата започнаха бавен танц. Вероятно това не беше танц заради самия танц, а по-скоро ритмично позиране. Танцуващите очевидно си бяха поставили за цел да покажат съвършенството, красотата на линиите и пластичната гъвкавост на своите тела. Но от ритмичната смяна на движенията се долавяше тържествена и същевременно тъжна музика, сякаш възпоминание за неизчислимите безименни жертви, изградили великата стълба на развитието на живота, довело до прекрасното мислещо същество — човека.

На Мвен Мас се стори, че чува мелодия — ветрило от високи чисти ноти, опиращо се върху звънливия и отмерен ритъм на ниските звуци. Веда Конг стисна ръката на Дар Ветер, който не обърна внимание на това. Юний Ант гледаше, без да се помръдва и без да диша, а по широкото му чело избиха капки пот.

Жителите на Тукан така приличаха на земните, че постепенно се губеше впечатлението за друг свят. Но аленокожите притежаваха такава съвършена красота на тялото, каквато още не всички хора на Земята имаха. Тая красота живееше в мечтите и творенията на художниците, като се въплъщаваше в малък брой необикновено красиви образи.

„Колкото по-труден и дълъг е бил пътят на сляпата животинска еволюция до мислещото същество, толкова по-целесъобразни и усъвършенствувани и следователно толкова по-прекрасни са висшите форми на живота — мислеше Дар Ветер. — Още отдавна земните жители са разбрали, че красотата е инстинктивно възприемана целесъобразност на структурата, на приспособяването към определено предназначение. Колкото по-разнообразно е предназначението, толкова

по-красива е формата — тия аленокожи вероятно са по-разностранни и ловки от нас. Може би цивилизацията им е вървяла повече по линията на развитието на самия човек, на неговото духовно и физическо могъщество и по-малко по линията на техниката? Нашата култура дълго е била изцяло техническа и едва с настъпването на комунистическото общество окончателно е поела пътя на усъвършенстването на самия човек, а не само на машините, домовете, храната и развлеченията му.“

Танцът свърши. Младата аленокожа жена излезе в средата на залата и зрителният лъч на уреда се съсредоточи единствено върху нея. Протегнатите й ръце и лицето й се вдигнаха към тавана.

Неволно очите на хората от Земята последваха нейния поглед. Таван изобщо нямаше или вследствие твърде изкусно създадената оптическа илюзия там се намираше звездно небе с така ярки и едри звезди, че вероятно това беше само изображение. Съчетанията от чужди съзвездия не извикваха познати асоциации. Девойката замахна и на показалеца на лявата й ръка се появи синя топчица. От нея бликна сребрист лъч, който стана грамадна показалка. Кръглото светещо петънце в края на лъча се спираше ту на една, ту на друга звезда по тавана. И веднага изумрудената ламперия даваше неподвижно изображение в много широк план. Бавно се преместваше сочещият лъч и също така бавно възникваха видения от пустинни или населени планети. С тягостна безотрадност горяха каменисти или пясъчни пространства под червени, небесносини, виолетови и жълти слънца. Понякога лъчите на странното оловносиво светило извикваха към живот на своите планети плоски куполообразни и спиралообразни същества, наситени с електричество и плаващи, подобни на медузи, в яркооранжева атмосфера или океан. В света на червеното слънце растяха невъобразимо високи дървета с хлъзгава черна кора, устремили към небето, сякаш в отчаяние, милиарди криви клони. Другите планети бяха изцяло залени с тъмна вода. Грамадни живи острови, от животни или растения — не можеше да се разбере, плаваха навсякъде, като поклащаха в спокойната гладка водна повърхност безброй мъхнати пипала.

— Наблизо до тях няма планети с висши форми на живот — изведнъж каза Юний Ант, който неотлъчно следеше картата на непознатото звездно небе.

— Не — възрази Дар Ветер, — от едната страна край тях лежи плоска звездна система, едно от най-късните образувания в Галактиката. Ала ние знаем, че плоските и сферичните системи, нови и древни, често се редуват. И наистина, откъм Еридан край тях има система с мислещ живот, която влиза в Пръстена.

— ВВР 4955+МО 3529… и тъй нататък — вметна Мвен Мас. — Но защо ли те не знаят за нея?

— Системата е влязла във Великия пръстен преди двеста седемдесет и пет години, а това съобщение е изпратено по-рано — отговори Дар Ветер.

Аленокожата девойка от далечния свят отърси синята топчица от пръста си и обърна лице към зрителите, разперила ръце, сякаш се готвеше да прегърне някого, който стоеше невидим пред нея. Леко отметна глава и рамене назад — така би направила и жена от Земята в страстен призив. Полуотворените й устни изговаряха думи, които не се чуваха. Така тя замря, зовяща, като хвърляше в ледения мрак на междузвездните пространства своята гореща човешка молба за другарите — хората от другите светове.

И отново сияйната й красота вцепени наблюдателите. В нея липсваше рязката бронзова суровост на земните червенокожи. Кръглото лице с неголям нос и огромни, раздалечени сини очи, с малка уста по-скоро напомняше северните народности на Земята. Гъстата вълниста черна коса не беше корава. От всяка линия на лицето и тялото прозираше весела и лека увереност, която несъзнателно се възприемаше като усещане за голяма сила.

— Нима те нищо не знаят за Великия пръстен? — почти простена Веда Конг, като скланяше с уважение глава пред очарователната сестра от Космоса.

— Сега навярно знаят — обади се Дар Ветер, — та нали това, което виждаме, е станало преди триста години.

— Осемдесет и осем парсека — ниско избоботи Мвен Мас, — осемдесет и осем! Всички, които ние видяхме, отдавна вече са мъртви!

И сякаш за да потвърди думите му, видението от чудния свят изчезна; угасна и зеленият показател на връзката. Предаването по Великия пръстен завърши.

Близо минута всички бяха вцепенени. Пръв се опомни Дар Ветер. Прехапал устна от досада, той бързо помести гранатовата

ръчка. Изключването на стълба насочена енергия предизвика силен меден шум, който предупреждаваше инженерите от енергоцентралите за това, че е необходимо могъщият поток отново да се разлее по неговите постоянни канали. Чак когато извърши всичките операции с уредите, завеждащият външните станции се обърна към своите другари.

Високо вдигнал вежди, Юний Ант сортираше издрасканите листчета.

— Част от мемонограмата (паметния запис) със звездната карта на тавана трябва още сега да се изпрати в Института за южното небе! — каза той на младия помощник на Дар Ветер.

Помощникът погледна Юний Ант учудено, сякаш беше се събудил от необикновен сън.

Суровият учен скри усмивката си — нима видението не бе действително блян за един чудно хубав свят? Блян, излъчен в пространството преди три века, който сега така осезателно ще видят милиарди хора от Земята и от станциите на Луната, Марс и Венера!

— Вие бяхте прав, Мвен Мас — усмихна се Дар Ветер, — като обявихте още преди да започне предаването, че днес ще се случи нещо изключително. За първи път, осем века след включването ни във Великия пръстен, из глъбините на Вселената се ви планета с братя не само по разум, но и по тяло. Цял съм изпълнен с радост от откритието! Добро е началото на вашата дейност! Древните хора биха сметнали това за щастливо предзнаменование или както ще кажат психолозите ни, случи се съвпадане на обстоятелствата, което благоприятствува увереността и подема в по-нататъшната работа.

Дар Ветер се сепна, нервната реакция го беше направила многословен. Разточителността при говорене в Ерата на Великия пръстен се смяташе за един от най-позорните недостатъци на човека. Завеждащият външните станции млъкна, без да е завършил фразата си.

— Да, да! — разсеяно се обади Мвен Мас.

Юний Ант долови нотка на вглъбеност в гласа му и съсредоточи вниманието си върху него. Веда Конг тихо прокара пръст по китката на Дар Ветер и кимна с глава към африканеца.

„Може би е твърде впечатлителен?“ — блесна в ума на Дар Ветер и той вторачено погледна приемника си.

Но Мвен Мас, почувствувал скритото недоумение на своите събеседници, се изправи и стана предишният внимателен специалист в работата си. Движещата се стълба го отнесе горе, при широките прозорци и звездното небе, отново също така далечно, както и през тридесетте хилядолетия съществуване на човека — по-точно на неговия вид, който се нарича хомо сапиенс — мислещ човек.

Мвен Мас и Дар Ветер трябваше да останат.

Веда Конг пошепна на Дар Ветер, че никога не ще забрави тая нощ.

— Пред самата себе си изглеждах така жалка! — заключи тя, като се усмихваше не в унисон с тия тъжни думи.

Дар Ветер разбра нейната мисъл и отрицателно поклати глава.

— А пък аз съм уверен, че ако аленокожата жена видеше вас, Веда, тя щеше да се гордее със своята сестра. Наистина нашата Земя не е по-лоша от техния свят! — Лицето на Дар Ветер светна от любов.

— Ала това е във вашите очи, мили приятелю — усмихна се Веда. — Вие попитайте Мвен Мас!… Тя закачливо притули очи с длан и се скри в извивката на стената.

Когато Мвен Мас най-после остана сам, настъпваше утрото. В хладния неподвижен въздух се разливаше пепелява светлина, морето и небосводът придобиваха еднаква кристална прозрачност: сребриста при морето, с розов оттенък при небосвода.

Мвен Мас дълго стоя на балкона на обсерваторията, загледан в познатите контури на зданията.

Върху ниско плато малко встрани се издигаше гигантска алуминиева арка, по която се очертаваха девет паралелни реда алуминиеви ивици, разделени от междините на опаловокремави и сребристобели пластични стъкла — зданието на Съвета за астронавтика. Пред него стоеше паметник на първите хора, излезли в просторите на Космоса. Склон на извънредно стръмна планина в облаци и вихри завършваше със звездолет старинен тип — рибообразна ракета, насочила своя заострен нос към още недостъпната висота. Върволица от хора, подкрепящи се взаимно, с неимоверни усилия се катереха нагоре, като обвиваха спирално подножието на паметника — летци от ракетни кораби, физици, астрономи, биолози, смели писатели-фантасти… Зазоряването вече аленееше по корпуса на древния звездолет и върху леките прозрачни контури на зданията, а

Мвен Мас все още измерваше балкона с широки крачки. Нито веднъж досега той не беше изпитвал такова силно и дълбоко вълнение. Възпитан в духа на общите правила на Ерата от Великия пръстен, той премина сурово физическо закаляване и с успех извърши своите подвизи на Херкулес. Така в памет на прекрасните митове от древна Елада се наричаха трудните дела, които се изпълняваха от всеки младеж в края на училищния период. Ако юношата се справеше с подвизите, смятаха го за достоен да пристъпи към най-високото стъпало на образованието.

Мвен Мас уреди водоснабдяването на рудник в Западен Тибет, възстанови араукариева гора на платото Нахебта в Южна Америка и изтребваше акули, появили се отново край брегoвете на Австралия. Жизнената му закалка и забележителните му способности позволиха да издържи през многото години упорито учение и да се подготви за тежка и отговорна дейност. Днес, още в първия час на новата му работа, стана среща с близък на Земята свят и в душата му се зароди нещо непознато досега. С тревога Мвен Мас чувствуваше, че в него е зеела някаква бездна, над която той е ходил през всичките години на своя живот, без да подозира съществуването й. Така непоносимо силна е жаждата за нова среща с планетата на звездата Епсилон от Тукан — със света, който сякаш е възникнал по волята на най-хубавите приказки на земното човечество. Не ще забрави той аленокожата девойка, нейните протегнати зовящи ръце, нежните й полуотворени устни!…

И това, че от чудния свят го отделяше огромното разстояние двеста и деветдесет светлинни години, недостъпно за възможностите на земната техника, не отслабваше, а само усилваше горещата му мечта.

В душата на Мвен Мас израсна нещо, което сега живееше самостоятелно и не се подчиняваше на контрола на волята и спокойния разум. Потънал почти отшелнически в занятия, африканецът още никога не беше обичал и не беше изпитвал нищо, подобно на тревогата и небивалата радост, възбудена в душата му от днешната среща пряко необятните поля на пространството и времето.

---

[1] Вълнов или фотонен лъч — светлинният лъч притежава едновременно вълнови свойства и свойства на поток от частици

(фотони). В техниката на бъдещето тия две свойства на лъча се разделят и като че ли концентрират (фантастично). ↑

ГЛАВА ТРЕТА
В ПЛЕН НА ТЪМНИНАТА

В показателите на анамезонното гориво черните дебели стрелки стояха върху нулите на оранжевите стълбчета. Курсът на звездолета засега не се отклоняваше от желязната звезда, понеже скоростта беше още много голяма. Корабът все повече се приближаваше към страшното, невидимо за човешките очи светило.

Като трепереше от напрежение и слабост, Ерг Ноор с помощта на астронавигатора седна до сметачната машина. Планетарните двигатели, изключени от робота-пилот, утихнаха.

— Ингрид, какво представлява желязната звезда? — тихо попита Кей Бер, който през всичкото това време беше стоял неподвижно зад гърба на астронома.

— Невидима звезда от спектралния клас Т, изгаснала, но нито е застинала окончателно, нито се нажежава отново. Тя свети с дълговълнови трептения от топлинната част на спектъра — с черна за нас инфрачервена светлина, и става видима само чрез електронен инвертор.[1] Кукумявката, която вижда топлинните инфрачервени лъчи, би могла да я открие.

— А защо е желязна?

— В спектъра на всички звезди, които са проучени досега, има много желязо. Очевидно то е много и в състава на светилото. Затова, ако звездата е доста голяма, нейната маса и гравитационното й поле са огромни. Страхувам се, че ние ще се срещнем именно с такава…

— Какво ще правим сега?

— Не зная. Виждаш сам — нямаме гориво. Но ние продължаваме да летим право срещу звездата. Скоростта на „Тантра“ трябва да се забави до една хилядна от абсолютното, при която е възможно достатъчно ъглово отклонение. Ако не стигне и планетарното гориво, звездолетът постепенно ще се приближава към звездата, докато не падне. — Ингрид нервно тръсна глава и Бер ласкаво я помилва по голата, с настръхнала кожа ръка.

Началникът на експедицията мина при командното табло и съсредоточи вниманието си върху уредите. Мълчаха всички — не смееха да дишат, мълчеше и току-що събудилата се Низа, инстинктивно разбрала цялата опасност на положението. Горивото можеше да стигне само за забавяне на кораба, обаче с голямата загуба на скорост все по-трудно ставаше на звездолета да се изтръгне без мотори от силното притегляне на желязната звезда. Ако „Тантра“ не се беше приближила толкова много и Лин беше съобразил навреме… Впрочем какво е утешението от тия празни „ако“?

Изтекоха около три часа и Ерг Ноор най-после се реши. „Тантра“ потрепера от мощните тласъци на тригерните мотори. Ходът на кораба се забавяше час, втори, трети, четвърти. Неуловимо движение на началника — ужасно главозамайване у всички хора. Страшното кафяво светило изчезна от предния екран, премести се на втория. Невидимите вериги на привличането продължаваха да се стремят към кораба — отразяваха се в уредите. Той рязко притегли ръчките към себе си и двигателите спряха.

— Изтръгнахме се! — с облекчение пошушна Пел Лин.

Началникът бавно прехвърли поглед върху него:

— Не! Остана само неприкосновеният запас от гориво за орбитално обикаляне и кацване.

— Какво ще правим тогава?

— Ще чакаме! Аз отклоних малко звездолета. Ала ние преминаваме твърде близо. Води се борба между притеглянето на звездата и намаляващата скорост на „Тантра“. Тя сега лети като лунна ракета и ако успее да се отдалечи, тогава ще тръгнем към Слънцето. Наистина, времето на пътешествието доста ще се удължи. След около тридесет години ще пратим сигнал за повикване, а след още осем — ще дойде помощта…

— Тридесет и осем години! — едва чуто пошепна Бер на ухото на Ингрид.

Тя рязко го дръпна за ръкава и се обърна настрана.

Ерг Ноор се облегна в креслото и отпусна ръце върху коленете си. Мълчеха хората, тихо пееха уредите. Друга мелодия, нестройна и поради това изглеждаща застрашителна, се вплиташе в песента на навигационните уреди. Почти физически осезаем беше зовът на

желязната звезда, реалната сила на черната й маса, която преследваше загубилия своята мощ кораб.

Бузите на Низа Крит горяха, сърцето биеше ускорено. За девойката ставаше нетърпимо това пасивно очакване.

… Бавно се изнизваха часовете. Един след друг в централния пост идваха събудилите се членове на експедицията. Броят на мълчаливците се увеличаваше, докато се събраха и четиринадесетте души.

Нарастващото забавяне на полета стана по-малко от скоростта на откъсването.[2] „Тантра“ не можеше да се отдалечи от желязната звезда. Хората, забравили сън и храна, не напускаха поста за управляване в течение на много изпълнени с тъга часове, през които курсът на „Тантра“ се изкривяваше все повече, докато корабът не се понесе по пагубната орбитална елипса. Съдбата на „Тантра“ стана ясна всекиму.

Внезапен вопъл накара всички да трепнат. Астрономът Пур Хис скочи и замахна с ръце. Лицето му се беше обезобразило до неузнаваемост, нещо неприсъщо за човека от Ерата на Пръстена. Страх, жалост за себе си и жажда за мъст бяха изтрили всякакви следи на мисъл от лицето на учения.

— Той, именно той — закрещя Пур Хис, като сочеше към Пел Лин, — тъпак, пън, глупав червей!… — Астрономът се задави в своето старание да си припомни отдавна излезлите от употреба ругателни думи на прадедите.

Застаналата до него Низа погнусена се отдръпна. Ерг Ноор се изправи.

— Обвиняването тук никак няма да помогне. Минаха времената, когато грешките можеше да бъдат преднамерени. А в този случай — Ноор небрежно завъртя ръчките на сметачната машина, — както виждате, вероятността за грешка тук е тридесет процента. Ако се добави към това неизбежната депресия в края на дежурството и още нервното разстройство от разклащането на звездолета, не се съмнявам, че вие, Пур Хис, щяхте да направите същата грешка.

— А вие? — с по-малка ярост извика астрономът.

— Аз — не. Случи ми се да видя отблизо такова чудовище в тридесет и шестата звездна експедиция… Виновен съм аз — като се

надявах лично да управлявам звездолета в неизучения район, не предвидих всичко, а се ограничих с обикновена инструкция.

— Откъде сте могли да знаете, че те във ваше отсъствие ще се вмъкнат в тоя район?! — възкликна Низа.

— Трябваше да зная — твърдо отговори Ерг Ноор, с което отклоняваше дружеската помощ от страна на Низа, — за това обаче има смисъл да се говори чак на Земята…

— На Земята! — изкрещя Пур Хис и дори Пел Лин озадачено се намръщи. — И вие казвате туй, когато всичко е загубено и ни чака само гибел!

— Чака ни не гибел, а голяма борба — твърдо отговори Ерг Ноор, като се отпускаше в креслото пред масата. — Сядайте! Няма закъде да бързаме, докато „Тантра“ направи обиколка и половина…

Присъствуващите безмълвно се подчиниха, а Низа и биологът си размениха усмивки — тържествуващи, въпреки цялата безнадеждност на момента.

— Край звездата безспорно има планета, аз предполагам дори, че са две, ако се съди по кривината на изгравите.[3] Планетите, както виждате — началникът бърже нахвърли акуратна схема, — трябва да са големи и следователно да притежават атмосфера. Засега не е необходимо да кацаме — имаме още много атомарен[4] кислород.

Ерг Ноор млъкна, за да си събере мислите.

— Ще станем спътник на планетата — ще описваме около нея орбита. Ако атмосферата на планетата се окаже годна и ние изразходваме своя въздух, планетарното гориво ще стигне, за да кацнем и отправим зов — продължаваше той. — За половин година ще изчислим посоката, ще предадем резултатите от Зирда, ще повикаме спасителния звездолет и ще измъкнем нашия кораб от тежкото положение.

— Ако го измъкнем… — изкриви уста Пур Хис, като сдържаше пламналата в него радост.

— Да, ако! — съгласи се Ерг Ноор. — Обаче това е ясна цел. Трябва да съсредоточим всички сили за постигането й. Вие, Пур Хис и Ингрид, извършвайте наблюденията и изчисляванията на размерите на планетите! Бер и Низа, по масата на планетите изчислете скоростта на откъсването, а по нея — орбиталната скорост и оптималния радиант[5] на обикалянето на звездолета.

За всеки случай изследователите почнаха да се готвят и за кацане. Биологът, геологът и лекарката приготвиха за изхвърляне разузнавателна станция-робот, механиците настройваха локаторите и прожекторите, улесняващи кацането, сглобяваха ракетата-спътник за изпращане съобщението на Земята.

Пур Хис и Ингрид установиха наличието на две планети. От приближаване към външната се наложи да се откажат — огромна, студена, загърната в плътна, вероятно отровна атмосфера, тя заплашваше с гибел. Ако се избира видът смърт, май по-добре би било да изгориш край повърхността на желязната звезда, вместо да потънеш в мрака на амонячните изпарения, като забиеш кораба в хилядокилометровия леден пласт. Също такива страшни и исполински планети имаше и в Слънчевата система — Юпитер, Сатурн, Уран, Нептун.

„Тантра“ неотклонно се приближаваше към звездата. След деветнадесет денонощия се изясни какви са размерите на вътрешната планета — тя беше по-голяма от Земята. Разположена на близко разстояние от своето желязно слънце, планетата с бясна скорост се носеше по орбитата си — годината й едва ли беше повече от два-три земни месеца. Невидимата звезда Т навярно достатъчно я сгряваше с черните си лъчи — при наличност на атмосфера там можеше да има живот. В този случай кацането ставаше особено опасно…

Чуждият, развивал се в условията на други планети, по други еволюционни пътища живот в общата за Космоса форма на белтъчините беше извънредно вреден за земните обитатели. Защитните приспособления на организмите срещу токсините, срещу бактериите — причинители на болести, създадени в течение на милиони векове на нашата планета, бяха безпомощни против чуждите форми на живот. В еднаква степен животът от другите планети се излагаше на опасност на нашата Земя.

Основната дейност на животните: убиват, за да се хранят, и като се хранят, убиват — при съприкосновение на различни светове се проявяваше с гнетяща жестокост. Невероятни болести, мълниеносни епидемии, чудовищно размножили се вредители, ужасни осакатявания придружаваха първите изследователи на обитаеми, но безлюдни планети. Пък и населените с мислещи хора светове предприемаха множество опити и дълга предварителна подготовка, преди да влязат в

пряка звездолетна връзка. На нашата Земя, отдалечена от централните, с изобилие на живот сгъстени зони в Галактиката, още не е имало гости от планети на други звезди, представители на други цивилизации. Съветът за астронавтика едва неотдавна завърши подготовката за посрещане на приятели от близките звезди на Змиеносец, Лебед, Голямата мечка и Райска птица.

Ерг Ноор, загрижен от възможния досег с неизвестен живот, се разпореди да бъдат извадени от далечните складове средства за биологическа защита.

Най-после „Тантра“ уеднакви своята орбитална скорост със скоростта на вътрешната планета на желязната звезда и започна да се върти около нея. Неясна, тъмносива, с отражение на огромната кървавокафява звезда, повърхността на планетата — по-точно на атмосферата й — ставаше видима само в електронния инвертор. Всички без изключение членове на експедицията бяха заети при уредите.

— Температурата на повърхността на слоевете в осветената част е триста и двадесет градуса по Келвин![6]

— Завъртане около оста — приблизително двадесет денонощия!

— Локаторите показват наличност на вода и суша.

— Дебелина на атмосферата — хиляда и седемстотин километра.

— Уточнена маса — четиридесет и три цяло и две десети пъти по-голяма от земната.

Съобщенията постъпваха непрекъснато и характерът на планетата ставаше все по-ясен.

Ерг Ноор правеше сводка от получаваните цифри, като събираше по този начин материал за изчисляване орбиталния режим. Четиридесет и три цяло и две десети пъти по-голяма от земната маса — планетата беше огромна. Силата на нейната гравитация ще притисне кораба към почвата. В безпомощни насекоми върху лепило ще се превърнат хората…

Началникът на експедицията си спомни страшните разкази — полулегенди, полудействителни истории — за старите звездолети, които по разни причини са попадали на грамадни планети. Тогава корабите с малки скорости, със слабо гориво често загивали. Рев на мотори и конвулсивно потръпване на кораба, който, като не е имал сили да се изтръгне, сякаш се е залепвал за повърхността на планетата.

Звездолетът оставал цял, но пращели костите на хората — неописуем ужас, който се долавял от воплите в последните, прощални съобщения…

Екипажът на „Тантра“ не беше заплашен от такава участ, докато обикалят около планетата. Обаче ако се наложи да се кацне върху нейната повърхност, само извънредно силни хора ще могат да влачат тежестта на живото си тегло в това бъдещо тяхно убежище. Убежище, отредено им за десетки години живот… Ще могат ли те да оцелеят в такива условия? Под гнета на притискащата тежест, във вечния мрак на инфрачервеното черно слънце, в плътната атмосфера? Но във всеки случай — това не е гибел, това е надежда за спасение и избор няма!

„Тантра“ описваше своята орбита близко до границата на атмосферата. Сътрудниците на експедицията не можеха да изпуснат случая да изследват непознатата досега планета, която се намираше сравнително недалеч от Земята. Осветената — по-точно нагрятата — страна на планетата се различаваше от засенчената не само по значително по-високата температура, но и по грамадните струпвания на електричество, които пречеха дори на мощните локатори, чиито показания се изменяха до неузнаваемост. Ерг Ноор реши да провежда изучаването на планетата чрез бомбени станции. Изхвърлиха физическа станция[7] и автоматът съобщи за поразителен факт — наличност на свободен кислород в неоново-азотната атмосфера, за водни пари и температура дванадесет градуса над нулата. Тези условия, общо взето, бяха сходни със земните. Само налягането на мощния атмосферен пласт превишаваше нормалното налягане на Земята едно цяло и четири десети пъти и силата на тежестта повече от два и половина пъти надхвърляше земната.

— Тук може да се живее! — леко се усмихна биологът, като предаваше на началника съобщението на станцията.

— Ако на такава мрачна и тежка планета можем да живеем ние, навярно тук вече живеят някакви същества — дребни и опасни!

Към петнадесетата обиколка на звездолета подготвиха станция-бомба с мощен телепредавател. Обаче втората физическа станция, изхвърлена в сянката, когато планетата се завърти на сто и двадесет градуса, изчезна, без да прати сигнали.

— Попаднала е в океана — прехапала устни от досада, констатира геоложката Бина Лед.

— Ще се наложи да проучим планетата с главния локатор, преди да хвърлим робот-телевизор! Имаме само два!

Като изпускаше сноп насочено радиоизлъчване, „Тантра“ се въртеше над планетата и опипваше смътните контури на материците и моретата. При екватора се очертаваше огромна равнина, която се врязваше в океан или разделяше два океана. Звездолетът описваше с лъча си зигзаги — в една ивица, широка близо двеста километра. Внезапно в екрана на локатора пламна ярка точка. Изсвирване, шибнало напрегнатите нерви, потвърди, че това не е халюцинация.

— Метал! — възкликна геоложката. — Открито месторождение!

Ерг Ноор поклати глава:

— Колкото и мигновено да беше пламването, аз успях да забележа определеността на контурите му. Това е или голям къс метал — метеорит, или…

— Кораб! — едновременно се намесиха Низа и биологът.

— Фантастика! — отсече Пур Хис.

— Може би действителност! — възрази Ерг Ноор.

— Все едно, спорът е безполезен — не се предаваше Пур Хис. — С нищо не може да се провери. Та няма да кацаме я…

— Ще проверим след три часа, когато ще дойдем отново при тази равнина. Обърнете внимание — металическият предмет се намира на равнината, която и аз бях избрал за кацане… Ще изхвърлим телевизионната станция именно там. Поставете лъча на локатора на шестсекундно изпреварване!

Планът, набелязан от началника на експедицията, се осъществи и „Тантра“ повторно навлезе в тричасова обиколка около тъмната планета. Сега, при наближаването към континенталната равнина, корабът бе посрещнат от донесение на телеробота. Хората се взряха в светналия екран. Зрителният лъч се задвижи едва забележимо, като очертаваше контурите на предметите долу, в хилядокилометровата тъмна бездна. Кей Бер ясно си представи как се върти приличащата на фар глава на станцията, подала се от твърдата броня. В зоната, осветена от лъча на автомата, бягаха по екрана, веднага фотографирани, невисоки урви, хълмове, черни извивки на ровове. Внезапно се мярна видение с бляскащи рибообразни контури и пак се разстла прогонената от лъча тъмнина и скри откроените допреди миг тераси на платото.

— Звездолет! — откъсна се едновременно от устата на няколко души.

С нескривана радост Низа погледна Пур Хис. Екранът угасна. „Тантра“ пак се отдалечи от телевизионния предавател, но биологът Еон Тал беше вече фиксирал на лента електронната снимка. С треперещи от нетърпение пръсти той я пъхна в прожекционния апарат на полусферичния екран.[8] Вътрешните повърхности на кухото полукълбо отразиха увеличеното изображение.

Познати пурообразни очертания на носовото изолирано помещение, издута кърмова част, висок гребен на приемника за равновесието… Колкото и невероятно да беше това зрелище, колкото и немислима, невъзможна срещата на планетата на мрака, това действително беше земен звездолет! Той стоеше водоравно, в положение на нормално кацане, подпрян с мощни стойки, неповреден. Сякаш току-що се е спуснал върху планетата на желязната звезда.

„Тантра“ описваше много бърже, поради близостта до планетата, своите кръгове, и пращаше сигнали, които оставаха без отговор. Минаха няколко часа. В централния пост отново се събраха и четиринадесетте участници в експедицията. Тогава Ерг Ноор, потънал в дълбок размисъл, стана.

— Аз възнамерявам да приземим „Тантра“. Може би нашите братя се нуждаят от помощ, може би техният кораб е повреден и не е в състояние да потегли към Земята. Тогава ще ги вземем, ще натоварим анамезона и ние самите ще се спасим. Безсмислено е да се пуска спасителна ракета. Тя не ще направи нищо за снабдяването ни с гориво, а ще изразходва толкова енергия, че няма да има с какво да пратим сигнал на Земята.

— А ако те самите са се озовали тук поради недостиг на анамезон? — предпазливо запита Пел Лин.

— Тогава трябва да са останали техните йонни планетарни заряди — те не са могли да изразходват всичко напълно. Виждате, звездолетът седи правилно — значи приземявали са се посредством планетарните мотори. Ще вземем йонното гориво, ще излетим отново и като преминем в орбитално положение, ще зовем и чакаме помощ от Земята. В случай на успех ще изтекат само осем години. А ако сполучим да набавим анамезон — тогава ние сме победили.

— Може би планетарното им гориво не е йонни, а фотонни заряди? — усъмни се един от инженерите.

— Можем да го използуваме в главните двигатели, ако преместим от спомагателните — чашковите отражатели.

— Вие, както изглежда, всичко вече сте обмислили — предаде се инженерът.

— Остава рискът при кацането върху тежката планета и от пребиваването на нея — измърмори Пур Хис. — Страшно е да се помисли за тоя свят на мрака!

— Рискът, разбира се, остава, но той съществува и в самото наше положение и ние едва ли го увеличаваме. А планетата, на която се намира нашият звездолет, не е чак толкова лоша. Само да запазим кораба!

Ерг Ноор хвърли поглед върху циферблата на изравнителя на скоростите и бързо се приближи до командното табло. Около минута началникът на експедицията стоя пред лостовете за управляване. Пръстите на големите му ръце помръдваха, като че ли вземаха акорди на музикален инструмент, гърбът му се прегъваше, лицето се вкаменяваше.

Низа Крит пристъпи към началника, смело взе дясната му ръка и допря дланта й до своята гладка буза, гореща от вълнение. Ерг Ноор благодари на девойката с кимване на глава, поглади разкошната й коса и се изправи.

— Слизаме в долните слоеве на атмосферата и ще кацнем! — високо каза той, като включи сигнала.

Из кораба се разнесе вой. Хората устремно се разбягаха по местата си и се завързаха на хидравличните плаващи седалки.

Ерг Ноор се отпусна в меките обятия на креслото за кацане, което се издигна от люка пред командното табло. Загърмяха ударите на планетарните двигатели и звездолетът със свистене се спусна надолу, към скалите и океаните на незнайната планета.

Локаторите и инфрачервените отражатели опипваха предвечния мрак долу, червени светлини горяха на скалата за височина край определената цифра — петнадесет хиляди метра. Планини, по-високи от десет километра, не можеше да се очакват на планета, където водата и топлината от черното слънце работеха за изглаждане повърхността, както и на Земята.

Още първата обиколка откри върху по-голямата част от планетата вместо планини само незначителни възвишения, малко по-големи, отколкото на Марс. Очевидно дейността на вътрешните сили, създаващи планините, почти съвсем се е прекратила или временно е спряла.

Ерг Ноор отмести на две хиляди метра ограничителя на височината на полета и включи мощните прожектори. Под звездолета се простираше огромен океан — истинско море на ужаса. Съвършено черни вълни се издигаха и падаха над тайнствените глъбини.

Като обърсваше избилата от усилия пот, биологът се мъчеше да хване отразеното от вълните светлинно зайче в уреда, регистриращ и най-нищожните колебания в отражателната способност — албедо, за да определи солеността или минерализацията на това море на мрака.

Блестящата чернота на водата се смени от матова — започна сушата. Кръстосаните лъчи на прожекторите отваряха тесен път между стените от тъмнина. По него се появяваха неочаквани цветове — ту жълтеникави петна пясък, ту сивкавозелената повърхност на вериги от скалисти полегати хълмове.

Послушна на умелата ръка, „Тантра“ се понесе над континента.

Най-после Ерг Ноор откри същата оная равнина. Поради това, че височината й бе незначителна, тя не можеше да бъде наречена плато. Ала без съмнение възможните приливи и бури в тъмното море не достигаха до тази равнина, която се издигаше приблизително на сто метра над ниско разположените участъци от сушата.

От предния локатор на левия борд се чу изсвирване. „Тантра“ насочи прожекторите. Сега съвсем ясно се очерта първокласен звездолет. Пластът от кристално преустроен анизотропен иридий, който покриваше носовата му част, бляскаше в лъчите на прожектора като нов. Край кораба не се виждаха временни постройки, не горяха никакви светлини — тъмен и безжизнен стоеше звездолетът, без да реагира по какъвто и да било начин на приближаването на своя събрат. Лъчите на прожекторите се втурнаха по-нататък, блеснаха, като отразени от синьо огледало от колосален диск със спирални издатини. Дискът стоеше наклонен, на ребро, частично потънал в черната почва. За миг на наблюдателите се стори, че зад него стърчат някакви скали, а по-нататък се сгъстява черен мрак. Там навярно имаше урва, спускаща се към низината…

Оглушителен вой на „Тантра“ разтърси нейния корпус. Ерг Ноор искаше да кацне колкото може по-близо до откритията звездолет и предупреждаваше хората, които беше вероятно да се окажат в смъртоносната зона с радиус около хиляда метра от мястото на кацането. Страхотният гръм на планетарните мотори се чу даже вътре в кораба, в екраните се появи облак нажежени частици от почвата. Подът започна да се издига нагоре и да се накланя назад. Безшумно и плавно хидравличните шарнири обърнаха седалките на креслата перпендикулярно към стените, които бяха станали отвесни.

Гигантските коленчати опори отскочиха от корпуса и като се разкрачиха, поеха първото докосване до почвата на чуждия свят. Тласък, удар, тласък — „Тантра“ се разлюля с носовата си част и замря едновременно с пълното спиране на двигателите. Ерг Ноор вдигна ръка към командното табло, което се оказа над главата му, завъртя лоста за изключване на опорите. Бавно, с кратки тласъци звездолетът почна да навежда нос, докато зае предишното си хоризонтално положение. Както винаги, кацането раздруса така силно човешкия организъм, че за съвземането на астронавтите, полулегнали в креслата, бе необходимо известно време.

Страшна тежест притисна всички. Както след тежка болест, хората едва можаха да се приповдигнат. Обаче неуморимият биолог успя да вземе проба от въздуха.

— Годен за дишане — съобщи той. — Ей сега ще направя изследване с микроскоп!

— Не е нужно — обади се Ерг Ноор, като разкопчаваше опаковката на креслото за кацане. — Корабът не бива да се напуска без скафандри. Тук може да има твърде опасни спори и вируси.

В шлюзовата каюта до изхода предварително бяха приготвени биологически скафандри и „скачащи скелети“ — стоманени, обшити с кожа конструкции с електродвигатели, пружини и амортизатори за индивидуално придвижване при увеличена сила на тежестта, които се нахлузваха върху скафандрите.

Всички изгаряха от нетърпение да почувствуват под краката си почва, макар и чужда след шестте години скитане в безпределните междузвездни пространства. Кей Бер, Пур Хис, Ингрид, лекарката Лума и двама механици-инженери трябваше да останат в звездолета, за да дежурят край радиото, прожекторите и уредите.

Низа стоеше встрани с шлем в ръце.

— Отде е тая нерешителност, Низа? — извика началникът, който проверяваше радиостанцията си в горната част на шлема. — Да вървим към звездолета!

— Аз… — девойката се запъна. — Струва ми се, че той е мъртъв, че стои тук отдавна. Още една катастрофа, още една жертва на безпощадния Космос — аз разбирам, това е неизбежно. Но тежко е… особено след Зирда, след „Алграб“…

— Може би смъртта на тоя звездолет ще ни даде живот — намеси се Пур Хис, като извиваше късофокусната обзорна тръба по посока на кораба, който си оставаше неосветен.

Осемте пътешественици се изкатериха в преходната камера и се спряха в очакване.

— Включете въздуха! — изкомандува Ерг Ноор на останалите в кораба, които вече бяха отделени с непропусклива стена.

Чак след като налягането в камерата достигна десет атмосфери и стана по-високо от външното, хидравличните крикове изтласкаха плътно запоената врата. Въздушният напор почти изхвърли хората из камерата, без да позволи чуждият свят да влезе във вътрешността на тоя къс от Земята. Вратата стремително и шумно се затвори. Прожекторният лъч прокара ярък път, по който изследователите закретаха на своите пружинени крака, като едва влачеха тежките си тела. В края на светлинния път извисяваше снага грамаден кораб. Разстоянието километър и половина се стори поразително дълго и от нетърпение, и от жестокото друсане поради неловките скокове по неравната, осеяна с дребни камъни почва, силно нагрята от черното слънце.

През дебелия пласт атмосфера, изобилно наситена с влага, звездите просветваха като бледни, неясни петна. Вместо сияещия с великолепието си Космос небето на планетата изпращаше само намеци за съзвездия. Техните червеникави мъжделиви фенерчета не можеха да се борят с мрака.

В околната непрогледна тъмнина корабът се отделяше особено релефно. Дебелият слой боразоново-циркониев лак се беше изтрил на места по обшивката. Вероятно звездолетът дълго е странствувал из Космоса.

Еон Тал възкликна и гласът му отекна по всички телефони. Той посочи с ръка отворената врата, зееща като черно петно, в малкия асансьор, спуснат долу. На почвата край асансьора и под кораба стърчаха някакви растения. Дебели стъбла издигаха на височина почти на метър черни, параболично вдълбани чашки, нащърбени по края като зъбни колела — дали листа или цветове, не можеше да се разбере. Струпването на черни неподвижни зъбни колела имаше зловещ вид. Безмълвното зеене на вратата още повече безпокоеше и изостряше вниманието. Недокоснати растения и отворена врата — значи отдавна вече хората не използуват този път, не охраняват своя малък земен свят от чуждия.

Ерг Ноор, Еон и Низа влязоха в асансьора. Началникът придвижи пускателния лост. С леко скърцане механизмът заработи и послушно издигна тримата изследователи в широко отворената преходна камера. Непосредствено след тях се изкачиха и останалите. Ерг Ноор предаде на „Тантра“ молба да се угаси прожекторът. Веднага малката група хора се изгуби в бездната на мрака. Светът на желязното слънце ги сграбчи, сякаш искаше да разтвори в себе си слабото огнище на земния живот, сгушен до почвата на грамадната тъмна планета.

Запалиха въртящите се на върха на шлемовете фенерчета. Вратата от преходната камера към вътрешността на кораба се оказа затворена, но незаключена. Изследователите влязоха в средния коридор, като свободно се ориентираха в тъмнината на проходите. Конструкцията на звездолета се отличаваше от тая на „Тантра“ само в незначителни подробности.

— Корабът е построен преди няколко десетки години — каза Ерг Ноор, като се приближи до Низа.

Девойката се огледа. През силикола[9] на шлема полуосветеното лице на началника изглеждаше загадъчно.

— Невъзможна мисъл — продължаваше Ерг Ноор, — ами това е…

— „Парус“! — възкликна Низа, забравила микрофона, и видя, че всички се обърнаха към нея.

Групата разузнавачи проникна в главното помещение на кораба — библиотеката-лаборатория, и след това по-близо до носа, в централния пост за управляване. Като креташе с нахлузената върху му скелетообразна конструкция, залиташе и се удряше в стените,

началникът на експедицията се добра до главното разпределително табло. Осветлението на звездолета се оказа включено, ала ток нямаше. В мрака на помещенията продължаваха да блещукат само фосфоресциращите указатели и знаци. Ерг Ноор намери аварийния контакт и тогава, за учудване на всички, пламна слаба светлина, която им се стори ослепителна. В телефоните на шлемовете зазвуча гласът на Пур Хис. Той се осведоми за хода на разглеждането. Отвърна му геоложката, докато началникът стоеше изумен на прага на централния пост. Низа проследи с очи погледа му и видя горе, между предните екрани, надпис — на земен език и с шифъра на Великия пръстен — „Парус“. Отдолу под черта идваха галактическите сигнали на Земята и координатите на Слънчевата система.

Изчезналият преди осемдесет години звездолет се намери в непознатата по-рано система на черното слънце, която така дълго беше смятана само за тъмен облак.

Огледът на помещенията в звездолета не помогна да се разбере къде са се дянали хората. Кислородните резервоари не бяха изчерпани, запасите от вода и храна можеше да стигнат още за няколко години, обаче никъде нямаше нито следи, нито останки от екипажа на „Парус“.

Странни тъмни наслойки се виждаха тук-там в коридорите, централния пост и библиотеката. На пода в библиотеката имаше някакво петно — то се изкорубваше във вид на многослойна ципа, като следа от гъста засъхнала течност. В кърмовия машинен пост, пред отворената врата на задната преграда, висяха скъсани проводници, а масивните стойки на охладителите бяха силно изкривени. Тъй като всичко друго в кораба беше съвсем непокътнато, тези повреди, за които е нужна голяма сила на удара, останаха непонятни. Изследователите капнаха от умора, ала не намериха нищо, което би могло да обясни изчезването и несъмнената гибел на екипажа на „Парус“.

В това време дойде друго, извънредно важно откритие — запасите от анамезон и планетарни йонни заряди, запазили се на работа за предаване съобщение на Земята. Затова пък предната планета и пътуването до Земята.

Изпратеното на „Тантра“ съобщение прогони чувството на обреченост, завладяло хората след пленяването на кораба им от желязната звезда. Отпадна необходимостта от продължителна кораба,

осигуряваха излитането на „Тантра“ от негостоприем… стоеше огромен труд за прехвърляне контейнерите с анамезон. Нелеката сама по себе си задача — тук, на планетата, с почти утроена земна тежест, се превръщаше в дело, което изискваше висока техническа изобретателност. Но хората от Епохата на Пръстена не се бояха от трудните умствени задачи, а им се радваха. (В последния пасаж има някои неясноти в текста, по неизвестни причини, затова са дадени така, както е в книгата.).

Биологът извади от магнитофона в централния пост незавършената ролка на дневника за полета. Ерг Ноор и геологът отвориха херметически заключения главен огнеупорен шкаф, където се съхраняваха резултатите от експедицията на „Парус“. Хората помъкнаха значителен товар — множество рула на фотонно-магнитни филми, дневници, астрономически наблюдения и изчисления. Членовете на експедицията не можеха дори за кратък срок да оставят скъпоценната находка — та нали и те бяха изследователи!

Едва живи от умора, разузнавачите се срещнаха със своите изгарящи от нетърпение другари в библиотеката на „Тантра“. Тук, в привичната обстановка, край удобната маса под ярката светлина, гробната чернота на околния мрак и мъртвият напуснат звездолет избледняха като кошмарно видение. Но върху всекиго тежеше непреставащото нито за секунда привличане на страшната планета. При всяко движение ту един, ту друг от изследователите се мръщеше от болка. Без голяма практика беше много трудно да се координира собственото тяло с движението на лостовете на стоманения „скелет“. Поради това ходенето се придружаваше от тласъци и жестоко разтърсване. Дори от краткия поход хората се върнаха доста изтощени. Геоложката Бина Лед, изглежда, бе получила леко мозъчно сътресение, но и тя, тежко облегнала се на масата и стиснала слепите си очи, отказа да напусне, преди да чуе и последната лента от корабния дневник. Низа очакваше нещо невероятно от тоя запис, престоял осемдесет години в мъртвия кораб на зловещата планета. Представяше си дрезгави викове за помощ, страдалчески вопли, трагични прощални думи. Девойката потръпна, когато от апарата се разнесе звучен и студен глас. Даже Ерг Ноор, много добър познавач на всичко, което се отнасяше за междузвездните полети, не познаваше никого от екипажа на „Парус“. Комплектуван изключително от младежи, тоя звездолет се

отправил в своя безкрайно смел рейс към Вега, без да предаде, както бе прието, в Съвета за астронавтика филм на хората от екипажа.

Неизвестният глас излагаше събитията, които се случили седем месеца, след като било изпратено последното съобщение на Земята. Четвърт век преди това, при пресичане пояса от космически лед в края на системата на Вега, „Парус“ се поврежда. Дупката, пробита в кърмовата част, успяват да запушат и продължават пътуването. Но тя нарушава точното регулиране на защитното поле на моторите. След двадесет години борба наложило се двигателите да бъдат спрени. Още пет години „Парус“ летял по инерция, докато не се отклонил встрани поради естествената неточност на курса. Тогава изпращат първото съобщение. Канели се да изпратят второ, когато попадат в системата на желязната звезда. По-нататък се получава, както и с „Тантра“, само че с тая разлика, че корабът без двигатели, веднъж забавил движението си, вече съвсем не бил в състояние да отлети. Той не сполучил да стане спътник на планетата, понеже ускорителните планетарни мотори в кърмата се повреждат също до негодност, както и анамезонните. „Парус“ благополучно каца на ниското плато близо до морето. Екипажът се заема да изпълнява трите стоящи пред него задачи: ремонтиране на двигателите, изпращане зов за помощ на Земята и изучаване на неизвестната планета. Още преди да успеят да сглобят ракетната кула, хората почват загадъчно да изчезват. Онези, които са изпратени да ги търсят, също не се връщат. Изследването на планетата се прекратява. Вече всички заедно напускат кораба и се залавят със строежа на кулата-предавател. Почивките след работа, невероятно уморени поради силата на тежестта, те прекарват в плътно затворения кораб. (неясноти в текста). Тъй като бързат да отправят ракетата, даже не предприемат изучаване на чуждия звездолет, който, изглежда, доста отдавна се е намирал тук, недалеч от „Парус“.

— „Този диск!“ — блесна в ума на Низа. Очите й се срещнаха с очите на началника и той, разбрал нейните мисли, кимна утвърдително с глава. От четиринадесетте души от екипажа на „Парус“ живи остават осем. По-нататък в дневника идваше приблизително тридневно прекъсване, след което съобщението се предаваше от висок глас на млада жена:

„Днес, дванадесето число от седми месец на триста двадесет и трета година на Пръстена, ние, всичките оцелели, завършихме

подготовката на ракетата-предавател. Утре по това време…“

Кей Бер инстинктивно погледна часовниковите деления покрай размотаващата се лента — пет часа сутринта по времето на „Парус“, но кой знае колко е по тази планета…

„Ще отправим сигурно изчислено… — гласът секна, после пак се чу, по-глух и слаб, както ако говорещата се отвърне от приемника. — Включвам! Още!…“

Уредът млъкна, но лентата продължаваше да се размотава. Слушащите размениха тревожни погледи.

— Нещо се случи!… — подхвана Ингрид Дитра.

От магнитофона полетяха бързи, сподавени думи: „Спасиха се двама… Лайк скочи… Но тя не достигна… асансьора… не можаха да затворят вратата, само втората! Механикът Сах Ктон запълзя към двигателите… ще ги унищожим с планетарните… те, освен ярост и ужас, нищо! Да, нищо…“

Лентата известно време се въртеше беззвучно, после същият глас заговори отново.

„Изглежда, Ктон не успя. Сама съм, но измислих. Преди да започна… — Гласът укрепна и зазвуча с убедителна сила: — Братя, ако намерите «Парус», предупреждавам ви, не напускайте кораба никога!“

Говорещата силно въздъхна и каза тихо, като че ли на себе си:

„Трябва да узная за Ктон. Щом се върна, ще обясня по-подробно…“

Щракване — и лентата продължаваше да се размотава още около двадесет минути до края на ролката. Ала напразно очакваха внимателните уши — непознатата нищо не обясни, а вероятно не се е и върнала.

Ерг Ноор изключи апарата и се обърна към своите другари:

— Нашите загинали сестри и братя ни спасяват! Нима не чувствувате десницата на силния земен човек? На кораба се оказа анамезон. Сега получихме предупреждение за смъртната опасност, която ни дебне тук! Не зная какво представлява тя, но навярно е чуждият живот. Ако това са космически сили, те не само ще убият хората, но ще повредят и кораба! След като получихме такава помощ, би било срамно за нас сега, ако не се спасим и отнесем на Земята откритията на „Парус“ и своите. Нека трудът на загиналите и полувековната им борба с Космоса не пропаднат без полза!

— А как мислите да се запасим с гориво, без да напускаме кораба? — попита Кей Бер.

— Защо без да излизаме от кораба? Знаете, че това е невъзможно и ще ни се наложи да работим отвън. Обаче ние сме предупредени и ще вземем мерки…

— Досещам се — каза биологът Еон Тал, — бараж около мястото на работата.

— Не само около мястото на работата, но и покрай целия път между корабите! — добави Пур Хис.

— Разбира се! Тъй като не знаем какво ни заплашва, баража ще направим двоен — с излъчване и ток. Ще опънем проводници, по целия път ще създадем светлинен коридор. Зад „Парус“ стои неизползуваната ракета — в нея има достатъчно енергия за през цялото време на работата.

Главата на Бина Лед се чукна в масата. Като преодоляваха тежестта, лекарката и вторият астроном се придвижиха към безчувствената си другарка.

— Нищо! — обяви Лума Ласви. — Сътресение и свръхнапрежение. Помогнете ми да занесем Бина до леглото!

И тая проста работа можеше да трае твърде дълго, ако механикът Тарон не се досети за автоматичната талижка. С нейна помощ и осемте разузнавачи бяха откарани по леглата им — време беше за почивка, иначе свръхнапрежението на неприспособения към новите условия организъм щеше да се превърне в болест. В трудния за експедицията момент всеки човек стана незаменим.

Скоро след това две автоматични талижки за универсални превозвания и пътни работи, скачени заедно, почнаха да изравняват пространството между звездолетите. Мощни кабели се проточиха от двете страни на набелязания коридор. При двата звездолета бяха монтирани наблюдателни кули с дебели куполи от силикобор.[10] В тях седяха наблюдателите, които изпращаха в определени интервали покрай пътя ветрила смъртоносни твърди излъчвания от пулсационните камери. През време на работата нито за секунда не угасваше светлината на силните прожектори. В кила на „Парус“ отвориха главния люк, дигнаха преградите и приготвиха за спускане върху талижките четири контейнера с анамезон и тридесет цилиндъра с йонни заряди. Натоварването им на „Тантра“ беше много по-сложна

задача. Звездолетът не биваше да се отваря, както мъртвият „Парус“, понеже така щяха да пуснат вътре убийствено действуващите твари на чуждия свят. Ето защо само подготвиха люка и като махнаха вътрешните прегради, пренесоха от „Парус“ запасните балони с течен въздух. По замисления план от момента на отваряне люка до приключване натоварването на контейнерите приемателната шахта трябваше непрекъснато да се продухва със сгъстен въздух под високо налягане. Освен това бордът на кораба се прикриваше чрез потоци лъчи.

Хората постепенно свикнаха с работата в стоманените „скелети“, малко обръгнаха и на почти утроената сила на тежестта. Отслабнаха нетърпимите болки във всички кости, които възникнаха скоро след кацането.

Изминаха няколко земни дни. Тайнственото „нищо“ не се появяваше. Температурата на околния въздух започна рязко да спада. Задуха ураганен вятър, който се усилваше с всеки час. Залязваше черното слънце — планетата се въртеше и континентът, на който стояха звездолетите, отиваше към „нощната“ страна. Охлаждането благодарение на конвекционалните токове, топлоотдаването на океана и дебелата атмосферна шуба не беше рязко, но все пак към средата на планетната „нощ“ настъпи силен мраз. Работата продължаваше с включени нагреватели на скафандрите. Първия контейнер успяха да спуснат от „Парус“ и да закарат до „Тантра“, когато при „изгрев слънце“ се разбушува нов ураган, много по-силен от оня по залез. Температурата бърже се покачи над нулата, струи плътен въздух носеха огромно количество влага, мълнии разтърсваха небето. Ураганът се усили дотолкова, че звездолетът започна да потреперва от напора на чудовищния вятър. Хората се заеха със закрепването на контейнера под кила на „Тантра“. Застрашителният рев на урагана нарастваше, по платото се виеха опасни вихрушки, твърде подобни на земните торнадо. В ивицата светлина израсна огромен смерч от сняг и прах, който се опираше с фуниевидния си връх в петнистия и тъмен нисък небосвод. Под напора му проводниците на високоволтов ток се скъсаха, синкавите пламвания на късите съединения засвяткаха сред извиващите се на гривни жици. Жълтеникавата светлина на прожектора край „Парус“ угасна, сякаш духната от вятъра.

Ерг Ноор нареди хората да прекратят работата и да се скрият в кораба.

— Но там остана наблюдателят! — извика геоложката Бина Лед, като посочваше едва забележимата светлинка на силикоборовата кула.

— Зная, там е Низа. Ей сега ще тръгна нататък — отговори началникът на експедицията.

— Токът е прекъснат и „нищото“ встъпи в своите права — сериозно възрази Бина.

— Щом ураганът действува върху нас, той без съмнение действува върху това „нищо“. Уверен съм, че докато бурята не отслабне, опасност няма. А аз тук съм толкова тежък, че не ще ме отнесе, ако се притисна до почвата и пропълзя. Отдавна вече ми се искаше да причакам „нищото“ в кулата.

— Ще разрешите ли и на мен? — подскочи към началника биологът.

— Да вървим! Но само вие — никой друг! За вас това е нужно.

Двамата дълго пълзяха, като се вкопчваха за неравностите, пукнатините в камъните и се стараеха да не попаднат по пътя на вихрушките. Ураганът упорито се силеше да ги откъсне от почвата, да ги преобърне и търколи. Веднъж това му се удаде, обаче Ерг Ноор хвана търкалящия се Еон и се залови с ръце, скрити в ноктести ръкавици, за голям камък.

Низа отвори люка на своята кула и пълзачите един след друг се провряха в него. Тук беше топло и тихо, кулата стоеше здраво, сигурно закрепена — опасността от бури бе предвидена.

Червенокосата девойка и се мръщеше, и се радваше на идването на другарите си. Тя честно си призна, че щеше да й бъде неприятно да прекара денонощието сама с бурята на чуждата планета.

Ерг Ноор съобщи на „Тантра“ за благополучното преминаване и прожекторът на кораба угасна. В предвечния мрак остана да блещука само слабата светлинка на кулата. Почвата трепереше от поривите на бурята, ударите на мълниите и шествието на страшните смерчове. Низа седеше на въртящия се стол, опряла гръб на реостата. Началникът и биологът се разположиха до краката й, върху кръгообразната издатина в основата на кулата. Дебели със своите скафандри, те заемаха почти всичкото място.

— Предлагам да поспим — тихо зазвуча в телефоните гласът на Ерг Ноор. — До черното разсъмване има цели дванадесет часа, чак тогава ураганът ще затихне и ще стане топло.

Другарите му охотно се съгласиха. Хората спяха, притиснати от утроената тежест, свили се в скафандрите, които бяха плътно обхванати от яките стоманени конструкции, в тясната кула, разтърсвана от бурята. Така големи са приспособимостта на човешкия организъм и скритите в него съпротивителни сили.

От време на време Низа се събуждаше, предаваше на дежурния в „Тантра“ успокоителни сведения и дремеше отново. Ураганът забележимо отслабна, потреперванията на почвата спряха. Сега можеше да се появи „нищото“ или по-точно „нещото“. Наблюдателите от кулата взеха ТВ — таблетки за внимание, за да ободрят подтиснатата си нервна система.

— Не ми дава мира чуждият звездолет — призна Низа. — Така ми се иска да науча кои са „те“, откъде са, как са попаднали тук…

— И на мен също — отвърна Ерг Ноор. — Още отдавна по Великия пръстен са се предавали разкази за железните звезди и техните планети-капани. Там, в по-населените части на Галактиката, където по-често са летели кораби, има планети, на които не един звездолет е загивал. Много старинни кораби са се залепвали за тия планети, много вълнуващи истории се разказват за тях — сега те са почти предания, легенди за трудното завоюване на Космоса. Може би тук има звездолети от още по-древни времена, макар че в тази рядко населена област срещата на три кораба е съвсем изключително явление. В околностите на нашето Слънце досега не беше известна нито една желязна звезда — ние открихме първата.

— Мислите ли да предприемете изследване на звездолета-диск? — попита биологът.

— Непременно! Как ученият може да изпусне такава възможност! Дисковите звездолети в съседните населени области са неизвестни. Този е някакъв далечен, може би странствувал в Галактиката хилядолетия подир гибелта на екипажа или пък след непоправима повреда. Може би много предавания по Пръстена ще ни станат по-ясни след получаването на материалите, които ще взема от тоя кораб. Странна форма има той — дисковидна спирала с твърде изпъкнали ръбове по повърхността. Веднага щом свършим

прехвърлянето на горивото от „Парус“, ще се заемем с пришелеца — сега засега не можем да откъснем нито един човек.

— Та ние обследвахме „Парус“ за няколко часа…

— Аз разглеждах диска със стереотелескопа. Той е затворен, никъде не се вижда никакво отверстие. Да се проникне в който и да е космически кораб, сигурно защитен от сили, много по-могъщи от всички земни стихии, е извънредно трудно. Опитайте да се вмъкнете в затворената „Тантра“ през бронята от метал с преустроена вътрешна кристална структура, през горната боразонна покривка — това е задача, по-сложна от влизането в обсадена крепост. Още по-трудно е, когато корабът е съвсем чужд, с непознати принципи на устройство. Обаче ние ще се опитаме да го разгадаем.

— А кога ще видим намереното в „Парус“ — запита Низа. — Там навярно има поразително интересни наблюдения на световете, за които ставаше дума в съобщението.

Телефонът донесе добродушния лек смях на началника:

— Аз, който от детинство мечтая за Вега, най-много изгарям от нетърпение. Но за това ще имаме доста време по пътя към дома. Преди всичко необходимо е да се изтръгнем от тоя мрак, от дъното на преизподнята, както са казвали в далечното минало. Изследователите от „Парус“ не са кацали никъде, иначе щяхме да намерим много неща от ония планети в колекционните складове на кораба. Спомнете си, че въпреки грижливия оглед открихме само филми, измервания и записи на снимки, проби от въздуха и балони с взривен прах…

Ерг Ноор млъкна и се вслуша. Дори чувствителните микрофони не донасяха шум от вятър — бурята беше стихнала. Отвън през почвата се чуваше скърцащо шумолене, което се предаваше на стените на кулата.

Началникът мръдна ръката си и разбралата го без думи Низа изключи осветлението. Мракът в нагрятата от инфрачервеното излъчване кула изглеждаше плътен като черна течност, сякаш съоръжението стоеше на дъното на океан. През прозрачната твърдина на силикоборовия купол се замяркаха пламвания на ясно видими кафяви светлинки. Те се запалваха, като за миг образуваха малка звездичка с тъмночервени или тъмнозелени лъчи, гаснеха и пак се появяваха. Звездичките се изтегляха във верижки, които се огъваха, свиваха в кръгове и осморки, беззвучно плъзгаха по гладката, твърда

като елмаз повърхност на купола. Хората вътре усетиха странно прерязване на очите, остра мигновена болка по протежение на големите нерви в тялото, сякаш късите лъчи на кафявите звездички като игли се забиваха в стволовете на нервите.

— Низа — пошепна Ерг Ноор, — придвижете регулатора на пълно нажежаване и незабавно включете светлината!

Кулата се освети от яркосиня земна светлина. Заслепените от нея хора не видяха нищо — по-точно почти нищо. Низа и Еон успяха да забележат, или това само им се стори, че мракът от дясната страна на кулата не изчезна веднага, а за миг остана като някаква разперена, покрита с пипала топка. Това „нещо“ мълниеносно прибра в себе си своите пипала и отскочи назад заедно със стената на мрака, отхвърлена от светлинния поток. Ерг Ноор нищо не видя, ала нямаше основания да не се доверява на бързата реакция на младите си другари.

— Може би това са призраци? — предположи Низа. — Призрачни на тъмнина около заряди от някаква енергия, подобни например на нашите кълбовидни светкавици, а съвсем не форми на живот? Ако тук всичко е черно, и тукашните светкавици също са черни.

— Предположението ви е поетично — възрази Ерг Ноор, — само че надали е вярно. Преди всичко „нещото“ явно нападаше, като се домогваше към нашата жива плът. То или негови събратя са унищожили хората от „Парус“. Ако е организирано и устойчиво, ако може да се движи в нужната посока, да натрупва и отделя някаква енергия — тогава, естествено, за никакъв въздушен призрак не може да става дума. Това е създание на живата материя и то се опитва да ни изяде!

Биологът се присъедини към доводите на началника:

— Струва ми се, че тук, на планетата на мрака, мрак само за нас, чиито очи не са чувствителни за инфрачервените лъчи от топлинната част на спектъра, други лъчи — жълтите и сините — вероятно много силно действуват върху тая твар. Реакцията й е така мигновена, че загиналите другари от „Парус“ не са могли нищо да забележат, като са осветявали мястото на нападението… А когато забелязали, било е късно и умиращите вече не можели да разкажат нищо…

— Сега ще повторим опита, колкото и неприятно е приближаването на това „нещо“.

Низа угаси светлината и отново тримата наблюдатели останаха в непрогледната тъмнина в очакване на непознатия гост от света на мрака.

— С какво е въоръжено то? Защо приближаването му се чувствува през купола и скафандъра? — гласно задаваше въпроси биологът. — Някакъв особен вид енергия?

— Видовете енергия са съвсем малко и тази без съмнение е електромагнитна. Обаче безспорно съществуват множество най-различни нейни модификации. Това същество притежава оръжие, което действува върху нервната ни система. Можем да си представим какъв е допирът на такова пипало до незащитено тяло!

Ерг Ноор настръхна, а Низа Крит вътрешно потрепера, щом забеляза верижките от кафяви светлинки, които идеха от три страни.

— Това същество не е само! — тихо възкликна Еон. — Изглежда, не трябва да им позволяваме да докосват купола.

— Прав сте. Нека всеки от нас се обърне гърбом към светлината и гледа само в своята посока! Низа, включвайте!

Тоя път всеки от изследователите успя да забележи отделни подробности, от които се създаде обща представа за нападателите. Подобни на гигантски плоски медузи, те плуваха на малка височина над почвата, като поклащаха гъстите си ресни отдолу. Някои от пипалата им бяха къси в сравнение с общия размер — не повече от метър. В острите ъгли на ромбовидното тяло се извиваха по две пипала със значително по-голяма дължина. До основата им биологът забеляза огромни мехури, които леко светеха и разпращаха по тъканта на пипалото звездообразни пламвания.

— Наблюдатели, защо включвате и изключвате светлината? — изведнъж се разнесе в шлемовете чистият глас на Ингрид. — Помощ ли ви е нужна? Бурята спря и ние пристъпваме към работа. Сега ще дойдем при вас.

— В никой случай! — строго заповяда началникът. — Налице е голяма опасност. Повикайте всички!

Ерг Ноор разказа за страшните медузи. Като се посъветваха, пътешествениците решиха да изкарат на талижка част от планетарния двигател. Огнени струи, дълги по триста метра, се понесоха над каменистата равнина — помитаха всичко видимо и невидимо по своя път. Не беше изминал и половин час, откакто хората започнаха да

опъват скъсаните кабели, и защитата бе възстановена. Стана очевидно, че анамезонът трябва да бъде натоварен преди настъпването на планетната нощ. Тази работа се върши с цената на неимоверни усилия. Изнемощелите пътешественици затвориха плътно люковете, скриха се зад несъкрушимата броня на звездолета и спокойно се заслушаха в неговите потреперванията. Микрофоните донасяха отвън рева и грохота на урагана. От това ярко осветеният малък свят, недостъпен за силите на тъмнината, ставаше още по-уютен.

Ингрид и Лума опънаха стереоекрана. Филмът бе избран сполучливо. Лазурната вода на Индийския океан заплиска недалеч от краката на седящите в библиотеката. Провеждаха се игрите на Посейдон — световни състезания по всички видове воден спорт. В Епохата на Пръстена всички хора поддържаха с морето такава тясна дружба, както в миналото — само народите от крайморските страни. Скокове, плуване, гмуркане с моторни дъски, с малки ветроходни салове. Хиляди прекрасни млади тела, покрити със загар. Звънки песни, смях, тържествена музика на финалите…

Низа се наведе към седналия до нея биолог, който се беше пренесъл мислено в безкрайната далечина, на ласкавата родна планета с нейната покорена природа.

— Вие участвували ли сте в такива състезания, Еон?

Биологът я погледна изненадан.

— А, в тези ли? Не, нито веднъж. Бях се замислил и не разбрах веднага.

— Нима мислехте не за това? — девойката посочи екрана. — Нали красотата на нашия свят след мрака и бурята, след електрическите черни медузи извънредно силно освежава?

— Да, естествено. И от това още повече ми се иска да хвана такава медуза. Тъкмо си блъсках главата над тая задача.

Низа Крит отвърна поглед от смеещия се биолог и зърна усмивката на Ерг Ноор.

— Вие също ли размишлявахте как да се излови тоя черен ужас? — насмешливо попита тя.

— Не, но мислех за изследването на звездолета-диск.

Лукавите пламъчета в очите на началника почти разсърдиха Низа.

— Сега ми е ясно защо в древността мъжете са се занимавали с война! Мислех, че това е само големеене на вашия пол… който се е смятал за силен в неуреденото общество.

— Не сте напълно права, макар отчасти да сте разбрали древната ни психология. Обаче при мен е тъй — колкото по-прекрасна и любима е моята планета, иска ми се толкова повече сили да й отдам. Да садя градини, да добивам метали, енергия, храна, да творя музика — така, че да оставя след себе си реално късче, създадено от моите ръце и глава. Аз познавам само Космоса, изкуството на астронавта и с това мога да служа на моето човечество. Но нали целта е не самият полет, а добиването на ново знание, откриването на нови светове, от които някога ще направим също такива прекрасни планети като нашата Земя. А вие, Низа? Защо и вас така привлича тайната на звездолета-диск? Единствено любопитство ли?…

Девойката с поривисто усилие преодоля тежестта на отмалелите си ръце и ги протегна към началника. Той ги пое в своите широки длани и нежно ги помилва. Страните на Низа поруменяха, умореното й тяло се изпълни с нова сила. Тя притисна буза до ръката на Ерг Ноор, както преди опасното кацане, а същевременно прости и на биолога за привидната му измяна към Земята. За да потвърди съгласието си с двамата, Низа предложи току-що хрумналата й идея. Да се снабди един от водните резервоари със самозатварящ се капак. Да се постави там във вид на стръв парче консервирано прясно месо, което като изключително лакомство представляваше малка добавка към концентрираната храна на астронавтите. Ако черното „нещо“ проникне там и капакът се затвори, посредством отнапред подготвени кранове балонът може да се продуха с инертен земен газ, а краищата на капака — да се заварят херметически.

Еон се възхити от изобретателността на „червенокосото девойче“.

Ерг Ноор от своя страна се занимаваше с настройката на човекоподобния робот и подготвяше мощната електрохидравлична резачка, с чиято помощ се надяваше да проникне в спиралодиска от далечната звезда.

В познатия вече мрак стихнаха бурите, топлина смени мраза — настъпи „ден“, дълъг девет денонощия. Работа оставаше за четири земни дни — натоварването на йонните заряди, на известни запаси и

ценни инструменти. Освен това Ерг Ноор сметна за необходимо да вземе някои лични вещи на загиналия екипаж, за да ги отнесе след грижлива дезинфекция на Земята като спомен на роднините. В Епохата на Пръстена хората не се обременяваха с много вещи — пренасянето им на „Тантра“ не представляваше затруднение.

На петия ден изключиха тока и биологът заедно с двама доброволци — Кей Бер и Ингрид, се затвори в наблюдателната кула при „Парус“. Черните същества се появиха почти веднага. Биологът беше приспособил инфрачервения екран и можеше да следи смъртоносните медузи. Ето, до резервоара-капан се приближи една от тях; като прегъна пипалата си и се сви на кръгла топка, тя започна да се промъква навътре. Внезапно още един черен ромб се появи край отвора на резервоара. Първото чудовище разпери пипалата си — звездообразните фенерчета заблещукаха неуловимо бързо, като се превръщаха в ивици тъмночервена светлина. В екрана за невидими лъчи те засвяткаха подобно на зелени мълнии. Първото се отдръпна; тогава второто мигновено се сви на топка и падна на дъното на резервоара. Биологът протегна ръка към бутона, но Кей Бер я задържа. Първото чудовище също се сви и последва второто. Сега в резервоара се намираха две страшни медузи. Оставаше само да се учудва човек как те можеха до такава степен да намалят своя видим обем. Натискане на бутона — капакът хлопна и веднага пет или шест черни чудовища се лепнаха от всички страни по огромния, облицован с цирконий съд. Биологът запали светлината, предаде на „Тантра“ молба да се включи защитата. Черните призраци изчезнаха както по-рано за миг, но два останаха пленници в резервоара.

Биологът отиде при него, докосна капака и получи такова пронизващо нервно убождане, че не се сдържа и завика от ужасна болка. Лявата му ръка увисна парализирана.

Механикът Тарон навлече защитния високотемпературен скафандър. Чак тогава успя да продуха резервоара с чист земен азот и да завари похлупака. Запоиха и крановете, обвиха резервоара с парче от запасната корабна изолация и го внесоха в колекционната камера. Удържаната победа беше заплатена скъпо — парализата на ръката на биолога не минаваше въпреки усилията на лекарката. Еон Тал силно страдаше, но и не помисли да се откаже от похода към спиралодиска.

Като отдаваше дан на ненаситния му стремеж към изследвания, Ерг Ноор не можеше да го остави в „Тантра“.

Спиралодискът — гост от далечни светове — се оказа доста по-нататък от „Парус“, отколкото първоначално се стори на пътешествениците. В разлялата се надалеко светлина на прожекторите те неточно бяха оценили размерите на кораба. Това беше наистина колосално съоръжение, не по-малко от триста и петдесет метра в диаметър. Наложи се да свалят кабелите от „Парус“, за да прокарат защитната система до диска. Тайнственият звездолет надвисна над хората като вертикална стена, която се губеше в мрака на осеяното с петна небе. Катраненочерни облаци се кълбяха и забулваха горния край на исполинския диск. Малахитовозелена маса покриваше корпуса. Нейният силно напукан слой имаше приблизително еднометрова дебелина. В зиналите пукнатини изпод него се показваше ярколазурен метал, който прозираше син в местата, където се беше изтрил малахитовият пласт. Обърнатата към „Парус“ страна на диска беше снабдена със спирално извита цилиндрична изпъкналост, петнадесет метра в диаметър и около десет метра на височина. Другата страна на звездолета, която тънеше в пълен мрак, изглеждаше по-изпъкнала; тя представляваше като че ли отрез от кълбо, присъединен към диска. По тая страна също се извиваше подобно на спирала висок вал, сякаш на повърхността излизаше външната страна на вкарана в корпуса на кораба спирална тръба.

Колосалният диск бе потънал дълбоко със своя край в почвата. До подножието на отвесната металическа стена хората видяха разтопен камък, потекъл встрани като гъста смола.

Много часове загубиха изследователите в търсене на някакъв вход или люк. Но той навярно беше скрит под малахитовата боя или обгара, а може и да се затваряше така изкусно, че люковете да не оставят следи по повърхността на кораба. Не намериха нито отверстия на оптически уреди, нито кранове на система за продухване. Металическата скала изглеждаше компактна. Предвидил това, Ерг Ноор реши да разтвори корпуса на кораба посредством електрохидравличната резачка, преодоляваща и най-твърдите и жилави покривки на земните звездолети. След кратко съвещание всички се съгласиха да се изреже върхът на спиралния вал. Именно там трябваше да минава някаква празнина, тръба или кръговиден коридор, през

който човек можеше да разчита да стигне във вътрешните помещения, без риск да опре в редица последователни прегради.

Сериозно изучаване на спиралодиска можеше да бъде извършено само от специална експедиция. За изпращането й на тази опасна планета трябваше да се докаже, че във вътрешността на госта от далечни светове са се запазили непокътнати уредите и материалите, че са оцелели всички предмети за ежедневна употреба на онези, които са управлявали кораба през такива бездни в пространството, пред които пътешествията на земните звездолети са били само първо плахо разузнаване в просторите на Космоса.

Спиралният вал от другата страна на диска се приближаваше непосредствено до почвата. Там замъкнаха прожектора и високоволтовите проводници. Синкавата светлина, отразена от диска, като лека мъгла се разпръсна по равнината и стигна до тъмни високи предмети с неопределени очертания, вероятно скали, в които беше прорязана бездънно мрачна порта. Нито отблясъкът на мъглявите звездни петънца, нито лъчите на прожектора не даваха усещане за почва в нея. Навярно точно там бе надолнището към ниско разположената равнина, забелязана при кацането на „Тантра“.

С глухо басово ръмжене допълзя автоматическата талижка и докара единствения на кораба универсален робот. Нечувствителен към утроената тежест, той бързо се придвижи към диска и застана до металната стена, подобен на дебел човек с къси крака, дълго туловище и грамадна, застрашително наведена напред глава.

Като се подчиняваше на командите на Ерг Ноор, роботът вдигна с четирите си горни крайника тежката резачка и се изправи, широко разкрачен, готов за провеждане на опасното начинание.

— Ще управляваме робота само Кей Бер и аз в скафандрите с висша защита — разпореди се по телефона началникът на експедицията. — Останалите, в леките биологически скафандри, отдръпнете се по-далечко!…

Началникът се запъна. Нещо мина през неговото съзнание, предизвика необяснима тъга в сърцето му, накара коленете да се подгънат. Гордата воля на човека отслабна, замени се с тъпа покорност. Целият в лепкава пот, Ерг Ноор безволно пристъпи към черната порта. Викът на Низа, отекнал в неговия телефон, му върна съзнанието. Той

се спря, но тъмната сила, възникнала в психиката му, отново го подгони напред.

Заедно с началника, също така бавно, като се спираха и очевидно се бореха със себе си, тръгнаха Кей Бер и Еон Тал — тези, които стояха до границата на светлинния кръг. Там, в портата на мрака, в кълба от мъгла изплува някакво животно, необяснимо за човешките представи и поради това още по-страшно. Туй не беше вече познатата медузообразна твар; в сивата полусянка се движеше черен кръст с широки перки и изпъкнала елипса по средата. В трите края на кръста се виждаха лещи, които даваха отблясъци в светлината на прожектора, трудно пробиващ мъглата от влажни изпарения. Основата на кръста тънеше в мрака на неосветена вдлъбнатина в почвата.

Ерг Ноор вървеше по-бързо от другите, приближи се на сто крачки от непонятния предмет и падна. Преди вцепенените хора да могат да съобразят, че началникът е в опасност, черният кръст се издигна над кръга от опънати проводници. Той се наведе напред като стебло на растение — явно възнамеряваше да се извие през защитното поле и да достигне Ерг Ноор.

Низа в изстъпление, което й придаде сила на атлет, подскочи към робота и завъртя ръчките на тила му. Бавно и като че ли неуверено роботът започна да вдига резачката. Тогава девойката, отчаяна от своето неумение да управлява сложната машина, скочи напред, като прикриваше с тяло любимия си. От трите края на кръста излетяха като мълнии някакви змиеобразни светли струи. Девойката падна върху Ерг Ноор, широко разперила ръце. Но за щастие роботът бе вече обърнал уширението на резачката със скритото вътре острие към центъра на черния кръст. Той конвулсивно се изви, сякаш падаше по гръб, и изчезна в непрогледната тъмнина при скалите. Ерг Ноор и двамата му другари веднага се съвзеха, вдигнаха девойката и отстъпиха зад края на спиралодиска. Опомнилите се техни спътници вече търкаляха оръдие, импровизирано от планетарния двигател. С неизпитано по-рано чувство на жестока ярост Ерг Ноор насочи съкрушителната струя на излъчването към скалата-порта, като особено грижливо помиташе равнината и се стараеше да не пропусне нито един квадратен метър от почвата. Еон Тал застана на колене пред неподвижната Низа, викаше я тихо по телефона и се мъчеше да огледа подробностите на лицето й под силикола на шлема. Девойката лежеше неподвижно, със затворени

очи. Признаци на дишане биологът не можа нито да чуе по телефона, нито да долови през скафандъра.

— Чудовището е убило Низа! — горестно извика Еон Тал, щом зърна приближилия се Ерг Ноор.

През тясната ивичка за гледане на шлема за висока защита не можеше добре да се видят очите на началника.

— Незабавно я отнесете на „Тантра“, при Лума! — в гласа на Ерг Ноор повече откогато и да било звучеха металически нотки. — Помогнете й да вникне в характера на поражението… Ние шестимата ще останем и ще доведем изследването докрай. Нека геологът ви придружи и събира късове от всички възможни скали по пътя от диска до „Тантра“ — не можем да се бавим повече на тази планета. Изследването тук трябва да се провежда в танкове с висша защита, а ние само ще погубим експедицията. Вземете третата талижка и побързайте!

Ерг Ноор се обърна и без да се оглежда, тръгна към звездолета-диск. „Оръдието“ преместиха напред. Застаналият зад него инженер-механик включваше огнената река през всеки десет минути, като очертаваше целия полукръг чак до края на диска. Роботът поднесе резачката към гребена на спиралния вал, който тук, до потъналия в почвата край на диска, идваше на височината на гърдите му.

Силното бучене проникна дори през дебелината на скафандрите за висша защита. По избрания участък от малахитовия слой закривуличиха малки пукнатини. Парчета от тая твърда маса отлитаха и звънко удряха по металическото тяло на робота. Страничните движения на резачката отделиха цяла плоча от слой и оголиха зърнеста повърхност с ярколазурен цвят, приятен дори в светлината на прожектора. Като набеляза квадрат, достатъчен, за да пропусне човек в скафандър, Кей Бер застави робота с енергичен натиск да направи дълбок разрез в небесносиния метал, без да пробие цялата му дебелина. Роботът прокара втора линия под ъгъл към първата и започна да движи острието на резачката напред-назад, като увеличаваше напрежението. Разрезът навлезе в метала повече от метър. Когато механическият помощник начерта третата страна на квадрата, разрезите почнаха да се разтварят, като се извръщаха навън.

— Предпазливо! Всички назад! Падайте! — закрещя в микрофона Ерг Ноор, като изключи робота и отскочи.

Много дебелото парче метал изведнъж се обърна като капак на консервна кутия. Струя невъобразимо ярък многоцветен пламък излетя из отверстието по допирателната към спиралната издатина. Само това спаси злополучните изследователи, както и туй, че небесносиният метал моментално се завари и пак затвори прорязаното отверстие. От могъщия робот остана буца стопен метал, от който жално стърчеха късите металически крака. Ерг Ноор и Кей Бер оцеляха само благодарение на предпазливо нахлузените скафандри. Експлозията ги отхвърли далече от странния звездолет, размята останалите, преобърна „оръдието“ и скъса високоволтовите кабели.

Като се свестиха след разтърсването, хората разбраха, че са останали беззащитни. За щастие те лежеха в светлината на оцелелия прожектор. Никой не беше пострадал, ала Ерг Ноор реши, че това им стига. Изследователите изоставиха ненужните инструменти, кабелите и прожектора, качиха се на неповредената талижка и бързо отстъпиха към своя звездолет.

Щастливото стечение на обстоятелствата при невнимателното отваряне на чуждия звездолет съвсем не зависеше от предпазливостта на началника. Втори опит навярно ще завърши много по-плачевно… А в какво ли състояние е Низа, милата астронавигаторка?… Ерг Ноор се надяваше, че скафандърът е отслабил смъртоносната сила на черния кръст. Та нали допирът до черната медуза не уби биолога! Но тук, далеч от могъщите земни медицински институти, ще могат ли те да се справят с въздействието на неизвестното оръжие?…

В преходната камера Кей Бер се приближи до началника и посочи задната страна на лявото му рамо. Ерг Ноор обърна гръб към огледалата, поставени в преходните камери, за да се оглеждат задължително връщащите се от чуждата планета. Тънкият лист на цирконо-титановата броня, покриваща рамото, се беше разпрал. От разкъсаното място стърчеше парче небесносин метал, впило се в изолационната уплътнителна подложка, но не пробило вътрешния слой на скафандъра. Трудно се удаде да се изтръгне металният отломък. С цената на голяма опасност и в края на краищата случайно тоя образец от загадъчния метал на спиралодисковия звездолет ще бъде отнесен на Земята.

Най-сетне Ерг Ноор, освободен от скафандъра, можа да влезе — по-точно, да се промъкне под смазващото привличане на страшната

планета — в своя кораб.

Цялата експедиция го очакваше с огромно нетърпение. Катастрофата при диска беше наблюдавана в стереовизофоните и нямаше смисъл да се пита за резултатите от опита.

---

[1] Електронен инвертор — увеличава изображенията хиляди пъти чрез превръщането им в електрони с по-нататъшно усилване. ↑

[2] Скорост на откъсването — скорост, която дава възможност за преодоляване притеглянето на небесното тяло и за откъсване от него в космическото пространство. ↑

[3] Изограви — линии, очертаващи полета с еднакъв интензитет на притеглянето (фантастично) ↑

[4] Атомарен (твърд) кислород — кислород, съществуващ не в молекулярно състояние (O2), а във вид на отделни атоми. Този вид състояние на веществото дава много по-интензивни химически реакции и позволява да се достига по-голямо сгъстяване, отколкото в молекулярно състояние (фантастично). ↑

[5] Оптимален радиант — при онзи радиус на въртенето на звездолета около планетата извън нейната атмосфера, който е най-благоприятен за устойчивостта на орбитата на кораба. Зависи от размерите и масата на планетата (фантастично). ↑

[6] Температура К — температура по абсолютната скала в градуси на Келвин, където 0°К = –273°С. ↑

[7] Физическа станция — робот, определящ физическите условия на повърхността на планетата (фантастично). ↑

[8] Полусферичен или хемисферен екран — екран във вид на вътрешна повърхност на полукълбо, необходим за получаване стереоскопични изображения (фантастично). ↑

[9] Силикол — прозрачен материал от влакнести силициеви органически съединения (фантастично). ↑

[10] Силикобор — сплав от карбидите на бора и силиция — много твърд и прозрачен материал (фантастично). ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА
РЕКАТА НА ВРЕМЕТО

Веда Конг и Дар Ветер стояха посред кръглата малка площадка на винтолета, който бавно плуваше над необятните степи. Лек ветрец правеше вълни по цъфтящите гъсти треви. Далече наляво се виждаше стадо чернобял добитък — потомци на животните, създадени чрез кръстосване на якове, крави и биволи.

Ниски хълмове, тихи реки с широки долини — простор и покой лъхаше от този устойчив участък от земната кора, който някога се е наричал Западносибирска низина.

Дар Ветер мечтателно гледаше земята, в старо време покрита от безкрайни мрачни блата и редки хилави гори. Той мислено виждаше картината на древния майстор, оставила в съзнанието му още в детските години неизлечимо впечатление.

Над завоя на огромна река, образувала висок нос, стоеше сива от старост дървена църква, сиротно обърната към простора на отвъдречните поля и ливади. Тънкият кръст върху купола се чернееше под върволици от ниски тежки облаци. Над малкото гробище зад църквата купчинка брези и върби свеждаха под вятъра раздърпаните си върхове. Отпуснатите клони почти докосваха полуизгнилите кръстове, съборени от времето и бурите, сред свежата мокра трева. Зад реката като исполински сивовиолетови кълба се трупаха облаци, осезаемо плътни. Широката река излъчваше безжизнен метален блясък. Същият хладен блясък лежеше навред. Далечините и близкият план бяха мокри от досадния есенен дъжд на студените и неуютни северни ширини. И цялата гама от сивкаво-сиво-зелени цветове на пейзажа говореше обширните пространства неплодородна земя, където човекът живее трудно, мръзне и гладува, където така силно се чувствува неговата самота, характерна за отдавнашните времена на хорската безразсъдност.

Тая картина от музея, обновена и осветена от невидими лъчи, сега беше за Дар Ветер прозорец към много далечното минало.

Той безмълвно погледна към Веда. Младата жена беше сложила ръката си върху парапета на платформата. Свела глава, тя следеше накланящите се по посока на вятъра стръкове на високите степни треви, които сребрееха на широки плавни талази. Кръглата площадка на винтолета плуваше бавно над степта. Знойни вихрушки внезапно налитаха върху пътешествениците, развяваха косата и роклята на Веда, заядливо хвърляха жар в очите на Дар Ветер. Но автоматичният изравнител работеше по-енергично от мисълта и летящата площадка само потрепваше или едва забележимо се поклащаше.

Дар Ветер се приведе над рамката на курсографа. Лентообразната карта се движеше бързо — изглежда, бяха отишли доста далеч на север. Те отдавна пресякоха шестдесетия паралел и минаха над мястото на сливането на Иртиш с Об, а сега се приближаваха към възвишенията, наречени Сибирски превали.

Двамата пътешественици, които четири месеца вече работеха на разкопките на древните могили в зноя на алтайските предпланини, свикнаха със степното пространство. Изследователи на миналото, те сякаш потънаха в онези времена, когато само нарядко отреди въоръжени конници са пресичали южните степи.

Веда се извърна и мълком посочи напред. Там, в струите нагрят въздух, плаваше тъмно островче, като че ли откъснато от почвата. След няколко минути винтолетът наближи малък хълм — вероятно табан на рудник, който някога се е намирал тук. Нищо не бе останало от рудничните постройки — само височина, гъсто обрасла с вишни.

Кръглата летяща площадка изведнъж рязко се наклони.

Дар Ветер моментално хвана Веда през кръста и се втурна към извисения край на платформата. Винтолетът се изравни за част от секундата, само за да се повлече с цялата си тежест към подножието на хълма. Обратният тласък от амортизаторите ги запрати върху склона на възвишението, право в гъсталака от твърди храсти. Подир минута мълчание из степното безмълвие се разнесе ниският гръден смях на Веда. Дар Ветер си представи своята собствена изумена и изподраскана физиономия и започна да приглася на Веда в инстинктивната радост, че е невредима и че аварията мина благополучно.

— Не току-тъй е забранено винтолетите да летят над осем метра — като се задъхваше леко, произнесе Веда Конг. — Сега разбирам…

— При повреда машината веднага пада и остава единствено надеждата в амортизаторите. Нищо не може да се направи, закономерно възмездие за лекостта и малките размери. Изглежда, че ни очаква още едно възмездие за всичките благополучни полети — с престорено равнодушие каза Дар Ветер.

— А именно? — Веда стана сериозна.

— Безупречната работа на уредите за устойчивост предполага голяма сложност на механизмите. Страхувам се, че за да се ориентирам в тях, ще ми е необходимо много време. Ще се наложи да се измъкваме по метода на нашите прадеди…

С лукаво пламъче в очите Веда протегна ръка и Дар Ветер изправи с лекота младата жена. Те се спуснаха към винтолета, намазаха драскотините си с оздравителен разтвор и залепиха скъсаната рокля. Дар Ветер накара Веда да легне в сянката на храста, а той се зае да търси причините за аварията. Както сам се досещаше, нещо беше станало с автоматичния изравнител, чието блокиращо приспособление беше изключило двигателя. Щом Дар Ветер отвори кутията на уреда, веднага разбра, че от ремонта нищо няма да излезе — твърде дълго ще трябва да проучва извънредно сложната електроника. С лека въздишка от досада той изпъна уморения си гръб и извърна очи към храста, под който доверчиво се беше сгушила Веда Конг. Горещата степ, додето поглед стига, се стелеше съвсем безлюдна. Две големи хищни птици бавно кръжеха над трептящата синкава мараня…

Послушната машина се бе превърнала в мъртъв диск, безпомощно легнал на сухата земя. Странно чувство на самота и откъснатост от целия свят постепенно обхващаше Дар Ветер. Но той от нищо не се боеше. Нека настъпи нощ, тогава видимостта на невъоръжено око ще стане по-далечна; непременно ще зърнат някакви светлини и ще тръгнат към тях. Те потеглиха на път леко облечени, без да вземат със себе си нито радиотелефон, нито фенерчета, нито храна.

„Някога в степта човек е можел да загине от глад, ако не е мъкнел големи запаси от провизии… И вода!“ — мислеше си бившият завеждащ външните станции, като прикриваше очи от ярката светлина. Той избра кътче в сянката край вишневия храст близо до Веда и безгрижно се просна на земята. През леките дрехи сухите тревни стръкчета пободваха тялото му. Тихото шумолене на вятъра и зноят потапяха душата в забрава; бавно течеха мислите; полека, като се

сменяха една друга, преминаваха в паметта картини от много стари времена — в дълга редица вървяха древни народи, племена, отделни хора… Сякаш течеше оттам, от миналото, огромна река променящи се всяка секунда събития, лица и дрехи.

— Ветер! — чу той през дрямката любимия глас.

Слънцето като червено кълбо вече докосваше потъмнялата линия на хоризонта. Никакъв полъх не се чувствуваше в замрелия въздух.

— Повелителю мой. — Веда закачливо подражаваше на древните жени от Азия, — няма ли да благоволите да се събудите и да си спомните за мен?

Като направи няколко гимнастически упражнения, Дар Ветер окончателно прогони сънливостта. Жената се съгласи с плана му — да чакат нощта. Мракът ги завари да обсъждат оживено извършената работа. Внезапно Дар Ветер забеляза, че Веда потръпва. Ръцете й бяха изстинали и той съобрази, че леката дреха съвсем не я запазва от нощния хлад на тия северни места.

Лятната нощ на шестнадесетия паралел беше светла и те можаха да съберат голям куп съчки.

Със силно щракане Дар Ветер извлече от могъщия акумулатор на винтолета искра. Скоро яркият пламък на огъня сгъсти мрака наоколо и облъхна хората с животворната си топлина.

Настръхналата Веда се отпусна, подобно на цвете под слънцето. И двамата мълчеха, потънали в мисли. От хилядолетията, в които огънят е бил главното прибежище и спасение на човека, някъде дълбоко в душата му беше останало неунищожимото чувство на уютност и покой, пораждано от топлината в часовете на студ и мрак…

— Какво ви подтиска, Веда? — наруши мълчанието Дар Ветер.

— Спомних си онази, с кърпата… — тихо отговори Веда, без да откъсва поглед от разсипващата се като злато жарава.

Дар Ветер веднага разбра. В навечерието на своя полет те завършиха в приалтайските степи отварянето на голяма могила на скитите. В нея намериха скелет на старец, обкръжен от костите на коне и роби, покрити от края на могилния насип. Старият вожд лежеше с меч, щит и ризница, а в краката му се оказа сгърчен скелет на съвсем млада жена. До черепа й прилепваше копринена кърпа, някога плътно омотана около лицето. Не можаха да я запазят въпреки всичката си сръчност. За няколко минути обаче, докато тя се разпиля на тънък слой

прах, успяха да възпроизведат чертите на прекрасното лице, отпечатало се върху тъканта преди хиляди години. Кърпата предаваше още една страшна подробност — очите на жената изскочили от орбитите си. Без съмнение тя е удушена с тази кърпа и хвърлена в гроба на своя мъж, за да го придружава по незнайните пътища в задгробния свят. Тя е била на не повече от деветнадесет, той — на не по-малко от седемдесет години, преклонна за ония времена възраст.

Дар Ветер си спомни дискусията, която се разгоря по повод находката сред младите сътрудници на експедицията на Веда. По своя воля или насилствено жената е отишла след мъжа си? Защо? В името на какво? Ако от голяма, предана любов, как е допуснато тя да бъде убита, вместо да се обкръжи с грижи като най-хубав спомен за него в напуснатия свят на живите?

Тогава заговори Веда Конг. Тя дълго се вглеждаше с пламнали очи в тъмното могилно възвишение — мъчеше се да проникне с умствения си взор в недрата на миналите времена.

— Старайте се да разберете онези хора! Просторите на древните степи са били наистина безпределни за единствените съобщителни средства по онова време — коне, камили, бикове. Гигантския простор населявали отделни групи чергари-скотовъдци, не само с нищо несвързани помежду си, но и непрекъснато враждуващи. Много обиди и злоба се трупали от поколение в поколение; всеки пришелец бил враг, всяко племе — плячка, която обещавала добитък и роби, тоест хора, работещи по принуда, като добитък под камшик. Такова устройство на обществото пораждало, от една страна, голяма, съвсем неизвестна за нас свобода на отделния човек в дребните му страсти и желания, а от друга страна — невероятна затвореност в общуването и ограниченост в мисленето. Ако народността или племето се състоели от малък брой хора, способни да се изхранят чрез лов и събиране на плодове, тези свободни чергари живеели в постоянен страх от нападение и поробване или унищожаване от страна на войнствените съседи. Но при изолация на страната и многочисленост на населението, което имало възможност да създаде голяма военна сила, хората също плащали за това, че не били застрашени от военни набези, със своята свобода, понеже в такива мощни държави всякога се развивали деспотизъм и тирания. Така е било в древния Египет, Сирия и Вавилония.

Жените, особено красивите, в далечното минало били трофей и играчка на силния. Те не можели да съществуват без властта и защитата на мъжа.

Собствените стремежи и воля на жената значели толкова малко, нетърпимо малко, че при оня живот… кой знае… Може би смъртта е изглеждала по-лека участ…

В отклик на неговите мисли Веда се премести по-близо до огъня, бавно разбута горящите клонки, като следеше езичетата на синкавите пламъци, които пробягваха по въглените.

— Колко упоритост и мъжество са били необходими в онези времена, за да не слизаш надолу, а да се издигаш в живота!… — тихо промълви Веда Конг.

— Струва ми се — възрази Дар Ветер, — че ние преувеличаваме трудностите на древния живот. Освен това, че хората са били привикнали с него, неуредността му е влечела след себе си разнообразие от случайности. Волята и силата на човека са изтръгвали и от тоя живот романтични радости, както искри от кремък.

— Аз също недоумявам — каза Веда. — Колко дълго нашите прадеди не са могли да разберат елементарния закон, че съдбата на обществото зависи единствено от тях самите, че обществото е такова, каквото е морално-идейното развитие на неговите членове, зависещо от икономиката!

— Че съвършената форма на научното построяване на обществото е не просто количествено натрупване на производителни сили, а качествено стъпало — та това е така близо до ума — отговори Дар Ветер. — И още разбирането на диалектическата взаимозависимост, че нови обществени отношения без нови хора също са немислими, както новите хора без тази нова икономика. Тогава туй разбиране довело дотам, че главна задача на обществото станало възпитанието, физическото и духовното развитие на човека. Кога най-сетне е настъпило това?

— В ЕРС, в края на Века на разцеплението, скоро след ВВР — Втората велика революция.

— Добре, че не по-късно! Изтребителната военна техника…

Дар Ветер млъкна и се обърна към тъмното пространство вляво, между огъня и склона на хълма. Тежък тропот и мощно отривисто

дишане се чуха съвсем близко и накараха и двамата пътешественици да скочат.

Грамаден черен бик израсна пред огъня. Пламъците святкаха с кървави отблясъци в злобно облещените му очи. Като сумтеше и разхвърляше с копита сухата земя, чудовището се готвеше за нападение. В слабата светлина бикът изглеждаше невероятно огромен, наведената му глава приличаше на грамаден валчест камък, подобно на камара се издигаше високата му грива, заобиколена от изпъкнали мускули. Никога досега на Веда и Дар Ветер не се беше случвало да стоят недалеч от разярено животно, чийто неразсъждаващ мозък е недостъпен за разумно въздействие.

Веда здраво стисна ръце на гърдите си и стоеше, без да се помръдне, сякаш хипнотизирана от видението. внезапно израснало от мрака. Като се подчиняваше на могъщ инстинкт, Дар Ветер заслони с тялото си Веда, както винаги са постъпвали неговите прадеди. Но ръцете на човека от новата ера бяха невъоръжени.

— Веда, надясно!… — едва успя да произнесе той, когато животното се втурна към тях.

Добре тренираните тела на двамата можеха да се състезават в бързина с първобитната подвижност на бика. Великанът профуча край тях и с трясък се заплете в гъсталака от храсти, а Веда и Дар Ветер се оказаха в тъмнината на няколко крачки от винтолета. Встрани от огъня нощта не беше непрогледна и роклята на Веда без съмнение се виждаше отдалеч. Бикът се измъкна от храсталака. Мъжът ловко подхвана своята спътница и тя, след като направи скок, се озова върху площадката на винтолета. Докато животното се обръщаше, Дар Ветер рипна на машината до Веда. Спогледаха се бързо и в очите на младата жена той прочете открит възторг. Капакът на двигателя беше снет още през деня, когато Дар Ветер се опитваше да вникне в сложното устройство. Сега, събрал цялата си сила, той откъсна от бордовата ограда на площадката кабела на изравнителното поле, пъхна оголения му край под пружината на главната клема на трансформатора и предпазливо накара Веда да се отмести. В това време бикът закачи перилата с единия си рог и винтолетът се поклати от рязкото дръпване. Дар Ветер мушна края на кабела в носа на животното. Жълта мълния, глух удар — и свирепият звяр се строполяса на земята.

— Вие го убихте! — с негодувание възкликна Веда.

— Не мисля, пръстта е суха — доволен се усмихна хитроумният герой.

В потвърждение на думите му бикът глухо измуча, стана и без да се оглежда, побягна настрана с неуверен тръс, сякаш чувствуваше своя позор. Двамата се върнаха при огъня. Нова порция съчки оживи угасналите пламъци.

— Вече не ми е студено — каза Веда. — Да се изкачим на хълма!

Върхът на възвишението скри огъня, бледите звезди на северното лято се разтапяха на хоризонта в мъгляви топчици.

На запад нищо не се виждаше, а на север, по склоновете на хълмовете, едва забележимо блещукаха редици от някакви светлини; много далеч на юг гореше една ярка звезда, вероятно наблюдателна кула на животновъди.

— Несполука, ще трябва да вървим през цялата нощ… — измърмори Дар Ветер.

— Не, не, гледайте! — и Веда посочи към изток, където пламнаха четири светлини, разположени в квадрат. До тях имаше няколко километра. Като набелязаха посоката по звездите, те се спуснаха към огъня. Веда Конг постоя пред слабия пламък на въглените, сякаш се стараеше да си спомни нещо.

— Прощавай, наш дом… — замислено каза тя. — Навярно чергарите винаги са имали такива жилища — несолидни и не за дълго време. И аз днес станах жена от онази епоха.

Тя се извърна към Дар Ветер и доверчиво постави ръка на врата му.

— Така остро почувствувах необходимост от защита!… Аз не се боях, не! Ала някаква примамлива покорност пред силата на съдбата, тъй ми се струва…

Веда вкопчи ръце отзад на главата си и гъвкаво се изпъна пред огъня. След секунда замъглените й очи отново придобиха своя закачлив блясък.

— Какво пък, води ме… герой! — Тонът на ниския глас беше неопределено загадъчен и нежен.

Светлата нощ, напоена с миризма на трева, живееше с шумоленето на зверчета, с крясъците на нощни птици. Веда и Дар Ветер стъпваха предпазливо. Те се опасяваха да не паднат в невидима дупка или пукнатина в сухата земя. Подобни на метла, стръковете на

едрата степна трева се плъзгаха по глезените. Дар Ветер съсредоточено се оглеждаше, щом отпред се покажеха тъмни купчини храсти.

Веда тихичко се разсмя.

— Може би трябваше да вземем акумулатора и кабела?

— Лекомислена сте, Веда — добродушно възрази Дар Ветер, — повече, отколкото очаквах!

Младата жена изведнъж стана сериозна.

— Аз твърде силно почувствувах вашата защита…

И Веда започна да говори — по-точно, да мисли гласно — за по-нататъшната дейност на своята експедиция. Първият етап в изследването на степните могили приключи. Сътрудниците й се връщаха към предишните или се насочваха към нови задачи. Обаче Дар Ветер беше свободен — той не избра друга професия и имаше възможност да бъде все заедно с жената, която бе спечелила чувствата му. Ако се съди по достигащите до тях съобщения, Мвен Мас се справяше добре. Дори и да не беше така, Съветът не щеше да назначи Дар Ветер толкова скоро пак на същата длъжност. В епохата на Великия пръстен се смяташе за безполезно хората да се държат дълго на едно и също място. Притъпяваше се най-скъпоценното — творческото вдъхновение. Едва след голямо прекъсване човек можеше да се върне към старата си специалност.

— След шестте години общуване с Космоса нашата работа не ви ли се струва дребна и монотонна? — Ясният и внимателен поглед на Веда търсеше неговия.

— Никак не е дребна и еднообразна — възпротиви се Дар Ветер, — ала не ми дава онова напрежение, с което съм свикнал. Ставам благодушен и доста спокоен, сякаш ме лекуват с лазурни сънища!

— Лазурни?… — неволно повтори Веда и мигновеното спиране на нейното дишане каза на Дар Ветер повече, отколкото невидимата в мрака червенина на бузите й.

— Ще продължавам изследванията по посока на юг — сепна се тя, — обаче тогава, когато се събере нова група доброволци разкопвачи. Преди това ще отида на морските разкопки, другарите отдавна ме викат да им помогна.

Дар Ветер разбра и сърцето му радостно заби. Но той стаи чувствата в далечно кътче на душата си и спокойно попита:

— Вие имате предвид разкопките в подводния град на юг от Сицилия? Виждал съм забележителни неща от там в Двореца на Атлантида.

— Не, сега ние работим по крайбрежията на Източното Средиземноморие, Червеното море и край бреговете на Индия. Провеждаме издирвания на запазили се под водата съкровища на културата, като се започне от Крито-Индия и се стигне до настъпването на Тъмните векове.

— Това, че някога са укривали, а често хвърляли в морето големи богатства при загиване на островите на цивилизацията под напора на нови сили, варварски свежи, невежествени и лекомислени, аз разбирам — замислено говореше Дар Ветер, като продължаваше да оглежда белезникавата равнина. — Разбирам и огромното разрушение на древната култура, когато античните държави, силни със своята връзка с природата, не са могли нищо да изменят в света, да се справят с все по-отвратителното робство и паразитствуващата върхушка на обществото.

— И хората сменили античното робство с феодализма и религиозната нощ на Средновековието — подхвана Веда. — Но кое е останало неясно за вас?

— Просто слаба е представата ми за критско-индийската култура.

— Вие не знаете новите научни данни. Нейни следи сега са открити по грамадното пространство от Америка през Крит, южната част на Средна Азия, през Северна Индия и Западен Китай.

— Не съм подозирал, че в толкова древните времена е могло да има скривалища за съкровищата на изкуството, както в Картаген, Гърция или Рим.

— Ако дойдете с мен, ще видите — тихо каза Веда.

Дар Ветер мълком вървеше до нея. Започна полегато нагорнище. Когато стигнаха до гребена на възвишението, той внезапно се спря.

— Благодаря за поканата, ще дойда…

Веда малко недоверчиво обърна глава, но в здрача на северната нощ очите на спътника й бяха тъмни и непроницаеми.

Отвъд превала светлините се оказаха съвсем наблизо. Осветителните тела в поляризиращите глобуси не разсейваха лъчите и поради това изглеждаха по-отдалечени, отколкото в действителност. Концентрираното осветление показваше, че се работи нощем. Глухият

шум на тока под напрежение ставаше по-силен. Контурите на решетъчните греди сребристо блестяха под високите небесносини лампи. Предупредителен вой ги накара да се спрат — заработи преградният робот.

— Опасно, вървете наляво, без да се приближавате до линията на стълбовете! — прогърмя невидим усилвател.

Те послушно свърнаха към групата подвижни бели къщички.

— Не гледайте към полето! — продължаваше автоматът.

Вратите на две къщички се отвориха едновременно, два светлинни снопа, като се кръстосаха, легнаха върху тъмния път. Група мъже и жени радушно поздравиха гостите и изразиха учудване, че идват пеш и при това през нощта.

Тесните кабинки с кръстосващи се струи наситена с газ и електричество ароматна вода, с весела игра на точкови електрически импулси по кожата бяха място за истинско удоволствие.

Освежените пътешественици се срещнаха край масата.

— Ветер, мили, попаднали сме при събратя по работа!

Веда наля златисто питие в тесни чаши, които веднага се изпотиха от студа.

— Има „десет тонуса“! — каза той и посегна развеселен към своята чаша.

— Победителю на бика, подивявате в степта — запротестира Веда. — Аз съобщавам интересни новини, а вие мислите само за стомаха си!

— Това разкопки ли са? — усъмни се Дар Ветер.

— Само че не археологически, а палеонтологически. Изследват изкопаеми животни от пермската епоха — преди двеста милиона години. Потръпвам, като сравня с тях нашите жалки хиляди…

— Веднага ли ги проучват, без да ги извличат? А как става това?

— Да, веднага. Обаче не съм узнала още как се прави.

Един от седналите край масата, слаб жълтолик човек, се намеси в разговора:

— Сега нашата група ще смени другата. Току-що е завършена подготовката и пристъпваме към изследване с помощта на проникващи лъчи.

— С твърди излъчвания? — досети се Дар Ветер.

— Ако не сте много уморени, съветвам ви да погледате. Утре ще преместваме площадката по-нататък, а това не представлява интерес.

Гостите се съгласиха с радост. Любезните домакини станаха и ги поведоха към съседната къща. Там в ниши, с циферблат на индикатор над всяка от тях, висяха защитни костюми.

— Йонизацията от нашите мощни тръби е твърде голяма — с оттенък на извинение каза висока, леко прегърбена жена, като помагаше на Веда да нахлузи плътната тъкан и прозрачния шлем и закрепваше на гърба й чантички с батерии.

В поляризираната светлина всяко хълмче на вълнообразната степна повърхност се отделяше неестествено ясно. Зад очертанията на заграденото с тънки летви квадратно поле се чу глух стон. Почвата се изду, напука се и се разсипа — образува се фуниевидна яма, в центъра на която изскочи остронос блестящ цилиндър. Спирален гребен обвиваше полираните му стени, на предния край се въртеше сложна електрофреза от синкав метал. Цилиндърът се прехвърли през ръба на ямата, обърна се, като показа бърже проблясващите отзад лопатки, и почна отново да се зарива на няколко метра встрани от нея, мушнал своя полиран нос почти отвесно в пръстта.

Дар Ветер забеляза, че след цилиндъра се проточва двоен кабел — единият бе изолиран, а другият лъщеше с голия си метал. Веда го дръпна за ръкава и посочи напред, зад оградата от магнезиеви летви. Там се беше измъкнал изпод земята втори също такъв цилиндър, преметна се наляво и пак изчезна — гмурна се в пръстта като във вода.

Жълтоликият човек направи знак да побързат.

— Познах го — прошепна Веда, като догонваха отминалата напред група. — Това е Лео Лан, палеонтологът, който разкри загадката около заселването на Азиатския континент в палеозойската ера.

— Китаец ли е по произход? — запита Дар Ветер, спомнил си тъмния поглед на малко разногледите тесни очи на учения. — Срам ме е да си призная, но аз не съм чел неговите работи.

— Виждам, слабо сте запознат с палеонтологията — каза Веда. — Изглежда, че палеонтологията на другите звездни светове ви е по-добре известна.

Пред мисления взор на Дар Ветер пробягаха безброй форми на живот: милиони странни скелети в скалните пластове на различни

планети — спомен за изтеклите времена, потулен в наслояванията на всеки обитаем свят. Спомен, създаден от самата природа и записван пак от нея, докато се появило мислещото същество, което има способността не само да запомня, но и да възстановява забравеното.

Те се озоваха на малка площадка, прикрепена към края на стръмна решетъчна полуарка. В центъра на пода се намираше голям слабо светещ екран. Осемте души насядаха по ниските скамейки около екрана в мълчаливо очакване.

— „Къртиците“ ей сега ще свършат — заговори Лео Лан. — Както вече сте се досетили, те обшиват слоевете на скалите с гол кабел и тъкат металическа мрежа. Скелети на измрели животни са разположени в ронливия пясъчник на дълбочина четиринадесет метра от повърхността. По-долу, на седемнадесетия метър, по цялата площ е обтегната металическа мрежа, свързана със силни индуктори. Създава се отразяващо поле, което отхвърля рентгеновите лъчи към екрана, където се получава изображение на вкаменените кости.

Две големи метални сфери се завъртяха на масивните си цокли. Светнаха прожектори, вой на сирена извести за опасност. Постоянен ток с напрежение милион волта повя със свежестта на озон. Всички клеми, изолатори и халки излъчваха лазурно сияние.

Лео Лан небрежно на пръв поглед обръщаше и натискаше бутоните на командното табло. Големият екран светеше все по-силно, а в дълбочината му бавно плуваха някакви неясни контури, разхвърляни навсякъде в зрителното поле. Движението спря, размитите очертания на обширното петно заеха почти целия екран, станаха по-резки.

Още няколко манипулации на Лео Лан и пред наблюдателите в мъгляво сияние се показа скелет на непознато същество. Широките ноктести лапи бяха прегънати под туловището, дългата опашка — засукана на кръг. Биеше в очи необикновената дебелина и масивност на костите с широки, завити краища, с израстъци за прикрепване на могъщите мускули. На черепа със затворена паст стърчеха едри предни зъби. Той се виждаше отгоре и наподобяваше тежка костена буца с неравна повърхност. Лео Лан измени фокусировката в увеличението — целият екран бе запълнен от главата на древното влечуго, живяло преди двеста милиона години по бреговете на съществувала някога тук река.

Горната част на черепа се състоеше от удивително дебели — не по-малко от двадесет сантиметра — кости. Над очните кухини се издаваха напред костени израстъци, също такива издатини прикриваха отгоре слепоочните ямки и изпъкналостите на черепните дъги. На тиловия край се издигаше голям конус с дупка на огромно теменно око. Лео Лан въздъхна силно от възхищение.

Дар Ветер не откъсваше поглед от недодялания тежък скелет на древната твар. Увеличението на мускулната сила е предизвикало удебеляване на скелетните кости, които са били подлагани на значително натоварване, а увеличилата се тежест на скелета е изисквала ново усилване на мускулите. Така пряката зависимост в архаичните организми е отвеждала пътищата на развитието на много животни в задънена улица, докато някакво важно усъвършенствуване на физиологията не е давало възможност за отстраняване старите противоречия и изкачване на ново еволюционно стъпало. Изглеждаше невероятно, че такива същества се намират в редицата на прародителите на човека с неговото прекрасно, позволяващо изумителна подвижност и точност на движенията тяло.

Дар Ветер наблюдаваше ту дебелите издатини над веждите, които изразяваха тъпата свирепост на пермското влечуго, ту гъвкавата Веда с нейните ясни очи на умното живо лице… Каква колосална разлика в организирането на живата материя! Той неволно изви очи, като се стараеше да види добре чертите на Веда под шлема, а когато пак отправи поглед към екрана, на него вече имаше друго изображение. Широк, параболичен, плосък като тепсия череп на земноводно животно — древен саламандър, обречен да лежи в топлата тъмна вода на пермското блато в очакване да дойде до него нещо за ядене. Тогава с бързо рязко движение широката паст се затваряла и… пак безкрайно, търпеливо, безсмислено лежане. Нещо дразнеше Дар Ветер — подтискаха го доказателствата за необикновено продължителната и жестока еволюция на живота. Той се изправи и Лео Лан, отгатнал неговото състояние, им предложи да се върнат на почивка в къщата. Неуморимо любопитната Веда с мъка се откъсна от апаратурата, особено като видя, че учените побързаха да включат машините за електронно фотографиране и звукозапис.

Скоро тя се настани на широкия диван в гостната на женската къщичка. Дар Ветер поброди още известно време пред утъпканата

площадка пред дома, като прехвърляше в паметта си впечатленията.

Северното утро изми с роса напрашената през деня трева. Винаги спокойният Лео Лан се върна от нощната работа и предложи на своите гости да отидат до най-близката авиобаза с „елф“ — малък акумулаторен автомобил. База на скачащи реактивни самолети се намираше само на сто километра на югоизток, край долното течение на реката Тром-Юган. Веда помоли да я свържат с експедицията й, но се оказа, че на разкопките няма радиопредавател с достатъчна мощност. Откакто нашите прадеди разбрали вредата от радиоактивните излъчвания и въвели строг режим, насочените лъчеви предавания започнали да изискват значително по-сложни устройства, особено за далечни разговори. Освен това много се намалил броят на станциите. Лео Лан реши да се свърже с най-близката наблюдателна кула на животновъди. Такива кули разговаряха помежду си чрез насочени предавания и можеха да съобщават всичко, което е необходимо, в централната станция на своя район. Младата практикантка, която се канеше да шофира елфа, за да го върне обратно, ги посъветва да се отбият по пътя в кулата: тогава гостите ще имат възможност лично да поприказват по ТВФ[1] — телевизиофона. Дар Ветер и Веда се зарадваха. Силният вятър отвяваше настрана рядката прах, разрошваше гъстата подстригана коса на девойката шофьор. Те едвам се настаниха на тясната триместна седалка — обемистото тяло на бившия завеждащ външните станции ги стесни. В чистото синьо небе едва се виждаше тънкият силует на наблюдателната кула. Скоро елфът спря до подножието й. Широко разтворени метални крака поддържаха пластмасов навес, под който стоеше също такъв елф. В центъра през навеса минаваха направляващите пръти на лифта. Мъничка асансьорна кабинкка изкачи всички поред покрай жилищния етаж на самия връх, където ги поздрави обгорял от слънцето, почти гол юноша. От внезапното смущение на палеонтоложката шофьор, която дотогава се държеше твърде свободно, Веда се досети, че нейното идване има по-дълбоки корени…

Кръглата стаичка с кристални стени забележимо се разклащаше и леката кула монотонно кънтеше като силно опъната кула. Таванът и подът на стаята бяха боядисани в тъмен тон. Край прозорците стояха тесни маси с бинокли, сметачни машини, тетрадки за водене на бележки. От височина деветдесет метра се оглеждаше грамаден

участък от степта до границите на видимостта за съседните кули. Постоянно се наблюдаваха стадата и отчитаха фуражните запаси. Подобно на зелени концентрични кръгове лежаха по степта дойни лабиринти, през които два пъти в денонощието прекарваха млечните стада. Млякото, непрокисващо, както на африканските антилопи, се събираше и замразяваше веднага в подземните хладилници и можеше да се запази много дълго. Стадата се прекарваха посредством елфове, каквито имаше във всяка кула. Наблюдателите можеха през време на дежурствата да се занимават, затова повечето от тях бяха още незавършили своето образование учащи се.

Юношата придружи Веда и Дар Ветер по витата стълба до жилищния етаж, който висеше между кръстосани греди няколко метра по-долу. Помещенията тук имаха плътни, звукоизолиращи стени и пътешествениците се оказаха в пълна тишина. Само непреставащото поклащане напомняше за това, че стаята се намира на гибелна, при най-малката непредпазливост, височина.

Друг юноша тъкмо работеше при радиото. Сложната прическа и ярката рокля на неговата събеседница на екрана показваха, че е установена връзка с централната станция — работещите в степта носеха леки и къси комбинезони. Девойката на екрана се свърза с поясната станция и скоро в ТВФ на кулата се появи печалното лице и дребната фигура на Миико Ейгоро — главната помощничка на Веда Конг. В тъмните й разногледи като на Лео Лан очи се появи радостно учудване и малката й уста се поотвори от изненада. След миг към Веда и Дар Ветер гледаше безстрастно лице, което изразяваше делово внимание. Дар Ветер се изкачи горе. Там завари девойката палеонтоложка в оживен разговор с първия юноша и излезе на кръгообразната площадка, заобикаляща стъклената стая. Влажната свежест на утрото отдавна беше отстъпила мястото си на знойното пладне, изтрило яркостта на цветовете и дребните неравности на почвата. Степта се разстилаше широко, свободно под жаркото чисто небе. Той отново бе обхванат от неясна тъга по влажната северна земя на прадедите си. Облакътен на перилата на не много устойчивата площадка, бившият завеждащ външните станции сега, както никога по-рано, почувствува сбъдналите се мечти на древните хора. Суровата природа е отместена от ръката на човека далеч на север и живителната

южна топлина се е разляла върху тези равнини, които някога са мръзнели под студените облаци.

Веда Конг влезе в кристалната стая и съобщи, че радиооператорът е пожелал да ги откара по-нататък. Късо подстриганата девойка благодари на историчката с продължителен поглед. През прозрачната стена се виждаше широкия гръб на застаналия в съзерцание Дар Ветер.

— Замислили сте се — чу той глас отзад, — може би за мен?

— Не, Веда, мислех за едно положение в древноиндийската философия. То твърди, че светът не е създаден за човека и че самият човек става велик само когато разбере цялата ценност и красота на другия живот — живота на природата…

— Вие не довършихте мисълта си и аз ви разбирам.

— Изглежда, не довърших. Аз бих добавил към това, че единствено на човека е отредено да разбира не само красотата, но и трудните, тъмни страни на живота. И само за него са достъпни мечтата и силата да направи живота по-хубав!

— Разбрах — тихо каза Веда и след продължително мълчание додаде: — Изменили сте се, Ветер.

— Естествено, изменил съм се. Четири месеца да ровиш с проста лопата тежките камъни и полуизгнилите греди във вашите могили! По неволя ще започнеш да гледаш на живота по-просто и обикновените му радости ще ти станат по-мили…

— Не се шегувайте, Ветер — намръщи се Веда, — говоря сериозно. Когато опознах вас, човека, който командуваше цялата сила на Земята, който говореше с далечни светове… Там, във вашите обсерватории, вие можехте да бъдете свръхестествено същество за древните хора, както те са го наричали — бог! А тук, в нашата проста работа, наравно с мнозина, вие… — Веда замлъкна.

— Какво аз? — любопитствуваше да научи събеседникът й. — Загубих величието си? Но какво ли щяхте да кажете, ако бяхте ме видели преди преминаването в Института по астрофизика — като машинист по Спиралната линия? И в това ли има по-малко величие? Или като механик на плодосъбирачни машини в тропиците?

Веда звънко се засмя.

— Ще ви открия една моя тайна от младини. В училището трети цикъл аз бях влюбена в машинист от Спиралната линия — човек, по-

могъщ от него, не можех да си представя… Впрочем, ето идва радиооператорът. Да вървим, Ветер!

Преди да пусне Веда и Дар Ветер в кабината, летецът още веднъж се осведоми позволява ли здравето на двамата да издържат голямото ускорение на скачащия самолет. Той строго спазваше правилата. Като получи повторно утвърдителен отговор, летецът ги постави на дълбоките седалки в прозрачния нос на апарата, който наподобяваше грамадна дъждовна капка. Веда се почувствува твърде неудобно: седалките се отместиха назад във вирнатия корпус. Зазвъня сигналният гонг, могъща пружина изхвърли самолета почти отвесно нагоре, тялото на Веда бавно потъна в дълбочината на креслото, сякаш в еластична течност. Дар Ветер с усилие извърна глава, за да се усмихне ободрително на Веда. Летецът включи двигателя. Рев, налягаща тежест в цялото тяло — и капкообразният самолет се понесе, като описваше дъга на височина двадесет и три хиляди метра. Изглежда, бяха минали само няколко минути, а двамата с отслабнали колене вече излизаха пред своите къщички в приалтайските степи и летецът им махаше с ръка да се отдръпнат по-надалеч. Дар Ветер съобрази, че ще се наложи двигателят да бъде включен още от земята. Тук нямаше катапулт, както в базата. Той се спусна и увлече със себе си и Веда към тичащата срещу тях Миико Ейгоро. Жените се прегърнаха като след дълга раздяла.

---

[1] ТВФ — телевизиофон — уред за разговори и едновременно предаване на стереоскопични изображения (фантастично). ↑

ГЛАВА ПЕТА
КОНЯТ НА МОРСКОТО ДЪНО

Морето, топло и прозрачно, едва полюшваше своите удивително ярки, лазурнозелени вълни. Дар Ветер бавно навлезе във водата чак до шията и широко разпери ръце — стараеше се да се закрепи на полегатото дъно. Като гледаше над вълните към хоризонта, той отново се чувствуваше така, сякаш се разтваряше в морето и сам ставаше част от необятната стихия. Тук той донесе отдавна сдържана печал. Печал от разлъката с покоряващото величие на Космоса, с безграничния океан на знанието и мисълта, със суровата съсредоточеност на всеки ден от живота. Сега съществуването му беше съвсем друго. Любовта към Веда поразкрасяваше изпълнените с непривична работа дни и тъжната свобода за размишления на отлично тренирания мозък. С ентусиазма на ученик той се отдаде на историческите изследвания. Реката на времето, отразена в неговите мисли, му помогна да се справи с промяната в живота си. Той беше благодарен на Веда Конг за това, че тя с достойна за възхищение отзивчивост устрои пътешествие с винтолет в област, преобразена от труда на хората. Както през необятността на морето, така и пред величието на земните работи собствените загуби издребняваха. Дар Ветер се примиряваше с непоправимото, което винаги най-трудно се удава на човека…

Тих полудетски глас го извика. Той позна Миико и като махна с ръце, легна по гръб в очакване на дребничката девойка. Тя стремително се хвърли в морето. От нейната твърда смолиста коса се търкаляха едри капки, а възжълтото мургаво тяло под тънкия слой вода изглеждаше зелено. Те заплуваха един до друг срещу слънцето, към самотното пустинно островче, което се издигаше на километър от брега. Всички деца от Ерата на пръстена израстваха край морето и бяха отлични плувци. А Дар Ветер притежаваше и вродени способности. Отначало той плуваше, без да бърза, поради опасение, че Миико ще се умори, но девойката се плъзгаше близо до него леко и безгрижно. Дар Ветер ускори движението, малко озадачен от

изкуството на Миико. Но дори когато се понесе с всички сили, Миико не изоставаше, а нейното неподвижно мило личице си беше както преди спокойно. Чу се глух плясък на вълни от обърнатата към морето страна на острова. Дар Ветер се извъртя на гръб, а девойката описа кръг и се върна при него.

— Миико, вие плувате чудесно! — с възхищение възкликна той и като напълни гърдите си с въздух, задържа дъха си.

— Аз плувам по-лошо, отколкото се гмуркам — каза откровено девойката и Дар Ветер отново се учуди.

— Моите прадеди са били японци — продължаваше Миико. — Някога е имало цяло племе, в което всички жени умеели да се гмуркат — ловели бисери, събирали хранителни водорасли. Това преминавало от род в род и за хиляда години те постигнали забележително майсторство. Сега то се прояви случайно и у мен.

— Никога не съм подозирал…

— Че далечната потомка на жени-водолазки ще стане историчка? В нашия род съществувала легенда. Живял преди повече от хиляда години японският художник Янагихара Ейгоро.

— Ейгоро? Значи вашето име?…

— Рядък случай в наше време, когато имената се дават по което и да е харесано съзвучие. Впрочем всички се стараят да подберат съзвучия или думи от езиците на ония народи, от които произлизат. Вашето име, ако не греша, е съставено от корени на руски език?

— Напълно вярно. Даже не корени, а цели думи. Първото означава подарък, а второто — вятър, вихър…

— Неизвестен ми е смисълът на моето име. Обаче такъв художник действително е живял. Мой прадядо открил една негова картина в някакво хранилище. Голямо платно — вие можете да го видите у дома, за историка то е интересно. Много ярко са изобразени суровият и мъжествен живот, бедността и непридирчивостта на народа… Ще плуваме ли по-нататък?

— Минутка още, Миико. А какво станало с жените-водолазки?

— Художникът обикнал една от тях и се заселил завинаги сред племето. Дъщерите му също били водолазки. И те цял живот изкарвали прехраната си в морето. Гледайте какъв странен остров — кръгъл бик или ниска кула като за производство на захар.

— Захар! — неволно прихна Дар Ветер. — В детството ми такива пусти острови бяха примамка за мен. Самотно стоят те, обкръжени от морето, неразгадани тайни се крият в тъмните скали или горички — всичко, което пожелаеш, което ти се иска в мечтите, можеш да срещнеш тук.

За награда той получи звънкия смях на Миико. Девойката, мълчалива и винаги малко тъжна, сега се беше изменила до неузнаваемост. Весело и храбро устремена напред, към тежко плискащите вълни, тя, както и по-рано, си оставаше за Ветер затворена врата — съвсем различаваща се от прозрачната Веда, чието безстрашие бе по-скоро великолепна доверчивост, отколкото действително упорство.

Край самия бряг между големи скални блокове минаваха дълбоки, пронизани от слънцето, подводни коридори. Настлани с тъмни хълмчета от морски гъби, обградени с ресните на водораслите, тия подводни галерии водеха към източната страна на островчето. Дар Ветер изпита съжаление, че не взе от Веда точната карта на крайбрежието. Под слънчевите лъчи саловете на морската експедиция блестяха при западната пясъчна коса — само на няколко километра. Виждаше се плажът, там сега бяха Веда и другарите. Днес в машините сменяваха акумулаторите и цялата експедиция почиваше.А той се увлече от детската страст да изследва безлюдни острови.

Страшна стена от андезитови скали[1] надвисна над плувците. Местата на пречупването на каменните блокове бяха пресни — неотдавнашно земетресение е срутило част от брега. Откъм открито море идваше силен прибой. Миико и Дар Ветер дълго плуваха по тъмната вода край източния бряг, докато намериха плоска каменна издатина.

Разтревожените чайки се носеха напред-назад, ударите на вълните се предаваха от скала на скала и разтърсваха андезитовата маса. Нищо освен гол камък и твърди храсти, нито най-малки следи от звяр или човек.

Плувците се изкачиха на върха на островчето, погледнаха към мятащите се долу вълни и се върнаха. Храстите, които стърчеха горе от дълбоки пукнатини, изпускаха тръпчива миризма. Дар Ветер се изтегна на един топъл камък и лениво отправи поглед към водата на юг от изпъкналостта.

Миико приклекна до самия й край и се мъчеше да види добре нещо долу. Тук нямаше прибрежни плитчини или струпани камъни. Стръмната урва висеше над мазната вода. Слънцето пламтеше като ослепителен кант покрай ръба на стената. Там, където срязаната от нея светлина влизаше отвесно в прозрачната вода, едва-едва проблясваше равно дъно от светъл пясък.

— Какво виждате там, Миико?

Замислена, девойката не се обърна веднага.

— Нищо. Вас привличат пустинните острови, а мен — морското дъно. Аз също смятам, че там всякога може да се намери нещо интересно, да се направи откритие.

— Тогава защо работите в степта?

— Това не е така просто. За мен морето е толкова голяма радост, че аз не мога да бъда постоянно с него. Любимата музика не бива да се слуша по всяко време — така се отнасям и към морето. Затова пък срещите ми с него са скъпоценни…

Дар Ветер кимна утвърдително.

— В такъв случай да се гмурнем ли ей там? — той посочи белите петна в дълбочината.

Миико вдигна извитите си край слепите очи вежди.

— Нима ще съумеете? Има не по-малко от двадесет и пет метра — това е само за ловък в гмуркането човек…

— Ще пробвам… А вие?

Вместо отговор Миико стана, огледа се, избра голям камък и го замъкна до края на скалата.

— Отначало позволете на мен да опитам! С камък е против моите правила. Но да не би там да се окаже течение — твърде чисто е дъното…

Девойката вдигна ръце, преви се, изправи се, като отметна глава назад. Дар Ветер следеше дихателните й движения. Миико не произнесе нито дума повече. След няколко упражнения тя хвана камъка и се хвърли в тъмната морска бездна като в пропаст.

Дар Ветер изпита смътно безпокойство, когато изтече повече от минута, а от нея нямаше и следа. Той започна на свой ред да търси камък за тежест, като съобразяваше, че е необходимо да вземе много по-голям. Току-що бе вдигнал едър отломък андезит — и Миико се появи. Девойката дишаше тежко, изглеждаше силно уморена.

— Там… Там… има кон — едва изрече тя.

— Какво има? Какъв кон?

— Статуя на огромен кон… там, в естествена ниша. Сега ще разгледам както трябва.

— Миико, това е трудно. Ще се върнем, ще вземем водолазни апарати и лодка.

— О, не! Искам сама, сега! Това ще бъде моя победа, а не на уреда. После ще извикаме всички.

— Само че и аз ще дойда с вас! — Дар Ветер сграбчи своя камък.

Миико се усмихна.

— Вземете по-малък, ето оня! А как сте с дишането?

Дар Ветер послушно направи упражненията и се гмурна. Водата го удари в лицето, извърна го с гръб към Миико, притисна гръдта му и предизвика тъпа болка в ушите. Той я преодоляваше, като напрягаше мускулите на тялото си и стискаше челюсти. Студеният сив полумрак се сгъстяваше долу, веселата светлина на деня бързо помръкваше. Студената и враждебна сила на дълбочината надвиваше, главата му се размътваше, нещо го прерязваше в очите. Изведнъж твърдата ръка на Миико го докосна до рамото и краката му допряха до плътния, леко сребреещ пясък. Като обърна с мъка врата си натам, накъдето посочи девойката, Дар Ветер се люшна назад и от изненада изтърва камъка. Водата го подхвърли нагоре и той се озова на повърхността, но не виждаше нищо в червената мъгла на замайването. Вдишваше и издишваше конвулсивно и тежко… След малко последствията от подводното налягане се разсеяха и това, което беше видял, възкръсна в паметта му. Само един-единствен миг, а колко много подробности успяха да забележат очите и да запомни мозъкът!

Тъмните скали се събираха горе във вид на гигантска стреловидна арка, под която стоеше изваян исполински кон. Нито едно водорасло, нито една раковина не се бяха залепили за полираната повърхност на статуята. Неизвестният скулптор е искал преди всичко да изрази сила. Той е увеличил предната част на туловището, прекомерно разширил чудовищната гръд и високо изправил извитата шия. Левият преден крак бе вдигнат, с издадена напред точно срещу наблюдаващия го закръгленост на ставата на коляното, а грамадното копито почти докосваше гръдта. Другите три крака с усилие се отделяха от дъното, поради което колосалният кон надвисваше над

зрителя така, сякаш го смазваше с приказната си мощ. По стръмната дъга на врата гривата се очертаваше като нащърбен гребен, главата почти опираше в гръдта, а очите изпод наведеното чело гледаха със страшна злоба, отразена и в малките притиснати уши на каменното чудовище.

Миико се успокои за Дар Ветер и като го остави простян върху плоската скала, се гмурна отново. Най-сетне девойката се измори от спусканията в дълбочината и се насити от съзерцанието на своята находка. Тя седна наблизо и дълго мълча, докато не се възстанови нормалното й дишане.

— Интересно на каква възраст може да бъде статуята? — замислено се запита Миико.

Дар Ветер сви рамене, припомни си това, което го учуди най-много.

— Защо по нея няма водорасли и раковини?

Миико стремително се обърна към него.

— Да, да! Зная такива находки. Те са покрити с особена смес, която не допуска закрепване на живи същества. Това е към края на последния век от ЕРС.

В морето между брега и островчето се появи плувец. Като наближи, той махна за поздрав с ръка. Дар Ветер позна широките рамене и тъмната до блясък кожа на Мвен Мас. Скоро високата черна фигура се изкатери на камъка. Върху мокрото лице на новия завеждащ външните станции засия пълна с добродушие усмивка. Той бързо се поклони на малката Миико, с широк свободен жест поздрави Дар Ветер.

— Ние пристигнахме за един ден с Рен Боз да искаме вашия съвет.

— Рен Боз?

— Физик от Академията на върховете на знанието…

— Познавам го малко. Той работи над въпросите на взаимоотношението: пространство — поле. А къде го оставихте?

— На брега. Той не плува като вас…

Лек плясък прекъсна речта на Мвен Мас.

— Ще отида на брега, при Веда! — викна от водата Миико.

Дар Ветер ласкаво се усмихна.

— Ще съобщи за интересно откритие! — поясни той на Мвен Мас и разказа за подводния кон.

Африканецът го слушаше разсеяно, опипваше с пръсти брадичката си. В погледа му Дар Ветер прочете безпокойство и надежда.

— Тревожи ви нещо сериозно? Тогава защо да протакаме?

Мвен Мас се възползува от поканата. Седнал на края на скалата над морската бездна, която скриваше тайнствения кон, той разказа за своите колебания. Срещата му с Рен Боз не била случайна. Видението от прекрасния свят на звездата Епсилон от Тукан никога не го напускало. И в оная нощ се зародила мечтата — да се приближи до този свят, като преодолее по какъвто и да е начин чудовищното пространство. Между изпращането и получаването на съобщение, сигнал или картина да няма недостъпния за човешкия живот срок от шестстотин години. Да се усети пулсирането на онзи прекрасен и така близък нам живот, да подаде ръка на братята-хора през бездните на Космоса. Мвен Мас съсредоточил усилията си върху запознаването с неразрешените въпроси в незавършените опити, каквито вече хилядолетия са се правели в изследването на пространството като функция на материята. Да проучи онова, за което е мечтала Веда Конг при първото си изказване по Великия пръстен…

В Академията на върховете на знанието подобни изследвания се възглавявали от Рен Боз — млад математик и физик. Неговата среща с Мвен Мас и последвалата дружба били предопределени от общите стремежи.

Сега Рен Боз смята, че проблемата е разработена до възможност за извършване на експеримент. Опитът, както и всичко, което е свързано с космичните мащаби, не може да бъде проведен по лабораторен начин. Колосалността на въпроса изисква и колосален експеримент. Рен Боз стигнал до необходимостта да извърши опита чрез външните централи със силово изразходване на цялата земна енергия, като се включи и резервната централа за Ку-енергия в Антарктида.

Предчувствие за опасност обхвана Дар Ветер, когато гледаше горящите очи и потръпващите ноздри на Мвен Мас.

— Нужно ви е да узнаете как бих постъпил? — спокойно зададе той решаващия въпрос.

Мвен Мас кимна и прекара език по пресъхналите си устни.

— Аз не бих предприел такъв опит — отсече Дар Ветер, като пренебрегваше тъжната гримаса върху лицето на африканеца, мярнала се и изчезнала за миг — незабележима за по-малко внимателен събеседник.

— Така си и мислех! — изтръгна се от Мвен Мас.

— Тогава защо придавахте значение на моя съвет?

— Струваше ми се, че ще съумеем да ви убедим.

— Какво пък, опитайте! Да идем при другарите! Те навярно готвят водолазните уреди — да разглеждат коня.

Веда пееше и две непознати жени й пригласяха.

Когато видя плуващите, тя направи призивен знак — като свиваше пръсти към откритите си длани. Песента секна. Дар Ветер позна в една от жените Евда Нал. За пръв път я виждаше без бялата лекарска дреха. Високата й гъвкава фигура се отделяше сред останалите с белотата на още незагорялата си кожа. Изглежда, знаменитата специалистка по психиатрия е била много заета напоследък. Синкавочерната коса на Евда, разделена от прав път, беше вдигната при слепите очи. Изпъкналите скули над леко хлътналите бузи подчертаваха дългия разрез на черните й очи. Лицето неуловимо напомняше древния египетски сфинкс — оня, който от много стари времена стои в пустинята до пирамидалните гробници на царете от първата на земята държава. Сега, двадесет века след като пустинята е изчезнала, върху пясъците шумят плодородни горички, а самият сфинкс е покрит със стъклен калпак, който не затулва вдлъбнатините по неговото разядено от времето лице.

Дар Ветер помнеше, че родословието на Евда Нал е започнало от перуанците или чилийците. Той я поздрави по обичая на древните южноамерикански поклонници на слънцето.

— Работата с историците ви е допринесла полза — каза Евда. — Благодарете на Веда!…

Дар Ветер веднага се обърна към милата си приятелка, но тя го хвана за ръка и го заведе при съвсем непозната жена.

— Това е Чара Нанди! Ние всички тук сме гости на нея и на художника Карт Сан, защото те живеят на този бряг вече месец. Подвижната им студия е в края на залива.

Дар Ветер подаде ръка на младата жена, която го погледна със своите грамадни сини очи. За миг дъхът му замря — в тая жена имаше нещо, отличаващо я от всички други. Тя стоеше между Веда Конг и Евда Нал, чиято красота, доведена до съвършенство от силния интелект и дисциплината на дългата изследователска работа, все пак губеше от блясъка си пред необикновената сила на прекрасното у непознатата.

— Вашето име по нещо прилича на моето — проговори Дар Ветер.

Ъглите на малката й уста трепнаха от сдържана усмивка.

— И вие самата приличате на мен.

Дар Ветер хвърли поглед към черните кичури на нейната гъста, слабо виеща се коса и се усмихна широко на Веда.

— Ветер, вие не умеете да говорите на жените любезности — лукаво произнесе историчката, като наведе глава встрани.

— Нима това е необходимо, откакто изчезна нуждата от измама?

— Необходимо е — намеси се Евда Нал. — И тази необходимост никога не ще отпадне!

— Ще бъда радостен, ако ми обяснят — леко се намръщи Дар Ветер.

— След месец ще чета есенната си реч в Академията на тъгата и радостта, в нея ще има много неща за значението на непосредствените емоции… — Евда кимна на идващия Мвен Мас.

Африканецът, както винаги, вървеше плавно и безшумно. Дар Ветер забеляза, че мургавите бузи на Чара пламнаха от жарка руменина, сякаш слънцето, напоило цялото тяло на жената, внезапно беше изскочило от загорялата кожа. Мвен Мас равнодушно се поклони.

— Ще доведа Рен Боз. Той седи там, на един камък.

— Да идем при него — предложи Веда, — да посрещнем и Миико! Тя изтича за апаратите. Чара Нанди, ще дойдете ли с нас?

Девойката поклати глава.

— Идва моят повелител. Слънцето се спусна ниско и работата скоро ще започне…

— Навярно е тежко да се позира? — запита Веда. — Това е истински подвиг! Аз не бих могла.

— И аз мислех, че не ще мога. Но ако идеята на художника те увлече, тогава сам навлизаш в творчеството. Търсиш въплъщение на

образа в собственото си тяло. Хиляди оттенъци има във всяко движение, всяка извивка! Да ги ловиш като отлитащи звукове на музика…

— Чара, вие сте находка на художника!

— Находка! — гръмлив бас прекъсна Веда. — А как я намерих само! Невероятно! — Художникът Карт Сан разтърси високо издигнатия си могъщ юмрук. Светлата му коса се разроши от вятъра, обветреното му лице почервеня.

— Придружете ни, ако имате време — помоли Веда, — и разкажете за вашите идеи.

— Лош разказвач съм аз. Но това все пак е любопитно. Аз се интересувам от реконструкцията на различните расови типове, които са съществували в древността чак до Ерс. След успеха на моята картина „Дъщерята на Гондвана“ прииска ми се да пресъздам друг расов тип. Красотата на тялото е най-добрият израз на расата през поколенията на здрав, чист живот. Във всяка раса в древността е имало свое съвършенство, своя мярка за прекрасното, създадени още в условията на дивото съществуване. Такова разбиране имаме ние, художниците, които са считани за изоставащи от върховете на културата… Винаги са ни смятали за такива, навярно още от древнокаменния век. Хм, виж ти, говоря не това, което трябва… Замислих картина „Дъщерята на Тетис“ или „На Средиземно море“. Порази ме в митовете на древна Гърция, Крит, Двуречието, Америка, Полинезия туй, че боговете излизали от морето. Какво може да бъде по-чудесно от елинския мит за Афродита — богинята на любовта и красотата. Самото име Афродита Анадиомена значи родена от пяната, вдигнала се из морето… Богиня, родила се от пяната, оплодотворена от светлината на звездите над нощното небе. Кой народ е измислил нещо по-поетично!…

— От звездна светлина и морска пяна! — чу Веда Конг шепота на Чара и крадешком погледна девойката.

Твърдият, сякаш изрязан от камък профил на Чара говореше за древните народи. Малък, прав, леко закръглен нос, слабо наклонено назад чело, силна брадичка, а главно — голямо разстояние между носа и ухото — всички характерни черти на народите от античното Средиземноморие бяха отразени в лицето на Чара.

Веда незабележимо я огледа от глава до пети и си помисли, че всичко в нея е малко „прекомерно“. Прекомерно гладка кожа, прекомерно тънка талия, прекомерно широки бедра… И се държи подчертано изправена — от това здравите й гърди прекомерно изпъкват. Може би на художника е нужно именно нещо такова, силно изразено?

Пътят бе пресечен от редица камъни и Веда измени своята току-що създадена представа. Чара Нанди необикновено леко скачаше от камък на камък, сякаш танцуваше.

„В нея безусловно има индийска кръв — реши Веда. — Ще я попитам после…“

— За да създам „Дъщерята на Тетис“ — продължаваше художникът, — необходимо беше да се сближа с морето, да се сродя с него — та нали моята критянка трябва да излезе като Афродита от морето, но така, че всеки да разбере това. Когато се готвех да рисувам „Дъщерята на Гондвана“, три години работих в горска станция в Екваториална Африка. Щом създадох картината, постъпих механик на пощенски глисьор и две години разнасях пощата из Атлантическия океан — по всички тия, знаете ли, риболовни, белтъчни и солодобивни заводи, които плават там на гигантски металически салове.

Една вечер управлявах машината си в Централния Атлантически океан, на запад от Азорските острови, където противоречието се съединява със северното течение. Там всякога има големи вълни. Моят глисьор ту се издигаше под ниските облаци, ту стремително се спускаше в ямите между вълните. Витлото ревеше, аз стоях на високия мостик до кормчията. и изведнъж — никога не ще забравя!… Представете си колосална вълна, по-висока от всички други, която беззвучно се носи насреща ви! Върху гребена й, точно под ниските плътни бисерноровозови облаци, стоеше девойка, загоряла до цвета на червен бронз… Тя летеше, неизразимо горда в своята самота сред необятния океан. Моят глисьор се издигна нагоре и ние префучахме край девойката, която приветливо ни помаха с ръка. Тогава забелязах, че тя стоеше на лата — знаете ли, такава една дъска с акумулатор и мотор, управлявана с крака.

— Зная — обади се Дар Ветер, — именно за пързаляне по вълни.

— Най-много ме потресе това, че наоколо нямаше нищо — ниски облаци, пуст на стотици мили океан, вечерна светлина и

девойката, която препуска върху грамадна вълна. Тази девойка е…

— Чара Нанди! — каза Нал. — Това е ясно. Но откъде се е взела?

— Разбира се, не от пяната и светлината на звездите! — Чара се разсмя неочаквано с висок звънлив смях. — От сала на белтъчния завод. Ние стояхме тогава при саргасите,[2] където отглеждахме хлорела.[3] Аз работех тогава като биоложка.

— Така да бъде — примирително се съгласи Карт Сан. — Но от оня момент ние станахме за мен дъщеря на Средиземно море, излязла от пяната, неизбежен модел за моята бъдеща творба. Цяла година ви чаках.

— Може ли да дойда при вас да погледам? — помоли Веда Конг.

— Заповядайте, само че не в часовете за работа. По-добре — вечер! Аз работя много бавно и в това време не понасям ничие присъствие.

— С бои ли рисувате?

— Нашата работа малко се е изменила. Оптическите закони и окото на човека са същите. Изострило се е възприемането на някои оттенъци, измислени са нови хромкатоптрически бои[4] с вътрешни рефлекси в слоя, някои начини за хармонизиране на цветовете. В общи черти художникът от незапомнена древност е работил като мен. А в някои отношения и по-добре… Вяра, търпение — ние станахме твърде стремителни и неуверени в правотата си. За изкуството понякога наивността е нещо по-хубаво… Пак се отклонявам! За мен, за нас е време… Да вървим, Чара!

Всички се спряха да погледат подир художника и неговия модел.

— Сега зная какво представлява той — мълвеше Веда. — Виждала съм „Дъщерята на Гондвана“.

— И аз също — откликнаха се едновременно Евда Нал и Мвен Мас.

— Гондвана от страната на гондите в Индия ли произлиза? — попита Дар Ветер.

— Не. От събирателно название на южните континенти. С една дума — страна на древната черна раса.

— А каква е „Дъщерята на черните“?

— Картината е проста — пред степно плато, в светлината на ослепително слънце, в края на величествена тропическа гора върви чернокожа девойка. Половината от нейното лице и осезаемо твърдото,

сякаш излято от метал тяло е в пламтяща светлина, а другата половина — в прозрачна, но дълбока полусянка. Около високата шия — наниз от бели животински зъби, късата коса е вързана на темето и прикрита с венец от огненочервени цветя. С дясната, издигната над главата ръка, тя отстранява от пътя си последното клонче на дърво, с лявото отблъсква от коляното си обсипано с бодли стъбло. В спряното движение на тялото, в свободната въздишка, в силния замах на ръката личи безгрижието на младостта, сливаща се с природата в едно цяло, вечно променливо, като поток. В тъмните очи, устремени към далечината, над морето от синкава трева, към едва забележимите контури на планините, така осезаемо се вижда тревога, очакване на много големи изпитания в новия свят, който току-що се е разкрил!

Евда Нал замлъкна.

— Но как е могъл Карт Сан да предаде това? — попита Веда Конг. — Може би чрез свитите тесни вежди, леко наклонената напред шия, открития беззащитен тил. Чудните очи, изпълнени с тъмната мъдрост на древната природа… И най-странното е едновременното усещане на безгрижна сила и тревожно знание.

— Жалко, не съм я виждал! — въздъхна Дар Ветер. — Ще се наложи да отида в Двореца на историята. Виждам боите на картината, ала никак не мога да си представя позата на девойката.

— Позата? — спря се Евда Нал. — Ето ви „Дъщерята на Гондвана“… — Тя хвърли от раменете си кърпата, високо вдигна прегънатата си дясна ръка, отметна глава назад, която застана полуизвърната към Дар Ветер. Дългият крак направи малка стъпка и застина, докоснал с пръсти земята. Нейното гъвкаво тяло сякаш разцъфна.

Никой не скриваше възхищението си.

— Евда! — възкликна Дар Ветер. — Вие сте опасна като полуизвадено от ножницата острие на кинжал.

— Ветер, пак несполучливи комплименти! — разсмя се Веда. — Защо „полу“, а не „съвсем“?

— Той е напълно прав — усмихна се Евда Нал, като отново ставаше предишната. — Именно не съвсем. Нашата нова позната, очарователната Чара Нанди — ето съвсем извадено от ножницата и блестящо острие, ако се говори с епичния език на Дар Ветер.

— Не мога да повярвам, че с вас сравняват друга жена! — дрезгаво се обади някой.

Евда Нал първа забеляза червеникавата подстригана коса и бледите светлосини очи на непознат мъж, който я гледаше с необикновен възторг.

— Аз съм Рен Боз! — стеснително каза червенокосият, когато невисоката му, тясна в плещите фигура се появи иззад голям камък.

— Ние търсехме именно вас. — Веда хвана физика за ръка. — Ето това е Дар Ветер.

Рен Боз почервеня, поради което станаха забележими луничките, обилно покриващи лицето и дори шията му.

— Забавих се горе. — Рен Боз посочи каменистия склон. — Там се намира древна гробница.

— В нея е погребан знаменит поет от много далечни времена — отбеляза Веда.

— Има изсечен надпис, ето го — физикът разгърна металическо листче, прокара по него къса линийка и на матовата повърхност излязоха четири реда сини знаци.

— О, това са европейски букви — писмени знаци, които са се употребявали преди въвеждането на световната линейна азбука! Те са с нелепа форма, наследена от пиктограмите[5] на още по-отдавнашното минало. Но тоя език ми е познат.

— Тогава четете, Веда!

— Няколко минути тишина! — настойчиво поиска тя и всички послушно седнаха на камъните.

Веда Конг започна да чете:

Гаснат във времето, тънат в пространството
кораби, мисли, събития разни…
Вземам със себе си в сетното странствуване
най-примамливата земна съблазън!…

— Това е великолепно. — Евда Нал се вдигна на колене. — Съвременният поет не би казал нещо по-ярко за мощта на времето. Иска ми се да зная коя от земните съблазни той е смятал за най-примамлива.

В далечината се показа лодка от прозрачна пластмаса с двама души.

— Ето Миико с Шерлис, един от тукашните механици. О, не — поправи се Веда, — това е самият Фрит Дон, ръководител на морска експедиция! Ветер, до довечера трябва да останете тримата, затова аз отвеждам Евда.

Жените изтичаха при леките вълни и дружно заплуваха към острова. Лодката се насочи към тях, но Веда замаха с ръка — отпрати я напред. Рен Боз неподвижен гледаше подир плуващите.

— Елате на себе си, Рен! Да се заловим за работа! — високо каза Мвен Мас и физикът се усмихна смутено и кротко.

Участъкът от плътен пясък между две редици камъни се превърна в научна аудитория. Въоръжил се с парче раковина, Рен Боз възбудено чертаеше и пишеше, изтриваше написаното и пак чертаеше. Мвен Мас изказваше съгласие или ободряваше физика с отривисти възклицания. Дар Ветер, опрял лакти върху коленете си, бършеше потта, избила на челото му от усилие да разбере говорещия. Най-после червенокосият физик млъкна и като дишаше тежко, седна на пясъка.

— Да, Рен Боз — проговори Ветер след продължително мълчание, — вие сте направили забележително откритие!

— Нима аз сам?… Преди повече от десет века великият математик Хайзенберг изтъкнал принципа на неопределеността — невъзможност точно да се определи мястото за дребните частици. В действителност невъзможността станала възможмост при разбирането на взаимните преходи, тоест при репагулярното изчисление.[6] Приблизително по същото време учените открили мезонния пръстеновиден облак на атомното ядро и състоянието на преход между нуклеона[7] в този пръстен, тоест дошли непосредствено до понятието антигравитация.

— Така да бъде! Не съм познавач на биполярната математика,[8] а още по-малко на такъв неин раздел като репагулярното изчисление, изследването на преградите на прехода. Но това, което сте направили във функциите на антигравитационната сянка, е принципиално ново, макар и още слабо разбираемо за нас, обикновените хора. Обаче аз мога да схвана величието на откритието. Единствено само… — Дар Ветер се запъна.

— Какво, какво именно? — разтревожи се Мвен Мас.

— Как да се превърне това в опит? Струва ми се, че не разполагаме с възможност да създадем такова напрежение на електромагнитното поле.

— За да уравновесим гравитационното поле и получим състояние на преход? — запита Рен Боз.

— Именно. А тогава пространството отвъд пределите на системата ще остане както преди извън обсега на нашето въздействие.

— Това е така. Но, както винаги, в диалектиката изходът трябва да се търси в противоположното. Ако антигравитационната сянка се получи не дискретно, а векториално…

— Охо!… Но как?

Рен Боз бърже начерта три прави линии, тесен сектор и пресече всичко това с част от дъга с голям радиус.

— Това е известно още преди биполярната математика. Преди около хиляда години я наричали задача с четири измерения. Тогава още били разпространени представите за многомерност на пространството. Хората не знаели свойствата на сянката на притеглянето, опитвали са се да прокарват аналогии с магнитоелектрическите полета. Те мислели, че сингуларните точки[9] означават или изчезване на материята, или превръщането й в нещо необяснимо. Как е било възможно да си представиш пространството с такова познаване на явленията? Но нали те, нашите прадеди са се досещали — виждате ли, те са разбрали, че ако разстоянието, да речем, от звездата А до центъра на Земята ето по тая линия ОА е двадесет квинтилиона километра, до същата звезда по вектора ОВ разстоянието е равно на нула… Практически не на нула, но на стремяща се към нея величина. И те са казвали, че времето се превръща в нула, ако скоростта на движението е равна на скоростта на светлината. Но нали кохлеарното изчисление[10] също е открито съвсем неотдавна!

— Спиралното движение са познавали преди хиляди години — предпазливо се намеси Мвен Мас.

Рен Боз пренебрежително махна с ръка:

— Движението, а не законите му! И тъй, ако полето на притеглянето и електромагнитното поле са две страни на едно и също свойство на материята, ако пространството е функция на гравитацията, тогава функцията на електромагнитното поле е антипространството. Преходът между тях дава векториалната функция на сянката на нула-

пространството, което е известно в обикновената реч като скорост на светлината. И аз смятам за възможно получаването на нула-пространство в която и да е посока. Мвен Мас иска към Епсилон от Тукан, а за мен е безразлично, само да се организира опитът. Само да се организира опитът! — повтори физикът и уморено отпусна късите си белезникави ресници.

— Но нали за опита ви са нужни не само външните централи и земната енергия, както говореше Мвен, а и някаква уредба? Едва ли тя е проста и бързо осъществима?

— В това отношение ни провървя. Може да се използува уредбата на Кор Юл в непосредствена близост до Тибетската обсерватория. Преди сто и седемдесет години там са се извършвали опити за изследване на пространството. Ще бъде необходимо да се направи малка реконструкция, а доброволци-помощници по всяко време мога да имам пет, десет, двадесет хиляди. Достатъчно е само да ги повикам, и те ще вземат отпуски.

— Вие наистина всичко сте предвидили. Остава още едно, обаче най-сериозното — опасността от опита. Възможно е резултатите да бъдат най-неочаквани — та по законите на големите числа не може да организираме опит в малък мащаб. Веднага е нужен извънземен мащаб…

— Кой учен ще се изплаши от риск? — сви рамене Рен Боз.

— Аз говоря не за личното! Зная, че хиляди ще се явят незабавно, щом като се наложи да се проведе това. Ала в опита се включват външните централи, обсерватории — целият кръг от апарати, които струват на човечеството гигантски труд. Апарати, отворили прозорец в Космоса, приобщили хората към живота, творчеството, знанията на други населени светове. Тоя прозорец е най-великото наше постижение. Има ли право някой — вие, аз, който и да е отделен индивид, която и да е група хора — да рискува да го затвори макар и временно? Иска ми се да узная има ли във вас чувство за такова право и откъде изхожда то?

— В мен има — изправи се Мвен Мас, — а то изхожда… Вие сте били на разкопки… Нима милиардите неизвестни скелети в неизвестните гробове не ви молеха, не изискваха и не ви укоряваха? Аз виждам милиарди изминали човешки живота, чиито младини, красота и радости са изтекли мигновено като пясък между пръстите. Те

настояват да се разкрие огромната загадка на времето, да се поведе борба с него! Победата над пространството е победа именно над времето — ето защо аз съм уверен в своята правота и във величието на замисленото дело!

— Моето чувство е друго — заговори Рен Боз. — Но това е обратната страна на същото нещо. Пространството както преди е непреодолимо, то разделя световете, не ни позволява да открием близките по население планети, да се слеем с тях в едно безкрайно богато с радост и сила семейство. Това би било най-голямото преобразование след Ерата на световното обединяване, когато човечеството прекратило най-сетне своето обособено съществуване. Всяка крачка по този нов път е по-важна от всичко останало, от всички други изследвания и познания.

Щом Рен Боз млъкна, веднага пак заговори Мвен Мас:

— Има и още нещо, мое лично. На младини ми попадна сборник старинни исторически романи. В него бе отпечатана една повест — за вашите прадеди, Дар Ветер. Срещу тях било извършено нападение от някакъв завоевател — свиреп изтребител на хората. С такива е била богата историята на човечеството в епохите на низшите общества. Повестта разказваше за един силен юноша, който обичал безмерно. Взели в плен неговата девойка и я отвели — тогава това се наричало „отвличане“. Представете си, вързани жени и мъже карали като добитък към родината на завоевателите. Никой не познавал географията на Земята, единствени средства за придвижване — яздитните и товарните животни. Тоя свят тогава бил по-загадъчен, необятен, опасен и по-труднопроходим, отколкото за нас пространството на Космоса. Младият герой търсил своята мечта, скитал в продължение на години по неимоверно опасни пътища, докато я намерил в лабиринтите на азиатските планини. Трудно е да се изрази юношеското влечение, но и сега ми се струва, че аз също бих могъл да вървя към любимата цел през всички прегради на Космоса!

Дар Ветер се усмихна:

— Разбирам вашите чувства, обаче неясна е за мен логическата основа, която свързва руската повест и стремежите ви към Космоса. Думите на Рен Боз разбрах по-добре. Впрочем вие предупредихте, че това е нещо лично…

Дар Ветер замлъкна. Той мълча така дълго, че Мвен Мас неспокойно се размърда.

— Сега разбирам — отново заговори той — защо по-рано хората са пушели, пиели, ободрявали са се с наркотични вещества в часове на неувереност, тревоги, самота. Сега аз също съм самотен и неуверен — какво да ви кажа? Кой съм аз, че да ви забраня този опит, но нима мога да го разреша? Трябва да се обърнете към Съвета — тогава…

— Не, не така! — Мвен Мас стана и огромното му тяло се напрегна като пред смъртна опасност. — Отговорете ни: вие бихте ли направили експеримента? Като завеждащ външните станции. Не като Рен Боз… Неговата работа е друга!

— Не! — отговори твърдо Дар Ветер. — Аз бих почакал още.

— Какво?

— Построяването на опитна уредба на Луната!

— А енергия?

— Лунното гравитационно поле е по-малко и по-малък е мащабът на опита, може да се мине с няколко Ку-централи.

— Все едно — нали за това ще бъдат нужни стотина години и аз никога не ще го видя!

— Вие — да. За човечеството обаче не е чак толкова важно — сега или след едно поколение.

— Но за мен това е краят, край на цялата мечта! И за Рен Боз…

— За мен е невъзможност да проверя чрез опит, а и следователно невъзможност да поправя, да продължа работата.

— Един ум е дребно нещо! Обърнете се към Съвета!

— Съветът вече реши — с вашите мисли и думи. Няма какво да чакаме от него — тихо произнесе Мвен Мас.

— Вие сте прав. Съветът също ще откаже.

— Повече за нищо не ще ви питам. Чувствувам се виновен — ние с Рен Боз стоварихме върху вас бремето на решението.

— Това е мой дълг, като на старши по опит. Не е ваша вината, ако задачата се е оказала и голяма, и крайно опасна. От това ми е тъжно и тежко…

Рен Боз пръв предложи да се върнат във временното селище на експедицията. Тримата унили хора тръгнаха бавно по пясъка. Всеки по своему преживяваше горчивината от това, че небивалият опит няма да се проведе. Дар Ветер поглеждаше отстрани своите спътници и си

мислеше, че на него е най-трудно. По темперамент той беше безразсъдно смел. С тази своя черта трябваше да се бори през целия си живот. Душата му се възмущаваше — протестираше срещу мъдрото, но не и смело решение.

---

[1] Андезитови скали — скали, образувани от вулканични породи с характер на лави. ↑

[2] Саргаси — области от морето в кръговратите на морските течения, изцяло покрити със струпвания от водорасли. ↑

[3] Хлорела — морско водорасло с огромно съдържание на белтъчина, изкуствено отглеждано за получаване белтъчна храна. ↑

[4] Хромкатоптрически бои — бои, притежаващи голяма сила на отразяване светлината в слоя (фантастично). ↑

[5] Пиктограми — последователни серии от символи. ↑

[6] Репагулярно изчисление — изчисление в биполярната математика, което се занимава с решаване посоките в моментите на прехода (репагулюма) от едно състояние в друго, от един знак към друг (фантастично). ↑

[7] Нуклеон — централното „ядърце“ във вътрешността на мезонния пръстен в ядрото на атома. ↑

[8] Биполярна математика — математика, основана върху диалектическата логика с двустранен анализ и решаване. ↑

[9] Сингуларни точки — критичните точки на прехода от количествени изменения към качествени. ↑

[10] Кохлеарно изчисление — раздел от биполярната математика, който се занимава с анализиране на спиралното постъпателно движение. ↑

ГЛАВА ШЕСТА
ЛЕГЕНДАТА НА СИНИТЕ СЛЪНЦА

От болничната каюта излязоха лекарката Лума Ласви и биологът Еон Тал. Ерг Ноор се устреми напред.

— Низа!

— Жива е, но…

— Умира?

— Засега не. Намира се в тежка парализа. Обхванати са всички стволове на гръбначния мозък, парасимпатичната нервна система,[1] асоциативните и сетивните центрове. Дишането е извънредно забавено, обаче равномерно. Сърцето работи — един удар в сто секунди. Това не е смърт, но кома[2], която може да трае неопределено време.

— Съзнанието и мъченията изключени ли са?

— Изключени.

— Абсолютно? — Погледът на началника беше настойчив и остър, но лекарката не се смути.

— Абсолютно!

Ерг Ноор въпросително погледна биолога. Той потвърди с кимване на глава.

— Какво мислите да правите?

— Да поддържаме равномерна температура, абсолютен покой, слаба светлина. Ако комата не прогресира, не е ли все едно — сън… чак до Земята… Тогава — в Института за нервни токове! Поражението е нанесено от някакъв вид ток. Скафандърът се оказа пробит на три места. Добре, че тя почти не е дишала!

— Забелязах отверстия и ги залепих със своя пластир — каза биологът.

Ерг Ноор с безмълвна благодарност му стисна ръката над лакътя.

— Само че… — започна Лума — ще бъде по-добре час по-скоро да се отдалечим от повишената тежест… И в същото време опасно е не

толкова ускорението при отлитането, колкото връщането към нормалната сила на тежестта.

— Разбирам: вие се страхувате, че пулсът още повече ще се забави. Но нали това не е махало, което ускорява своето люлеене при повишено привличане?

— Ритъмът на импулсите в организма се подчинява, общо взето, на същите закони. Ако ударите на сърцето се забавят например два пъти — двеста секунди, тогава снабдяването на мозъка с кръв ще стане недостатъчно и…

Ерг Ноор се замисли така, че забрави околните, но скоро се опомни и силно въздъхна.

Сътрудниците му търпеливо чакаха.

— Ако организмът се подложи на повишено налягане и обогатена с кислород атмосфера, това няма ли да бъде изход от положението? — предпазливо запита началникът и по доволните усмивки на Лума Ласви и Еон Тал разбра, че мисълта е правилна.

— Да се насити кръвта с газ при по-голямо парциално налягане[3] е чудесно… Разбира се, ние ще вземем мерки против тромбоза[4] и тогава нека има един удар даже в двеста секунди! После ще се оправи…

Под черните мустаци на Еон се показаха едрите му бели зъби и неговото сурово лице стана младо и безгрижно весело.

— Низа ще остане в безсъзнание, ала жива — облекчено каза Лума. — Ще отидем да подготвяме камерата. Аз искам да използуваме голямата силиколова витрина, взета за Зирда. Там ще се побере едно плаващо кресло, което ще превърнем в креват за през време на отлитането. След като премахнем ускорението, ще я настаним окончателно.

— Щом се приготвите, съобщете в поста! Няма да се бавим повече ни минута. Стигат ни мракът и тежестта на черния свят!…

Хората забързаха към различните помещения на кораба, като всеки се бореше, както можеше, с гнета на черната планета.

Подобно на победна мелодия загърмяха сигналите за отлитане.

С още никога неизпитано чувство на облекчение хората потънаха в меките обятия на креслата. Но излитането от тежката планета е трудна и опасна работа. Ускорението за откъсване на кораба се

намираше на границата на човешката издръжливост и една грешка на пилота можеше да доведе до обща гиел.

Ерг Ноор подкара звездолета по допирателната към хоризонта. Лостовете на хидравличните кресла се вдаваха все по-дълбоко под нарастващата тежест. Ей сега те ще стигнат до ограничителя и тогава под пресата на ускорението като върху наковалня ще се изпочупят крехките човешки кости. Ръцете на началника на експедицията, които лежеха върху бутоните на уредите, станаха толкова тежки, че не можеше да ги повдигне. Но силните пръсти работеха и „Тантра“, като описваше гигантска полегата дъга, се извисяваше все повече от гъстия мрак, към прозрачната чернота на безкрая. Ерг Ноор не отделяше очи от червената ивица на хоризонталния изравнител — тя се люлееше в неустойчиво равновесие, с което показваше, че корабът е готов да премине от изкачване към спускане по дъгата на падането. Тежката планета още държеше „Тантра“ в плен. Ерг Ноор реши да включи анамезонните мотори, способни да откъснат всеки звездолет от която и да е планета. Звъняща та вибрация накара кораба да потрепери. Червената ивица се покачи на десет милиметра от линията на нулата. Още малко…

През перископа за оглеждане корпуса отгоре началникът на експедицията видя как „Тантра“ се покри с тънък слой синкав пламък, който бавно се стичаше към кърмата на кораба. Атмосферата е пробита! В празното пространство по закона на свръхпроводимостта остатъчните електротокове струеха право по корпуса на кораба.

Звездите пак се заостриха като игли и освободилата се „Тантра“ отлиташе все по-далеч от страшната планета. С всяка секунда намаляваше бремето на притеглянето. Тялото ставаше все по-леко и по-леко. Запя апаратът за изкуствена гравитация. Неговото обикновено земно напрежение изглеждаше малко неописуемо след безкрайните дни живот под пресата на черната планета. Хората скочиха от креслата. Ингрид, Лума и Еон затанцуваха. Но скоро настъпи неизбежната реакция и по-голямата част от екипажа потъна в сън. Бодърствуваха само Ерг Ноор, Пел Лин, Пур Хис и Лума Ласви. Трябваше да се изчисли временният курс на звездолета и като се опише гигантска дъга перпендикулярно към равнината на въртенето на цялата система на звездата Т, да се премине покрай ледения и метеоритния й пояс. След това можеше да се ускори корабът до нормалната субсветлинна

скорост и да се пристъпи към продължителна работа за определяне по-нататъшния курс.

Лекарката следеше състоянието на Низа след излитането и възвръщането към нормалната за земния живот сила на тежестта. Скоро се удаде да успокои всички със съобщението, че паузите между ударите на пулса са равни на сто и десет секунди. При повишаването на кислородния режим това не беше гибел. Лума Ласви възнамеряваше да употреби тиратрон[5] — електронен възбудител на дейността на сърцето и невросекреторни стимулатори[6].

Петдесет и пет часа стените на кораба стенеха поради вибрацията на анамезонните мотори, докато най-после броячите показаха скорост деветстотин и седемдесет милиона километра в час — близо до границата на безопасността. Разстоянието до желязната звезда за едно земно денонощие се увеличаваше с повече от двадесет милиарда километра. Трудно е да се предаде облекчението, което и тринадесетте пътешественици чувствуваха след тежките изпитания: мъртвата планета, загиналия „Алграб“ и накрая ужасното черно слънце. Радостта от освобождението се оказа непълна: четиринадесетият член на екипажа — младата Низа Крит — неподвижно лежеше в полусън-полусмърт в изолационното отделение на болничната каюта…

Петте жени в кораба — Ингрид, Лума, вторият електронен инженер, геоложката и учителката по ритмична гимнастика Йоне Мар, която изпълняваше и задълженията на разпределител на храната, въздушен оператор и колектор на научните материали — се събраха като на древен погребален обред. Тялото на Низа, напълно освободено от дрехите, промито със специалните разтвори ТМ и АС, туриха върху дебел килим, ушит ръчно от много меки сюнгери от Средиземно море. Килима поставиха върху въздушен матрак и го затвориха заедно с тялото в кръгъл купол от възрозов силикол. Точен уред — термобарооксистат[7] — можеше в продължение на години да поддържа нужната температура, налягане и режим на въздуха под дебелия калпак. Меки гумени възглавници задържаха Низа в едно положение, което лекарката Лума Ласви смяташе да изменя веднъж в месеца. Най-много трябваше да се опасява от рани, възможни при дълго лежане в абсолютна неподвижност. Ето защо Лума реши да установи надзор над тялото на девойката и се отказа от продължителен

сън. Каталептическото състояние не минаваше. Единственото, което Лума Ласви сполучи да постигне, беше зачестяването на пулса до един удар в минута. Колкото и малко да беше това постижение, то даваше възможност да се отстрани вредното за белите дробове насищане с кислород.

Изтекоха четири месеца. Звездолетът се движеше по точно определения курс, в обход на района със свободни метеорити. Екипажът, измъчен от приключенията и непосилната работа, потъна в седеммесечен сън. Сега бодърствуваха не трима, а четирима души — към дежурните Ерг Ноор и Пур Хис се присъединиха лекарката Лума Ласви и биологът Еон Тал.

Началникът на експедицията, излязъл от най-трудното положение, в каквото някога са попадали земни звездолети, се чувствуваше самотен. За пръв път четирите години пътуване до родната планета му се сториха безкрайни. Той не се самозалъгваше — чак на Земята можеше да се надява, че неговата Низа ще бъде спасена.

Ерг Ноор дълго отлагаше това, което щеше да направи в деня след отлитането — прожектирането на електронните стереофилми от „Парус“. Искаше му се заедно с Низа да види и чуе първите вести от прекрасните светове, планетите на синята звезда. Заедно с нея да дойде до осъществяването на най-смелите романтични блянове от миналото и настоящето — откриването на нови звездни светове — бъдещи далечни острови на човечеството…

Филмите, снети на осем парсека от Слънцето преди осемдесет години, пролежали в отворения кораб на черната планета — на звездата Т, се бяха запазили превъзходно. Полусферичният стереоекран отнесе четиримата зрители от „Тантра“ там, където сияеше високо над тях синята Вега.

Бързо се сменяха краткотрайни сюжети — нарастваше ослепително синьото светило, минаваха едноминутни кадри из живота на кораба. При изчислителната машина работеше младият — двадесет и осем годишен — началник на експедицията, още по-млади астрономи извършваха наблюдения. Ето ежедневните спортни игри и танци, доведени от членовете на експедицията до акробатично съвършенство. Насмешлив глас поясни, че първенството по целия път към Вега се държи от биоложката. Действително тая девойка с къса

ленена коса смайваше с извънредно трудни упражнения и невероятни движения на своето великолепно развито тяло.

Като гледаха ярките, реални изображения на хемисферния екран, който запазва нормалните светлинни оттенъци, зрителите забравиха, че тия весели, енергични млади астронавти отдавна са изядени от гнусните чудовища на желязната звезда.

Оскъдният летопис за живота на експедицията бързо пролетя. Усилвателите на светлината в проекционния апарат забръмчаха — виолетовото светило гореше така яростно, че дори тук, в бледото си отражение, то принуди хората да сложат защитните очила. Звездата беше почти три пъти по-голяма от Слънцето по диаметър, с колосална маса, силно сплескана, и се въртеше бясно с екваториална скорост триста километра в секунда. Кълбо неописуемо ярък газ с температура на повърхността единадесет хиляди градуса, тя разпростираше крила от бисерноровозови пламъци на милиони километри. Създаваше се впечатление, че лъчите на Вега осезаемо бият и смазват всичко, попаднало на пътя им, летят в пространството като могъщи копия. В дълбочината на тяхното сияние се скриваше най-близката до синята звезда планета. Но там, в този огнен океан, не можеше да навлезе никой кораб от Земята или от нейните съседи до Пръстена. Прожектирането на картини се замени с четене на доклад за направените наблюдения и на екрана се появиха полупризрачни линии на стереометрически чертежи, които показваха разположението на първата и втората планета на Вега. „Парус“ не е успял даже да се приближи до втората планета, отдалечена от звездата на сто милиона километра.

Чудовищни протуберанси[8] излитаха от глъбините на океана от прозрачни виолетови пламъци — звездната атмосфера, протягаха се в пространството като всеизгарящи ръце. Толкова огромна беше енергията на Вега, че звездата излъчваше светлина с най-силните кванти[9] — от виолетовата и невидимата част на спектъра. Дори в защитените с троен филтър човешки очи тя предизвикваше тягостно усещане за близост до някакъв почти невидим, ала смъртно опасен призрак… Наоколо прелитаха светлинни бури, преодоляваха притеглянето на звездата и резонираха в стените на „Парус“. Броячите на космичните лъчи и другите видове твърди излъчвания отказваха да работят. Йонизацията почна да нараства, макар корабът да имаше

сигурна защита. Човек можеше само да се досеща за силния поток лъчиста енергия, който се устремяваше в празното пространство отвъд стените на Кораба, за квинтилионите киловати безполезно разпилявана мощност.

Началникът на „Парус“ внимателно приближи своя звездолет до третата планета — голяма, но обгърната от тънка прозрачна атмосфера. Както изглежда, огненото дихание на синята звезда беше разпръснало обвивката от леки газове, която се простираше като дълга, едва светеща опашка откъм засенчената страна на планетата. Разрушителни изпарения на флуор, отровен въглероден окис, мъртва плътност на инертни газове — в тая атмосфера нищо земно не би просъществувало и секунда.

Из недрата на планетата стърчеха остри върхове и отвесни нащърбени каменни стени — червени като пресни рани и черни като бездни. По бруленитe от буйните вихри вулканични плата се виждаха пукнатини и ями, които изпускаха нажежена магма и наподобяваха жили кървав огън.

Високо се извиваха гъсти облаци пепел, ослепително сини откъм осветената страна, непроницаемо черни откъм засенчената. Исполински мълнии с дължина хиляди километри се стрелкаха по всички посоки — белег за наситеност на мъртвата атмосфера с електричество.

Виолетово огромно слънце, черно небе, наполовина скрито от корона бисерно сияние, а долу, на планетата — алени контрастни сенки на хаотично разпилени скали, пламтящи бразди, извивки и кръгове, непрекъснато святкане на зелени мълнии…

Стереотелескопите са предали, а електронните филми записали това с безпристрастна точност.

Но при уредите бдеше живото чувство на пътешествениците — протестът на разума срещу безсмислените сили на разрушението и натрупването на инертна материя, съзнанието за враждебност от страна на тоя свят на беснеещ космически огън. Хипнотизирани от зрелището, дежурните си размениха одобрителни погледи, когато гласът съобщи, че „Парус“ отива към четвъртата планета.

След няколко секунди под телескопите в кила на кораба вече израстваше крайната планета на Вега с размери, близки до земните. „Парус“ се спускаше почти отвесно. Очевидно пътешествениците бяха

успели на всяка цена да изследват последната планета, последната надежда за откриване на свят, ако не прекрасен, поне годен за живот.

Неволно Ерг Ноор мислено произнесе тая дума-отстъпление „поне“. Вероятно също така са мислили и онези, които управляваха „Парус“, когато са оглеждали повърхността на планетата с мощни телескопи.

„Поне!…“ В тия две срички се съдържаше прощаване с мечтата за прекрасните светове на Вега, за намиране планети-бисери на дъното на необятната Вселена, заради което хората от Земята доброволно са влезли за четиридесет и пет години в затвора звездолет и за повече от шестдесет години са напуснали родната планета.

Но увлечен от зрелището в дълбочината на полусферичния екран, Ерг Ноор не веднага помисли за това. Сякаш и той летеше над повърхността на безмерно далечната планета. За голямо съжаление на пътешествениците — ония, загиналите, и тия, живите — планетата се оказа подобна на познатия ни от детството Марс. Същата тънка, прозрачна газова обвивка с възчернозелен цвят, същото безоблачно небе, същата равна повърхност на безлюдни континенти с вериги от разрушени планини. Само че на Марс цари пронизващ нощен студ и рязка смяна на дневните температури. Там има плитки блата, изпаряващи се до почти пълно изсъхване, пада оскъден дъжд или скреж, мяркат се хилави растения и странни, вяли, зариващи се в пръстта животни.

Тук ликуващите пламъци на светлосиньото слънце нагряваха планетата така, че тя цялата излъчваше жега като най-знойните пустини на Земята. Водни пари в нищожно количество се издигаха в горните слоеве на въздушната обвивка, а огромните равнини се засенчваха само от вихрите на топлинните потоци, които непрекъснато смущаваха атмосферата. Планетата се въртеше бързо, както и всички останали. Нощното изстудяване разсипваше скалите в пясъчно море. Пясъкът, оранжев, виолетов, зелен, синкав или ослепително бял, изпъстряше планетата с огромни петна, които отдалеч наподобяваха морета или гъсталаци от въображаеми растения. Веригите на срутените планини, по-високи, отколкото на Марс, но също така мъртви, бяха покрити с блестяща черна или кафява кора. Синьото слънце с могъщо ултравиолетово излъчване разрушаваше минералите, изпаряваше леките елементи.

Светлите пясъчни равнини сякаш изпускаха пламъци. Ерг Ноор си припомни, че в старо време, когато учените са били не множество от населението на Земята, а само нищожна по численост група хора, сред писателите и художниците се разпространили мечти за обитатели на други планети, приспособили се към живот при по-висока температура. Това е било поетично и красиво, укрепвало е вярата в могъществото на човешката природа. Хора в огненото дихание на планетите на лазурните слънца посрещат своите земни събратя!… Една картина в музея на източния център на южния обитаем пояс бе направила силно впечатление на много посетители, в това число и на Ерг Ноор. Равнина, покрита с пламтящ ален пясък, забулена с мъгла при хоризонта, сиво горящо небе и под него — безлики човешки фигури в топлинни скафандри. Те са застинали в твърде чудновати пози пред някакво металическо съоръжение, нагрято до побеляване. Наблизо — гола жена с отпусната червена коса. Светлата кожа сияе в заслепяващата светлина още по-силно от пясъците. Лилави и малинови сенки подчертават всяка линия на високата стройна фигура, стояща като знаме на победата на живота над космическите сили.

Смела, но съвсем нереална мечта, която противоречи на всички закони на биологическото развитие, опознати сега, в Епохата на Пръстена, много по-дълбоко, отколкото във времето, когато е била нарисувана картината.

Ерг Ноор трепна, когато върху екрана планетата се втурна насреща му. Непознатият пилот започна да спуска „Парус“. Доста близо заплуваха пясъчни конуси, черни скали, сипеи от някакви святкащи зелени кристали. Звездолетът методично виеше спирала от единия полюс към другия. Никакъв признак на вода и поне на най-примитивен растителен живот. Отново „поне“!…

Появи се тъга от самотата, от залутаността на кораба… Ерг Ноор чувствуваше като своя надеждата на онези, които снимаха филма и наблюдаваха планетата, за да издирят поне по-раншен живот. Колко е познато на всекиго, който е летял към пусти, мъртви планети, това напрегнато търсене на несъществуващи в действителност развалини, останки от градове и постройки в случайните форми на пукнатини и отломъци от скали!

Бързо бягаше на екрана изгорената земя на далечния свят, отвявана от бесни вихри, лишени от сянка. Ерг Ноор, осъзнал

крушението на отдавнашната си мечта, се мъчеше да разбере как е могла да се роди неговата невярна представа за планетите на синята звезда.

— Нашите земни братя ще бъдат разочаровани, когато научат всичко — тихо каза биологът. — Много хилядолетия милиони хора от Земята са гледали към Вега. В летните нощи на Севера всички млади, обичащи и мечтаещи, са отправяли взор към небето. Лете Вега, ярка и синя, стои почти в зенита — нима е било възможно да не й се любува човек? Още преди хиляди години хората знаели доста много за звездите. Поради странно направление на мисълта те не подозирали, че планети са се образували почти край всяка бавно въртяща се звезда със силно магнитно поле, както спътници има почти при всяка планета. Те не познавали тоя закон, ала мечтаели за събратя в другите светове и преди всичко на Вега. Помня преводите на красиви стихове за полубожествените обитатели на синята звезда.

— Аз мечтаех за Вега след съобщението на „Парус“ — извърна се към Еон Тал началникът. — Сега е ясно, че хилядолетният стремеж към далечни, прекрасни светове е затулил очите и на мен, и на множество умни и сериозни хора.

— Как ще дешифрирате съобщението на „Парус“?

— Лесно. „Четирите планети на Вега са съвсем безжизнени. Няма нищо по-прекрасно от нашата Земя. Какво щастие ще бъде да се върнем!“

— Вие сте прав! — възкликна биологът. — Как по-рано не проумяхме това?…

— Може би някои са се досещали, обаче не ние, астронавтите, пък навярно не и в Съвета. Но това ни прави чест — в живота побеждава смелата мечта, а не скептичното разочарование!

На екрана обикалянето около планетата завърши. Последваха записи на станцията робот, спусната за анализиране условията на повърхността на планетата. После се чу извънредно силна експлозия — хвърлиха геоложка бомба.[10] До звездолета стигна гигантски облак от минерални частици. Завиха помпите — поемаха прах във филтрите на страничните всмукващи канали. Силиколовите епруветки се изпълниха с проби минерален ситнеж от пясъците и планините на изгорената планета, а кварцовите балони — с въздух от горните слоеве в атмосферата. „Парус“ се отправи назад в тридесетте години път,

който не му е било съдено да преодолее. Сега неговият земен другар отнася на хората всичко, което загиналите пътешественици са успели да постигнат с такъв труд, търпение и безстрашие…

Останалите записи — шест ролки с наблюдения — подлежеха на специално проучване от земните астрономи. Най-съществено ще се предаде по Великия пръстен.

Никой не пожела да гледа филмите на по-нататъшната съдба на „Парус“ — за тежката борба с аварията и звездата Т, а особено трагичния последен звукозапис. Още твърде силни бяха собствените преживявания. Решиха да отложат прожектирането до следващото разбуждане на целия екипаж. Претоварени с впечатления, дежурните се разотидоха да си починат, като оставиха началника в централния пост.

Ерг Ноор повече не мислеше за съкрушената мечта. Той се опитваше да оцени горчивите трохи знание, които ще се удаде на двете експедиции — неговата и на „Парус“ — да принесат на човечеството с цената на такива усилия и жертви. Може би постиженията са горчиви само от голямото разочарование?

Ерг Ноор за пръв път помисли за великолепната родна планета като за неизчерпаемо богатство от човешки души, изтънчени и любознателни, освободени от тежките грижи и опасности от страна на природата и някогашното примитивно общество. Предишните страдания, търсения, несполуки и грешки бяха останали и сега, в епохата на Пръстена, ала те са пренесени в творчеството — в знанието, изкуството, строителството. Само благодарение на знанието и творческия труд Земята е избавена от ужасите на глада, свръхнаселеността, заразните болести, вредните животни. Спасена е от изчерпване на горивото, недостиг на полезни химически елементи, преждевременна смърт и изтощение на хората. И тези трохи знание, които „Тантра“ ще отнесе, също са принос в могъщата лавина на мисълта, водеща с всяко десетилетие до нови успехи в устройването на обществото и в опознаването на природата!

Ерг Ноор отвори огнеупорния шкаф с пътния дневник на „Тантра“ и извади кутията с метал от спиралния звездолет на черната планета. Тежкият отломък с цвета на ярка небесна синева легна върху дланта му. Ерг Ноор знаеше, че на родната планета и по нейните съседи от Слънчевата система няма такъв метал. Това е още едно,

може би най-важното, като се изключи вестта за загиването на Зирда, съобщение, което те ще предадат на Земята и по

Пръстена…

Желязната звезда е много близо до Земята. Посещаването на черната планета от специално подготвена експедиция сега, след опита на „Парус“ и „Тантра“, не ще бъде толкова опасно, каквито и черни кръстове и медузи да съществуват в тая вечна тъмнина. Спиралният звездолет бе отворен несполучливо. Но ако имаха време да обмислят добре всичко, още тогава щяха да разберат, че гигантската спирална тръба е част от двигателната система на звездолета.

В паметта на началника на експедицията отново изплуваха събитията от фаталния последен ден. Той, безпомощно паднал пред чудовището, и Низа, проснала се като щит връз него, за да го предпази. Не цъфтя дълго младото й чувство, съединило в себе си героичната преданост на древните жени от Земята с откритата и умна смелост на хората от съвременната епоха…

Пур Хис безшумно се появи отзад — трябваше да замести началника в дежурството. Ерг Ноор излезе в библиотеката лаборатория, ала не отиде в коридора на централното помещение към спалните, а отвори тежката врата на болничната каюта.

Разсеяна светлина на земен ден трептеше по силиколовите шкафове с лекарства и инструменти, отразяваше се от метала на рентгеновата апаратура, уредите за изкуствено кръвообращение и дишане. Началникът на експедицията отстрани спускащата се от тавана плътна завеса и влезе в полумрака. Слабото осветление, което приличаше на лунно, ставаше топло в розовия кристал на силикола. Два тиратронни стимулатора едва чуто пощракваха — поддържаха биенето на сърцето на парализираната. В калпака, изпълнен с розовосребриста светлина, неподвижно изопналата се Низа изглеждаше потънала в спокоен, щастлив сън. Сто поколения здрав, чист и сит живот на прадедите бяха довели до висохудожествено съвършенство гъвкавите и силни линии на тялото на жената — най-прекрасното създание на Земята. Хората отдавна знаели, че владеят твърде богата с вода планета. Водата стимулирала растителността, а пък тя създала огромни запаси от свободен кислород. Тогава като буен поток се разлял животът в животинското царство, който в течение на много стотици милиони години постепенно се е усъвършенствувал,

докато се появило мислещото същество — човекът. Гигантският исторически опит от развитието на живота върху планетните системи на безброй светове е показал, че колкото по-труден и дълъг е бил слепият еволюционен път на подбора, толкова по-прекрасни се получавали формите на висшите, мислещите същества. Толкова по-фино е била разработена целесъобразността на тяхното приспособяване към заобикалящите ги условия и изисквания на живота, онази целесъобразност, която се наричала красота.

Всичко съществуващо се движи и развива по спираловиден път. Ерг Ноор мислено си представи тая колосална спирала на всеобщо възкачване. За първи път той разбра с поразителна яснота, че колкото по-трудни са условията за живот и работа на организмите като биологични машини, колкото по-тежък е пътят на развитието на обществото, толкова по-стегнато е навита възходящата спирала и по-близко една до друга са нейните „навивки“ — следователно толкова по-бавно протича процесът и по-стандартни, подобни една на друга, са възникващите форми.

Той не е прав в своя стремеж към дивните планети на сините слънца и невярно учеше Низа! Полет към нови светове не за търсене и откриване на някакви ненаселени планети, а осмислен поход на човечеството по целия ръкав на Галактиката, победно шествие на знанието и красотата на живота… такива като на Низа…

С внезапна тежка скръб Ерг Ноор се отпусна на колене пред силиколовото легло на девойката. Дишането й беше незабележимо, ресниците хвърляха лилави ивички сенки под плътно затворените клепачи, през полуотворените устни проблясваше белотата на зъбите. На лявото рамо, на ръката до лакътя и при основата на шията личеха бледи синкави петна — местата на ударите на зловредния ток.

— Виждаш ли ти, помниш ли нещо в своя сън? — мъчително питаше Ерг Ноор в порив на мъка. Той чувствуваше, че волята му ставаше по-мека от восък, как дишането спира и гърлото се свива.

Стиснал до посиняване пръстите на ръцете си, началникът на експедицията се мъчеше да предаде на Низа своите мисли, своя страстен зов за живот и щастие. Но червенокосата девойка оставаше неподвижна, сякаш статуя от розов мрамор, възпроизвела с най-тънко съвършенство живия модел.

Лекарката Лума Ласви тихо влезе в болничната каюта и почувствува нечие присъствие. Като отметна предпазливо завесата, тя видя коленичилия началник, неподвижен като паметник на милионите мъже, които са оплаквали своите възлюбени. Не за пръв път го сварваше тук и остра жалост се пробуди в душата й. Ерг Ноор се изправи навъсен. Лума бързо се приближи към него и развълнувано пошепна:

— Трябва да поговоря с вас.

Той кимна и излезе в предното отделение. Не седна на предложения му стол, а остана прав, облегнат на стойката на гъбообразния излъчвател. Лекарката се изпъна пред него в целия си малък ръст — стараеше се да изглежда по-висока и по-солидна за предстоящия разговор. Погледът на началника не й позволи да се подготви.

— Вие знаете — неуверено започна тя, — че съвременната неврология е проникнала в процеса на раждането на емоциите в съзнателната и подсъзнателната област на психиката. Подсъзнанието се поддава на въздействието на подтискащи лекарства през ниските отдели на мозъка, които командуват химическата регулация на организма, в това число нервната система и отчасти висшата нервна дейност.

Ерг Ноор вдигна вежди. Лума Ласви почувствува, че говори прекалено подробно и дълго.

— Искам да кажа, че медицината владее възможността да въздейства върху мозъчните центрове, които управляват силните преживявания. Аз бих могла…

В очите на Ерг Ноор блесна прозорливост и тя се отрази в бегла усмивка.

— Може би желаете да въздействувате на моята любов и с това да ме избавите от страданието? — бързо попита той.

Лекарката сведе поглед.

Ерг Ноор с благодарност протегна ръка и поклати отрицателно глава.

— Не ще дам своето богатство от чувства, колкото и да ме карат те да страдам. Страданието, ако то не е пряко силите, води до разбиране, а разбирането — до любов. Така се затваря кръгът. Вие сте добра, Лума, но не трябва!

И с обичайната си стремителност началникът се скри зад вратата.

Като бързаха, както при авария, електронните инженери и механици поставяха в централния пост в библиотеката екраните на ТВФ за земни предавания. Звездолетът бе навлязъл в зоната, в която ставаше възможно приемането на разсеяни от атмосферата радиовълни от световната мрежа на Земята.

Гласовете, звуците, формите и багрите от родната планета ободряваха пътешествениците и в същото време възбуждаха тяхното нетърпение — продължителността на космическото пътуване ставаше все по-непоносима.

Звездолетът зовеше изкуствения спътник 57 на постоянната вълна за далечните космически рейсове, всеки час очакваха отклик от тая могъща предавателна станция за връзка между Земята и Вселената.

Най-сетне зовът на звездолета достигна Земята.

Целият екипаж бодърствуваше, без да се отдалечава от приемниците. Връщане след тринадесет земни и девет зависими години без връзка с родината! Хората с ненаситна жажда посрещаха земните съобщения, обсъждаха по световната мрежа нови важни въпроси, които се поставяха от всеки желаещ.

Случайно уловеното предложение на почвоведа Хеб Ур например бе предизвикало шестседмична дискусия и извънредно сложни изчисления.

„Предложение на Хеб Ур — обсъждайте! — гърмеше гласът на Земята. — Всички, които са мислили и работили в тази насока, всички, които имат сходни мисли или отрицателни заключения — изказвайте се!“ Радостно звучеше за пътешествениците тая обичайна формула на широко обсъждане. Хеб Ур внесъл в Съвета за астронавтика предложение за систематично изучаване достъпните планети на сините и зелените звезди. По негово мнение това са особени светове с мощни силови излъчвания, които могат химически да стимулират инертните в земни условия минерални състави за борба с ентропията — тоест за живот. Особените форми на живот от минерали, по-тежки от газовете, ще бъдат активни във високите температури и при буйната радиация на звездите от висшите спектрални класове. Хеб Ур смяташе неуспеха на експедицията до Сириус, която не откри там никакви следи от живот, за закономерен, тъй като тая бързо въртяща се звезда била

двойна и не притежавала мощно магнитно поле. Никой не спореше с Хеб Ур, че двойните звезди не може да се смятат за създатели на планетни системи в Космоса, но същността на предложението предизвика активно противодействие от страна на екипажа на „Тантра“.

Астрономите в експедицията начело с Ерг Ноор съставиха съобщение, което бе изпратено като мнение на хората, първи видели Вега във филма, снет от „Парус“.

И земните жители с радостна възбуда чуха гласа от приближаващия се звездолет.

„Тантра“ се изказва против изпращането на експедиция, както препоръчваше Хеб Ур. Светлосините звезди действително излъчват такава маса енергия на единица повърхност от своите планети, че тя е достатъчна за живот от тежки съединения. Но всеки жив организъм е филтър и бараж на енергията, който противодействува на втория закон на термодинамиката или ентропията чрез създаване структура, чрез много голямо усложняване на простите минерални и газови молекули. Такова изменение може да възникне само в процеса на историческо развитие с огромна продължителност — следователно при дълготрайно постоянство на физическите условия. Тъкмо постоянство на условията няма върху планетата на високотемпературните звезди, които бърже разрушават сложните съединения във вихрите на мощните си излъчвания. Там няма нищо продължително съществуващо, пък и не може да има, въпреки че минералите придобиват най-трайна кристална структура с кубична атомна решетка.

Според мнението на „Тантра“ Хеб Ур повтаря едностранното съждение на древните астрономи, неразбрали динамиката в развитието на планетите. Всяка планета губи своите леки вещества, които се отнасят в пространството и там се разсейват. Особено чувствителна е загубата на леки елементи при силното нагряване и лъчевото налягане на сините слънца.

„Тантра“ привеждаше списък от примери и завършваше с твърдението, че процесът „отежняване“ на планетите край сините звезди не допуска образуване на жизнени форми.

Спътник 57 предаде възражението на учените от завръщащия се звездолет направо в обсерваторията на Съвета.

Най-после настана минутата, която с такова нетърпение очакваха Ингрид Дитра и Кет Бер, както впрочем и всички без изключение участници в експедицията. „Тантра“ започна да намалява субсветлинната скорост на полета и мина край ледения пояс на Слънчевата система, като се приближаваше към станцията за звездолети на Тритон. Такава скорост повече не беше нужна — оттук, от спътника на Нептун, „Тантра“, летяща със скорост деветстотин милиона километра в час, би стигнала до Земята за по-малко от пет часа. Обаче ускоряването на звездолета изискваше толкова време, че корабът, като започне полета от Тритон, би минал покрай Слънцето и би се отдалечил от него на огромно разстояние.

За да не се изразходва скъпоценен анамезон и обременяват корабите с обемисто обзавеждане, във вътрешността на системата се летеше с йонни планетолети. Тяхната скорост не превишаваше осемстотин хиляди километра в час за вътрешните и два и половина милиона за най-отдалечените външни планети. Обикновено пътуването от Нептун до Земята траеше около три месеца.

Тритон е твърде крупен спътник, който само малко отстъпваше по размери на гигантските трети и четвърти спътници на Юпитер — Ханимед (Ганимед — в български език — бележка на) и Калисто, а също и на планетата Меркурий. Ето защо той притежаваше тънка атмосфера главно от азот и въглероден двуокис.

Ерг Ноор приземи звездолета на полюса на Тритон, в посоченото място, встрани от широките куполи на зданието на станцията. Върху тераса на платото, близо до склона, пронизан от подземни помещения, бляскаше със стъклата си зданието на карантинния санаториум. Тук, в пълна изолация от всички други хора, на пътешествениците предстоеше да прекарат петседмична карантина. През това време изкусни лекари грижливо ще проверят техните тела, в които можеше да се е загнездила някаква нова инфекция. Опасността беше доста голяма, за да се пренебрегва. Затова всички които кацаха на други, макар и ненаселени планети, неизбежно се подлагаха на тази процедура, колкото и да е траело пребиваването им в звездолета. Учените от санаториума изследваха и вътрешността на кораба, преди станцията да даде разрешение за излитане към Земята. За отдавна овладените от човечеството планети, като Венера, Марс и някои

астероиди, карантината се прекарваше на техните станции преди отлитането.

Престоят в санаториума се понасяше по-леко, отколкото в звездолета. Лаборатории за занятия, концертни зали, бани, комбинирани от електричество, музика, вода и вълнови трептения, ежедневни разходки в леки скафандри по възвишенията и околностите на санаториума. И най-сетне връзка с родната планета, не винаги редовна, но само пет часа бяха необходими едно съобщение да стигне до Земята!

Силиколовото легло на Низа с всички предпазни мерки пренесоха в санаториума. Ерг Ноор и Еон Тал напуснаха „Тантра“ последни. Те стъпваха леко дори с отежнителите, които надянаха, за да не правят внезапни скокове поради незначителната сила на тежестта тук, на тая малка планета.

Угаснаха осветителните тела, които горяха около полето за кацане. Тритон излизаше откъм огряната от Слънцето страна на Нептун. Колкото и слаба да беше възсивата светлина, откроена от Нептун, исполинското огледало на грамадната планета, намираща се едва на триста и петдесет хиляди километра от Тритон, разсейваше тъмнината и създаваше на спътника светъл здрач, напомнящ пролетния сумрак по високите ширини на Земята. Тритон обикаляше около Нептун срещу въртенето на своята планета от изток на запад почти за шест земни денонощия. Неговите „дневни“ периоди траеха към седемдесет часа. За това време Нептун успяваше четири пъти да се завърти около оста си и сега сянката на спътника забележимо бягаше на мъглявия диск.

Почти едновременно началникът и биологът видяха неголям кораб, който стоеше далеч от края на платото. Това не беше звездолет, защото имаше издута задна половина и високи гребени за равновесие. Ако се съдеше по твърде острия нос и тесния корпус, корабът трябваше да е планетолет, но се различаваше от познатите контури на тия кораби по дебелия пръстен на кърмата и дългата вретенообразна пристройка горе.

— Тук има още един кораб на карантина? — полувъпросително каза Еон. — Нима Съветът е изменил заведения ред?…

— Да не изпраща нови звездни експедиции преди завръщането на старите? — допълни Ерг Ноор. — Действително ние спазихме

своите срокове, обаче съобщението, което трябваше да отправим от Зирда, е закъсняло с две години.

— Може би това е експедиция за Нептун? — предположи биологът.

Те изминаха двукилометровия път до санаториума и се изкачиха на широка тераса, украсена с червен базалт. В черното небе по-ярко от всички звезди блестеше мъничкият диск на Слънцето, добре видим оттук, от полюса на невъртящия се спътник. Жестокият сто и седемдесетградусов мраз се чувствуваше през топлещия скафандър като обикновен студ на земна полярна зима. В неподвижната атмосфера бавно се сипеха едри снежни парцали от замръзнал амоняк и въглероден двуокис. На цялата околност те придаваха покоя на земен снеговалеж.

Ерг Ноор и Еон Тал наблюдаваха падането на снежинките също, както някогашните жители на умерените ширини, за които появяването на снега е означавало край на земеделските работи. За астронавтите тоя необичаен сняг предшествуваше завършване на пътешествието им.

Като даваше израз на своите притаени чувства, биологът протегна ръка към началника.

— Завършиха нашите приключения и ние сме невредими благодарение на вас!

Ерг Ноор отблъсна с рязък жест ръката му.

— Нима всички са невредими? А аз благодарение на кого съм невредим?

Еон Тал не се смути.

— Уверен съм, че Низа ще бъде спасена! Тукашните лекари искат да започнат лечението незабавно. Получена е инструкция от самия Грим Шар — ръководител на лабораторията за общи парализи.

— Известно ли е какво е това?

— Засега не. Ала ясно е, че Низа е поразена от вид ток, който изменя химизма на нервните ганглии на автономните системи. Да се разбере как да се унищожи неговото непонятно продължително действие — значи да се излекува девойката. Та ние разкрихме механизма на трайните психически парализи, които толкова векове са били смятани за неизлечими. Тук има нещо подобно, обаче предизвикано от външен възбудител. Когато се извършат опити над

моите пленници, все едно живи ли са те, или не, — тогава и моята ръка ще започне да ми служи отново!

Чувство на срам принуди началника на експедицията да се намръщи. В своята мъка той забрави колко много беше сторил за него биологът. Неприлично за зрял човек! Той пое ръката на биолога и я разтърси в израз на симпатия към него.

— Вие мислите, че убийствените органи в черните медузи и в тая кръстовидна отвратителна твар са еднородни? — попита Ерг Ноор.

— Не се съмнявам. Гаранция за това е моята ръка. В натрупване и видоизменяне на електрическа енергия се е изразило общото жизнено приспособяване на черните същества — обитатели на богатата с електричество планета. Те са явни хищници, а ония, които им служат за жертва, засега не познаваме.

— Но помните ли какво се случи с всички нас, когато Низа…

— Това е друго нещо. Аз дълго мислех за него. Предполагам, че с появяването на страшния кръст се е разнесъл инфразвук с огромна сила, който е сломил нашето съзнание. В тоя черен свят и звуците също са черни, не може да се чуят. След като подтисне съзнанието чрез инфразвук, туй същество действува с някакъв вид хипноза, по-силна отколкото нашите, сега измрели, гигантски змии — например анакондите. Ето кое без малко щеше да ни погуби, ако не бе Низа…

Началникът на експедицията погледна към далечното Слънце, което светеше сега и на Земята. Слънцето — вечната надежда на човека. Слънцето — олицетворение на светлата сила на разума, който разгонва мрака и чудовищата на нощта. И радостната искра на надеждата стана негов спътник за остатъка от странствуването…

Завеждащият станция Тритон дойде в санаториума при Ерг Ноор. От Земята викаха началника на експедицията, а появата на завеждащия в карантинните помещения, достъпът в които беше забранен, означаваше край на изолацията, възможност да се приключи тринадесетгодишното пътешествие на „Тантра“. Началникът на експедицията скоро се върна, съсредоточен повече, отколкото обикновено.

— Отлитаме още днес. Помолиха ме да взема шестте души от планетолета „Амат“, който остава тук за усвояване нови рудни месторождения на Плутон. Ние ще вземем експедицията и събраните от нея материали.

Тази шесторка преобзавела обикновен планетолет и извършила много смел подвиг. Гмурнали се към дъното на преизподнята, под гъстата неоново-метанова атмосфера на Плутон. Летели в бури от амонячен сняг и непрекъснато се опасявали, че ще се разбият в тъмнината о колосалните игли здрав като стомана лед. Успели да намерят област, където стърчали оголени планини. Загадката на Плутон най-сетне е разрешена — тая планета не принадлежи към нашата Слънчева система. Тя е захваната от нея по време на движението на Слънцето през Галактиката. Ето защо плътността на Плутон е твърде по-голяма, отколкото на всички други далечни планети. Изследователите открили странни минерали от съвсем чужд свят. Но още по-важно е това, че на един хребет били забелязани следи от почти напълно срутена постройка, които свидетелствуват за някаква невъобразимо древна цивилизация. Получените от изследователите данни, естествено, трябва да бъдат проверени. Разумната обработка на строителните материали изисква още доказателства… Обаче налице е изумителен подвиг. Аз се гордея, че нашият звездолет ще отнесе героите на Земята и горя от нетърпение да чуя техните разкази. Карантината за тях изтекла преди три дни… — Ерг Ноор млъкна, уморен от дългата реч.

— Ами че тук има сериозно противоречие! — провикна се Пур Хис.

— „Противоречието е майка на истината!“ — спокойно отговори на астронома със старата пословица Ерг Ноор. — Време е да подготвяме „Тантра“!

Изпитаният звездолет лесно се откъсна от Тритон и се понесе по гигантска дъга, чиято равнина бе перпендикулярна към тази на еклиптиката. Да се пътува направо към Земята беше невъзможно: всеки кораб би загинал в широкия пояс от метеорити и астероиди — отломъци от планетата Фаетон, която съществувала някога между Марс и Юпитер, но била разпокъсана от притеглянето на гиганта в Слънчевата система.

Ерг Ноор набираше ускорение. Той нямаше намерение да вози героите към Земята определените седемдесет и два дни, а реши, като използува колосалната сила на звездолета, при минимален разход на анамезон да стигне за петдесет часа.

Предаването от Земята проникваше през пространството към звездолета — планетата приветствуваше победата над мрака на желязната звезда и мрака на ледения Плутон. Композитори изпълняваха съчинените в чест на „Тантра“ и „Амат“ романси и симфонии.

Космосът гърмеше от тържествуващи мелодии. Станциите от Марс, Венера и астероидите викаха кораба и вливаха своите акорди в общия хор за възхвала на героите.

— „Тантра“, „Тантра“ — най-сетне зазвуча глас от поста на Съвета, — разрешава се кацане на Ел-Хомра!

Централният космодрум се намираше на мястото на някогашната пустиня в Северна Африка. Звездолетът се устреми натам през наситената със слънчева светлина атмосфера на Земята.

---

[1] Парасимпатична система — автономна нервна система с подтискащо действие, противоположна на симпатичната. ↑

[2] Кома — продължително безсъзнание. ↑

[3] Парциално налягане — налягане на газа в зависимост от неговата плътност. ↑

[4] Тромбоза — съсирване на кръвта с образуване на тромби — парчета, които запушват кръвоносните съдове. ↑

[5] Тиратрон — електронен уред („лампа“), който може да стимулира и поддържа нервните процеси в човешкия организъм, по-специално биенето на сърцето. ↑

[6] Невросекреторни стимулатори — лекарства, въздействуващи непосредствено върху определени нерви, добити от нервни отделяния на организма (органични вещества, фантастично). ↑

[7] Термобарооксистат — уред за извънредно точно регулиране температурата, налягането и наситеността на кислорода (фантастично). ↑

[8] Протуберанси — изхвърляния на нажежени газообразни вещества от повърхността на звезда (например Слънцето), излитащи нагоре на огромни разстояния. ↑

[9] Квант — нищожно малко количество енергия. ↑

[10] Геоложка бомба — бомба с огромна взривна сила, хвърляна от звездолет върху изследваната планета, за да се получи изхвърляне

на вещество от повърхността на планетата в най-горните слоеве на атмосферата (фантастично). ↑

ГЛАВА СЕДМА
СИМФОНИЯ ВЪВ ФА МИНЬОР — ЦВЕТНА ТОНАЛНОСТ 4,750 МЮ

Панели от прозрачна пластмаса служеха за стени на широката веранда, обърната на юг, към морето. Бледата матова светлина, излъчвана от тавана, не спореше с ярката луна, а я допълваше — смекчаваше грубата чернота на сенките. На верандата се събра почти целият състав на морската експедиция. Само най-младите й членове още играеха в осветеното от луната море. Дойде със своя прекрасен модел художникът Карт Сан. Като разтърсваше дългата си златиста коса, началникът на експедицията Фрит Дон разказа за проучването на коня, намерен от Миико. Определянето на материала на статуята за изясняване подемното тегло довело до неочаквани резултати. Под повърхностния слой от някаква сплав се оказало чисто злато. Ако конят е лят, теглото на скулптурата, дори след приспадане изместената от него вода, достигало четиристотин тона. За извличането на това чудовище си предлагали услугите големи плавателни съдове със специални приспособления.

На въпросите, как може да се обясни тая крайно безсмислена употреба на ценния метал, един от старшите сътрудници на експедицията си припомни срещнатата в историческите архиви легенда за изчезването на златния запас на цяла страна: тогава златото служело за еквивалент на стойността на труда. Престъпните управници, виновни за тиранизирането и разоряването на народа, преди да избягат в друга страна — тогава имало препятствия в съобщителните връзки между различните народи, наречени граници, — събрали целия златен запас и излели от него статуя, която поставили на най-оживения площад в столицата на държавата. Никой не могъл да намери златото. Историкът изказа предположение, че никой тогава не се е досетил какъв метал се крие под слоя евтина сплав.

Разказът предизвика оживление. Намирането на колосалното количество злато беше великолепен подарък за човечеството. Макар че тежкият жълт метал отдавна вече не служеше за символ на ценност, той си оставаше много нужен за електрически уреди, медицински препарати и особено за приготвяне на анамезон.

В ъгъла при външната страна на верандата се събраха в тесен кръг Веда Конг, Дар Ветер, художникът, Чара Нанди, и Евда Нал. Близо до тях срамежливо седна Рен Боз след напразно търсене изчезналия някъде Мвен Мас.

— Вие бяхте прав, като твърдяхте, че художникът — по-точно изкуството изобщо — всякога и неизбежно изостава от стремителния растеж на знанието и техниката — говореше Дар Ветер.

— Не сте ме разбрали — възразяваше Карт Сан. — Изкуството вече поправи своите грешки и разбра своя дълг пред човечеството. То престана да създава подтискащи монументални форми, да изобразява блясък и величие, реално несъществуващо, защото това е нещо външно. Да развива емоционалната същност на човека — ето главното задължение на изкуството сега. Само то владее силата да настройва човешката психика, да я подготвя за възприемане на най-сложни впечатления. Кой не познава вълшебната лекота на отгатването на истината, която идва от предварително настройване — посредством музика, багри, форми?… И как се затваря човешката душа, ако в нея се нахлува грубо и принудително! На вас, историците, по-добре, отколкото на всеки друг е известно колко беди е претърпяло човечеството в борбата за развиване и възпитаване на емоционалната същност на психиката.

— Има един период в далечното минало, през който изкуството се е стремяло към отвлечени форми — отбеляза Веда Конг.

— Изкуството се е стремяло към абстракция под влиянието на разума, получил явна хегемония над всичко останало. Обаче изкуството не може да бъде изразено отвлечено освен музиката. Но и тя заема особено място и по своему е също е напълно конкретна. Това е бил погрешен път.

— А кой път вие смятате за правилен?

— Изкуството според мен е отражение на борбите и тревогите на света и чувствата на хората, понякога илюстрация на живота, ала под контрола на общата целесъобразност. Точно тая целесъобразност е

красотата, без която аз не виждам щастие и смисъл в живота. Иначе изкуството лесно се изражда в чудновати измислици, особено при недостатъчно познаване на живота и историята…

— Винаги ми се е искало пътят на изкуството да бъде в преодоляването и изменянето на света, а не само негово усещане — вметна Дар Ветер.

— Съгласен съм! — възкликна Карт Сан. — Но с уговорката, че не само на външния свят, а главно на вътрешния емоционален свят на човека. На възпитанието му… с разбиране на всички противоречия…

Евда Нал сложи върху ръката на Дар Ветер своята, силна и топла.

— От каква мечта се отказахте днес?

— От извънредно голяма…

— Всеки от нас — продължаваше речта си художникът, — който е гледал произведенията на масовото изкуство от древността: кинофилми, записи на театрални постановки, изложби на живопис, знае как чудесно завършени, изящни и очистени от всичко ненужно изглеждат нашите съвременни зрелища, танци, картини… Няма защо да говоря за епохите на упадък.

— Той е умен, обаче многословен — пошепна Веда Конг.

— На художника е трудно да изразява с думи или формули доста сложните явления, които вижда и отбира от заобикалящата го действителност — застъпи се Чара Нанди. Евда Нал кимна одобрително.

— Иска ми се — продължаваше Карт Сан — да постъпя така: да събера и съединя в един образ чистите зърна на прекрасната неподправеност на чувствата, формите, багрите, разхвърляни в отделните хора. Да възстановя древните образи във висшия израз на красотата на всяка от расите в отдавнашното минало, от смешението на които се е образувало съвременното човечество. Така например „Дъщерята на Гондвана“ е съединяване с природата, подсъзнателно познаване връзката между нещата и явленията, комплекс от чувства и усещания, изцяло пронизан от инстинкти.

„Дъщерята на Тетис — на Средиземно море“ е олицетворение на силно развити чувства, дръзки и безкрайно разнообразни. Тук вече има друга степен на сливане с природата — чрез емоциите, а не чрез инстинктите. Силата на Ерос — ето как си я представям аз. Образът на

човека, който единствено е могъл да създаде тая произлязла от женската хегемония култура, е израсъл сред древните културни народи от Средиземноморието — критяни, етруски, елини, протоиндуси. Как ми провървя — намерих Чара: в нея случайно са се съединили чертите на античните гръко-критяни и на по-сетнешните народи от Централна Индия.

Веда се усмихна на правотата на своята догадка, а Дар Ветер й прошепна, че би било трудно да се намери по-хубав модел.

— Ако нарисувам сполучливо „Дъщерята на Средиземно море“, неизбежно е изпълняването на третата част от замисъла — златокоса или светлоруса севернячка, със спокойни и прозрачни очи, висока, малко бавна, вглеждаща се съсредоточено в света, подобна на древните жени от руския, скандинавския или английския народ. Чак след това ще мога да пристъпя към синтеза — създаване образ на съвременната жена, в който ще взема най-хубавото от тия три прабаби.

— Защо само „дъщери“, а не „синове“? — загадъчно се усмихна Веда.

— Трябва да се пояснява, че прекрасното винаги е по-завършено у жената и по-усъвършенствувано по законите на физиологията… — навъси се художникът.

— Преди да пристъпите към своята трета картина, вгледайте се във Веда Конг! — подхвана Евда Нал. Надали…

Художникът бързо се изправи.

— Вие мислите, че аз не виждам! Но се боря със себе си, за да не влезе в мен тоя образ сега, когато съм изпълнен от друг. Обаче Веда…

— Мечтае за музика — леко поруменя тя. — Жалко, че тук има слънчев роял, ням през нощта!

— Система, която работи с полупроводници от слънчева светлина? — запита Рен Боз, като се навеждаше през дръжката на креслото. — Тогава аз бих могъл да го превключа на ток от приемника.

— Дълго ли ще трае това? — зарадва се Веда.

— Ще се наложи да поработя един час.

— Няма нужда. След час ще започне предаването на новини по световната мрежа. Ние се увлякохме в работа и две вечери никой не е включвал приемника.

— Тогава изпейте нещо, Веда! — помоли Дар Ветер. — Карт Сан има вечен инструмент със струни от времето на Тъмните векове на

феодалното общество.

— Китара — подсказа Чара Нанди.

— Кой ще свири?… Ще опитам — навярно ще мога сама.

— Аз ще свиря! — Чара изяви желание да отиде за китарата до ателието.

— Да идем заедно! — предложи Фрит Дон.

Чара предизвикателно тресна своята черна коса. Шерлис придвижи лоста и отмести страничната стена на верандата. Откри се изглед надлъж по брега към източния ъгъл на залива. Фрит Дон се понесе с огромна скорост. Чара бягаше, отметнала назад глава. Девойката скоро изостана, но до ателието и двамата стигнаха едновременно. Гмурнаха се в черния, неосветен вход и след малко отново се носеха покрай морето под луната, упорити и бързоноги. Фрит Дон пръв дойде до верандата, ала Чара скочи през отвореното странично крило и се озова в стаята.

Веда възхитено плесна с ръце.

— Та Фрит Дон е победител в пролетния десетобой!

— А Чара Нанди е завършила висшата школа за танци, и двете степени: древна и съвременна — с това на Веда се обади Карт Сан.

— Ние с Веда учехме също, само че в низшата — въздъхна Евда Нал.

— През низшата школа сега минават всички — подразни ги художникът.

Вдигнала малката си твърда брадичка, Чара бавно докосваше струните на китарата. Във високия глас на младата жена зазвъняха мъка и зов. Тя пееше нова, току-що дошла от южната зона песен за несбъдната мечта. Присъедини се ниският глас на Веда и стана онзи лъч на стремеж, около който се извиваше и замираше пеенето на Чара. Получи се великолепен дует — така противоположни бяха двете певици и така се допълваха взаимно! Дар Ветер местеше поглед от едната върху другата и не можеше да реши на коя от тях пеенето приляга повече — на Веда ли, която стоеше облакътена върху пулта на приемника, отпуснала глава под тежестта на светлата си коса, сребрееща в светлината на луната, или на Чара, приведена напред, с китара връз кръглите голи колене, с лице, толкова тъмно от загара, че на него рядко се белееха зъбите и чистите синкави ябълки на очите.

Песента секна. Чара нерешително докосваше струните. Дар Ветер стисна зъби. Това беше същата песен, която някога го отдалечи от Веда, сега мъчителна и за нея.

Звънът на струните идваше на порции, един акорд догонваше друг и безсилно замираше, без да е успял да се слее с него. Мелодията течеше отривисто, сякаш плискащи вълни падаха върху брега, разливаха се за миг по плитките ямички и се търкулваха една след друга в черното бездънно море. Чара нищо не знаеше — звънкият й глас оживи думите за любовта, летяща в ледените бездни на пространството от звезда към звезда в стремежа си да открие, да разбере, да усети къде е той… Онзи, който е отишъл в Космоса, за да извърши подвиг на изследовател, вече не ще се върне — така да бъде! Но поне за един-единствен миг да узнаеш какво се е случило с него, да му помогнеш с ласкава мисъл, с привет!

Веда мълчеше. Почувствувала нещо недобро, Чара прекъсна песента, скочи, хвърли китарата на художника и с виновно наведена глава се приближи до светлокосата жена.

Веда се усмихна:

— Потанцувайте ми, Чара!

Тя покорно кимна в знак на съгласие, обаче веднага се намеси Фрит Дон:

— Танците ще отложим — сега ще започне предаването!

Върху покрива на къщата щръкна телескопна тръба, която издигна високо две кръстосани метални плоскости с осем полусфери на увенчалия съоръжението металически кръг. Могъщи звуци изпълниха стаята.

Предаването започна с показ на един от новите спирални градове в северния обитаем пояс. Сред градостроителите господствуваха две архитектурни направления: пирамидален или спирално-винтов град. Те се строеха в особено удобни за живеене места, където се съсредоточаваше обслужването на автоматичните заводи, чиито пояси, като се редуваха с обръчи от горички и ливади, заобикаляха града, който непременно излизаше на море или голямо езеро.

Градовете се разполагаха на възвишения, защото зданията се издигаха терасовидно, така че да няма нито едно, чиято фасада да не е открита напълно за слънцето, ветровете, небето и звездите. Във вътрешността на зданията се намираха помещенията за машините,

складовете, разпределителните, работилници и кухните, които понякога отиваха дълбоко в земята. Привържениците на пирамидалните градове смятаха за преимущество тяхната сравнително малка височина при значителна вместимост, докато строителите на спиралните издигаха своите творения на височина повече от километър. Пред участниците в морската експедиция се появи почти отвесна спирала, която блещукаше на слънцето с милиони опалесциращи стени от пластмаса, с порцелановите ребра на скелетите от разтопен камък, с подпорите от полиран метал. Всяка нейна навивка постепенно се изкачваше от периферията към центъра. Масивите на зданията се разделяха от дълбоки вертикални ниши. На главозамайващата височина висяха леки мостове, балкони и издадени напред градини. Искрящи вертикални ивици на контрафорси слизаха към основата, където широки стълби минаваха между хиляди аркади. Те водеха към стъпаловидни паркове, които подобно на лъчи се разклоняваха към първия пояс от гъсти горички. Улиците също се извиваха по спирала — висящи по периметъра на града или вътрешни, под кристални покрития. По тях нямаше никакви коли — непрекъснати вериги на транспортьори се скриваха в надлъжни ниши.

Хора — оживени, смеещи се, сериозни, бързо вървяха по улиците или се разхождаха под аркадите, уединяваха се в хиляди тихи места: край колонадите, по площадките на стълбите, във висящите градини върху покривите на терасите…

Прожектирането на картини от големия град не трая дълго — започна говорно предаване.

— Продължава обсъждането на проекта, внесен от Академията за насочени излъчвания — поде явилият се на екрана човек, — за сменяване линейната азбука с електронен запис. Проектът не среща всеобща поддръжка. Главното противоречие е сложността на апаратите за четене. Книгата ще престане да бъде приятел, навсякъде придружаващ човека. Въпреки външната изгода проектът ще бъде отклонен.

— Дълго обсъждат! — обади се Рен Боз.

— Голямо е противоречието — откликна Дар Ветер. — От една страна — привлекателната простота на записа, от друга — трудността на четенето.

Човекът на екрана продължаваше:

— Потвърждава се вчерашното съобщение — тридесет и седмата звездна експедиция заговори. Те се връщат…

Дар Ветер се смръзна, зашеметен от силата на неопределени чувства. Като извърна поглед, той видя бавно ставащата Веда Конг, очите на която се разтваряха все по-широко. Изостреният му слух долови пресекливото й дишане.

— … откъм квадрат четиристотин и едно. Корабът току-що е излязъл из минус-полето[1] на разстояние една стотна от парсека до орбитата на Нептун. Забавянето на експедицията се дължи на среща с черно слънце. Човешки жертви няма! Скоростта на кораба — завърши говорителят — е около пет шести от абсолютната единица. Експедицията се очаква на станция Тритон подир единадесет дни. Чакайте съобщение за забележителни открития!

Предаването продължаваше. Следваха други новини, обаче никой вече не ги слушаше. Всички обкръжиха Веда, поздравяваха я.

Тя се усмихваше с горящи бузи и с тревога, спотаена в дълбочината на очите. Приближи се и Дар Ветер. Веда почувствува твърдото стискане на ръката, станала нужна и близка, срещна открития му поглед. Отдавна той не беше гледал така. Тя познаваше тъжната смелост, която прозираше в предишните му отношения с нея. И знаеше, че сега той чете по нейното лице не само радост…

Дар Ветер тихо отпусна ръката й, усмихна се по своему — неповторимо ясно — и се отдалечи. Другарите от експедицията оживено обсъждаха съобщението. Веда остана в кръга от хора, като наблюдаваше отстрани Дар Ветер. Тя видя как при него отиде Евда Нал, след минута се присъедини Рен Боз.

— Трябва да намерим Мвен Мас, той още нищо не знае! — възкликна Дар Ветер така, сякаш току-що се беше сетил. Елате с мен, Евда! И вие, Рен!

— И аз — приближи се Чара Нанди. — Може ли?

Те излязоха при тихия плясък на вълните. Дар Ветер се спря, подложи лицето си на хладния полъх и дълбоко въздъхна. Като се обърна, срещна погледа на Евда Нал.

— Ще замина, без да се връщам у дома — отговори той на безмълвния въпрос.

Евда го хвана под ръка. Известно време всички вървяха мълчаливо.

— Така ли трябва да се постъпи? — прошепна Евда. — Навярно… вие сте прав. Ако веда…

Евда млъкна, но Дар Ветер разбра, стисна нейните длани и ги допря до бузата си. Рен Боз ги следваше по петите и внимателно се отдръпваше от Чара, а тя, като скриваше усмивката си, поглеждаше косо с големите си очи и широко крачеше редом с него. Евда се разсмя едва чуто и изведнъж подаде на физика свободната си ръка. Рен Боз я грабна с бързо движение, което се стори комично у тоя срамежлив човек.

— А къде да търсим вашия приятел? — Чара се спря досам водата.

Дар Ветер се взря и в ярката лунна светлина забеляза ясни отпечатъци от крака върху ивицата мокър пясък. Следите напредваха през съвсем еднакви междинни, симетрично извърнати навън с такава геометрична правилност, че изглеждаха като че отпечатани от машина.

— Той е минал нататък — Дар Ветер посочи към големите камъни.

— Да, това са негови следи — подкрепи го Евда.

— Защо сте толкова уверена? — усмихна се Чара.

— Вижте правилността на крачките — така са ходели първобитните ловци или онези, които са наследили техните черти. А на мене ми се струва, че Мвен въпреки своята ученост е по-близо до природата, отколкото всеки от нас… Не зная как сте в това отношение вие, Чара? — Евда се извърна към замислената девойка.

— Аз? О, не! — И като сочеше напред, тя възкликна:

— Ето го!

Върху най-близкия камък се появи грамадната фигура на африканеца, която блестеше на лунната светлина подобно на полиран черен мрамор. Мвен Мас енергично размахваше ръце, сякаш заплашваше някого. Мускулите на тялото му се издуваха и претъркулваха като буци под кожата.

— Той прилича на нощен дух от детските приказки! — развълнувано пошепна Чара.

Мвен Мас забеляза хората, които идваха към него, скочи от скалата и се появи облечен. Дар Ветер разказа накратко за случилото се и Мвен Мас изяви желание да види незабавно Веда Конг.

— Вървете натам с Чара — каза Евда, — а ние ще постоим тук малко…

Ветер направи прощален жест. Някакъв полудетски порив накара африканеца да промълви отдавна забравени думи за сбогуване. Дар Ветер беше трогнат и се отдалечи, потънал в мисли, придружаван от мълчаливата Евда. В объркаността си Рен Боз потъпка на едно място, после тръгна след Мвен Мас и Чара Нанди.

Ветер и Евда стигнаха до носа, отделящ залива от откритото море. Светлинките, които заобикаляха огромните дискове на саловете на морската експедиция, вече ясно се различаваха.

Дар Ветер отблъсна от пясъка прозрачната лодка и застана край водата пред Евда, още по-масивен и могъщ от Мвен Мас. Евда се надигна на пръсти и го целуна за сбогом.

— Аз ще бъда с Веда — отговори тя на мислите му. — Ще се върнем заедно в нашата зона и там ще дочакаме пристигането. Съобщете, когато се настаните! Винаги с радост бих ви помогнала…

Евда дълго следи с очи лодката, плъзгаща се по сребърната вода…

Приятелят й заплува до втория сал, където механиците още работеха — бързаха да приключат монтирането на акумулаторите. По негова молба те запалиха три зелени светлини във вид на триъгълник.

След час и половина първият прелитащ спиролет увисна над сала. Дар Ветер се качи в спуснатия подемник, за миг се показа под осветеното дъно на кораба и се скри в люка. На разсъмване той влезе в своето постоянно жилище, недалеч от обсерваторията на Съвета. Отвори продухвателните кранове в двете стаи и подир няколко минути всичката натрупана прах изчезна. Измъкна леглото от стената и щом в стаята повея мирис на море, с който напоследък привикна, заспа дълбоко.

Събуди се с впечатление, че е изгубил прелестта на света. Веда е далеч и ще бъде далеч, докато… Но нали той трябва да й помогне, а не да заплита положението!

Въртящ се стълб от наелектризирана прохладна вода се изсипа върху му в банята. Дар Ветер стоя под него толкова дълго, че измръзна. Освежен, той се приближи до апарата ТВФ, отвори огледалните му вратички и повика най-близката станция за разпределяне на вакантните места. На екрана се очерта младо лице. Юношата позна

Дар Ветер и го поздрави с едва доловим оттенък на почит, което се смяташе за признак на изтънчена вежливост.

— Иска ми се да получа тежка и продължителна работа — започна Дар Ветер, — свързана с физически труд; например в антарктическите рудници.

— Там всичко е заето — в тона на говорещия се чувствуваше огорчение, — заето е и в месторожденията на Венера, Марс, даже Меркурий. Вие знаете, че младежта с по-голямо желание се стреми натам, където е по-трудно.

— Да, но аз вече не мога да се причисля към тази хубава категория… А какво има сега? Необходимо ми е веднага…

— Има за находищата на елмази в Среден Сибир — бавно подхвана юношата, като гледаше невидима за Дар Ветер таблица, — ако се стремите към минни работи. Освен това има места на океанските салове-заводи за храна, в слънчевата помпена станция в Тибет, ала това е вече леко. Другите места също не представляват нещо особено трудно.

Дар Ветер благодари на информатора и го помоли да му даде време да си помисли, а засега да запази работата в елмазените находища.

Той изключи станцията за разпределяне и се свърза с Дома за Сибир — център за географско информиране в тая област. Неговия ТВФ включиха в паметната машина с най-нови записи и пред Дар Ветер бавно заплуваха обширни гори. Простиращата се някога тук мочурлива и рядка иглолистна тайга върху вечно замръзнала почва бе изчезнала — отстъпила мястото си на величествени сибирски кедри и американски секвои, в миналото почти измрели. Исполински червени стъбла се издигаха подобно на великолепна ограда около хълмове, покрити с бетонни шапки. Стоманени тръби с десетметров диаметър изпълзяваха изпод тях, прегъваха се през вододелите и се отправяха към най-близките реки, като ги поглъщаха изцяло в зиналите гърла на фуниите си. Глухо бучеха чудовищните помпи. Стотици хиляди кубически метра вода се устремяваха към промитите дълбини на елмазоносните вулканически кладенци, с рев се въртяха, разрушаваха скалата и пак се изливаха навън, оставили в решетките на промивачните камери десетки тонове елмази. В дълги, облени в светлина помещения край движещите се циферблати на сортиращи

машини седяха хора. Блестящите камъни като поток от дребни зърна се сипеха в калибрираните отверстия на приемателните сандъци. Операторите в помпените станции непрекъснато следяха показателите на машините, които изчисляваха постоянно изменящото се съпротивление на скалата, налягането и разхода на вода, удълбочаването на забоя и изхвърлянето на твърдите частици. Дар Ветер си помисли, че радостната картина на огрените от слънцето гори сега не е за неговото настроение, и изключи Дома за Сибир. Мигновено се разнесе призивен сигнал и на екрана се появи информатор от станцията за разпределяне.

— Исках да уточня вашите размишления. Току-що е получена заявка — освободило се е място в подводните титанови рудници на западното крайбрежие на Южна Америка. Това е най-трудното от всичко, което имаме днес… Но там трябва да се пристигне срочно!

Дар Ветер се разтревожи:

— Няма да успея да премина психо-физическото изследване в най-близката станция на АПТ — Академията за психофизиология на труда.

— Като се взема предвид сборът от ежегодните изследвания, задължителни във вашата предишна работа, за вас проверка сега се се налага.

— Изпратете съобщение и дайте координатите! — тутакси каза Дар Ветер.

— Западен клон от Спиралната линия, седемнадесето южно разклонение, гара 6Л, точка КМ40. Изпращам предупреждение.

Сериозното лице на екрана изчезна. Дар Ветер събра всички дребни вещи, които му принадлежаха лично, подреди в кутия лентите с изображения и гласове на свои близки и с твърде важни записи на собствени мисли. От стената той свали хроморефлексната репродукция[2] на древна руска картина, от масата — бронзовата статуетка на артистката Белло Гал, приличаща на Веда Конг. Всичко това с малкото количество дрехи се помести в алуминиев сандък с кръгове от изпъкнали цифри и линейни знаци върху капака. Дар Ветер набра съобщените му координати, отвори люка в стената и тикна там сандъка. Той изчезна, подхванат от безконечния конвейер. После Дар Ветер провери стаите си. Вече много векове на планетата нямаше специални чистачки на помещенията. Техните функции се изпълняваха

от всеки обитател, което беше възможно само при абсолютна акуратност и дисциплинираност на всеки човек, а също и благодарение на автоматите за почистване и продухване.

Щом завърши проверката, той придвижи надолу лоста пред вратата — отправи сигнал в станцията за разпределяне на помещенията, че заеманите от него стаи са освободени, и излезе. Външната галерия, покрита с млечнобяло стъкло, се беше нагряла от слънцето, обаче на плоския покрив, както винаги, подухваше прохладният морски ветрец. Леките пешеходни мостчета, прехвърлени високо между решетъчните здания, сякаш се реех във въздуха и примамваха за бавна разходка, ала Дар Ветер отново не принадлежеше на себе си. По тръбата за автоматично спускане той се озова в подземната магнитоелектрическа поща и малко вагонче по понесе към гарата на Спиралната линия. Дар Ветер не замина на север, към Беринговия пролив, където бе разположена съединителната дъга на Западния клон. Тоя път до Южна Америка отнемаше около четири денонощия. Но по паралелите на северната и южната обитаеми зони минаваха линиите на тежките товарни спиролети, които опасваха планетата пряко океаните и съединяваха по най-краткия път клоновете на Спиралната линия. Дар Ветер потегли по централния клон до южната зона — разчиташе да убеди завеждащия въздушните превози да го сметне за срочен товар. Освен това, че пътят се съкращаваше до тридесет часа, Дар Ветер можеше да се види със сина на Гром Орм — председател на Съвета за астронавтика; Гром Орм го беше избрал за наставник на своя син.

Момчето израсна и от следващата година щеше да пристъпи към извършване дванадесетте подвизи на Херкулес, а засега работеше в Патрулната служба в блатата на Западна Африка.

Кой юноша не се стреми към Патрулната служба — да следи появяването на акули в океана, вредоносни насекоми, прилепи и влечуги в тропическите блата, болестотворни микроби в обитаемите райони, епизоотии или горски пожари в степната и горската зона, да открива и унищожава отвратителните вредни гадини, останали от миналото на Земята, които по тайнствен начин отново и отново се появяваха от глухите кътчета на планетата.

Борбата с пакостните форми на живот никога не се е прекратявала. На новите средства за изтребление микроорганизмите,

насекомите и гъбичките отговаряха със зараждане на нови, устойчиви и срещу най-страшните химикали форми и родове. Едва след ЕРС — Ерата на разединения свят, хората се научили правилно да използуват силните антибиотици.

„Щом Дис Кен е получил назначение в блатните патрули — мислеше си Дар Ветер, — той още съвсем млад ще стане сериозен работник.“

Синът на Гром Орм, както и всички деца от Ерата на Пръстена, беше възпитан в училището на морския бряг в северната зона. Пак там той премина първите изследвания в психологическата станция на АПТ.

При възлагане работа на младежи винаги се вземаше предвид психологическите особености на младостта с нейните пориви към далечното, с повишеното й чувство за отговорност.

Грамадният вагон се носеше безшумно и плавно. Дар Ветер се изкачи на горния етаж с прозрачен покрив. Далече долу и встрани от Линията прелитаха сгради, канали, гори и планински върхове. На границата между земеделската и горската зона ослепително заблестя на слънцето с куполите си от „лунно“ стъкло пояс от автоматични заводи. През стените на кристалните здания смътно се виждаха огромни машини.

Мярна се паметник на Жин Кад, който разработил метод за евтино производство на изкуствена захар. По-нататък аркадата на Линията разсичаше горите в тропическата земеделска зона. Към необгледната далечина се простираха пояси и гъсталаци с разни отсенки на листака и кората, с различна форма и височина на дърветата. По тесните гладки пътища, разделящи отделните масиви, бавно пълзяха машини за прибиране на реколтата. Като паяжина бляскаха безброй жици. Някога символ на изобилие е било златистото житно поле. Но още в ЕСО — Ерата на световното обединяване, разбрали икономическата неизгодност на едногодишните култури, а с пренасянето на земеделието изключително в тропическата зона отпаднало поглъщащото много труд едногодишно отглеждане на тревисти и храстовидни растения. Дълголетните дървета, по-слабо изтощаващи почвата, устойчиви срещу неблагоприятни климатични условия, станали основни селскостопански растения още стотици години преди Ерата на Пръстена.

Дървета — житни, дървовидно плодови, орехови, с хиляди сортове богати на белтъчини плодове, дървета, които дават по стотина килограма хранителна маса на корен. Колосални масиви от плодоносни горички в два пояса от стотици милиони хектари обхващаха планетата, истински пояс на Церера — митическа богиня на плодородието. Между тях се намираше горската екваториална зона — океан от тропически влажни гори, който снабдяваше планетата с дървесина — бяла, черна, виолетова, розова, златиста, сива с копринени оттенъци, твърда като кост и мека като ябълка, потъваща във вода, подобно камък, и лека, сякаш корк. Десетки видове смоли, по-евтини от синтетичните и същевременно с ценни технически лечебни свойства, се добиваха тук.

Върховете на горските гиганти се издигаха до равнището на платното на Линията — сега от двете страни шумолеше зелено море. В тъмните му глъбини, посред уютни поляни, се гушеха къщи върху високи металически греди и грамадни паякообразни машини, които превръщаха осемдесетметровите стъбла в покорни камари от трупи и дъски.

Вляво се показаха куполовидните върхове на знаменитите екваториални планини. На една от тях — Кения — се намираше уредбата за съобщения на Великия пръстен. Морето от гори остана наляво — отстъпи мястото си на каменисто плато. Встрани изникнаха кубически небесносини постройки.

Влакът спря и Дар Ветер излезе на широк площад, павиран със зелено стъкло — гара Екватор. Край пешеходния мост, прехвърлен над тъмносивите плоски корони на атласките кедри, се извисяваше пирамида от бял порцеланоподобен аплит[3] от река Луалаба. На отсечения й връх стоеше скулптура на човек с работен комбинезон от Ерата на разединения свят. В дясната си ръка той държеше чук, с лявата високо издигаше нагоре, към бледото екваториално небе, блестящо кълбо с четири израстъка на предавателни антени. Това беше паметник на създателите на първите изкуствени спътници на Земята, извършили тоя труден, изобретателски, героичен подвиг. Цялото тяло на човека, отметнал глава назад, като че ли за да изтласка кълбото към небето, изразяваше вдъхновено усилие. Това усилие му се предаваше и от фигурите на облечени със странни костюми хора, обкръжаващи пиедестала.

Дар Ветер винаги с вълнение се вглеждаше в лицата на скулптурите на тоя паметник. Той знаеше, че хората, построили първите изкуствени спътници и излезли на прага на Космоса, са били руси, тоест същият удивителен народ, от който водеше своето родословие Дар Ветер. Народът, направил първите крачки и в изграждането на новото общество, и в завоюването на Космоса…

И сега, както винаги, Дар Ветер се отправи към паметника, та още веднъж да погледа образите на древните герои, да потърси в тях сходството със съвременните хора и разликата от тях. Изпод сребърните пухкави клонки на южноафриканските лейкодендрони,[4] които опасваха заслепяващата с отразеното слънце пирамида на паметника, изскочиха две стройни фигури, спряха се. Един от юношите стремително се впусна към Дар Ветер. Като обхвана с ръка масивното му рамо, той огледа познатите черти на твърдото лице: едрия нос, широката брадичка, веселата извивка на устните, която не беше в унисон с малко мрачния израз на очите със стоманен блясък под сключените гъсти вежди.

Дар Ветер с одобрение погледна сина на знаменития човек, построил базата на планетната система на Центавър и ръководещ Съвета за астронавтика пета трилетка поред. Гром Орм не можеше да бъде на по-малко от сто и тридесет години, той беше три пъти по-възрастен от него.

Дис Кен извика другаря си — юноша с тъмна коса.

— Моят най-добър приятел Тор Ан, син на композитора Зиг Зор.

— Ние заедно работим в блатата — продължаваше Дис, — искаме заедно да извършим нашите подвизи и по-нататък също да работим заедно.

— Ти както преди ли се увличаш от кибернетиката на наследствеността? — запита Дар Ветер.

— О, да! Тор ме запали още повече — той е музикант като баща си. Той и приятелката му… те мечтаят да работят в област, където музиката улеснява разбирането на развитието на живия организъм, тоест над изучаване симфонията на неговото изграждане.

— Ти говориш някак неопределено — намръщи се Дар Ветер.

— Още не мога… — смути се Дис. — Може би Тор ще го каже по-добре.

Другият юноша поруменя, обаче издържа изпитателния поглед.

— Дис искаше да каже за ритмите на механизма на наследствеността: живият организъм при развитието си от майчината клетка се надстроява с акорди от молекули. Първичната област, където музиката улеснява разбирането на развитие-на музикалната симфония (печатна грешка — вероятно: Първичната област, където музиката улеснява разбирането на развитие на музикалната симфония — бел.). С други думи, програмата, по която върви изграждането на организма от живи клетки, е музикална!

— Така ли?… — пресилено се учуди Дар Ветер. — Но тогава и цялата еволюция на живата и неживата материя вие ще сведете до някаква гигантска симфония?

— Планът и ритмиката на тая симфония са определени от основните физически закони. Трябва само да се разбере как е изградена програмата и откъде идва информирането на тоя музикално-кибернетически[5] механизъм — потвърди Тор Ан с непобедимата увереност на младостта.

— А това чие е?

— На моя баща, Зиг Зор. Той неотдавна обнародва космическата тринадесета симфония във фа-миньор — цветна тоналност 4,750 мю.

— Непременно ще я слушам! Аз обичам синия цвят… Но най-близките ваши планове са подвизите на Херкулес. Знаете ли какво е предвидено за вас?

— Само първите шест.

— Е, да, разбира се, другите шест се определят след изпълняването на първата половина — спомни си Дар Ветер.

— Да разчистим и направим удобен за посещаване долния етаж на пещерата Кон-и-Гут в Средна Азия — започна Тор Ан.

— Да прокараме път към езерото Ментал през острото било на хребета — допълни Дис Кен, — да възобновим горичката от стари житни дървета в Аржентина, да изясним причините за появата на големи октоподи край Тринидад…

— И да ги изтребим!

— Това е пето, а какво е шестото?

Двамата юноши малко се объркаха.

— У нас двамата са установени музикални способности — каза почервенял Дис Кен. — Възложено ни е да съберем материали за

древните танци на остров Бали, да ги възстановим — музикално и хореографически.

— Тоест да подберете изпълнителки и създадете ансамбъл? — разсмя се Дар Ветер.

— Да — наведе глава Тор Ан.

— Интересно поръчение! Но това е групово дело, както и пътят до езерото.

— О, ние имаме добра група! Само че те искат да ви помолят да бъдете наш ръководител. Това би било така хубаво!

Дар Ветер изрази съмнение в своите възможности относно шестата задача. Но момчетата, засияли и подскачащи от радост, го увериха, че „самият“ Зиг Зор е обещал да ръководи нейното изпълнение.

— След година и четири месеца ще си намеря работа в Средна Азия — заяви Дар Ветер, като с удоволствие се вглеждаше в радостните млади лица.

— Колко е хубаво, че престанахте да завеждате станциите! — възкликна Дис Кен. — Аз и не мислех, че ще работя с такъв човек! — Юношата внезапно почервеня така, че неговото чело се покри със ситни мъниста пот, а Тор даже се отдръпна, готов да го укори.

Дар Ветер побърза да се притече в помощ на сина на Гром Орм:

— С много ли време разполагате?

— О, не! Пуснаха ни за три часа — докарахме тук болен от треска от нашата блатна станция.

— Виж ти, треската още се появява! Аз мислех…

— Твърде рядко и само в блатата — припряно вметна Дис. — Ние сме именно за това!

— Имаме още два часа. Да идем в града, сигурно ви се иска да разгледаме Дома на новото.

— О, не! Ние бихме желали… да отговорите на наши въпроси — подготвили сме се. Това е така важно за избора на път…

Дар Ветер се съгласи. И тримата се отправиха към Двореца за гости, в прохладните стаи на който полъхваше изкуствен морски вятър.

Два часа по-късно друг вагон отнасяше Дар Ветер, уморено задрямал на дивана. Той се пробуди на спирката в градчето на химиците. Гигантска постройка във вид на звезда с десет стъклени

лъча се извисяваше над голямо каменовъглено месторождение. Добиваните тук въглища се преработваха в лекарства, витамини, хормони, изкуствени коприни и кожи. Отпадъците отиваха за производство на захар. В един от лъчите на зданието от въглища се получаваха редки метали — германий и ванадий. Какво ли нямаше в скъпоценния черен минерал!

На гарата дойде отдавнашен приятел на Дар Ветер, работещ тук като химик. Някога в индонезийска станция на плодосъбирачни машини в тропическия пояс имаше трима весели млади механици… Сега единият от тях е химик, ръководи лаборатория в грамаден завод, вторият си остана специалист по градинарство, създал нов начин за опрашване, а третият — третият е той, Дар Ветер, който сега отново се връщаше към лоното на Земята, дори още по-дълбоко — в нейните недра. Другарите успяха да се видят за не повече от десет минути, но и такова свиждане беше много по-приятно от срещите по екраните на ТВФ.

По-нататъшният път се оказа къс. Завеждащият въздушната линия по паралела се отнесе благосклонно към увещанията — прояви общата доброжелателност на хората от Епохата на Пръстена. Дар Ветер прелетя над океана и се озова при западния клон от Линията, южно от седемнадесетото разклонение, което завършваше на океанския бряг, а след това се прехвърли в глисьор.

Високите планини идваха почти до брега. Върху наклоненото подножие на скатовете се нижеха тераси от бял камък, които задържаха ронливата почва, засадена с върволици южни борове и видрингтонии, [6] редуващи в паралелни алеи своите бронзови и синкавозелени корони. По-нагоре между голи скали зееха тъмни клисури, в дълбочината на които се разбиваха на воден прах шумни водопади. По терасите като рядка верига се бяха проточили боядисани в оранжево и ослепително жълто къщички с гълъбови покриви.

Далеч в морето се издаваше изкуствена плитчина, завършваща с блъскана от вълните кула. Тя стоеше до континенталния склон, който стръмно се спускаше в океана на дълбочина около километър. Под нея отвесно надолу отиваше огромна шахта — много дебела циментова тръба, за да оказва отпор на налягането на дълбоките води. На дъното тръбата потъваше във върха на подводна планина, състояща се от почти чист рутил — титанов окис. Всички процеси на рудната

обработка се извършваха долу, под водата в планините. На повърхността се изкачваха само едри блокчета чист титан и утайката от минерални отпадъци, която се разпръсваше далеч наоколо. Тия жълти мътни вълни разлюшкаха глисьора пред кея — откъм южната страна на кулата. Дар Ветер улучи подходящ момент и рипна върху мократа от пръските площадка. Той се изкачи в оградената галерия, където се бяха събрали, за да посрещнат новия си другар, няколко души, свободни от дежурство. Работниците от този рудник, който Дар Ветер си представяше напълно уединен, не изглеждаха мрачни отшелници, каквито той под влияние на собственото си настроение очакваше да види тук. Приветствуваха го весели лица, малко уморени от суровата работа. Петима мъже, три жени — тук работеха и жени…

Изминаха десет дни и Дар Ветер свикна с новата работа.

Тук имаше собствена енергетична база — в дълбочината на стари рудници в континента бяха скрити уредби за добиване на ядрена енергия от тип Е или, както се е наричал в старо време, втори тип, който не даваше твърди остатъчни излъчвания и по тая причина беше удобен за местните инсталации.

Извънредно сложен комплекс от машини се придвижваше в каменната утроба на подводната планина и потъваше в крехкия чернокафяв минерал. Най-трудно се работеше в долния етаж на агрегата, където автоматизирано ставаше изкопаването и раздробяването на скалната маса. В машината постъпваха сигнали от намиращия се горе централен пост, в който се обобщаваха наблюденията върху хода на режещите и раздробяващи устройства, върху изменящата се твърдост и жилавина на изкопаемото и сведенията от шахтите за мокро обогатяване. В зависимост от изменящото се съдържание на метал се увеличаваше или намаляваше скоростта на изкопаващия и разтрошаващ агрегат. Цялата проверочно-наблюдателна дейност на механиците не можеше да се предаде на кибернетични машини-роботи поради ограничеността на защитеното от морето място.

Дар Ветер стана механик при долния агрегат. Заредиха се ежедневни дежурства в полутъмните, претъпкани с циферблати, камери, където помпата на климатичната инсталация едва се справяше с подтискащата жега, засилена от повишеното налягане поради неизбежното проникване на сгъстен въздух.

Дар Ветер и младият му помощник се измъкнаха горе, дълго стояха на терасата и вдишваха чист въздух, после отиваха да се къпят, ядяха и се прибираха в своите стаи в една от горните къщички. Ветер се опитваше да възобнови заниманията си в областта на новия, кохлеарен раздел на математиката. Струваше му се, че е забравил своето предишно общуване с Космоса. Както всички работници от титановия рудник, той с особена радост изпращаше поредния сал с грижливо подредени блокчета титан. След скъсването на полярните фронтове бурите по планетата бяха отслабнали значително и много морски превози на товари се извършваха с теглени от влекачи или самоходни салове. Когато персоналът на рудника се смени, Дар Ветер остана долу заедно с двама други ентусиасти.

Нищо не трае вечно в тоя свят — работата в рудника бе спряна за пореден ремонт на изкопаващия и разтрошаващ агрегат. Тогава Дар Ветер проникна за пръв път в забоя пред щита, където само специален скафандър спасяваше от жегата и повишеното налягане, а също и от внезапните струи отровен газ, които се изтръгваха из пукнатините. Под ослепителното осветление кафявите рутилови стени блестяха със своя особен елмазен блясък и се преливаха в червени пламъци, сякаш погледи на яростни очи, скрити в минерала. В забоя цареше необикновена тишина. Искровото електрохидравлично длето и огромните дискове — излъчватели на ултракъси вълни — за пръв път от много месеци насам бяха замрели неподвижно. Под тях сновяха геофизиците, току-що пристигнали, за да се възползуват от случая да проверят контурите на залежа.

Горе бяха настъпили тихите горещи дни на южната есен. Дар Ветер навлезе в планината. Той почувствува необикновено остро величието на каменната маса, която в течение на хилядолетия неподвижно се издига тук пред морето и небето. Шумоляха сухите треви, отдолу едва се чуваше плясъкът на прибоя. Умореното тяло искаше покой, но мозъкът жадно улавяше впечатленията от света, обновени след дългата, трудна работа в подземието.

И бившият завеждащ външните станции, като поемаше мириса на нагретите скали и пустинните треви, повярва, че му предстоят още много хубави неща — толкова повече, колкото по-добър и силен бъде самият той.

Дойде му наум древната мъдрост:

„Посееш ли постъпка, ще пожънеш навик.
Посееш ли навик, ще пожънеш характер.
Посееш ли характер, ще пожънеш съдба“.

Да, най-трудната борба на човека е борбата с егоизма! Той може да бъде победен не със сантиментални правила и красив, но безпомощен морал, а с диалектическото разбиране, че е не плод на някакви сили на злото, а естествен инстинкт за самосъхранение у първобитните хора, играл твърде голяма роля в техния див живот. Ето защо в ярките, силни индивидуалисти нерядко е силен и егоизмът, а той трудно се побеждава. Но такава победа е необходимост, може би най-важната в съвременното общество. Затова се отделят толкова сили и време за възпитанието и така грижливо се изучава структурата на наследствеността у всекиго. В огромното смешение на раси и народи, довело до единното семейство на планетата, внезапно някъде из дълбините на наследствеността се проявяват най-неочаквани черти от характера на далечните прадеди. Случват се поразителни отклонения от психиката, получени още във времето на много големите бедствия през Ерата на разединения свят. Поради непредпазливостта в опитите и използуването на ядрената енергия тогава били нанесени повреди върху наследствеността на грамаден брой хора…

И Дар Ветер имаше дълго родословие, но то сега не интересува никого. Изучаването на прадедите е заменено с непосредствен анализ на структурата на наследствения механизъм, анализ много важен в наши дни, при борбата за продължителен живот. От Ерата на общия труд ние сме започнали да живеем до сто и седемдесет години, а понастоящем се изяснява, че и триста не са предел…

Шум от камъни принуди Дар Ветер да прекъсне своите сложни и неясни размишления, да се опомни. Отгоре по долината се спускаха двама души: операторката от секцията за електротопене — стеснителна, мълчалива жена, и дребният пъргав инженер от външната служба. И двамата, почервенели от бързото ходене, поздравиха Дар Ветер. Искаха да минат покрай него, но той ги спря.

— Отдавна се каня да ви помоля — обърна се той към операторката — да ми изпълните тринадесетата космическа симфония във фа-миньор в синьо. Вие много сте ни свирили, а нея нито веднъж.

— Имате предвид космическата на Зиг Зор? — попита жената и в отговор на утвърдителния жест на Дар Ветер се разсмя. — Малко са хората на планетата, които биха могли да изпълнят тази творба… Слънчевият роял с тройна клавиатура е беден, а преработка засега няма… и едва ли ще има. Но защо да не я поискате от Дома за висша музика — да прослушате запис? Нашият приемник е универсален и достатъчно мощен.

— Не зная как се прави това — измънка Дар Ветер. — Досега не съм…

— Аз ще я поискам довечера! — обеща на Дар Ветер музикантката и като подаде ръка на спътника си, продължи надолу.

През остатъка от деня Дар Ветер не можеше да се отърве от чувството, че ще се случи нещо важно. Със странно нетърпение той очакваше единадесет часа — времето, което Домът за висша музика определи за предаване на симфонията.

Операторката от секцията за електротопене пое ролята на разпределителка — настани Дар Ветер и другите любители пред фокуса на полусферичния екран в музикалната зала, срещу сребърната решетка на звукоусилвателя. Тя изгаси светлината, като обясни, че инак ще бъде трудно да се следи цветната част на симфонията, която може да се изпълнява само в специално обзаведена зала и тук по неволя е ограничена от вътрешното пространство на екрана.

В мрака едва-едва трепкаше само слабата светлина на екрана и се чуваше глухият постоянен шум на морето, идващ отвън. Някъде в невероятна далечина възникна нисък, но плътен звук. Той се усилваше, разтърсваше залата и сърцата на слушателите. Изведнъж падна, изостри се, раздроби се и се разсипа на милиони кристални отломъци. В тъмнината заблещукаха мънички оранжеви искрици. Това беше като удара на онази първична мълния, която преди милиони векове е свързала простите въглеродни съединения на Земята в по-сложни молекули, станали основа на органичната материя и живота,

Нахлу вълна от тревожни и нестройни звуци, хилядогласен хор на волята, тъгата и отчаянието, в допълнение към които се мятаха и гаснеха пурпурночервени пламъци.

Краткотрайните, рязко вибриращи ноти очертаха кръгов ред и нависоко се издигна разлята спирала от сива светлина. Внезапно хорът

бе прорязан от горди и звънки ноти с продължително времетраене. Те бяха пълни със стремителна сила.

Ярките линии на сини огнени стрели, летящи в мрака около спиралата и потъващи в безмълвието, пронизаха неясните алени контури на пространството.

Тъмнина и мълчание — така завърши първата част на симфонията.

Преди леко зашеметените слушатели да успеят да произнесат и дума, музиката се възобнови. Широки потоци от могъщи звукове, придружени от разноцветни ослепителни преливания на светлини, падаха надолу, понижаваха се и отслабваха. В меланхоличния ритъм помръкваха сияещите пламъци. Отново нещо поривисто затрептя в тях и те пак започнаха ритмично танцуващото изкачване.

Потресеният Дар Ветер долови в сините звуци стремеж към усложняващи се ритми и форми и помисли, че не е възможно по-добре да се отрази първобитната борба на живота с ентропията… „Така, така, така! Ето ги първите вълни на най-сложната организация на материята!“

Сините стрели се събраха в хоро от геометрични фигури, кристални форми и решетки, които се усложняваха в съответствие със съчетанията от миньорни съзвучия, разсипваха се и отново се съединяваха и внезапно се разтвориха в сивия здрач.

Третата част на симфонията започна с отмерен поход на басови ноти, в такт с които се запалваха и гаснеха отиващи в бездната на безкрайността и времето сини фенери. Приливът на величествено и страшно звучащите басове се усилваше и ритъмът им се ускоряваше — преминаваше в отривиста, тежка мелодия. Сините пламъци наподобяваха цветя, превиващи се на тънки огнени стъбълца. Те клюмваха печално под наплива на ниските, тръбящи ноти и угасваха някъде далеч. Но редиците от светлинки ставаха все по-гъсти, а техните стъбълца — по-дебели. Ето, две огнени ивици очертаха навлизащия в безмерна чернота път и звънките гласове на живота заплуваха в необятността на Вселената, като съгряваха с топлината си мрачното равнодушие на движещата се материя. Тъмният път ставаше река, гигантски поток от син огън, в който подобно на все по-усложняващи се шарки за миг се явяваха проблясъци на разноцветни светлини.

Висшите съчетания от закръглени плавни линии и сферичните повърхности пораждаха също такава красота, както и напрегнатите многостепенни акорди, след които стремително нарастваше сложността на звънката мелодия, разгъваща се все по-силно и по-силно…

Главата на Дар Ветер се замая. Той вече не можеше да следи всички отсенки на музиката и светлината, а долавяше само общите контури на исполинския замисъл. Океан от високи, кристално чисти ноти се плискаше със сияещ, необикновено могъщ, радостен син цвят. Тонът на звуците непрекъснато се повишаваше. Самата мелодия се превърна в буйно извиваща се, възходяща спирала и изведнъж се прекъсна в ослепително избухване на огън.

Симфонията свърши и Дар Ветер разбра какво му е липсвало през всичките тия дълги месеци. Необходима му е работа, по-близка до Космоса, до неуморно разгъващата се спирала на човешкия устрем към бъдещето. От музикалната зала той тръгна веднага към стаята за разговори и повика централната станция за разпределяне на работата в северната обитаема зона. Младият информатор, който бе изпратил Дар Ветер тук, в рудника, го позна и се зарадва:

— Тая сутрин ви търсиха от Съвета за астронавтика, обаче не успях да установя връзка. Ей сега ще ви свържа.

Екранът потъмня и пак светна, на него се показа Мир Ом — най-възрастният от четиримата секретари на Съвета. Той изглеждаше много сериозен и както се стори на Дар Ветер, тъжен.

— Голямо нещастие! Загина спътник 57. Съветът ви вика за изпълнение на крайно трудна работа. Пращам за вас йонен планетолет. Бъдете готов!

Дар Ветер застина смаян пред угасналия екран.

---

[1] Минус-поле — отрицателно заредено поле в междузвездното пространство. ↑

[2] Хроморефлексна репродукция — картина, отпечатана с бои с вътрешно отразяване на светлината, които дават повишена стереоскопичност на плоската рисунка в естествен преход на цветове и светлини (фантастично). ↑

[3] Аплит — бяла жилна скала. ↑

[4] Лейкодендрони — южноафриканско сребърно иглолистно дърво с блестящи сребристи игли. ↑

[5] Кибернетика на наследствеността — управляване на наследствеността. Ритми на наследствеността — настройка и последователност на увеличаването на молекулярните верижки живо вещество, а след това и на молекулите в организма (фантастично). ↑

[6] Видрингтония — южноафриканско иглолистно дърво. ↑

ГЛАВА ОСМА
ЧЕРВЕНИТЕ ВЪЛНИ

По широкия балкон на обсерваторията свободно се разхождаше вятърът. Той донасяше през морето от Африка миризмите на цъфтящите растения в горещата страна, които будеха в душата тревожни стремежи. Мвен Мас никак не можеше да дойде до ясното, твърдо, лишено от съмнения състояние, каквото беше нужно в навечерието на отговорния опит. Рен Боз съобщи от Тибет, че реконструкцията на Кор Юловата уредба е приключена. Четиримата наблюдатели от спътник 57 охотно се съгласиха да рискуват живота си, стига само да помогнат в опита, подобен на който отдавна вече не бе провеждан на планетата.

Но експериментът се организираше без разрешението на Съвета, без широко предварително обсъждане на всички възможности и това придаваше на цялата работа оттенък на страхлива потайност, така несвойствена за съвременните хора.

Великата цел, поставена от тях, като че ли оправдава всички тези мерки, ала… би трябвало душата да бъде съвършено чиста! Възникваше древният човешки конфликт между целта и средствата за нейното осъществяване. Опитът на хиляди поколения учи, че е необходимо умение точно да се определи границата, както прави това в абстрактните въпроси на математиката репагулярното изчисление. Как да се постигне такова изчисление в интуицията и морала?…

На африканеца не даваше покой историята на Бет Лон. Преди тридесет и две години един от знаменитите математици на Земята — Бет Лон — открива, че някои признаци на отместване при взаимодействието на мощните силови полета може да бъдат обяснени със съществуването на паралелните измерения. Той организира серия интересни опити с изчезване на предмети. Академията на върховете на знанието намира грешка в неговите схващания и дава принципиално друго обяснение на наблюдаваните явления. Бет Лон е могъщ ум, хипертрофиран за сметка на слабо развити морални устои. Силен и

егоистичен човек, той решава да продължи опитите в същата насока. За да получи решаващи доказателства, привлича млади доброволци, готови за какъвто и да е подвиг, стига само да допринесат нещо за обогатяване на знанието. Хората в опитите на Бет Лон изчезват безследно, както и предметите, и нито един не съобщава за себе си „от отвъдната страна“ на другото измерение, както се надявал жестокият математик. Когато Бет Лон отправя в „небитието“ — по-точно, просто унищожава — група от дванадесет души, той бива предаден на съд. Там твърди, че хората странствуват живи в другото измерение и съумява да докаже, че е действувал само със съгласието на своите жертви. Осъден на изгнание, прекарва десет години на Меркурий, а после се уединява на Острова на забравата.

Историята на Бет Лон според Мвен Мас приличаше на неговата. Там също е бил забранен тайният опит, проведен по отхвърлени от науката мотиви, и това сходство никак не се харесваше на Мвен Мас.

Вдругиден е следващото предаване по Пръстена, подир което той ще бъде свободен в продължение на осем дни — за опита.

Мвен Мас отметна назад глава. Звездите му се сториха особено ярки и близки. Много от тях той знаеше по древните им имена като стари приятели. Пък и нима те не бяха отколешни приятели на човека, насочващи неговите пътища, възвишаващи неговите мисли, ободряващи мечтите му!

Неярката звездичка, клоняща към северния хоризонт, е Полярната, тоест Гама от Цефей. В Ерата на разединения свят тя е била в Малката мечка, но въртенето на крайната част на Галактиката заедно със Слънчевата система става по посока към Цефей. Разпростелият се горе, в Млечния път, Лебед, едно от най-интересните съзвездия на северното небе, вече се е устремил на юг със своята дълга шия. В нея гори красавицата двойна звезда, наречена от древните араби Албирео. Всъщност там има три звезди: Албирео I, двойна, и Албирео II — далечна, огромна лазурна звезда с голяма планетна система. Тя е почти на същото разстояние от нас, както и гигантското светило в опашката на Лебед Денеб — бяла звезда със светимост четири хиляди и осемстотин наши слънца. В миналото предаване нашият верен приятел 61 от Лебед бе уловил съобщение от Албирео II — предупреждение, получено четиристотин години след изпращането, обаче извънредно интересно. Знаменитият космически

изследовател Албирео II, чието име се предаваше посредством земни звуци като Влихх оз Ддиз, загинал в района на съзвездието Лира при среща с най-страшната опасност в Космоса — звездата Оокр. Земните учени отнасяха тия звезди към клас Е, наречен така в чест на най-великия физик от древността Айнщайн, предусетил съществуването на такива звезди (Айнщайн — на немски Einstein — б.пр.). Макар че впоследствие това дълго се оспорвало, бил установен даже предел на масата на звездата, известен под названието предел на Чандрасекар. Ала тоя древен астрофизик изхождал в своите изчисления само от елементарната механика на притеглянето и общата термодинамика, без да вземе предвид сложната електромагнитна структура на гигантските и свръхгигантски звезди. Обаче именно електромагнитните сили обуславят съществуването на звездите Е, които съперничат по размери на червените гиганти от клас М — такива като Антарес или Бетелгейзе, но се отличават с по-голяма плътност, приблизително равна на плътността на Слънцето. Исполинската сила на притеглянето на такава звезда спира нейното излъчване — не позволява на светлината да я напуска и отлита в пространството. Безкрайно дълго съществуват тия невъобразимо грамадни неопознати маси, като поглъщат скрито в инертния си океан всичко, до което стигат гибелните пипала на тяхната гравитация. В древноиндийската религиозна митология „нощи на Брама“ се наричат периодите на бездеен покой на върховното божество, сменявани според верските представи на някогашните хора от „дни“, тоест периоди на творчество. Това действително наподобява продължителното струпване на материя, по-късно завършващо с нагряване на повърхността на звездата до клас О-нулево — до сто хиляди градуса, макар че няма никакво отношение към божеството. В края на краищата се е получило колосално избухване, което разхвърляло в пространството нови звезди с нови планети. Така нявга избухнала Ракообразната мъглявина, достигаща сега диаметър петдесет билиона километра. Тая експлозия е била равна по сила на едновременното експлодиране на един квадрилион смъртоносни водородни бомби от ЕРС.

Съвсем тъмните звезди Е се налучкваха в пространството само по притеглянето и неизбежна бе гибелта на звездолет, прокарал своя курс близо до такова чудовище. Невидимите инфрачервени звезди от спектралния клас Т също представляваха опасност по пътя на

корабите, както и тъмните облаци от едри частици или напълно изстинали тела от клас ТТ.

Мвен Мас отново се убеди, че създаването на Великия пръстен, свързал населените с разумни същества светове, е най-голямата революция за Земята и съответно за всяка обитаема планета. Преди всичко това е побеждаване времето, краткотрайността на живота, която и на нас, и на другите братя по мисъл не позволява проникване в отдалечените глъбини на пространството. Изпращането на съобщение по Пръстена е изпращане в бъдещето, понеже мисълта на човека, превърната в такава форма на енергия, ще продължава да пронизва пространството, докато не стигне и в най-отдалечените му области. Възможността да се изследват много далечните звезди стана реална, това е само въпрос на време. Неотдавна получихме съобщение от грамадната, ала извънредно далечна звезда, наричана Гама от Лебед. До нея има две хиляди и осемстотин парсека и съобщението се е движило повече от девет хиляди години, но то е разбираемо за нас, пък и близките по характер на мисленето членове на Пръстена са могли да го дешифрират. Съвсем друго би било, ако съобщението идваше от кълбовидните звездни системи и струпвания, които са по-древни от нашите плоски системи.

Същото е и с центъра на Галактиката — в тоя звезден облак има колосална зона на живот върху милиони планетни системи, непознаващи нощния мрак, осветявани от излъчването на галактическия център. Оттам са получени непонятни съобщения — картини на сложни, неизразими с нашите понятия структури. Академията на върховете на знанието вече осемстотин години нищо не може да дешифрира. А може би… — от внезапната мисъл дъхът на африканеца спря — от близките планетни системи, членове на Пръстена, идват съобщения за в ъ т р е ш н и я живот на всяка от населените планети — за науката, техниката, произведенията на изкуството, докато далечните древни светове на Галактиката показват в ъ н ш н о т о, космическото движение на своята наука и живот. Как се преустройват планетните системи? „Измитат се“ от пространството пречещите на звездолетите метеорити и заедно с неудобните за живот студени външни планети се смъкват върху централното светило. По тоя начин неговото излъчване се удължава или се повишава температурата на затопляне на техните слънца. Може би се

преустройват и съседните планетни системи, където се създават най-добри условия за живот на гигантски цивилизации.

Мвен Мас се свърза с хранилището на паметни записи на Великия пръстен и набра шифъра на едно от далечните съобщения. По екрана бавно заплуваха странни картини, дошли на Земята от кълбовидния звезден куп Омега от Центавър. Той беше вторият от най-близките до Слънчевата система и отстоеше само на шест хиляди и осемстотин парсека. Двадесет и две хиляди години светлината на неговите ярки звезди е пронизвала пространството на Вселената, за да стигне до очите на земния човек.

Плътна синя мъгла се разстилаше на равни слоеве, прободени от вертикални черни цилиндри, които се въртяха доста бърже. От време на време контурите на цилиндрите едва доловимо се свиваха, ставаха подобни на ниски конуси, съединени в основите. Тогава слоевете синя мъгла се разкъсваха на резки огнени сърпове, бясно въртящи се около осите на конусите, чернотата изчезваше някъде нагоре, израстваха грандиозни ослепително бели колони, а иззад тях като полегати кулиси се подаваха ръбести остриета със зелен цвят.

Мвен Мас търкаше чело в усилията си да схване поне нещо, поддаващо се на осмисляне.

Върху екрана ръбестите остриета се увиха подобно на спирали около белите колони и изведнъж се разсипаха в поток от металично бляскащи кълба, които оформиха широк пръстеновиден пояс. Той започна да расте на ширина и височина.

Мвен Мас се усмихна, изключи записа и се върна към предишните си размишления.

„Поради липса на населени светове, или по-точно на връзка с тях във високите ширини на Галактиката, ние, земните жители, още не можем да се измъкнем из нашата затъмнена екваториална ивица от Галактиката. Не можем да се издигнем над космическия прах, в който са потънали нашата звезда — Слънцето — и неговите съседи. Ето защо ни е по-трудно, отколкото на другите, да опознаваме Вселената…“

Мвен Мас погледна към хоризонта, там, където по-долу от Голямата мечка, под Ловджийските кучета, лежеше съзвездието Косите на Вероника. Това беше „северният“ полюс на Галактиката. Именно в тая посока се откриваше цялата шир на извънгалактическото

пространство, също така, както и в противоположната точка на небето — в съзвездието Скулптор, недалеч от известната звезда Фомалхаут, при южния полюс на галактическата система. В крайната област, гдето се намира Слънцето, дебелината на клоновете от спиралния диск на Галактиката е всичко около шестстотин парсека. Перпендикулярно към плоскостта на екватора на Галактиката можеше да се преминат триста-четиристотин парсека, за да се излезе над равнището на гигантското й звездно колело. Тоя път, непреодолим за звездолет, не беше пречка за предаванията по Пръстена. Обаче засега нито една планета на която и да е от звездите, разположени в тия области, още не се беше включила в Пръстена…

Вечните загадки ще изчезнат, ако човекът успее да извърши най-великата от научните революции — ако победи времето, научи се да превъзмогва всяко пространство в какъвто иска срок и стъпи с крак на властелин върху необятните простори на Космоса. Тогава не само нашата Галактика, но и другите звездни острови ще бъдат за нас не по-далеч, отколкото малките островчета в Средиземно море, което се плиска сега долу в нощния мрак. В това е оправданието на отчаяния опит, замислен от Рен Боз и осъществяван от него. Мвен Мас, завеждащия външните станции на Земята. Ако биха могли по-добре да обосноват организирането на опита, за да получат разрешение от Съвета…

Оранжевите светлини на Спиралната линия се смениха с бели: два часа през нощта — време на усилване превозите. Мвен Мас си спомни, че утре е Празникът на пламтящите чаши, на който го канеше Чара Нанди. Завеждащият външните станции не можеше да забрави запознаването на морския бряг с тая червенобронзова девойка с изящна гъвкавост на движенията. Тя беше като цвете на искреността и силните пориви, рядко в епохата на добре дисциплинираните чувства.

Мвен Мас се върна в своя кабинет, повика Института за Метагалактиката, който работеше нощем, и помоли да му изпратят за следващата нощ стереофилми на няколко галактики. Щом получи съгласие, той се изкачи на покрива. Тук се намираше неговият апарат за далечни скокове. Мвен Мас обичаше тоя непопулярен спорт и бе достигнал голямо майсторство. Като затегна ремъците от балона с хелий около тялото си, африканецът със силен и плавен скок се издигна във въздуха, включил пропелера за тяга, който работеше с лек

акумулатор. Мвен Мас описа дъга, към шестстотин метра дълга, кацна върху терасата на Дома за хранене и отново излетя. С пет скока се добра до малка градина под стръмния склон на варовиков хълм, свали апарата на алуминиевата кула и се спусна по пръта на земята, при своята постелка до огромен платан. Под шумоленето на листата на могъщото дърво той заспа.

Празникът на пламтящите чаши бе получил своето название от известното стихотворение на поета-историк Зан Сен, описал древноиндийския обичай да се избират най-красивите жени, които поднасяли на тръгващите към подвизи герои бойни мечове и чаши с горяща в тях ароматна смола. Тия мечове и чаши отдавна излезли от употреба, останали само като символ на подвиг. А броят на подвизите безмерно се увеличил сред смелото, пълно с енергия население на планетата. Огромната работоспособност в миналото, известна само у особено издръжливи хора, наричани гении, напълно зависела от физическата здравина на тялото и от изобилието на хормони-стимулатори. Грижата за физическата сила в продължение на хилядолетия беше направила обикновения човек от планетата подобен на античните герои — ненаситен в подвизите, любовта и познанието.

Празникът на пламтящите чаши бе станал пролетен празник на жените. Всяка година през четвъртия месец след зимния слънцеврат, тоест по старому през април, най-прелестните жени на Земята показваха майсторството си в танците, песните, гимнастическите упражнения. Тънките отсенки в красотата на различните раси, които се проявяваха сред смесеното население на планетата, блестяха тук в неизчерпаемо разнообразие като скъпоценни камъни и доставяха безкрайна радост на зрителите — от уморените в търпелив труд учени и инженери до вдъхновените художници или още съвсем младите ученици в трети цикъл.

Не по-малко красив беше есенният мъжки празник на Херкулес, който се провеждаше през деветия месец. Навлезлите в зрелост юноши даваха отчет за извършените от тях Херкулесови подвизи. Впоследствие се утвърди като обичай в тия дни да се прави всенароден преглед на извършените през годината забележителни дела и постижения. Празникът стана общ — мъжки и женски — и се раздели на три дни, посветени на Прекрасната полезност, Висшето изкуство,

Научната смелост и фантазия. Някога и Мвен Мас бе признат за герой на първия и третия ден…

Мвен Мас се появи в гигантската Слънчева зала на Тиренския стадион тъкмо когато на сцената излизаше Веда. Той намери сектора, гдето седяха Евда Нал и Чара Нанди, и застана под сянката на аркадата, заслушан в ниския глас на историчката. С бяла рокля, високо вдигнала светлокосата си глава и обърнала лице към горните галерии на залата, тя пееше нещо радостно. Веда се стори на африканеца въплъщение на самата пролет.

Всеки зрител натискаше един от четирите разположени пред него бутони. Пламващите в тавана на залата златни, сини, изумрудни или червени светлини показваха оценката му за артиста и заменяха шумните аплодисменти от старо време.

Веда свърши песента и бе наградена с пъстро сияние от златни и сини светлини, сред които се изгубиха малкото зелени. Поруменяла от вълнение, тя се присъедини към приятелките си. Тогава при тях дойде и Мвен Мас. Посрещнаха го любезно.

Африканецът се оглеждаше — търсеше с поглед своя учител и предшественик, ала Дар Ветер никъде не се виждаше.

— Къде сте скрили Дар Ветер? — шеговито се обърна Мвен Мас към трите жени.

— А вие къде сте дянали Рен Боз? — отвърна Евда Нал и африканецът побърза да отбегне проницателните й очи.

— Ветер се рови под Южна Америка, добива титан — каза по-милосърдната Веда Конг и нещо трепна в нейния глас.

Чара Нанди притегли към себе си красивата историчка и притисна буза до нейната. Лицата на двете жени, толкова различни, си приличаха по обединяващата ги кротка нежност.

Веждите на Чара, прави и ниски под широкото чело, наподобяваха контури на реещa се птица и хармонираха с дългия разрез на очите. У Веда те се издигаха нагоре.

„Птицата е замахнала с криле…“ — помисли си африканецът.

Чара погледна часовника в купола на залата и се изправи.

Облеклото й порази африканеца. Върху гладките рамене на девойката лежеше платинена верижка, която оставяше шията открита. Под ключиците верижката се закопчаваше с леко светещ червен турмалин.

Гърдите, подобни на широки обърнати чаши, издялани с изумително точен резец, бяха почти открити. Между тях от закопчалката към колана минаваше ивичка тъмновиолетова тъкан. Също такива ивички вървяха през средата на всяка гръд, издърпвани назад от верижката, съединена на оголения гръб. Бял, осеян с черни звезди колан с платинена тока във вид на лунен сърп обхващаше много тънката талия на девойката. Към колана се прикрепваше дълга пола от тежка бяла коприна, също украсена с черни звезди. Нямаше никакви скъпоценности освен проблясващите токи върху малките черни обувки.

— Скоро ще дойде моят ред — спокойно каза Чара и тръгна към аркаддата на прохода, придружавана от шепот и пълни с възхищение погледи…

На сцената се появи гимнастичка — девойка с великолепно телосложение на не повече от осемнадесет години. Под речитатива на музиката, озарена от златиста светлина, тя направи стремителни фигурни скокове и извивания, като застиваше в немислимо равновесие в моментите на напевни и провлечени преходи в мелодията. Зрителите одобриха изпълнението с твърде голям брой златни светлини. Мвен Мас помисли, че на Чара Нанди не ще бъде лесно да играе след такъв успех. Огледа с тревога безликото множество отсреща и изведнъж забеляза художника Карт Сан. Той го поздрави с усмивка, която му се стори неуместна — кой друг, ако не художникът, нарисувал Чара в картината „Дъщерята на Средиземно море“, трябваше да се вълнува за съдбата на нейния номер?

Тъкмо когато африканецът реши да отиде веднага след танца на Чара види картината, светлините горе угаснаха. Прозрачният под от органично стъкло пламна с малиновия цвят на нажежен чугун. Изпод долните козирки на сцената заструиха потоци от червени светлини. Те се мятаха и връхлитаха, като се съчетаваха с ясния ритъм на мелодията в пронизващото пеене на цигулките и ниския звън на медните струни. Малко зашеметен от стремителността и силата на музиката, Мвен Мас не веднага забеляза как в центъра на пламенеещия под се появи Чара, която започна танца в такова темпо, че зрителите стаиха дъх.

Мвен Мас се ужаси — какво ли ще стане, ако музиката наложи още по-бързо темпо? Танцуваха не само краката, не само ръцете — цялото тяло на девойката откликваше на огнената музика с не по-

малко жаркото дихание на живота. Африканецът си помисли, че ако древните жени на Индия са били такива като Чара, прав е поетът, който ги е сравнил с пламтящи чаши и така е дал наименование на женския празник.

Червеникавият загар на Чара в отблясъците от сцената и пода придоби ярък меден оттенък. Сърцето на Мвен Мас неудържимо затуптя. Тоя цвят на кожата той бе видял у хората от приказната планета на Епсилон от Тукан. Тогава се убеди, че може да съществува такова одухотворено тяло, способно със своите движения, с неуловими нюанси на прекрасните си форми да изрази най-дълбоките отсенки на чувствата, фантазията, страстта, молбата за щастие…

Мвен Мас, изцяло устремен към недостъпната далечина, отстояща на деветдесет парсека, разбра едва сега, че в необятното разнообразие от красиви същества на Земята може да се срещнат цветя, също така прелестни, както грижливо лелеяното в него видение от далечната планета. Но стремежът му към неосъществимата мечта не можеше да изчезне толкова бързе. Чара, приела облика на червенокожата дъщеря на Епсилон от Тукан, затвърди това решение на завеждащия външните станции.

Евда Нал и Веда Конг — сами отлични танцьорки, за пръв път виждаха танц на Чара и бяха потресени. Веда, в която говореше антроположката и историчката на древните раси, реши, че в далечното минало жените от Гондвана, в южните страни, са били всякога повече от мъжете, които загивали в схватки с грамадния брой опасни зверове. По-късно, когато в многолюдните страни на Юга се образували Деспотичните държави на древния Изток, мъжете масово гинели в постоянните войни, често предизвикани от религиозен фанатизъм или случайни прищевки на деспотите. Дъщерите на Юга водели труден живот, в който се създавало тяхното съвършенство. На Север, при рядкото население и бедната природа, не съществувал държавният деспотизъм на Тъмните векове. Там се запазвали повече мъже, жените се ценели по-високо и живеели с по-голямо достойнство.

Веда следеше всеки жест на Чара и си мислеше, че в нейните движения има удивителна двойнственост: те едновременно са нежни и хищни. Нежността иде от плавността им и невероятната гъвкавост на тялото, а впечатлението за хищност — от резките преходи, извивания и внезапни спирания, които стават с почти неуловимата бързина на

хищен звяр. Тая лисича гъвкавост е получена от тъмнокожите дъщери на Гондвана в хилядолетната тежка борба за съществуване. Но как хармонично се съчетаваше тя в Чара с твърдите и дребни критско-елински черти на лицето! В краткото забавяне на адажиото се вплетоха зачестяващи дисонансни звуци от някакви ударни инструменти. Стремителният ритъм на подемите и спаданията на човешките чувства в танца се изразяваше с редуването на наситени движения и почти пълното им прекратяване, когато танцьорката застиваше неподвижно като изваяние. Събуждане на дремещи чувства, бурно пламване, безсилно клюмване, гибел и ново възраждане, пак бурно и неизпитвано, живот, скован в борещ се с неповратимия пристъп на времето, с ясната и неумолима определеност на дълга и съдбата. Евда Нал почувствува колко близка й е психологическата основа на танца, как бузите й се покриват с руменина и дишането й се ускорява… Мвен Мас не знаеше, че балетната сюита е създадена от композитора специално за Чара Нанди, обаче престана да се бои от ураганното темпо, защото виждаше колко лесно тя се справя с него. Червени вълни светлина обгръщаха нейното тяло, заливаха с алени пръски силните крака, потъваха в тъмните извивки на кадифето и розовееха като зора по бялата коприна. Отметнатите й назад ръце бавно замираха над главата. И изведнъж без всякакъв финал се прекъсна буйното звучене на повишаващите се ноти, секнаха и угаснаха червените пламъци. От високия купол на залата плисна обикновена светлина. Уморената девойка наклони глава и нейната гъста коса закри лицето й. Подир хилядите златни пламвания се чу глух шум. Зрителите оказваха на Чара висшата почест на артиста — благодаряха й изправени, вдигнаха и ръце със сложени една върху друга длани. И Чара, потрепнала преди изпълнението, се смути, отхвърли косата си и избяга, като погледна към горните галерии.

Разпоредителите на празника обявиха почивка. Мвен Мас се устреми да търси Чара, а Веда Конг и Евда Нал излязоха на широката стълба от шмалта — лазурно непрозрачно стъкло, което се спускаше от стадиона към морето. Прохладният вечерен здрач помами двете жени да се изкъпят.

— Не току-тъй веднага забелязах Чара Нанди — подхвана Евда Нал. — Тя е забележителна артистка. Днес видяхме танц на силата на живота! Вероятно именно това е Ерос на древните…

— Сега разбрах Карт Сан, че красотата наистина е нещо по-важно, отколкото ни се струва. Тя е щастие и смисъл на живота, той добре го каза тогава! И вашето определение е точно — съгласи се Веда, като смъкваше обувките и потапяше крака в топлата вода, която се плискаше върху стъпалата.

— Точно, ако психическата сила е породена от здраво, пълно с енергия тяло — поправи я Евда Нал, съблече роклята си и се хвърли в бистрите вълни.

Веда я догони и двете заплуваха към огромния гумен остров, сребреещ на километър и половина от крайбрежната улица на стадиона. Равнинната, на едно равнище с водата повърхност на острова бе обградена от редица навеси от седефена пластмаса. Те имаха форма на раковини и размер, достатъчен, за да могат да укрият от слънцето и вятъра трима-четирима души и изцяло да ги изолират от съседите.

Двете жени легнаха върху мекия, поклащащ се под на „раковината“, вдишваха вечно свежия мирис на морето.

— Откакто се видяхме на брега, чувствително сте загорели! — каза Веда, като оглеждаше приятелката си. — На море ли бяхте, или сте вземали хапове за загар?

— Хапове — призна Евда. — На слънце бях само вчера и днес.

— Вие наистина ли не знаете къде е Рен Боз?

— Приблизително зная и това ми е достатъчно, за да се безпокоя!

— Нима искате?… — Веда млъкна, преди да е завършила мисълта си, а Евда подигна лениво клепачи и я погледна право в очите.

— Рен Боз ми се струва някакво безпомощно, още незряло хлапе — нерешително възрази Веда, — а вие сте така цялостна, със силен разум, не отстъпвате на никой мъж. Вътре във вас винаги се чувствува стоманеният стожер на волята.

— Това ми е говорил и Рен Боз. Но вие сте права. Оценката ви за него е също така едностранна, както е и самият Рен. Той е човек с дързък и голям ум, с грамадна работоспособност. Дори в наше време на планетата ще се намерят малко равни нему хора. В съчетание с неговите способности другите му качества изглеждат недоразвити, защото са както у средните хора или дори по-инфантилни. Вие правилно назовахте Рен — той е хлапе, но същевременно и герой в

точния смисъл на това понятие. Да вземем Дар Ветер — и в него има хлапащина, обаче тя е просто от излишък на физическа сила, а не от недостиг, както у Рен.

— А как оценявате Мвен? — заинтересува се Веда. — Сега по-добре ли го опознахте?

— Мвен Мас е красива комбинация между студения ум и архаичната буйност на желанията.

Веда се разсмя:

— Как да се науча на такава точност на характеристиките?

— Психологията е моята специалност — сви рамене Евда. — Но позволете на мен сега да ви задам един въпрос! Знаете ли, че Дар Ветер е човек, който много ме привлича?…

— Опасявате се от половинчати решения? — почервеня Веда. — Не, тук не ще има гибелни недомлъвки и неискреност. Всичко е ясно до звънкост… — И под изпитателния поглед на учения-психиатър Веда спокойно продължи: — Ерг Ноор… нашите пътища се разделиха отдавна. Само че аз не можех да се подчиня на новото чувство, докато той бе в Космоса, не можех да се отдалеча и отслабя силата на надеждата, на вярата в завръщането му. Това ви говоря с решимост и увереност. Ерг Ноор знае всичко, но върви по своя път.

Евда Нал обгърна с тънката си ръка правите плещи на Веда.

— Значи Дар Ветер?

— Да! — твърдо отговори Веда.

— А той знае ли?

— Не. После, когато „Тантра“ бъде тук… Не е ли време да се върнем? — сепна се Веда.

— За мен е време да напусна празника — каза Евда Нал, — отпускът свършва. Предстои ми нова отговорна работа в Академията на тъгата и радостта, а трябва да видя и дъщеря си.

— Голяма дъщеря ли имате?

— Седемнадесетгодишна. Синът ми е много по-голям. Аз изпълних дълга на всяка жена — две деца, не по-малко… А сега искам трето — само че пораснало!

Евда Нал се усмихна и съсредоточеното й лице светна от ласката на любовта, рязко извитата като лък горна устна се поотвори.

— Аз си представих славно едрооко хлапе… със също такава нежна и зачудена уста… ала с лунички и чипоносо — лукаво каза

Веда, взряла се право пред себе си.

Приятелката й помълча, сетне запита:

— Нямате ли още нова работа?

— Не, чакам „Тантра“. След това ми предстои дълга експедиция.

— Да идем заедно при дъщеря ми! — предложи Евда. Веда охотно се съгласи.

По цялата стена на обсерваторията се издигаше седемметров хемисферен екран за прожектиране на снимките и филмите, снети с мощните телескопи. Мвен Мас включи обзорна снимка на участък от небето близо до северния полюс на Галактиката — меридионална ивица съзвездия от Голямата мечка до Гарван и Центавър. Тук, в Ловджийски кучета, Косите на Вероника и Девица, се намираха доста галактики — звездни острови във Вселената с форма на плоски колела или дискове. Особено много бяха открити в Косите на Вероника — отделни, правилни и неправилни, с различни извивки и проекции, понякога невъобразимо далечни, отстоящи на милиарди парсеци, понякога образуващи цели „облаци“ от десетки хиляди галактики. Най-крупните галактики достигат от двадесет до петдесет хиляди парсека в диаметър, както нашият звезден остров или галактиката НН 89105+СБ23, която в старо време се е наричала М-31 или мъглявината Андромеда. Малкото, слабо светещо мъгляво облаче се виждало от Земята с просто око. Отдавна още хората разкрили тайната на това облаче. Мъглявината се оказала исполинска колелообразна звездна система, един път и половина по-голяма дори от нашата гигантска Галактика. Изучаването на мъглявината Андромеда въпреки разстоянието четиристотин и петдесет хиляди парсека, отделящо я от земните наблюдатели, твърде помогнало за опознаването на нашата собствена Галактика.

От детинство Мвен Мас помнеше великолепни фотографии на различни галактики, получени чрез електронно инверсиране на оптическите изображения или чрез радиотелескопите, проникващи още по-далеч в глъбините на Космоса. Например двата исполински телескопа — Памирският и Патагонският, всеки с диаметър четиристотин километра. Галактиките — чудовищни струпвания на стотици милиарди звезди, разделени от милиони парсеци разстояние — всякога са будили у него неудържимо желание да научи законите на тяхното устройство, историята на тяхното възникване и по-

нататъшната им съдба. И главното, което сега тревожеше всеки обитател на Земята, беше въпросът за живота върху неизброимите планетни системи на тия острови във Вселената, на горящата там светлина на мисълта и знанието, за човешките цивилизации в така безкрайно отдалечените пространства на Космоса.

На екрана се появиха три звезди, които древните араби наричали Сирах, Мирах и Алмах — алфа, бета и гама от Андромеда, разположени по възходяща права. От двете страни на тази линия се намираха две близки галактики — гигантската мъглявина Андромеда и красивата спирала М-33 в съзвездието Триъгълник. Мвен Мас не пожела още веднъж да види техните познати, леко светещи очертания и смени металическата лента.

Ето известната от древността галактика, наречена тогава НГК 5194 или М-51 в съзвездието Ловджийски кучета, отстояща на милиони парсеци. Това е една от малкото галактики, които ние виждаме откъм плоската страна, перпендикулярно към равнината на „колелото“. Ярко светеше плътно ядро от милиони звезди с два спирални ръкава. Дългите им краища изглеждат все по-слаби и по-мъгляви, дорде не изчезнат в тъмнината на пространството, проточени в срещуположни посоки на десетки хиляди парсеци. Между ръкавите, тоест главните клонове, редуващи се с черни ями — тъмна материя, се проточват къси струи звездни сгъстявания и облаци от светещ газ, извити точно като перки на турбина.

Извънредно красива е колосалната галактика НГК 4565 в съзвездието Косите на Вероника. От разстояние седем милиона парсека тя се вижда ребром. Наведена на една страна като реещa се птица, галактиката простира широко встрани своя очевидно състоящ се от спирални разклонения тънък диск, а в центъра подобно на силно сплескано кълбо гори ядрото, което изглежда плътна блещукаща маса. Отчетливо личи колко плоски са звездните острови — галактиката може да се сравни с фино колелце от часовников механизъм. Краищата на колелото са неясни, сякаш се разтварят в бездънния мрак на пространството. В също такъв край на нашата Галактика се намират Слънцето и мъничката прашинка — Земята, свързана посредством силата на знанието с множество обитаеми светове и разпростряла крилете на човешката мисъл над вечността на Космоса!

Мвен Мас превключи на най-интересуващата го галактика НГК 4594 от съзвездието Девица, също видима в плоскостта на нейния екватор. Тази галактика, отдалечена на разстояние десет милиона парсека, приличаше на дебела леща от горяща звездна маса, обгърната от слой светещ газ. По екватора лещата се пресичаше от широка черна ивица — сгъстена тъмна материя. Галактиката наподобяваше тайнствен фенер, изпращащ светлина от бездната.

Какви светове се криеха там, в сумрачното й излъчване, по-ярко, отколкото у другите галактики, средно достигащи спектралния клас Ф? Имат ли обитатели могъщите планети? Блъска ли се също, както у нас, мисълта им над природните тайни?

Пълното мълчание на грамадните звездни острови караше Мвен Мас да стиска юмруци. Той разбираше цялата чудовищност на разстоянието — до тая галактика светлината се движи тридесет и два милиона години! За размяна на съобщения ще бъдат необходими шестдесет и четири милиона години!

Мвен Мас се порови в ролките и на екрана пламна голямо, ярко, закръглено петно светлина сред редките и мъжделиви звезди. Неправилна черна ивица разсичаше петното през средата, като подчертаваше силно светещите огнени маси от двете страни на тая чернота, която се разширяваше в краищата и затъмняваше обширно поле горящ газ, подобно на обръч, обхващащ яркото петно. Така изглеждаше получената с невероятни технически хитрувания снимка на сблъскващите се галактики в съзвездието Лебед. Това сблъскване на гигантски галактики, равни по размери на нашата или мъглявината Андромеда, е било известно отдавна като източник на радиоизлъчване, може би най-мощният в достъпната за нас част от Вселената. Бързо движещите се колосални газови струи пораждали електромагнитни полета с такава невъобразима мощност, че те изпращали към всички кътчета на Вселената вест за титаничната катастрофа. Самата материя отправяла тоя потресаващ сигнал за бедствието като радиостанция с мощност един квинтилиард, тоест хиляда квинтилиона киловата. Но разстоянието до галактиките е така огромно, че сияещата на екрана снимка показваше тяхното състояние преди много милиони години. Как изглеждат сега минаващите една през друга галактики, ние ще видим след толкова много време, че е неизвестно ще просъществува ли човечеството така невъобразимо дълго.

Мвен Мас скочи и се опря с ръце върху голямата маса така, че му изпращяха ставите.

Недостъпните, възлизащи на милиони години срокове за изпращане дотам означават убийственото за човешкото съзнание „никога“, дори за много далечните потомци. Но тия срокове биха могли да изчезнат със замахването на магическа пръчка. И тая пръчка е откритието на Рен Боз и техният съвместен опит.

Невъобразимо отдалечените точки във Вселената ще се окажат на разстояние една протегната ръка!

Древните астрономи смятали, че галактиките се разбягват в различни посоки. Светлината, която преминавала в земните телескопи от далечните звездни острови, била изменена — светлинните трептения се удължавали, като се преобразували в червени вълни. Това почервеняване на светлината свидетелствувало за отдалечаване на галактиките от наблюдателя. Хората в миналото свикнали да възприемат едностранно и праволинейно — те създали теорията за разбягващата се или избухваща Вселена, понеже още не разбирали, че виждат само едната страна от огромния процес на разрушаването и изграждането. Именно само едната страна — на разпръскването и разрушаването, тоест превръщането на енергията в най-низшите й форми по втория закон на термодинамиката. А другата страна — на натрупването, събирането и изграждането — хората не усещали, тъй като самият живот черпел силата си от енергията, разпръсвана от звездите-слънца, и съобразно с това се формирало нашето възприятие за околния свят. Но могъщият мозък на човека проникнал и в тези скрити от нас процеси на създаване на световете във Вселената.

Ала в ония отдавнашни времена изглеждало, че една галактика развива толкова по-голяма скорост на движение, колкото по-далеч от Земята се намира. С навлизането навътре в пространството се стига до скорости на галактиките, близки до светлината. Граница на видимата Вселена станало онова разстояние, от което изглеждало, че галактиките са достигнали скоростта на светлината — в действителност никаква светлина не бихме получили от тях и никога не бихме могли да ги видим. Сега ние знаем причините за почервеняването на светлината на далечните галактики. Те не са една и две. От далечните звездни острови до нас идва само светлината, изпускана от техните ярки центрове. Тия колосални маси материя са

обкръжени от пръстеновидни електромагнитни полета, извънредно силно въздействуващи върху светлинните лъчи не само с мощността си, но и със своята пространност, която забавя светлинните трептения и те се превръщат в дълги червени вълни. Още твърде отдавна астрономите знаели, че светлината от много плътните звезди почервенява, линиите на спектъра се отместват към червения край и звездата изглежда отдалечаваща се, като например бялото джудже Сириус Б. Колкото по-далеч е галактиката, толкова повече стигащото о нас излъчване се централизира и отместването към червения край на спектъра става по-силно.

От друга страна, светлинните вълни по доста дългия път из пространството се „разлюляват“ и квантите на светлината губят част от енергията. Сега това явление е проучено — червените вълни може да бъдат и уморени, „стари“ вълни обикновена светлина. Дори проникващите навсякъде светлинни вълни „стареят“ при пробягване на немислими разстояния. А каква надежда за преодоляване на пространството може да храни човекът, ако не се настъпи срещу самото притегляне с неговата противоположност, какъвто е математическият извод на Рен Боз?

Не, тревогата намаля. Той е прав, като извършва небивалия опит!

Мвен Мас, както винаги, излезе на балкона на обсерваторията и започна да ходи напред-назад. В уморените очи още блещукаха далечните галактики, които пращаха към Земята вълни червена светлина като сигнали за помощ, призиви към всепобеждаващата човешка мисъл. Мвен Мас се засмя тихо и уверено. Тия червени лъчи ще станат също така близки на човека, както онези, които обливаха тялото на Чара Нанди в Празника на пламтящите чаши. На Чара, явила се ненадейно пред него като медната дъщеря на звездата Епсилон от Тукан, девойката на бляновете му.

И той ориентира вектора на Рен Боз именно към Епсилон от Тукан вече не само с надежда да види прекрасния свят, но и в чест на нея — неговата земна представителка!

ГЛАВА ДЕВЕТА
УЧИЛИЩЕ ТРЕТИ ЦИКЪЛ

Четиристотин и десето училище трети цикъл се намираше в Южна Ирландия. Широки поля, лозя и групи дъбове се спускаха от зелените хълмове към морето. Веда Конг и Евда Нал бяха пристигнали по време на занятия и бавно вървяха из кръговиднообразния коридор, който обикаляше учебните стаи, разгърнати по периметъра на кръглото здание. Беше мрачен ден със ситен дъжд и занятията се водеха в помещенията, а не на горските полянки под дърветата, както обикновено.

Почувствувала се ученичка, Веда Конг се примъкваше и подслушваше край входовете, направени, както в повечето училища, без врати, с издатини на стените, кулисообразно влизащи една зад друга. Евда Нал се включи в играта. Жените предпазливо надничаха в класовете — стараеха се да намерят дъщерята на Евда и да останат незабелязани.

В първата стая те откриха начертан върху цялата стена със син тебешир вектор, обкръжен със спирала, която се разгъваше край него. Два участъка на спиралата бяха заобиколени от напречни елипси с вписана в тях правоъгълна координатна система.

— Биполярна математика! — с шеговит ужас възкликна Веда.

— Тук има нещо по-голямо! Да почакаме минутка! — възрази Евда.

— Сега, когато се запознахме с функциите на сянката на кохлеарното, тоест спиралното постъпателно движение, възникващи по вектора — обясняваше възрастен преподавател с дълбоко хлътнали горящи очи, — ние се приближаваме към понятието „репагулярно изчисление“. Названието на изчислението произтича от древна латинска дума, която означава „преграда, заключване“, по-точно преход на едно качество в друго, взет в двустранен аспект. — Преподавателят посочи широката елипса, пресичаща спиралата. — С

други думи, математическо изследване на взаимнопреминаващи явления.

Веда Конг се скри зад издатината, като помъкна за ръка и приятелката си.

— Това е ново! Из областта, за която говореше вашият Рен Боз на морския бряг.

— Училището всякога дава на учениците най-новото и постоянно отхвърля старото. Ако новото поколение повтаря остарелите понятия, как ще осигурим бързо движение напред? И без това за предаване щафетата на знанието в детските ръце отива безкрайно много време. Десетки години ще изтекат, докато детето стане пълноценно, образовано, годно за извършване на гигантски дела. Тая пулсация на поколенията, където се прави крачка напред и девет десети назад — назад, докато расте и се обучава смяната, — е най-тежкият за човека биологически закон на смъртта и възраждането. Доста неща от това, което сме учили в областта на математиката, физиката и биологията, е остаряло. Друго е вашата история — тя старее по-бавно, понеже самата е твърде стара.

Надзърнаха в другата стая. Преподавателката, застанала гърбом, и учениците, увлечени от лекцията, не забелязаха нищо. Тук имаше едри юноши и девойки на седемнадесет години. Порозовелите им бузи говореха колко ги е погълнал урокът!

— Ние, хората, сме минали през огромни изпитания — гласът на учителката звънтеше от вълнение. — И досега главното в историята е изучаването на главните грешки на човечеството и последствията от тях. Минали сме през непосилна усложненост на живота и предметите от бита, за да дойдем о най-голямо опростяване. Усложнеността на бита понякога водела до принизяване на духовната култура. Не трябва да има никакви излишни предмети, обвързващи човека, чиито преживявания и възприятия са много по-сложни в простия живот. Всичко, което се отнася до обслужването във всекидневието, сега се обмисля от най-добрите умове, също както и най-важните научни проблеми. Ние последвахме общия път на еволюцията в животинския свят, насочена към освобождаване вниманието чрез автоматизиране движенията, развиване рефлексите. Автоматизирането на производителните сили на обществото създаде аналогична рефлексна система за управляване в икономическото производство и даде

възможност на грамаден брой хора да се занимават с това, което е основно дело на човека — с научни изследвания. Ние получихме от природата голям изследователски мозък, макар отначало той да бе предназначен само за дирене храна и изследване годността й за консумиране.

— Добре! — неволно пошепна Евда Нал и в същия миг зърна дъщеря си.

Без да подозира нещо, девойката замислено гледаше вълнистата повърхност на прозоречното стъкло, която не позволяваше да се види нещо извън класа.

Веда Конг с любопитство я сравняваше с майка й. Същите прави дълги черни коси с вплетена в тях светлосиня нишка, вързани с две широки кордели. Същият стесняващ се надолу овал на лицето с нещо твърде детско от прекомерно широкото чело и изпъкващите под слепоочията скули. Снежнобяла блузка от изкуствена вълна подчертаваше възтъмната бледност на кожата и рязката чернота на очите, веждите и ресниците й. Огърлица от червени корали хармонираше с безусловно оригиналната външност на тази девойка.

Дъщерята на Евда беше облечена със също такива широки и къси, над коленете, панталони, каквито носеха всички в класа. Те се отличаваха само с червените си ресни, вшити в страничните шевове.

— Индийско украшение — прошепна Евда Нал в отговор на въпросителната усмивка на приятелката й.

Евда и Веда едва успяха да се отдръпнат в коридора, и учителката излезе от класа. Подире й се устремиха няколко ученици, а сред тях — и дъщерята на Евда. Внезапно девойката замря. Тя видя майка си — своята гордост и постоянен пример за подражание. Евда не знаеше, че в училището имаше кръжок на почитателите й, решили да тръгнат по нейния път.

— Мама! — промълви девойката и като хвърли срамежлив поглед към спътницата й, нежно се притисна до майка си.

Учителката се спря и пристъпи към тях.

— Трябва да уведомя училищния съвет — каза тя, без да се подчинява на протестния жест на Евда Нал. — Ще извлечем известна полза от вашето пристигане.

— По-добре извличайте полза ето от кого! — Евда представи Веда Конг.

Учителката по история се изчерви и стана съвсем млада.

— Много добре! — Тя се опитваше да запази делови тон. — Училището е пред пускане на зрелостниците. Едно напътствие за живота от страна на Евда Нал, съчетано с обзор на древните култури и раси, направен от Веда Конг, ще бъде много полезно за нашата младеж! Нали, Реа?

Дъщерята на Евда запляска с ръце. Учителката се устреми с бърза и лека походка на гимнастичка към служебните помещения, които се намираха в дълга права пристройка.

— Реа, да пропуснеш тоя час по труд и да се поразходим из градината? — предложи Евда на дъщеря си. — Няма да мога да те навестя още веднъж, преди да избереш подвизите си. Миналия път не решихме окончателно…

Реа безмълвно хвана майка си подръка. Във всеки цикъл на училището занаятите се редуваха с уроци по труд. Сега предстоеше един от любимите за Реа уроци — шлифоване оптически стъкла. Но какво можеше да бъде по-интересно и по-важно от идването на нейната майка!

Веда ги остави сами и тръгна към малката астрономическа обсерватория, която се виждаше в далечината. Прилепила се по детски до силната майчина ръка, Реа вървеше редом и съсредоточено мислеше.

— Къде е твоят малък Кай? — попита Евда.

Девойката видимо се опечали. Кай беше нейният ученик. Учениците от горните класове посещаваха близките училища — първи или втори цикъл — и следяха учението и възпитаването на избраните и поставени под тяхното настойничество деца. При грижливото възпитаване тая помощ бе необходима за учителите.

— Кай премина във втори цикъл и отпътува далеч оттук. Толкова ми е жал… Защо ни прехвърлят от едно място на друго всеки четири години, при минаване в по-горен цикъл?

— Та ти знаеш, че психиката се уморява и затъпява от еднообразие на впечатленията!

— Чудно ми е защо първият от четирите тригодишни цикли носи названието нулев. Нали в него протича също много важен процес — възпитаване и обучаване на малчуганите от една до четири години!

— Старо и несполучливо название. Ала ние отбягваме да изменяме установените термини, ако не е крайно наложително. Това винаги влече след себе си ненужно изразходване на човешка енергия.

— Но нали постоянните прехвърляния от място на място също представляват голямо хабене на сили?

— То се покрива от лихвата с изостряне на възприемането и повишаването на полезния ефект от обучението, които иначе с всяка измината година неизбежно спадат. Вие, малките хора, с израстването и възпитаването се превръщате в качествено други същества. Съвместният живот на групи с различни възрасти пречи на възпитаването и дразни самите учещи се. Ние сведохме разликата до минимум, като разделихме децата на четири възрастови цикъла, и все пак това е несъвършено. Но да се посъветваме отначало за твоите мечти и дела! Ще трябва да изнеса пред всички вас лекция и може би твоите въпроси ще се разяснят от самосебе си.

Реа започна да поверява на майка си своите съкровени мисли с откритата доверчивост на детето от Ерата на Пръстена, никога неизпитало обидна насмешка или неразбиране. Тя бе въплъщение на младостта, която още нищо не знае за живота, ала вече е изпълнена с мечтателно очакване. С навършването на седемнадесет години всички приключваха образованието си в училище и встъпваха в тригодишния период на подвизите на Херкулес, когато работеха вече сред възрастни. След подвизите окончателно се определяха влеченията и способностите. После идваше двегодишно висше образование, което даваше право на самостоятелна работа в избраната област. През дългогодишния си живот човек успяваше да получи диплом за висше образование по пет-шест специалности. Това му позволяваше да сменя професията си. Обаче от избора на първата дейност — Херкулесовите подвизи — зависеха много неща. Ето защо тук беше нужно грижливо обмисляне и непременно с по-стар съветник.

— Минаха ли вече абитуриентските психологически изследвания? — свила вежди, попита Евда.

— Минаха. Имам от двадесет до двадесет и четири в първите осем групи, осемнадесет и деветнадесет в десета и тринадесета група и дори седемнадесет в седемнадесета група! — гордо възкликна Реа.

— Това е превъзходно! — зарадва се Евда. — Пред теб всичко е открито. Не си ли променила избора на първия подвиг?

— Не. Ще бъда медицинска сестра на Острова на забравата, а после целият наш кръжок — твоите последователи — ще работи в Ютландската психологическа болница.

Евда отправи немалко добродушни шеги по адрес на усърдните психолози, но Реа я склони да стане наставник за членовете на кръжока, които също стояха пред избор на подвизи.

— Ще ми се наложи да прекарам тук до края на своя отпуск — засмя се Евда. — Какво ще прави Веда Конг?

Реа си спомни за спътницата на своята майка.

— Тя е добра — сериозно каза Реа — и красива почти като теб.

— Много по-красива!

— Не, аз зная… Съвсем не защото ти си моя мама — настояваше Реа. — Може би на пръв поглед тя е по-хубава. Обаче ти носиш в себе си вътрешни сили, каквито у Веда Конг още няма. Не казвам, че няма да ги има. Когато се зародят — тогава…

— Ще затъмни твоята майка, както Луната звездите?

Реа поклати глава.

— А нима ти ще останеш на едно място? Ти ще отидеш още по-далеч пред нея!

Евда поглади гладката коса и взря в издигнатото към нея лице.

— Не са ли достатъчно хвалбите, дъще? Само губим време!…

Веда Конг тихо вървеше по алеята — навлизаше в горичката от широколистни кленове, които шумоляха с влажните си тежки листа. Първите призраци на вечерната мъгла се опитваха да се вдигнат от близката ливада, ала вятърът мигновено ги разпръскваше. Веда Конг мислеше за подвижния покой в природата и за това, колко сполучливо се избират винаги местата за построяване на училища. Най-важната страна на възпитанието е развиването на остро възприемане природата и осезателно общуване с нея. Притъпяването на вниманието към природата всъщност е спиране развитието на човека, понеже, като се отучва да наблюдава, човек губи способността и да обобщава. Веда мислеше за умението да се учи — най-скъпоценната способност в епохата, когато най-сетне се разбра, че образованието всъщност е възпитание и че само така детето може да се подготви за трудния жизнен път. Естествено, основата се дава от вродени качества, но нали те може да останат безплодни без финото моделиране на човешката душа, извършвано от учителя?

Историчката се върна към онези вече далечни дни, когато тя самата беше младо същество в трети цикъл, изваяно от противоречия, трептящо от желание да се пожертвува и едновременно с това съдещо за целия свят, като изхождаше само от себе си, с егоцентризма на здравата младост. „Колко много направиха тогава учителите — наистина няма по-възвишено дело в нашия свят!“

Учителят — в неговите ръце е бъдещето на ученика, понеже само благодарение на неговите усилия човек се издига все по-високо и става все по-силен, като изпълнява най-трудната задача — преодоляването на самия себе си, на самолюбивата алчност и необузданите желания.

Веда Конг свърна към заобиколения от борове малък залив, откъдето долитаха юношески гласове, и скоро се натъкна на десет малчугана с пластмасови престилки, които усърдно обработваха дълга дъбова греда с брадви — инструменти, създадени още в пещерите на каменния век. Младите строители я поздравиха вежливо и обясниха, че те по подражание на историческите герои искат да изградят плавателен съд без помощта на автоматични резачки и монтажни маси. Корабът има предназначение да плува към развалините на Картаген, което те искат да извършат през ваканцията заедно с учителите по история, география и труд.

Веда пожела успех на корабостроителите и се накани да върви по-нататък, но я спря висок тънък юноша със съвсем жълта коса.

— Вие пристигнахте заедно с Евда Нал? Тогава може ли да ви задам няколко въпроса?

Веда се съгласи.

— Евда Нал работи в Академията на тъгата и радостта. Ние изучавахме обществената организация на нашата планета и някои други светове. Обаче още не са ни говорили за значението на тая академия.

Веда разказа за огромното регистриране, провеждано от академията в живота на обществото — за отчитането на тъгата и щастието в живота на отделните хора, за изследването на скръбта по възрастови групи. След това бе направен анализ на измененията в тъгата и радостта по етапи в историческото развитие на човечеството. Колкото и различни да са преживяванията, в масовите сборове, обработени по метода на големите числа — стохастиката, се получават

общи закономерности. Съветите, които насочват по-нататъшното развитие на обществото, се стараят на всяка цена да постигат най-добри показатели. Само при нарастване на радостта или при нейното равновесие с тъгата, се счита, че обществото се развива успешно.

— Значи Академията на тъгата и радостта е най-главната? — попита друго момче със смели и закачливи очи.

Другите се изсмяха и първият събеседник на Веда Конг поясни:

— Ол навсякъде търси хегемонията. И самият той живее с великите образи на миналото.

— Опасен път — усмихна се Веда. — Като историчка мога да ви кажа, че тия велики хора са били най-обвързани и зависими.

— Обвързани от обусловеността на своите действия? — поинтересува се жълтокосият юноша.

— Именно. А това е било в неравномерно и стихийно развивалите се древни общества на ЕРС и в още по-раншните. Сега хегемония няма, защото действията на всеки Съвет са немислими без всички останали съвети.

— А Съветът за икономиката? Без него никой не може да предприема нищо голямо — внимателно възрази смутеният, но необъркан Ол.

— Вярно е, понеже икономиката е единствената реална основа на нашето съществуване. Обаче струва ми се, че представата ви за хегемонията не е съвсем правилна… Изучавахте ли цитоархитектониката на човешкия мозък?

Юношите отговориха утвърдително.

Веда помоли да й дадат пръчка и нарисува върху пясъка кръговете на основните управляващи учреждения.

— Ето, в центъра е Съветът за икономиката. От него ще прокараме преки връзки към консултативните му органи: АТР — Академията на тъгата и радостта, АПС — Академията на производителните сили, АСБ — Академия на стохастиката и хипотезите за бъдещето, АПТ — Академията за психофизиология на труда. Страничната връзка е със самостоятелно действуващ орган — Съвета за астронавтика. От него преки връзки отиват към Академията за насочени излъчвания и външните станции на Великия пръстен. По-нататък…

Веда начерта върху пясъка сложна схема и продължи:

— Нима това не ви напомня човешкия мозък? Изследователските и регистриращите центрове са сетивни. Съветите — асоциативни центрове. Вие знаете, че целият живот се състои от притегляне и отблъскване, от ритъма на взривообразните скокове и натрупванията, от възбуждане и подтискане. Главен център на подтискането е Съветът за икономиката, който пренася всичко върху почвата на реалните възможности на обществения организъм и неговите обективни закони. Това взаимодействие на противоположни сили, сведено в хармонична работа, е именно нашият мозък и нашето общество — и едното, и другото неотклонно се движат напред. Някога отдавна кибернетиката, науката за управляването, успяла да сведе най-сложните взаимодействия и превращения до сравнително прости действия на машини. Но колкото повече се развивало нашето знание, толкова по-сложни се оказвали явленията и законите на термодинамиката, биологията, икономиката и най-сетне завинаги изчезнали опростените представи за природата и процесите на общественото развитие.

Юношите слушаха Веда, без да помръднат.

— А кое е главното в такова устройство на обществото — обърна се тя към любителя на началниците.

Той смутено мълчеше, ала първият юноша побърза да му помогне.

— Движението напред! — храбро обяви той и Веда се възхити.

— Награда за превъзходния отговор! — възкликна тя и като се огледа, сне от лявото си рамо брошката от емайл — бял албатрос над лазурно море. Младата жена поднесе на юношата украшението върху откритата си длан.

Той потръпна в нерешителност.

— Спомен за днешния разговор и движението напред! — настояваше Веда и юношата взе албатроса.

Като придържаше падащата презраменна част на блузката, Веда тръгна обратно към парка. Брошката бе подарък от Ерг Ноор и внезапният стремеж да я даде на момчето означаваше по-скоро да хвърли от себе си предишното, отминало и отминаващо, което Веда таеше в сърцето си.

Кръглата зала в центъра на зданието събра цялото население на училищното градче. Евда Нал с черна рокля се изкачи на централния подиум, осветен отгоре, и спокойно обхвана с поглед редиците на

амфитеатъра. Аудиторията замря, вслушана в невисокия й ясен глас. Крещящи усилватели се употребяваха само в техниката на безопасността. Нуждата от големи аудитории бе отпаднала с развитието на телевизионните стереофони ТВФ.

— Седемнадесетте години са прелом в живота. Скоро ще произнесете традиционните думи в събранието на Ирландския окръг: „Вие, по-старите, които ме призовахте на трудовия път, приемете моето умение и желание, приемете моя труд и ме учете денем и нощем! Дайте ми ръка за помощ, защото пътят е тежък, и аз ще тръгна след вас.“ Между редовете на тая древна формула се съдържа нещо твърде значително и днес трябва да поговорим за това.

От детинство ви запознават с диалектическата философия, която някога в секретните книги на античната древност се е наричала „Тайната на Двойнствеността“. Смятало се е, че само „посветените“ — силни, умствено и морално издигнати хора — могат да владеят нейната мощ. Сега вие от младини разбирате света чрез законите на диалектиката и огромната й сила служи всекиму. Вие дойдохте в живота в добре устроено общество, създадено от милиарди неизвестни труженици и борци за по-добър живот. Петстотин поколения са минали от образуването на първите общества с разделение на труда. През това време са се смесили различни раси и народности. Капка кръв, както казвали в древността — наследствени механизми, ще кажем ние сега, — има във всекиго от вас от всеки народ. Извършена бе гигантска работа за очистване наследствеността от от последиците на непредпазливото използуване излъчванията и от разпространените преди болести, които проникнали в нейните механизми.

Възпитаването на новия човек е деликатна работа, която изисква индивидуален анализ и доста внимателен подход. Безвъзвратно е отминало времето, когато обществото се е задоволявало с как да е, случайно възпитани хора, чиито недостатъци се оправдавали с наследствеността. Сега всеки лошо възпитан човек е укор за цялото общество.

Но вие, които още не сте се освободили от надценяването на своето „аз“, трябва ясно да си представите колко много неща зависят от самите вас, до каква степен лично вие сте творци на своята свобода и целите на своя живот. Вие имате извънредно богат избор на пътища, обаче тая свобода е същевременно и пълна отговорност за избора.

Отдавна са изчезнали мечтите на некултурния човек за връщане към дивата природа, за свободата на първобитните общества и отношения. Пред човечеството, обединило колосални маси хора, стоял реалният избор: или да се подчини на обществената дисциплина, на продължително възпитаване и обучаване, или да загине — други пътища за просъществуване върху нашата планета, макар че природата й е доста щедра, няма! Философите, които мечтаели за връщане назад, към първобитната природа, не са разбирали и обичали природата истински, инак те са щели да знаят нейната безпощадна жестокост и неизбежното унищожение на всичко, което не се подчини на законите й.

Пред човека в новото общество застана неизбежната необходимост от дисциплината на желанията, волята и мисълта. Този път на възпитаване ума и волята сега е също така задължителен за всекиго от нас, както и закаляването на тялото. Изучаването на законите на природата и обществото, на икономиката му замени личното желание с осмислено знание. Когато казваме: „Искам“, подразбираме — зная, че може така.

Още преди хилядолетия древните елини казвали: „Метрон — аристон“, тоест мярата е най-висшето нещо. И ние продължаваме да твърдим, че основа на културата е чувството за мярка във всичко.

С издигането на културното равнище е отслабнал стремежът към грубото щастие на собственика, към алчното количествено увеличаване на притежаваното щастие, което бързо се притъпява и оставя тъмна неудовлетвореност.

Ние ви учим на много по-голямото щастие, на саможертвата, взаимното подпомагане, истинската радост от работата, която запалва душата. Ние ви помагахме да се освободите от властта на дребните стремежи и да пренесете своите радости и огорчения във висшата област — творчеството.

Грижата за физическото възпитание, чистият, правилен живот на десетки поколения ви избавиха от третия страшен враг на човешката психика — от равнодушието на празното и лениво съществуване. Заредени с енергия, притежаващи уравновесена, здрава психика, в която по силата на естественото съотношение между емоциите има повече доброта, отколкото злост, вие пристъпвате в живота към работа. Колкото по-добри бъдете, толкова по-добро и издигнато ще бъде

цялото общество, понеже тук съществува взаимна зависимост. Вие ще създадете възвишена духовна среда като частици, съставящи обществото, и то ще издигне самите вас. Обществената среда е най-важният фактор за възпитанието и учението на човека. Сега човек се възпитава и учи през целия си живот и напредъкът на обществото протича бързо.

Евда Нал помълча малко, приглади косата си със същия жест, както Реа, която седеше впила в нея очи, и пак заговори:

— Някога хората наричали мечти стремежа към опознаване на действителността. Вие ще мечтаете така цял живот и ще бъдете радостни в опознаването, в движението, в борбата и труда. Не обръщайте внимание на отпадането след подем на душата, защото това са също такива закономерни поврати в спиралата на движението, както и в цялата останала материя. Действителността на свободата е сурова, обаче вие сте подготвени за нея от дисциплината на вашето възпитание и учение. Ето защо на вас, които съзнавате своята отговорност, са позволени всички ония промени в дейността, съставящи личното щастие. Мечтите за тихото бездействие в рая не се оправдаха от историята, тъй като противоречат на природата на човека борец. Съществували са и са се запазили специфични трудности за всяка епоха, но неотклонното и бързо възлизане към все по-голяма висота на знанието и чувствата, науката и изкуството е станало щастие за цялото човечество.

Евда Нал завърши лекцията и слезе долу, към предните седалки, където Веда Конг я поздрави така, както бе поздравена Чара на празника. Всички присъствуващи станаха и повториха тоя жест — сякаш изказваха възхищение от невиждано изкуство.

ГЛАВА ДЕСЕТА
ТИБЕТСКИЯТ ОПИТ

Кор Юловата уредба се намираше върху билото на плоска планина, само а километър от Тибетската обсерватория на Съвета за астронавтика. Височината четири хиляди метра не позволяваше да вирее тук никаква дървесна растителност освен докараните от Марс черно-зелени безлистни дървета с обърнати навътре клони. В долината светложълтата трева се навеждаше под вятъра, а тия, притежаващи желязна еластичност пришелци от друг свят, стояха съвсем неподвижни. По планинските скатове течаха каменни реки — парчета от разпаднали се скали. Полетата, петната и снежните ивици сияеха с особена белота, която придобива чистият планински сняг под ярко блестящо небе.

Зад останките от стени от напукан диорит — развалини на манастир, построен с изумителна дързост на тая височина, се издигаше стоманена тръбовидна кула, която поддържаше две решетъчни дъги. Върху тях, отворена към небето, святкаше огромна спирала от берилиев бронз, осеяна с бляскащите бели точки на рениевите[1] контакти. Непосредствено до първата спирала имаше втора, обърната с отворената страна към почвата и прикриваща осем големи конуса от зеленикава боразонова сплав. Насам идваха разклонения на тръби с шестметрово сечение, по които течеше енергия. Долината се пресичаше от стълбове с насочващи пръстени — временно отбиване от магистралата на обсерваторията, която приемаше по време на предаванията енергия от всички станции на планетата. Като почесваше с пръсти рошавата си глава, Рен Боз със задоволство разглеждаше измененията в предишната уредба. Съоръжението беше монтирано от доброволци за невероятно кратък срок. Най-трудно се оказа построяването на дълбоки открити траншеи, изрязани в неотстъпчивия планински камък без помощта на големи минни машини. Ала и това бе минало. Доброволците, които, естествено, очакваха да видят за награда колосалния опит, се

отправиха по-надалеч от уредбата и избраха за своите палатки полегатия склон, северно от зданието на обсерваторията.

Мвен Мас, в чиито ръце се намираха всички съобщителни средства на Космоса, седеше на студения камък срещу физика, потръпваше и разказваше новините. Спътник 57 напоследък се използвал за поддържане връзка със звездолетите и планетолетите и не работел за Пръстена. Мвен Мас съобщи за гибелта на Влихх оз Ддиз край звездата Е и умореният физик се оживи.

— Много силното притегляне в звездата Е при по-нататъшната еволюция на светилото води до извънредно силно нагряване. Получава се виолетов свръхгигант с чудовищна сила, който преодолява грамадното притегляне. Той вече няма червена част в спектъра — въпреки мощността на гравитационното поле, вълните от светлинни вълни не се удължават, а се скъсяват.

— Стават крайни виолетови и ултравиолетови — съгласи се Мвен Мас.

— Не само това. Процесът протича по-нататък. Все по-мощни стават квантите, накрая се преодолява преходът нула-поле и се получава зона антипространство — втората страна в движението на материята, страна, неизвестна у нас, на Земята, поради нищожността на нашите мащаби. Ние не бихме могли да постигнем нищо такова, дори ако изгорим всичкия водород на един земен океан.

Мвен Мас бързо пресметна наум.

— Петнадесет хиляди трилиона тона вода да превърнем в енергия с водороден цикъл по принципа на относителността маса/енергия, грубо — един трилион тона енергия. Слънцето за една минута дава двеста и четиридесет милиона тона — получава се излъчване на Слънцето в продължение всичко на десет години!

Рен Боз се усмихна доволен.

— А колко ли ще даде лазурният свръхгигант?

— Затруднявам се да изчисля. Но съдете сам! В Големия Магеланов облак има куп НГК 1910 край мъглявината Тарантул… Извинете ме, привикнал съм да си служа с древните названия и означения на звездите.

— Това е съвсем несъществено.

— Изобщо мъглявината Тарантул е толкова ярка, че ако се намираше на мястото на известната всекиму мъглявина Орион, щеше

да свети също като пълна Луна. В звездния куп 1910 с диаметър всичко седемдесет парсека има не по-малко от сто свръхгигантски звезди. Там се намира двойният небесносин свръхгигант ЕС Златна рибка с ясна водородна линия на спектъра и тъмни на виолетовия край. Той е по-голям от орбитата на Земята, със светимост половин милион наши слънца! Имали сте предвид именно такава звезда? В същия куп са разположени звезди с още по-голям размер, с диаметър почти колкото орбитата на Юпитер, само че те отскоро са започнали да се нагряват след Е-състояние.

— Да оставим на спокойствие свръхгигантите! Хората в течение на хилядолетия са гледали пръстеновидните мъглявини във Водолей, Голямата мечка и Лира и не разбирали, че пред тях са неутрални полета на нула-гравитация, по закона за репагулюма — на прехода между притеглянето и антипритеглянето. Там именно се е криела загадката на нула-пространството…

Рен Боз скочи от прага на блиндажа за управляване, иззидан с големи, залени със силикат блокове.

— Отдъхнах си. Може да почваме!

Сърцето на Мвен Мас се разтуптя, вълнение сви гърлото му. Африканецът въздъхна дълбоко и пресекливо. Рен Боз остана спокоен, само трескавият блясък на очите му издаваше концентрацията на мисъл и воля, която физикът събираше в себе си, преди да пристъпи към опасното дело.

Мвен Мас стисна с голямата си ръка малката здрава китка на Рен Боз. Кимване с глава — и силуетът на завеждащия външните станции се показа вече върху склона на планината, по пътя към обсерваторията. Зловещо зави студен вятър — спускаше се от заледените върхове, които охраняваха долината. Тръпки пронизаха Мвен Мас. Той неволно ускори своите и без това енергични крачки, макар че нямаше закъде да бърза: опитът щеше да започне след залез слънце.

Мвен Мас успешно се свърза със спътник 57 по радиото с лунен диапазон. Монтираните в станцията отражатели и направляващи механизми фиксираха Епсилон от Тукан за ония няколко минути движение на спътника от тридесет и трети градус северна ширина до Южния полюс, през които звездата се виждаше от неговата орбита.

Мвен Мас зае мястото си край пулта в подземната стая, твърде подобна на тази в Средиземноморската обсерватория.

Като преглеждаше за хиляден път листовете с данни за планетата на звездата Епсилон от Тукан, Мвен Мас провери изчислената орбита на планетата и отново се свърза със спътника — условиха се така: наблюдателите от него в момента на включване полето да изменят много бавно посоката по дъга, четири пъти по-голяма от паралакса на звездата.

Мудно се влачеше времето. Мвен Мас никак не можеше да се отърве от мисълта за Бет Лон — осъдения на изгнание математик. Но ето че на екрана на ТВФ се появи Рен Боз до пулта на опитната уредба. Острата му коса стърчеше повече, отколкото обикновено.

Предупредените диспечери от енергостанциите съобщиха, че са готови. Мвен Мас хвана ръчките на командното табло, обаче движение на Рен Боз върху екрана го спря.

— Трябва да предупредим резервната Ку-станция в Антарктида. Наличната енергия няма да стигне.

— Аз направих това, тя е готова.

Физикът размишляваше още няколко секунди:

— На Чукотския полуостров и в Лабрадор са построени централи на Ф-енергия. Ако се договорим с тях да се включат в момент на инверсия на полето — опасявам се от несъвършенство на апарата…

— Направил съм и това.

Рен Боз просия и махна с ръка.

Исполинският стълб енергия достигна до спътник 57. В хемисферния екран на обсерваторията се появиха възбудените млади лица на наблюдателите.

Мвен Мас поздрави смелите хора, провери съвпадението и движението на стълба енергия след спътника. Тогава той превключи мощността на Рен Бозовата уредба. Главата на физика изчезна от екрана.

Стрелките на индикаторите клоняха надясно — значи кондензацията на енергията се повишаваше непрекъснато. Сигналите горяха все по-ярки и по-бели. Веднага след като Рен Боз включваше един след друг излъчвателите на полето, показателите на напълването скокообразно падаха към нулевата черта. Сподавен звън от опитната уредба накара Мвен Мас да трепне. Африканецът знаеше какво е необходимо да прави. Движение на ръчката — и вихровата мощност на

Ку-станцията се вля в угасващите очи на уредите, оживи техните падащи стрелки. Но когато Рен Боз пусна в действие общия инвертор, стрелките моментално скочиха към нулата. Почти инстинктивно Мвен Мас включи веднага и двете Ф-централи.

Стори му се, че уредите угаснаха, странна бледа светлина изпълни помещението. Звуците се прекратиха. Още секунда — и сянката на смъртта мина през съзнанието на завеждащия станциите и притъпи усещанията. Мвен Мас се бореше с главозамайването, предизвикващо прилошаване, като стискаше с ръце края на командното табло и хълцаше от ужасната болка в гръбначния стълб. Бледата светлина започна да се разгаря по-ярко от едната страна на подземната стая, от коя — това Мвен Мас не можа да определи или бе забравил. Може би откъм екрана или откъм уредбата на Рен Боз…

Изведнъж сякаш се раздра някаква разлюляна завеса и Мвен Мас ясно чу плискане на вълни. Неопределен мирис проникна в широко издутите му ноздри. Завесата се отмести наляво, а в ъгъла трептеше предишната сива пелена. Поразително реални се издигнаха високи медни планини, обградени с горички от тюркоазени дървета, а вълните на виолетово море се плискаха пред краката на Мвен Мас. Завесата се отмести още по-наляво и той видя своята мечта. Червенокожа жена седеше на горната площадка на стълба до маса от бял камък и облакътена на полираната й повърхност, гледаше океана. Внезапно тя се взря — раздалечените й очи се изпълниха с удивление и възторг. Жената стана — с великолепно изящество изправи снагата си — и протегна към африканеца откритата си длан. Гърдите й дишаха дълбоко и често. И в тоя миг Мвен Мас си спомни Чара Нанди.

— Оффа алли кор!

Мелодичният нежен и силен глас проникна в сърцето му. Той отвори уста, за да отвърне, ала на мястото на видението се дигна зелен пламък и разтърсващо свистене профуча из стаята. Като губеше съзнание, африканецът почувствува как някаква мека, непреодолима сила го прегъва, върти го подобно ротор на турбина и най-сетне го сплесква о нещо твърдо… Последната мисъл на Мвен Мас беше за участта на станцията и на Рен Боз…

Намиращите се встрани върху склона сътрудници на обсерваторията и строители видяха твърде малко. В дълбокото тибетско небе се мярна нещо, което затъмни светенето на звездите.

Някаква невидима сила се стовари отгоре върху планината с опитната уредба. Там тя прие очертания на вихрушка, заграбила маса камъни. Черна фуния с еднокилометров диаметър, сякаш изхвърлена от дулото на гигантско хидравлично оръдие, прелетя към зданието на обсерваторията, извиси се нагоре, свърна назад и отново удари по планината с уредбата — разби на парчета цялото съоръжение и размята отломките. След миг всичко утихна. В изпълнения с прах въздух остана миризмата на нажежен камък и изгоряло, смесена със странен аромат, напомнящ цветущи брегове край тропически морета.

На мястото на катастрофата хората видяха, че през долината, между платото и обсерваторията, минава широка бразда с разтопени краища, а обърнатият към долината склон е съвсем откъснат. Зданието на обсерваторията стоеше запазено. Браздата бе достигнала югоизточната стена, разрушила граничещите с нея камери с трансформаторите и опряла до купола на подземната камера, залят с четириметров слой разтопен базалт — изгладен сякаш на исполинска шлайфмашина. Но част от него бе оцеляла и спасила Мвен Мас в подземната стая от пълно унищожение.

В хлътнатина в почвата застинал ручей от сребро — бяха се стопили предпазителите на приемателната енергостанция.

Кабелите на аварийното осветление се удаде да бъдат възстановени твърде скоро. При светлината на прожектора от фара край пътя, който водеше насам, хората видяха поразително зрелище — металът от конструкциите на опитната уредба беше размазан по браздата в тънък слой и от това тя блестеше като хромирана. В отвесната урва на отрязания сякаш с нож планински склон стърчеше къс от бронзовата спирала. Камъкът се разлял в стъкловиден слой, подобно на червен восък под горещ печат. Потъналите в него навивки от червеникав метал с белите зъбци на рениевите контакти проблясваха в електрическата светлина като втикнато в емайл цвете. Погледнеш ли към това ювелирно изделие с диаметър двеста метра, изпитваш страх пред неизвестната сила, действувала тук.

Когато разчистиха затрупаното с отломъци надолнище към подземната камера, намериха Мвен Мас на колене, сложил глава върху камъка на най-долното стъпало. Вероятно завеждащият външните станции в моменти на проясняване на съзнанието е правил опити да се измъкне. Сред доброволците бяха издирени лекари. Могъщият

организъм на африканеца с помощта на силни лекарства се справи с контузията. Като трепереше и залиташе, Мвен Мас се вдигна, подкрепян от двете страни.

— А Рен Боз?…

Хората, обкръжили учения, станаха мрачни. Завеждащият обсерваторията дрезгаво отвърна:

— Рен Боз е жестоко обезобразен. Едва ли ще живее дълго…

— Къде е той?

— Намериха го върху източния скат на планината. Сигурно е бил изхвърлен от помещението. Нищо вече няма на върха… даже развалини не са останали.

— И Рен Боз лежи там?

— Не бива да се докосва. Има раздробени кости, счупени ребра… Коремът е разпран и вътрешностите са се изсипали…

Краката на Мвен Мас се подкосиха и той конвулсивно се хвана за подпиращите го хора. Но волята и разумът действуваха.

— Рен Боз трябва да бъде спасен на всяка цена! Той е изключително голям учен!…

— Знаем. Там има пет души лекари. Над него поставиха стерилна операционна палатка. Редом лежат двама пожелали да дадат кръв. Тиратронът, изкуственото сърце и черният дроб вече работят.

— Тогава заведете ме в помещението за разговори! Установете връзка със световната мрежа и повикайте информационния център на северния пояс! Как е спътник 57?

— Викахме го. Мълчи.

— Телескопите здрави ли са?

— Напълно.

— Открийте спътника в телескопа и го разгледайте при голямо увеличение в електронния инвертор!

Нощният дежурен в северния център за информиране видя на екрана изцапано с кръв лице. Очите блестяха трескаво. Той се вгледа старателно, преди да успее да познае завеждащия външните станции — широко известна по цялата планета личност.

— Нужни са ми председателят на Съвета за астронавтика Гром Орм и Евда Нал.

Дежурният кимна и се зае да оперира с бутоните и ониусите на паметната машина. Отговорът дойде след минута.

— Гром Орм подготвя материали и нощува в жилищния дом на Съвета. Да повикам ли Съвета?

— Повикайте го! А Евда Нал?

— Тя се намира в четиристотин и десето училище, в Ирландия. Ако трябва, ще се опитам да я извикам — дежурният погледна схемата — в пункта за разговори 5654СП.

— Много е нужно! Въпрос на живот и смърт!

Дежурният се откъсна от своите схеми.

— Нещастие ли се е случило?

— Голямо нещастие!

— Предавам дежурството на своя помощник, а сам ще се заловя изключително с вашата работа. Чакайте!

Мвен Мас се отпусна на приближеното кресло — събираше мисли и сили. В стаята се втурна завеждащият обсерваторията.

— Току-що фиксирахме положението на спътник 57. Няма го!

Мвен Мас се изправи, сякаш не бе получил никакви повреди.

— Останал е къс от предната част — площадката за приемане на кораби — продължаваше убийственият доклад. — Той лети по същата орбита. Вероятно има още дребни късове, ала те засега не са открити.

— Значи наблюдателите?…

— Без съмнение, загинали са!

Мвен Мас сви юмруци и се отпусна в креслото. Изнизаха се няколко тежки минути на мълчание. Екранът пламна отново.

— Гром Орм е край апарата в Дома на съветите — каза дежурният и дръпна ръчката.

Върху екрана, който отрази голяма, слабо осветена зала, се появи характерната, позната на всички глава на председателя на Съвета за астронавтика. Тясно, сякаш разрязващо пространството лице с едър гърбав нос, дълбоки очи под скептични ъглести вежди, въпросителна извивка на твърдо стиснати устни.

Мвен Мас под погледа на Гром Орм сведе глава, подобно на момче, направило пакост.

— Току-що загина спътник 57! — Африканецът се хвърли в признаването на вината си като в тъмна вода.

Гром Орм трепна и лицето му стана още по-остро.

— Как можа да се случи това?

Мвен Мас сбито и точно разказа всичко, без да щади себе си. Веждите на председателя на Съвета се събраха в едно, около устата се очертаха дълги бръчки, но погледът си оставаше спокоен.

— Почакайте, ще поговоря за оказване помощ на Рен Боз. Вие мислите ли, че Аф Нут?…

— О, дано само дойде!

Екранът помръкна. Дълго очакване. Мвен Мас се държеше благодарение на волята с последни сили. Нищо, скоро… Ето го и Гром Орм!

— Издирих Аф Нут и му дадох планетолет. Трябва му не по-малко от час за подготвяне на апаратурата и асистентите. След два часа ще бъдат в обсерваторията. Сега за вас — опитът сполучи ли?

Въпросът изненада африканеца. Той безспорно видя Епсилон от Тукан. Беше ли това реално съприкосновение с недостижимо далечния свят? Или убийственото въздействие на опита върху организма и горещото желание да види се съчетаха заедно в ярка халюцинация? Може ли той да заяви пред целия свят, че опитът е сполучил, че са нужни нови усилия, жертви, разходи за неговото повтаряне, че пътят, избран от Рен Боз, е по-подходящ от пътя на предшествениците му? Понеже се опасяваха да рискуват някого другиго, те проведоха експеримента само двамата, безумци! А какво е видял Рен, какво ще може той да разкаже?… Ако може… ако е видял!…

Мвен Мас стана още по-прям:

— Доказателства, че опитът е успешен, аз нямам. Какво е наблюдавал Рен Боз — не зная…

Искрена печал се отрази върху лицето на Гром Орм. Преди минута само внимателно, то стана сурово.

— Какво смятате да правите?

— Моля да ми се разреши незабавно да предам станциите на Юний Ант. Недостоен съм да ги завеждам и в бъдеще. След това ще бъда с Рен Боз докрай… — Африканецът се запъна и се поправи: — До края на операцията. После… после ще се оттегля на Острова на забравата до съда… Аз сам вече се осъдих!

— Възможно е да сте прав. Обаче за мен са неясни много обстоятелства и аз се въздържам от изказване мнение. Вашата постъпка ще бъде разгледана на следващото заседание на Съвета. Кого

считате най-способен да ви замени — преди всичко за възстановяване спътника?

— По-добра кандидатура от тази на Дар Ветер не зная!

Председателят на Съвета кимна в знак на съгласие. Известно време той се взираше в африканеца — канеше се да каже още нещо, ала направи безмълвен прощален жест. Екранът угасна, и навреме, защото всичко в главата на Мвен Мас се размъти.

— На Евда Нал съобщете вие! — прошепна той към стоящия наблизо завеждащ обсерваторията, падна и след безрезултатни опити да се приповдигне замря.

Център на вниманието в Тибетската обсерватория стана дребен жълтолик човек с весела усмивка и необикновена повелителност на жестовете и думите. Пристигналите с него асистенти му се подчиняваха с онази радост от послушанието, с каквато вероятно са вървели след великите древни пълководци техните верни войници. Но авторитетът на учителя не подтискаше собствените им мисли и начинания. Това беше необикновено добре организирана група от силни хора, достойни да водят борба с най-страшния враг на човека — смъртта.

Като узна, че наследствената карта на Рен Боз още не е получена, Аф Нут избухна в негодувание. Но той бързо се успокои, щом му съобщиха, че я съставя и ще я донесе лично Евда Нал.

Завеждащият обсерваторията внимателно попита за какво е нужна картата и с какво могат да помогнат на Рен Боз неговите далечни прадеди. Аф Нут хитро примижа, с което намекваше, че това е преди всичко негова работа.

Точното познаване наследствената структура на всеки човек е необходимо за разбиране психическия му облик и за прогнози в тая област. Не по-малко важни са данните неврофизиологичните особености, съпротивителните сили на организма, имунната защита, индивидуалната чувствителност към травмите и алергията към лекарствата. Изборът на лечение не може да бъде точен без разбиране наследствената структура и условията, в които са живели прадедите. Завеждащият искаше да попита още нещо, но Аф Нут го спря:

— Аз дадох отговор за самостоятелен размисъл. За повече няма време!

Завеждащият измъкна оправдания, които хирургът не изслуша.

Върху приготвената до планинското подножие площадка се издигаше подвижното здание на операционната, докараха се вода, ток и сгъстен въздух. Извънредно много работници в надпревара предлагаха своите услуги и зданието бе сглобено за три часа. От лекарите, бивши строители на уредбата, помощниците на Аф Нут отбраха петнадесет души за обслужване на така бърже издигнатата хирургическа клиника. Пренесоха Рен Боз под прозрачния пластмасов купол, напълно стерилизиран и продухан с обеззаразен въздух, който идваше през специални филтри. Аф Нут и четиримата му асистенти влязоха в първото отделение на операционната и престояха там няколко часа под въздействието на бактерицидни вълни и наситен с обезвреждащи еманации въздух, докато самото им дишане не стана стерилно. През това време тялото на Рен Боз беше силно охладено. Започна бърза и уверена работа.

Счупените кости и повредените кръвоносни съдове се свързваха с танталови, недразнещи живата тъкан скобки и пластинки. Разкъсаните черва и стомах бяха освободени от умъртвените участъци, а после — зашити и поставени в съд с предизвикващата бързо заздравяване течност Б314, която отговаряше на особеностите на организма. След това Аф Нут пристъпи към най-трудното. Той измъкна от подребрието потъмнелия, промушен от късчета ребра черен дроб и докато асистентите го държеха във висящо положение, с поразителна увереност го обработи и изтегли тънките нишчици на автономните нерви от симпатичната и парасимпатичната система. Дори съвсем малка повреда на най-тънкото разклонение можеше да доведе до необратими и тежки разрушения. Хирургът светкавично преряза чернодробната вена и присъедини към двата й края тръбичките на изкуствени кръвоносни съдове. Като направи същото с артериите, Аф Нут сложи черния дроб в отделен съд с течност Б3. След петчасова операция всичките повредени органи на Рен Боз се намираха в отделни съдове. В полумъртвото тяло течеше изкуствена кръв, тласкана от сърцето на ранения и от спомагателното сърце — автоматична помпа. Едва сега стана възможно да се изчаква заздравяването на органите. Аф Нут не можеше просто да замени повредения черен дроб с друг от съхраняваните в хирургическия фонд на планетата, понеже за това бяха необходими допълнителни изследвания, а състоянието на болния не позволяваше да се губи нито минута. Край неподвижното,

простряно като труп тяло остана да дежури един от хирурзите в очакване да завърши стерилизирането на сменната група.

Вратата на защитната ограда, построена около операционната, с шум се отвори и Аф Нут, като присвиваше очи и се протягаше, се появи, обкръжен от своите помощници. Евда Нал, уморена и бледна, го посрещна и му подаде наследствената карта. Аф Нут я сграбчи, прегледа я и въздъхна:

— Струва ми се, всичко ще бъде благополучно. Да вървим да почиваме!

— Ами… ако той дойде на себе си?

— Да вървим! Той не може да дойде на себе си. Нима сме толкова тъпи, че да не предвидим това?

— Колко трябва да чакаме?

— Четири-пет дни. Ако биологическите определения са точни и пресмятанията правилни — тогава ще може да оперираме отново, като турим органите на мястото им в организма. После — съзнанието…

— Колко време ще прекарате тук?

— Десетина дни. Добре, че катастрофата се случи в момент, когато няма занятия. Ще използувам възможността да разгледам Тибет — тук идвам за първи път. Моята съдба е да живея там, където има най-много хора, тоест в обитавания пояс!

Евда Нал спря на хирурга очи, изпълнени с възторг.

— Гледате ме така, както някога са гледали изображението на бога — усмихна се мрачно Аф Нут. — Това не подобава на моята най-умна ученичка!

— Аз наистина ви виждам в нова светлина. За пръв път животът на скъп за мен човек е в ръцете на хирург. Сега добре разбирам преживяванията на хората, които са имали досег с вашето изкуство… Знанието се покрива с неповторимо майсторство!

— Добре! Възхищавайте се, ако ви е нужно. А в това време аз ще успея да направя на вашия физик не само втората операция, но и трета…

— Каква трета? — настръхна Евда Нал, обаче Аф Нут хитро замижа и посочи пътечката, която възлизаше по склона над обсерваторията. По нея, навел глава, бавно и с мъка вървеше Мвен Мас.

— Ето още един поклонник на моето изкуство… по неволя. Поговорете с него, ако не можете да си почивате, а аз трябва…

Хирургът се скри зад билото на хълма, където бе разположен временният дом на долетелите медици. Евда Нал забеляза отдалеч колко беше отслабнал и остарял завеждащият външните станции… Не, Мвен Мас вече нищо не завежда. Тя разказа на африканеца всичко, което й съобщи Аф Нут, и той облекчено въздъхна.

— Тогава и аз ще замина след десет дни!

— Правилно ли постъпвате, Мвен? Още съм зашеметена и не мога да проумея случката, ала струва ми се, че вината ви не налага толкова тежка присъда.

Мвен Мас болезнено се намръщи.

Увлякох се от блестящата теория на Рен Боз. Нямах право да влагам цялата сила на Земята още в първата проба.

— Рен Боз доказваше, че с по-малка сила би било безполезно да се прави опит — възрази Евда.

— Това е вярно, обаче трябваше да проведем косвени експерименти. А аз се оказах неразумно нетърпелив и не исках да чакам години. Не хабете думи — Съветът ще потвърди моето решение, а Контролът върху честта и правото няма да го отмени.

— И аз съм членка на Контрола върху честта и правото!

— Освен вас там има още десет души. А тъй като моята работа е всепланетна, ще се наложи въпросът да се решава от съединените контролни органи на Юга и Севера — общо двадесет и един човек без вас…

Евда Нал постави ръка върху рамото на африканеца.

— Да седнем, Мвен, вие сте твърде отслабнал. Знаете ли, че когато първите лекари прегледали Рен Боз, те решили да свикат консилиум за смърт?

— Зная. Не достигнали двама специалисти. Лекарите са консервативен народ, а според старите положения, които още никой не е съобразил да отмени, само двадесет и двама души могат да узаконят лека смърт на болния.

— Доскоро в тоя консилиум участвуваха шестдесет лекари!

— Това бе остатък от същия страх от злоупотребявания, поради който в миналото лекарите обричали болните на дълги и напразни мъчения, а техните близки — на извънредно тежки морални страдания,

когато всъщност изход нямало и смъртта би могла да бъде лека и бърза. Но виждате колко полезна се оказа традицията — двама лекари не достигнаха, а на мен ми се удаде да извикам Аф Нут… благодарение на Гром Орм.

— Именно за това искам да ви напомня. Консилиумът за вашата обществена смърт засега се състои от един човек!

Мвен Мас хвана ръката на Евда и я поднесе към устните си. Лекарката му позволи тоя жест на голяма и интимна дружба. Сега тя единствена беше с него, силния, ала угнетен от моралната отговорност. Единствена… Ех, да беше Чара на нейното място! Не, за да приеме Чара сега, африканецът се нуждаеше от душевен подем, за какъвто още нямаше сили. Нека всичко си тече от само себе си до оздравяването на Рен Боз и заседанието на Съвета за астронавтика!

— Не ви ли е известно каква трета операция предстои на Рен? — промени Евда темата.

Мвен Мас помисли малко — припомняше си разговора с Аф Нут.

— Той иска да се възползува от факта, че тялото на Рен Боз е отворено, и да очисти организма от натрупалата се ентропия. Това, което се извършва бавно и трудно посредством физиохемотерапията, в съединение с такава цялостна хирургическа намеса ще се постигне несравнимо по-бързо.

Евда Нал извика в паметта си всичко, което знаеше за основите на дълголетието — за очистването на организма от ентропията. Далечните родоначалници на човека — риби и гущери — са оставили в неговия организъм наслоения от противоречиви физиологически устройства и всяко от тях е притежавало свои особености на образуването на ентропични остатъци. Изучени в продължение на хилядолетия, тия древни структури — някога огнища на стареене и болести — започнали да се поддават на енергетично очистване — химическо и лъчево промиване или разтърсване на стареещия организъм чрез вълни.

В природата освобождаването на живите същества от увеличаващата се ентропия налага създаването да става от индивиди, произлизащи от различни наследствени линии. Това смесване на наследствеността в борбата с ентропията и черпенето на нови сили от околния свят представляват най-сложната загадка за науката, над чието разрешение хиляди години са си блъскали главите биолози,

физици,палеонтолози и математици. Но тоя труд е дал плодове — възможната продължителност на живота вече достига почти двеста години, а най-главното е, че изчезва изнурителната, тлееща старост.

Мвен Мас отгатна мислите на лекарката.

— Дойде ми наум за новото грамадното противоречие в нашия живот — бавно каза африканецът. — Могъща биологична медицина, която изпълва организма с нови сили, и, от друга страна — все по-усилващата се творческа работа на мозъка, която бърже изгаря човека.Колко сложни са законите на нашия свят!

— Това е вярно и по тая причина ние сега задържаме развитието на третата сигнална система в човека — съгласи се Евда Нал. — Четенето на мислите твърде много облекчава общуването между хората, обаче изисква голям разход на сили и отслабва центровете на задържането, което е най-опасното…

— И все пак поради извънредно силните нервни напрежения повечето хора — истинските работници — живеят само половината от възможния брой години. Доколкото разбирам, медицината не може да се бори с това, а само забранява работата. Но кой ли ще си остави работата зарад някоя и друга година в повече?

— Никой, понеже смъртта е страшна и тя кара да се вкопчваш в живота само тогава, когато той е протекъл в затвореност и тъжно очакване на неизживени радости — замислено произнесе Евда Нал, като неволно си помисли, че на Острова на забравата хората живеят може би по-дълго…

Мвен Мас пак разбра неизказаните й мисли и предложи да се върнат в обсерваторията, за да си отдъхнат. Евда се подчини.

… След два месеца тя намери Чара Нанди в горната зала на Двореца за информация, подобна на готически храм със своите високи колони. Полегатите слънчеви лъчи се пресичаха някъде по средата на залата и създаваха сияние горе и мек здрач долу.

Опряла се на колоната, девойката стоеше с отпуснати, вкопчени една в друга ръце и кръстосани крака. Евда Нал, както винаги, не можеше да не оцени семплата й дреха — къса, сива, с небесносиньо, доста открита рокля.

Чара зърна Евда и нейните тъжни очи се оживиха.

— Защо сте тук, Чара? Мислех, че се готвите да ни поразите с нов танц, а ви е привлякла географията.

— Времето на танците мина. Избирам си работа в познатия за мен кръг от професии. Има едно място в завода за изкуствено получаване на кожа във вътрешните морета на Целебес и в станцията за отглеждане на дългоцветни растения в бившата пустиня Атакама. Добре ми беше, когато работех в Атлантическия океан. Така светло и ясно, така радостно от силата на морето, от сливането с него без размишления, от ловката игра и състезаване с могъщите вълни, Които са винаги край теб! И стига само да свършиш работата…

— За мен също е достатъчно да се поддам на меланхолията — и си припомням службата в психиатричния санаториум в Нова Зеландия, където започнах като съвсем млада медицинска сестра. И Рен Боз сега, след ужасното нараняване, казва, че е бил най-щастлив, когато работил като регулировчик на винтолети. Но нали разбирате Чара, че това е слабост! Умората от огромното напрежение, необходимо, за да се задържите на творческата висота, която сте успели да достигнете вие, истинската артистка. Още по-силна ще бъде тя после, когато вашето тяло престане да е такъв великолепен заряд от жизнена енергия. Обаче, докато не е престанало, доставяйте на всички нас радост с изкуството и красотата си!

— Вие не знаете, Евда, какво ми е. Всяка подготовка за танц е радостно търсене. Съзнавам, че на хората трябва да бъде показано нещо хубаво, което ще донесе радост, ще докосне глъбината на чувствата… Живея с това. Идва моментът на осъществяване замисъла и аз отдавам цялата себе си на изблика на страстта, горещ и безразсъден… Навярно тоя порив преминава у зрителите и затова моята игра се възприема така силно. Цялата себе си — на всички вас…

— И какво? После рязък упадък?

— Да! Аз съм сякаш отлетяла в разтворила се във въздуха песен. Аз не създавам нищо, което да се запечата в паметта.

— Има нещо много по-значително — вашият принос в душите на хората!

— Това е твърде невеществено и недълготрайно — имам предвид самата себе си!

— Още ли не сте обичали, Чара!

Девойката спусна ресници.

— Така ли изглеждам? — отвърна тя с въпрос.

Евда Нал поклати глава.

— Говоря за много голямото чувство, на което сте способна именно вие, но съвсем не всички…

— Разбирам — при бедността на интелектуалния живот остава ми богатството на емоционалния.

— По същество мисълта е правилна, обаче аз бих пояснила: вие сте така надарена емоционално, че другата страна не може да бъде бедна, макар и да е, разбира се, по-слаба по естествения закон за противоречията. Но ние говорим твърде отвлечено, а аз съм дошла при вас по спешна работа, която се отнася непосредствено до разговора. Мвен Мас…

Девойката трепна.

Евда Нал хвана Чара подръка и я поведе към една от страничните абсиди на залата, където облицовката от тъмно дърво сурово хармонираше с пъстротата на синьозлатните цветни стъкла в широките арки на прозорците.

— Чара, мила, вие сте влюбено в светлината земно цвете, присадено на планета на двойна звезда. По небосклона се движат две слънца — лазурно и червено, и цветето не знае към кое от тях да се извърне. Но вие сте дъщеря на червеното слънце и защо ли ви трябва да се стремите към лазурното?

Евда Нал силно и нежно привлече девойката и тя изведнъж цялата се притисна до нея. С майчинска ласка знаменитата специалистка по психиатрия милваше гъстата, малко твърда коса на Чара. Милваше я и си мислеше за това, че възпитаването в продължение на хилядолетия е успяло да замени с големи и общи радости дребните лични страсти на човека. Ала колко далеч е още победата над самотността на душата, особено на ето такава сложна, наситена с чувства и впечатления душа в богато с живот тяло!… А гласно каза:

— Мвен Мас… Знаете ли какво се случи с него?

— Разбира се, цялата планета обсъжда несполучливия му опит!

— А вие какво мислите?

— Че той е прав!

— Аз също. Затова трябва да го измъкнем от Острова на забравата. След месец ще се състои годишното събрание на Съвета за астронавтика. Ще разгледат вината му и ще предадат решението за утвърждаване на Контрола върху честта и правото. Имам основание да

се надявам на меко осъждане, обаче Мвен Мас трябва да бъде тук. Не бива човек със силни като вашите чувства дълго да се намира на острова в такава самота!

— Нима аз съм до такава степен древна жена, че да строя плановете за живота си в зависимост от делата на мъж, дори ако той е избраникът ми?

— Чара, дете мое, не бива така! Виждала съм ви заедно и зная какво сте вие за него… както и той за вас. Не го осъждайте за това, че не ви потърси, че се скри! Разберете: лесно ли е за човека, с когото си приличате, да дойде при вас, любимата — това е тъй, Чара! — жалък, победен, подлежащ на съд и изгнание? При вас — едно от украшенията на Големия свят!

— Не това имам предвид, Евда. Нужна ли съм сега на него, уморения, покрусения… Страхувам се, че може да не му достигнат сили за голям душевен подем, тоя път не на разума, а на чувствата… за такова творчество на любовта, за каквото, струва ми се, ние и двамата сме способни… Тогава той повторно ще загуби вярата в себе си, а конфликта с живота няма да изтърпи. И аз мислех, че за мен сега по-добре е да бъда в пустинята Атакама.

— Чара, вие сте права, но само от една страна. Има още нещо — самотата и прекаленото самоосъждане на един силен и страстен човек, който няма никаква опора, щом е напуснал нашия свят. Аз самата бих отишла там… Ала трябва да остана при едва живия Рен Боз — като тежко ранен той се ползува с преимущество. Дар Ветер е пратен да строи новия спътник и в това е помощта му на Мвен Мас. Не ще сгреша, ако ви кажа твърдо: идете при него, без да искате нищо, дори ласкав поглед, никакви планове за бъдещето, никаква любов! Само го подкрепете, посейте у него вяра в собствената му правота и тогава го върнете в нашия свят! Във вас има сила да направите това, Чара! Ще заминете ли?

Като дишаше ускорено, девойката вдигна към Евда Нал детски доверчивите си, пълни със сълзи очи.

— Още днес!

Евда Нал силно целуна Чара.

— Права сте, трябва да се бърза. По Спиралната линия ще пътуваме заедно до Мала Азия. Рен Боз лежи в хирургичния санаториум на остров Родос, а пък вас ще насоча към Дейр ез Зор,

където се намира база на спиролети за технико-медицинска помощ, които правят рейсове до Австралия и Нова Зеландия. Предвкусвам удоволствието у летеца да отведе танцьорката Чара — уви, не биоложката Чара — в който и да е желан пункт…

Началникът на влака покани Евда Нал и нейната спътничка в главния пост за управление. По покривите на огромните вагони минаваше закрит със силиколов калпак коридор. По него от единия край на влака до другия ходеха дежурните и наблюдаваха уредите за ОЕВ. Двете жени се изкачиха по витата стълба, минаха през горния коридор и попаднаха в голяма кабина, издадена над обтекателя на първия вагон. В кристален елипсоид на височина седем метра над платното на линията седяха в кресла двама машинисти, разделени от високия пирамидален купол на електронния водач-робот. Параболоидните екрани на телевизорите даваха възможност да се вижда всичко, което става встрани и зад влака. Трепереща върху покрива върхове на антената на предотвратяващото устройство трябваше да съобщават за появата на странични предмети по линията оттатък петдесетия километър, макар че такова нещо можеше да се случи само при съвсем изключително стечение на обстоятелствата.

Евда и Чара се настаниха върху дивана край задната страна на коридора, половин метър над седалките на машинистите. И двете се поддадоха на хипнозата от летящата срещу тях широка линия. Гигантският железен път разсичаше хребети, носеше се над низини по колосални насипи, пресичаше проливи и морски заливи по ниски, дълбоко нагазили във водата естакади. При скорост двеста километра в час гората, посадена по откосите на исполински изкопи и насипи, се стелеше като непрекъснат килим, червеникав, малахитов или тъмнозелен, в зависимост от сорта на дърветата — борове, евкалипти или маслини. От двете страни на естакадата спокойното море на Архипелага се раздвижваше от полъха на въздуха, разсичан от вагоните на влака с десетметрова ширина. Ивици едро набърчване се разбягваха като ветрила и затъмняваха прозрачната светлосиня вода.

Двете жени седяха мълчаливо, наблюдаваха линията, потънали в своите мисли, изпълнени с грижи. Така се изнизаха четири часа. Още четири часа те прекараха в меките кресла в салона на втория етаж сред другите пътници и се разделиха на гарата недалеч от западното крайбрежие на Мала Азия. Евда се прехвърли в електробус, който я

закара до най-близкото пристанище, а Чара продължи пътуването до гара Източен Тавър — първия меридионален клон. Още два часа път, и Чара се озова в знойна равнина, обгърната с лека мъгла от горещия сух въздух. Тук, на края на някогашната Сирийска пустиня, се намираше Дейр ез Зор — летище за спиролети, опасни за населените места.

Чара Нанди запомни завинаги отегчителните часове, прекарани в Дейр ез Зор в очакване на следващия спиролет. Девойката обмисляше своите думи и постъпки безкрайно дълго, като се стараеше да си представи срещата с Мвен Мас. Тя строеше планове за издирването му на Острова на забравата, където всичко изчезваше в сянката на неотбелязаните с нищо дни.

Най-сетне долу се разстлаха необятните поля от термоелементи в пустините Нефуд и Руб ел-Хали — гигантски силови станции, които превръщаха слънчевата топлина в електроенергия. Закрити от щорите на нощта и праха, те се бяха построили в правилни редици върху закрепените и изравнени пясъци на дюните, върху срязаните с наклон към юг плата, върху лабиринтите на засипаните долове — паметници от гигантската борба на човечеството за енергия. С усвояването на новите видове ядрена енергия П, Ку и Ф времето на суровите икономии отдавна бе минало. Неподвижно стояха горите от ветродвигатели покрай южния бряг на Арабския полуостров, които също представляваха резервна мощност за северния обитаван пояс. Спиролетът почти мигновено пресече едва мяркащата се долу линия на брега и полетя над Индийския океан. Пет хиляди километра бяха незначително разстояние за такава бързоходна машина. Скоро Чара Нанди, изпроводена с пожелания за колкото може по-бързо връщане, слизаше от спиролета, като пристъпваше неуверено с отмалелите си крака.

Завеждащият станцията за кацане изпрати своята дъщеря да отведе Чара с малкия лат — така се наричаха плоските глисьори — до Острова на забравата. Двете девойки по детски се наслаждаваха на стремителния бяг на лекия плавателен съд. Латът се насочваше право към източния бряг на Острова на забравата, към обширен залив. Там се намираше една от медицинските станции на Големия свят.

Кокосовите палми свеждаха перестите си листа към ритмично шумолящите по плитчините вълни — приветствуваха пристигането на Чара. Станцията се оказа безлюдна — всички работници бяха отишли

към вътрешността на острова за унищожаване на ненадейно появили се кърлежи.

При станцията имаше конюшни. Коне се развъждаха само в места като Острова на забравата или в санаториуми, където не можеше да се ползуват винтолети или земни електрокари поради шума и липсата на пътища. Чара си отдъхна, преоблече се и тръгна да види красивите редки животни. Там, при машините за раздаване на храна и почистване, работеше сръчно възрастна жена. Чара й помогна и двете се заприказваха. Девойката разпитваше как най-лесно и бърже да намери на острова един човек. Непознатата я посъветва да се присъедини към някой от изтребителните отряди — те пътешествуват из целия остров и го знаят по-добре дори от местните жители. Съветът се хареса на Чара.

---

[1] Берилий и рений — редки метали. ↑

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА
ОСТРОВЪТ НА ЗАБРАВАТА

Глисьорът пресичаше Палкския пролив при силен насрещен вятър и със скокове преодоляваше веригите от плоски вълни. Още преди две хиляди години тук минавала верига от плитчини и коралови рифове, която се наричала Адамов мост. Най-новите геологически процеси създали на мястото на веригата дълбока падина и сега тъмни води се плискаха над бездна, отделяща устременото напред човечество от любителите на покоя.

Мвен Мас стоеше до перилата широко разкрачен и разглеждаше постепенно израстващия на хоризонта Остров на забравата. Тоя грамаден остров, заобиколен от топъл океан, беше природен рай. Рай според примитивните, религиозни представи на човека е щастливо следсмъртно убежище, без грижи и труд. И Островът на забравата също представляваше убежище за ония, които вече не се увличаха в напрегнатата дейност на Големия свят, на които не се искаше да работят наравно с всички. Те прекарваха тук тихи години, привързани към майката земя чрез простата, монотонна дейност на древния земеделец, рибар или скотовъдец.

Макар че човечеството бе дало на своите слаби събратя голям къс плодородна земя, примитивното стопанство на острова не можеше да осигури на населението си напълно застрахован от глад живот, особено в периодите на неурожаи или други бедствия. Ето защо Големият свят постоянно отделяше част от своите запаси за Острова на забравата.

В три пристанища — на северозападното, южното и източното крайбрежие — се доставяха хранителни продукти, консервирани за дълги години, медикаменти, средства за биологична защита и други неща от първа необходимост. Тримата главни управители на острова живееха на север, изток или юг и се наричаха началници на скотовъдците, земеделците и рибарите.

Мвен Мас гледаше сините планини, издигащи се в далечината. Изведнъж той си помисли с горчивина: не принадлежи ли сам към категорията на „биковете“ — хора, които всякога са причинявали затруднения на човечеството? "Бикът е силен и енергичен, ала съвсем безжалостен към чуждите преживявания. Страданията, раздорите и нещастията в далечното минало винаги са се удвоявали именно от такива хора, които са се провъзгласявали за единствено знаещи истината. Те са смятали, че имат право да подтискат всички мнения, несъгласни с техните, за да изкореняват другите начини на мислене и живот. От тогава човечеството избягвало и най-малкия признак на абсолютност в мненията, желанията, вкусовете и започнало да се опасява най-много от „биковете“. Точно те, без да мислят за нерушимите закони на икономиката, за бъдещето, са живеели само с настоящия момент. Войните и неорганизираното стопанство в Ерата на разединения свят довели до ограбване на планетата. Горите били изсечени, натрупвалите се в течение на стотици милиони години запаси от въглища и нефт — изгорени, въздухът — развален от двуокисът и смрадните остатъци, изхвърляни от заводите, а красивите и безвредни зверове: жирафи, зебри, слонове — избити. И това траело, докато светът успял да стигне до комунистическото устройство на обществото. Едва след сериозно очистване на водата, въздуха и пръстта нашата планета придобила сегашния си вид.

А той, Мвен Мас, преди да прекара даже две години на извънредно отговорния си пост, унищожи изкуствен спътник, създаден от хиляди хора с необикновената тънкост на инженерното изкуство. Той погуби четирима способни учени, всеки от които би могъл да стане като Рен Боз… Пък и самият Рен Боз едва беше спасен. И образът на Бет Лон, който се криеше някъде там, в планините на Острова на забравата, отново се появи пред него жив, пораждащ остро съчувствие. Преди отпътуването Мвен Мас се запозна с портретите на математика и завинаги запомни енергичното му лице с масивна челюст, с дълбоко и близко стоящи остри очи, цялата му могъща, атлетическа фигура.

Мотористът на глисьора се приближи до африканеца.

— Прибоят е силен. Няма да можем да стигнем до брега — водата прехвърля вълнолома. Ще трябва да отидем в южното пристанище.

— Не е нужно. Имате ли спасителни салчета? Ще потля там дрехите си и ще доплувам сам.

Мотористът и кормчията с уважение погледнаха непознатия мъж. Мътните, белезникави вълни се трупаха на плитчината, като се преливаха в тежки тътнещи валове. До самото крайбрежие хаотичната им блъсканица въртеше пясък и пяна и връхлиташе далеч върху полегатия плаж. Ниските облаци сееха ситен топъл дъжд, който летеше косо, гонен от вятъра, и се смесваше с пръските пяна. През неговата мъглива мрежа на брега се мяркаха някакви сиви фигури.

Мотористът и кормчията се гледаха мълчаливо, докато Мвен Мас сваляше и опаковаше дрехите си. Тия, които потегляха към Острова на забравата, излизаха от опеката на обществото, където всеки помагаше на другия. Личността на Мвен Мас внушаваше неволно уважение и кормчията се реши да го предупреди за голямата опасност. Но той махна нехайно с ръка. Мотористът му донесе малък, херметически затворен пакет.

— Тук има запас от концентрирана храна за един месец — вземете!

Африканецът помисли, мушна пакета заедно с дрехите в непропускливата камера, закопча грижливо клапана и прекрачи перилата със салчето под мишница.

— Възвий! — изкомандува той.

Глисьорът се наклони в остър завой. Отхвърлен от него, Мвен Мас встъпи в яростна борба със свирепите вълни. Излиташе връз гребените, пропадаше към основата им и отново се показваше.

— Ще се справи — облекчено каза кормчията. — Вятърът ни отнася, трябва да потегляме.

Моторът изрева и малкият плавателен съд подскочи напред, издигнат от връхлитащата вълна. Тъмната фигура на Мвен Мас се появи в цял ръст на брега и се разтвори в дъждовната мъгла.

По набития пясък се движеше група хора, препасани с ивици плат около бедрата. Те тържествуващо влачеха голяма риба, която лудо се мяташе. Като зърнаха Мвен Мас, хората се спряха и го поздравиха дружелюбно.

— Нов от отвъдния свят — с усмивка каза един от рибарите. — И как хубаво плава! Ела да живееш при нас!

Мвен Мас открито и приветливо разглеждаше рибарите. Сетне поклати глава.

— Трудно ще ми бъде да живея тук, на брега на морето, да се взирам в необятната му шир и да мисля за моя изгубен свят.

Един от риболовците със силно прошарена гъста брада, която, изглежда, тук се смяташе за украшение на мъжа, постави ръка на мокрото рамо на пришелеца.

— Нима са ви изпратили тук насилствено?

Мвен Мас горчиво се усмихна и се опита да обясни какво го е довело при тях. Рибарят го погледна печално и съчувствено.

— Не ще се разберем! Иди там! — той посочи към югоизток, където облаците се бяха разкъсали и се очертаваха сините стъпала на далечни планини. — Пътят е дълъг, а тук няма други превозни средства освен… — жителят на острова плесна силните мускули на краката си.

На Мвен Мас се искаше да се отдалечи колкото може по-скоро. И той тръгна със своята широка свободна крачка по лъкатушната пътека, която извеждаше към полегатите хълмове.

Пътят към централната зона на острова беше малко повече от двеста километра, но африканецът не бързаше. Пък и защо да бърза? Бавно се сменяха проточените, незапълнени с полезна дейност дни. В началото, докато още не се бе оправил напълно, измореното му тяло молеше за покоя на ласкавата природа. Ако не съзнаваше голямата загуба, той просто щеше да се наслаждава на тишината по пустинните, обвяни от ветровете плата, на мрака и първобитното мълчание в горещите тропически нощи.

Но изнизваха се ден след ден и африканецът, който скиташе из острова в дирене на подходяща работа, започна остро да тъгува за Големия свят. Не го радваха вече мирните долини с отгледаните ръчно горички от плодни дървета. Не го приспиваше почти хипнотичното ромолене на бистрите планински реки, по брегoвете на които можеше да преседява неброени часове в знойно пладне или в лунна нощ.

Неброени… И наистина, защо да брои онова, което тук съвсем не му е нужно — часовете? Колкото си щеш — океан от време, а пък така нищожно малко е неговото отделно индивидуално време!… Един кратък и веднага забравен миг!

Едва сега Мвен Мас почувствува колко точно е названието на острова. Остров на забравата — глуха безименност на древен живот, егоистични дела и чувства на човека! Дела, забравени от потомците, извършвани само за лични нужди, без да са правили живота на обществото по-лек и по-хубав, без да са го украсявали с подеми на творчеството.

Изумителни подвизи безследно са изчезнали в безименното нищо.

… Африканецът бе приет в скотовъдната община в центъра на острова. От два месеца пасеше стадо едри гауро-биволи край полите на грамадна планина с трудно старинно име.

Хранеше се с черна каша, която си вареше сам върху жарава в опушено гърне. Преди месец му се наложи да бере в гората плодове и орехи в надпревара с лакомите маймуни, които го замеряха с огризки. Това се случи в същия ден, когато даде своя хранителен запас на двама старци от планината. Мвен постъпи според повелята в света на Пръстена — преди всичко да се създава радост на другите хора. Тогава разбра какво означава търсенето на прехрана в пустинни, ненаселени места. Каква немислима загуба на време!…

Мвен Мас стана от камъка и се огледа. Зад гористия връх на куполовидната планина бавно залязваше слънцето. Долу проблясваше в здрача буйна рекичка, провираща се през гъсталаци огромен перест бамбук. Там, на половин ден път пешком, се намираха развалини от древната столица на острова, целите обрасли в треви и храсти. Наоколо имаше и други изоставени градове, по-големи и по-добре запазени. Но от тях Мвен Мас засега не се интересуваше.

Едрите биволи, налягали в тревата, приличаха в здрача на черни блокове. Нощта настъпи бърже. Хиляди звезди пламваха в помръкващото небе. Привична за астронома тъмнина, познати линии на съзвездията. Оттук се вижда и съдбоносният Тукан… Но колко слаби са простите човешки очи! Той никога вече няма да види величествените гледки в Космоса, спиралите на гигантските галактики, загадъчните планети и сините слънца. Всички те са за него само пламъчета, безкрайно далечни. Не е ли все едно — звезди ли са това, или светилници, приковани към кристална сфера, както смятали древните хора! За неговото зрение е все едно!

Африканецът скочи и се залови да кладе огън от приготвените през деня съчки. Ето още един предмет, който му стана необходим — мъничката запалка. Може би по примера на някои тукашни жители той скоро ще започне да вдишва наркотичен дим, за да скъси бавно течащото, лепкаво време.

Езичетата на пламъците затанцуваха — разгонваха мрака и гасяха звездите. Наблизо мирно сумтяха биволите. Мвен Мас замислено наблюдаваше огъня.

Светлата планета не стана ли за него тъмен дом?

Не, неговото гордо самоотричане е просто самоувереност на непознаването. Непознаване на самия себе си, недооценяване висотата на наситения му с творчество живот, неразбиране силата на любовта му към Чара. По-добре един час живот, посветен на великото дело на Големия свят, отколкото цяло столетие — тук!

На Острова на забравата имаше около двеста лечебни станции, където лекари-доброволци от Големия свят предоставяха на жителите цялата мощ на съвременната медицинска наука. Младежи от Големия свят работеха и в изтребителните отряди, за да не остане островът разсадник на древни болести или вредни животни. Мвен Мас съзнателно отбягваше да се среща с тези хора, за да не се чувствува отхвърлен от света на красотата и знанието.

Призори африканецът бе сменен от друг пастир. Свободен за два дни, той реши да отиде в малкото градче, за да получи дебели дрехи — нощите в планините станаха по-хладни.

Денят беше зноен и тих, когато Мвен Мас се спусна от платото и излезе в широка равнина — непрекъснато море от бледолилави и златистожълти цветя, над които летяха пъстри насекоми. Поривите на лекия вятър поклащаха връхчетата на растенията, цветята нежно докосваха с венчетата си голите му колене. Щом стигна до средата на грамадното поле, Мвен Мас се спря — увлече го леката, радостна красота и упойващият аромат на тая дива градина. Свел замислено глава, той милваше с длани полюшваните от вятъра листенца и се чувствуваше като в детски сън.

Долетя едва чуто ритмично звънкане. Мвен Мас вдигна глава и видя бързо крачеща, до пояс в цветята, девойка. Тя свърна встрани, а той с удоволствие погледна стройната фигурка сред цветното море. Ех, това можеше да бъде Чара, ако… ако всичко бе станало иначе!

Наблюдателността на учения му подсказа, че девойката е неспокойна. Тя често поглеждаше назад и без нужда ускоряваше крачките си, сякаш се боеше от нещо. Мвен Мас измени посоката и бързо се приближи. Изправи се пред нея в целия свой грамаден ръст.

Непознатата спря. Пъстра кърпа, препасана на кръст, обхващаше плътно снагата й, долният край на червената пола бе потъмнял от росата. Тънките гривни на голите ръце зазвъняха по-силно, когато тя отметна разрошената от вятъра тъмна коса. Изпод късите къдрици, небрежно разсипали се по челото и бузите, гледаха печални очи. Девойката дишаше тежко, вероятно от продължително ходене. Редки капчици пот бяха избили на мургавото й красиво лице. Тя направи към него няколко неуверени стъпки.

— Коя сте вие и накъде бързате така? — попита Мвен Мас. — Може би се нуждаете от помощ?

Девойката втренчено го огледа и заговори пресекливо и припряно:

— Аз съм Онар от пето селище. Помощ обаче не ми е нужна.

— Друго виждам. Уморена сте и нещо ви мъчи. Какво може да ви заплашва? Защо се отказвате от моята помощ?

Онар вдигна очи, които засияха дълбоко и чисто като у жена от Големия свят.

— Зная кой сте. Голям човек, оттам — тя показа по посока на Африка. — Вие сте добър и доверчив.

— Бъдете и вие също такава! Преследва ли ви някой?

— Да! Той ме гони…

— Кой смее да ви гони?

Девойката пламна и сведе поглед.

— Един човек. Той иска да стана негова…

— Но как може човек да бъде принуден да обича? Той ще дойде тук и аз ще му кажа…

— Не бива! Той също дойде от Големия свят, само че отдавна, и също е силен… Само че не е такъв като вас… Той е страшен!

Мвен Мас безгрижно се разсмя.

— Къде отивате?

— В пето селище. Ходих в градчето и срещнах…

Африканецът кимна и взе ръката на девойката. Тя послушно остави своите пръсти в неговата ръка и двамата тръгнаха по

страничната пътечка, която водеше към селището.

По пътя, като от време на време се оглеждаше тревожно, девойката разказа как тоя човек я преследва навсякъде.

Опасението й да говори открито възмущаваше извънредно силно Мвен Мас. Той не искаше да се примири с мисълта, че на уредената Земя може да съществува гнет.

— Защо нищо не правят вашите хора? — каза Мвен Мас. — Знае ли за това Контролът върху честта и правото? Нима във вашите училища не преподават история и не ви е известно до какво водят дори малките огнища на насилие?

— Преподават… известно е… — отвърна Онар, загледана пред себе си.

Цъфтящата равнина свършваше и пътечката се тулеше зад храсталака, като описваше рязък завой. Иззад завоя се появи висок мрачен човек, който прегради пътя. Той беше гол до кръста и атлетически мускули играеха под прошарените косми, покриващи гърдите му. Девойката конвулсивно издърпа ръката си и прошепна:

— Страхувам се за вас. Идете си, приятелю от Големия свят!…

— Стойте! — прогърмя повелителен глас.

Така грубо никой не разговаряше в Епохата на Пръстена. Мвен Мас инстинктивно заслони девойката.

Високият човек доближи и се опита да го отблъсне, но той стоеше като скала.

Тогава с бързината на мълния непознатият му нанесе жесток удар с юмрук в лицето. Мвен Мас се олюля. Нито веднъж през живота му не го бяха удряли така. Замаян, той смътно чу горестния вик на Онар. Спусна се срещу противника, ала полетя към земята от два нови оглушителни удара. Онар се хвърли на колене и го прикри с тялото си. Врагът с тържествуващ вопъл я сграбчи, силно изви ръцете й назад. Тя се прегъна страдалчески и зарида, цялата яркочервена от гняв.

Но Мвен Мас вече се бе овладял. През младежките години в неговите Херкулесови подвизи имаше и по-сериозни схватки с необвързани с човешкия закон врагове. Припомни си всичко, на което го бяха учили за ръкопашна битка с опасни животни. Вдигна се бавно, устреми поглед в обезобразеното от ярост лице на врага — набелязваше мястото за съкрушителния удар. Но изведнъж се сепна и

се отдръпна. Позна това характерно лице. То така дълго го беше преследвало в мъчителните мисли за правото на опит в Тибет.

— Бет Лон!

Той пусна девойката и замря с поглед, вперен в непознатия тъмнокож човек, който бе изгубил напълно свойственото си добродушие.

— Бет Лон, аз много мислих за срещата с вас, понеже ви считах за събрат по нещастие, ала никога не съм си представял, че ще бъде такава! — извика Мвен Мас.

— Каква? — нагло запита Бет Лон, като се мъчеше да скрие злобата си.

Африканецът направи отстраняващ жест.

— Защо са тия празни думи? В оттатъшния свят не сте ги произнасяли и сте действували, макар и престъпно, в името на една голяма идея. А тук за какво?

— За самия себе си, единствено за самия себе си! — презрително процеди през зъби Бет Лон. — Достатъчно съм се съобразявал с другите, с общото благо! Всичко това не е нужно на човека, както разбрах. Това са знаели и някои древни мъдреци.

— Вие никога не сте мислили за другите, Бет Лон — прекъсна го африканецът. — Правили сте си отстъпки във всичко и ето какъв сте сега! Насилник, почти животно!

Математикът се раздвижи — готвеше се да се хвърли върху Мвен Мас, но се сдържа.

— Стига, говорите прекалено много!

— Виждам, че сте загубили прекалено много, и искам…

— А аз не искам! Махайте се от пътя!…

Мвен Мас не се помръдна. Наклонил глава, той стоеше уверено и страшно пред Бет Лон. Чувствуваше докосването на потръпващото рамо на девойката. И тези тръпки го ожесточаваха по-силно, отколкото получените удари.

Математикът гледаше излъчващите гневен пламък очи на африканеца.

— Вървете! — въздъхна той и се отмести от пътечката.

Мвен Мас отново хвана за ръка Онар и я поведе между храстите, като чувствуваше пълния с ненавист поглед на Бет Лон. При завоя спря така внезапно, че Онар се блъсна в гърба му.

— Бет Лон, да се върнем заедно в Големия свят!

Математикът се разсмя с предишното си нехайство, ала острият слух на Мвен Мас долови нотка на горчивина в бруталната му смелост.

— Какво представлявате вие, че да ми предлагате това? Знаете ли?…

— Зная. Аз съм този, който също извърши забранен опит, погуби доверилите му се хора. Вървях близо до вашия път в изследването, и ние… вие и аз, и другите вече сме в навечерието на победата! Вие сте нужен на хората, обаче не такъв…

Математикът пристъпи към Мвен Мас и наведе очи, но изведнъж се обърна и презрително подхвърли през рамо груби думи на отказ. Мвен Мас безмълвно тръгна по пътеката.

До пето селище оставаха около десет километра.

Щом узна, че девойката е самотна, африканецът я посъветва да отиде на източното крайбрежие, в приморските селища, за да не се среща повече с жестокия и груб човек. Бившият знаменит учен ставаше тиранин в тихия живот на малките селища, разпилени в планинската област. За да предотврати всякакви последствия, Мвен Мас реши да се отправи за градчето и да помоли да бъде наблюдаван тоя човек. Когато се сбогуваше с Онар край входа на селището, девойката му разказа, че неотдавна в горите на куполовидната планина май са се появили тигри, избягали от резервата. Като го хвана здраво за ръка, тя го молеше да бъде по-предпазлив и за нищо на света да не минава през планините нощем. Мвен Мас бърже закрачи назад. Случката изпълваше мислите му и той виждаше пред себе си последния поглед на девойката, в който се смесваха тревога и преданост. За първи път африканецът помисли за действителните герои от древното минало — за хората, останали добри, макар и в плен на унижението, злобата и физическите страдания. За онези, които са извършили най-трудния подвиг — останали истински хора, когато тяхното обкръжение е спомагало за развиването на зверско себелюбие.

Двойнствеността на живота винаги е поставяла пред хората своите противоречия. В древния свят, сред заплахи и унижения, силата на любовта, предаността и нежността е нараствала именно при смъртна опасност. Подчиняването пред грубата сила е правело всичко мимолетно и неустойчиво. Всеки миг е било възможно съдбата на отделния човек да се измени много рязко и да обрече на крушение

неговите планове, надежди и помисли, защото в лошо организираното някогашно общество доста неща зависели от случайни хора. Ала тая мимолетност на надеждите, любовта и щастието, вместо да отслабва, е усилвала чувството.

Ето защо най-хубавото в човека не е загинало, въпреки тежките изпитания в робството през Тъмните векове или в Ерата на разединения свят.

За първи път африканецът помисли, че в трудния древен живот е имало и щастие, и надежди, и творчество, понякога даже по-силни, отколкото сега, в гордата Ера на пръстена.

Мвен Мас почти със злоба си спомни за теоретиците на науката от ония времена. Като се основавали на криворазбраната бавност в изменението на видовете в природата, те са гадаели, че човечеството няма да стане по-добро в течение и на милиони години. Ако са обичали малко повече хората и са знаели диалектиката на развитието, подобна нелепост никога не би им хрумнала!

Отвъд кръглото рамо на гигантската планина залезът обагри в червено нейното облачно покривало. Мвен Мас се гмурна в рекичката.

Щом се освежи и окончателно успокои, той седна на един плосък камък, за да изсъхне и си почине. Преди настъпването на нощта не му се удаде да стигне до градчето и той реши да се прехвърли през планината при изгрева на месечината. Като съзерцаваше клокочещата по камъните вода, африканецът внезапно почувствува нечий поглед, ала никого не видя. Това усещане на следящи го невидими очи тегнеше на Мвен Мас и тогава, когато прегази рекичката и започна изкачването.

Той вървеше бързо по утъпкания от коли друм на платото, високо хиляда и осемстотин метра, минаваше от тераса на тераса, за да превали гористото планинско разклонение и по най-късия път да слезе в градчето. Тесният сърп на младата луна можеше да осветява пътя не повече от час и половина. Да се преодолее стръмната планинска пътека в безлунна нощ щеше да бъде много трудно. Мвен Мас бързаше. Редките невисоки дървета мятаха дълги сенки, които лягаха в редица черни ивици върху огряната от месеца суха земя. Той крачеше, внимателно гледаше под краката си, за да не се препъне в безчислените дребни корени, и мислеше.

Далеч отдясно, където скатът на разклонението чезнеше в дълбока сянка, се разнесе страшно ръмжене, разстла се земята и

разтърси околността. Откликна нисък рев от гората, потънала в петна и ивици лунна светлина. В тия звуци напираше сила, която проникваше в глъбините на душата и събуждаше отдавна забравеното чувство на страх и обреченост. В противодействие на древния ужас пламна не по-малко древната ярост за борба — наследство от безброй поколения безименни герои. Някога те са защищавали човешкото право на живот сред мамонти, лъвове, исполински мечки, бикове и безжалостни вълчи глутници, в изнуряващите дни на лов и в нощите на упорита отбрана.

Мвен Мас се поспря, като се озърташе и задържаше дъха си. Нищо не помръдна в нощната тишина. Ала щом направи няколко крачки по пътеката, разбра, че го преследват по петите. Тигри? Нима думите на Онар се оказаха верни?

Мвен Мас се впусна да бяга, като се стараеше да съобрази какво ще прави, когато хищниците — те несъмнено бяха два — се нахвърлят върху него.

Да се спасява по високите дървета, по които тигърът се катери по-добре от човека, е безсмислено. Да се сражава? Наоколо имаше само камъни, дори една тояга не може да се отчупи от тези яки като желязо клони. И когато ръмженето се чу отзад съвсем близко, той разбра, че ще загине. Простените над пътеката клони на дърветата го душеха. Искаше му се да почерпи мъжество от вечните дълбини на звездното небе, за изучаването на което бе отдал целия си досегашен живот. Съдбата го облагодетелствува — той изскочи на голяма поляна. В центъра й забеляза куп разпръснати скални отломъци, втурна се натам, сграбчи грамаден остроъгълен камък и се извърна към гората. Неясни призраци се движеха към него. С пъстрите си кожи те се губеха сред кръстосаните сенки на рядката гора. Луната вече докосна върховете на дърветата. Удължените сенки легнаха пряко полянатa и по тях като по черни пътеки двете огромни котки започнаха да пълзят към Мвен Мас. Както в подземната стая на Тибетската обсерватория, той почувствува наближаващата смърт. Сега тя гореше със зелен пламък във фосфоресциращите очи на хищниците. Африканецът вдъхна налетелия в знойния задух порив на вятъра, погледна нагоре, към сияещата слава на Космоса, и се изправи, вдигнал над главата си камъка.

— Аз съм с теб, другарю! — чу се неочакван глас.

На поляната из мрака на ската се метна висока сянка, застрашително издигнала крив клон. Изуменият Мвен Мас за миг забрави тигрите, щом позна математика. Бет Лон, почти бездиханен от лудото тичане, застана до Мвен Мас, като дишаше зачестено, с отворена уста. Грамадните котки, отскочили отначало назад, пак започнаха да се придвижват. Тигърът вляво беше вече на тридесет крачки. Ето, той примъкна под себе си лапи — приготви се да напада.

— По-скоро! — разнесе се звучен вик по поляната.

Бледи пламвания на гранатохвъргачки се замяркаха от три страни зад гърба на Мвен Мас. От изненада той изтърва своето оръжие. Единият тигър се изправи на задните си крака, парализиращите гранати се пръснаха като барабанни удари и хищникът се повали на гръб. Вторият направи скок към гората. Оттам се появиха силуети на конници. Стъклена граната с мощен електрически заряд се разби в челото на тигъра и той се просна, мушнал тежката си глава в сухите треви.

Един от ездачите излезе напред. Никога досега на Мвен Мас не бяха изглеждали така красиви работните дрехи от Големия свят: широки, къси — над коленете — панталони, свободна риза от син изкуствен лен с отворена яка и два джоба на гърдите.

— Мвен Мас, чувствувах, че сте в опасност!

Нима можеше да не познае този висок глас, който сега звучеше с такава тревога! Чара Нанди!…

Той забрави да отговори и остана неподвижен, докато девойката скочи и дотича при него. След това се приближиха петимата й спътници. Мвен Мас не успя да ги огледа, понеже лунният сърп се потули зад гората и душният нощен мрак скри леса и поляната. Ръката на Чара намери лакътя на Мвен Мас. Той хвана китката на девойката и тури дланта й върху своята гръд, където развълнувано туптеше сърцето му. Едва осезаемо с крайчеца на пръстите си Чара поглади изпъкналата ивица на мускула и тая лека ласка достави на Мвен Мас неизпитан покой.

— Чара, това е Бет Лон, новият приятел…

Мвен Мас се обърна и откри, че математикът е изчезнал. Тогава той викна в тъмнината с всички сили:

— Бет Лон, не си отивайте!

— Ще дойда! — разнесе се отдалеч мощният му глас. В него вече нямаше горчива наглост.

Един от спътниците на Чара — вероятно ръководител на групата — свали привързаното зад седлото сигнално фенерче. Слабата светлина заедно с невидим радиолъч се устреми към небето. Мвен Мас съобрази, че пристигналите чакат летателен апарат. И петимата се оказаха момчета — работници от изтребителен отряд, избрали за един от своите Херкулесови подвизи патрулната служба за борба с вредните животни на Острова на забравата. Чара Нанди се присъединила към отряда, за да дири Мвен Мас.

— Вие грешите, като ни смятате толкова проницателни — каза ръководителят, когато всички насядаха около фара и Мвен Мас пристъпи към неизбежното разпитване. — Помогна ни една девойка с древногръцко име.

— Онар! — възкликна Мвен Мас.

— Да, Онар. Нашият отряд наближаваше пето селище откъм юг, когато дотича една жива от умора девойка. Тя потвърди слуховете за тигрите, които ни бяха довели тук, и ни увери да тръгнем да ви търсим незабавно, защото се страхувала, че може да ви нападнат, когато се връщате към градчето през планината. И виждате — едва успяхме.

Сега ще дойде товарен винтолет и ние ще отправим вашите временно парализирани врагове в резервата. Ако те излязат в действителност людоеди, ще ги унищожат. Обаче не бива такава голяма рядкост да бъде погубена без изследване.

— Какво изследване?

Момчето вдигна вежди.

— Това е извън нашата компетенция. Навярно преди всичко ще ги успокоят… Ще им влеят понижител на жизнената активност. Стане ли за известно време слаб, тигърът се научава на много неща.

Силен трептящ звук прекъсна юношата. Отгоре бавно се спускаше тъмна маса. Ослепителна светлина заля поляната. Пъстрите едри котки бяха затворени в контейнери за чупливи товари. Едва видимата в мрака грамада на кораба изчезна и откри поляната за спокойната светлина на звездите. С тигрите се отправи едно от петте момчета, а неговия кон дадоха на Мвен Мас.

Африканецът и Чара яздеха един до друг. Пътят се спускаше в долината на рекичката Гале, в чието устие, на крайбрежието, се

намираха медицинската станция и базата на изтребителния отряд.

— За първи път, откакто съм на острова, отивам към морето — наруши мълчанието Мвен Мас. — Досега ми се струваше, че то е стена, която завинаги ме е отделила от моя свят.

— Островът беше за вас нова школа? — полувъпросително и радостно каза Чара.

— Да. За кратък срок преживях и премислих доста много. Всички тия мисли отдавна бродеха в главата ми…

Мвен Мас сподели своите предишни опасения, че човечеството се развива прекалено рационално, прекалено технически и с това повтаря в друга, не така уродлива крайност грешките на древността. Сторило му се, че на планетата Епсилон от Тукан едно твърде подобно и също така прекрасно човечество се е погрижило повече за съвършенството на емоционалната страна на психиката.

— Аз много страдах от усещането за непълна хармония в живота — отговори девойката. — Нужно ми беше повече от нещо древно и значително по-малко от настоящето. Мечтаех за епохата на непрахосаните сили и чувства, натрупани още от първобитния подбор през века на Ерос, някога в античното Средиземноморие. Винаги съм се стремяла да преобразя истинската сила на чувствата в своите зрители. Но може би само Евда Нал ме е разбрала докрай.

— И Мвен Мас! — сериозно добави африканецът и разказа как тя му напомни меднокожата дъщеря на Тукан.

Девойката вдигна лице. При плахата светлина на първите отблясъци на зората Мвен Мас видя очите й, такива огромни и дълбоки, че усети леко главозамайване, отдръпна се и се разсмя.

— Някога нашите прадеди в своите романи за бъдещето са си представяли, че ние ще бъдем полуживи рахитници с прекомерно развит череп. Въпреки че изклали за опити милиони животни, те не се приближили до разбирането на мозъчната машина в човека, защото са пъхали нож там, където са били нужни извънредно фини измерители с молекулярни и атомни мащаби. Сега знаем, че силната дейност на разума изисква могъщо тяло, пълно с жизнена енергия. Но същото това тяло поражда и силни емоции.

— А и ние живеем вързани със синджира на разума — съгласи се Чара Нанди.

— Много вече е направено, ала все пак интелектуалната страна в нас е отишла напред, а емоционалната е изостанала… За нея трябва да се погрижим, та не тя да се нуждае от веригата на разума, а понякога разумът — от нейната верига. Това започва да ми се струва така важно, че възнамерявам да напиша книга.

— О, естествено! — разпалено възкликна Чара, смути се и продължи: — Малцина големи учени са се посвещавали на изследване законите на прекрасното и пълнотата на чувствата… Говоря не за психологията.

— Разбирам ви! — отвърна африканецът, като се любуваше неволно на девойката. От смущение тя вдигна гордата си глава срещу лъчите на изгрева и те придадоха на кожата й цвета на червена мед.

Чара седеше леко и свободно върху високия вран кон, встъпващ в такт с дорестия — на Мвен Мас.

— Изостанахме! — викна девойката, подръпна юздата и конят веднага се втурна напред.

Африканецът я настигна и двамата препуснаха един до друг по стария път. Щом се изравниха със своите млади другари, те позабавиха хода и Чара се обърна към Мвен Мас.

— А тази девойка, Онар?…

— Тя трябва да посети Големия свят. Вие сама казахте, че на острова е останала случайно, поради привързаност към майка си, пристигнала тук и неотдавна умряла. За Онар би било добре да работи при Веда — на разкопките са нужни внимателни и нежни женски ръце. Да, има още хиляди дела, където са нужни такива ръце. И Бет Лон, новият, който ще се върне при нас, ще я види с други очи!…

Чара сви вежди.

— А вие няма ли да напуснете своите звезди?

— Каквото и да бъде решението на Съвета, аз ще продължа да работя за Космоса. Но отначало трябва да напиша за…

— Звездите на човешките души?

— Вярно, Чара! Дъхът замира пред тяхното огромно многообразие… — Мвен Мас млъкна, като забеляза, че девойката го наблюдава с нежна усмивка. — Не сте ли съгласна с това?

— Естествено, съгласна съм! Мислех за вашия опит. Извършили сте го от страстно нетърпение да дадете на хората пълнотата на света. В това вие сте художник, не учен.

— А Рен Боз?

— За него опитът е само следващата крачка по изследователския му път.

— Оправдавате ли ме, Чара?

— Напълно! И аз съм уверена, че ви оправдават още много хора, болшинството!

Мвен Мас хвана поводите с лявата ръка, а дясната протегна към Чара. Конниците влязоха в малкото селище на станцията.

Вълните на Индийския океан отмерено тътнеха под урвата. В техния шум Мас чуваше ритмичната стъпка на басовете в симфонията на Зиг Зор за устремяващия се към Космоса живот. И мощната нота, основната нота на земната природа — синьото фа, — пееше над морето и караше човека да откликва с цялата си душа и да се слива със създалата го природа.

Океанът е прозрачен, сияещ, очистен от хищните акули, отровните риби, мекотели и опасните медузи, както е очистен животът на съвременния човек от злобата и страха на предишните векове. Но все пак в необятните му простори са останали тайни кътчета, в които покълват оцелели семена от вредния живот, и само бдителността на изтребителните отряди ние дължим безопасността и чистотата на океанските води.

Нима не така изведнъж в прозрачната млада душа израстват злобното твърдоглавство, кретенската самоувереност и животинският егоизъм? Ногаз, ако човек не се подчинява пред авторитета на обществото, насочено към мъдрост и добро, а се ръководи от своето честолюбие и лични страсти, мъжеството се превръща в зверство, творчеството — в жестока хитрост, а предаността и самопожертвуването стават опора на тирания, жестока експлоатация и гавра… Лесно се смъква обвивката от дисциплина и обществена култура — само едно-две поколения лош живот. Мвен Мас видя този зверски лик тук, на Острова на забравата. Ако той не бъде задържан, а му се даде свобода — ще разцъфти чудовищен, всичко потъпкващ деспотизъм, който толкова векове е натрапвал на човечеството своя безсъвестен произвол.

Най-поразителното в историята на нашата планета е възникването у злобните невежи на неугасима ненавист към знанието и красотата. Това недоверие, страх и омраза минават през всички

човешки общества, като се почне от страха пред първобитните магьосници и вещици и се свърши с избиване на изпреварили своето време мислители в Ерата на разединения свят. Така е било и на други планети с високоразвита цивилизация, но не съумели да опазят своя обществен строй от произвола на малки групи хора — олигархия, която възниквала внезапно и коварно в най-различни видове… Мвен Мас си припомни съобщенията по Пръстена за населени светове, където най-високите научни постижения се използували за сплашване, изтезаване и наказания, четене на мислите, превръщане на масите в покорни полуидиоти, готови да изпълняват всякакви чудовищни заповеди. Вопъл за помощ от такава планета проникнал в Пръстена и летял в пространството още много стотици години, след като загинали и изпратилите го хора, и жестоките им управници.

Земята се намира вече в такъв стадий от развитието си, че подобни ужаси завинаги са станали немислими. Ала все още недостатъчно е духовното развитие на човека, за което неуморно се грижат хора като Евда Нал.

— Художникът Карт Сан казваше, че мъдростта е съчетание от знания и чувства. Да бъдем мъдри! — разнесе се отзад гласът на Чара.

И като профуча покрай африканеца, девойката се хвърли от височината в шумящата бездна.

Мвен Мас я видя как плавно се превъртя във въздуха, крилато разпери ръце и изчезна във вълните. Къпещите се долу момчета от изтребителния отряд замряха. По гърба на Мвен Мас мина тръпка от възхищение, граничеща с уплаха. Никога африканецът не беше скачал от такава безумна височина, но сега той безстрашно застана до ръба на урвата и почна да сваля дрехите си. После си спомняше, че в смътните мигновени мисли Чара му се стори богиня на древните хора, която умее всичко. А щом тя може, може и той!

Слаб предупреждаващ вик на девойката се раздаде в шума на вълните, обаче Мвен Мас, устремил се надолу, не го чу. Полетът трая блажено дълго. Добър майстор на скоковете, Мвен Мас се гмурна във водата и потъна много дълбоко. Морето беше така удивително прозрачно, че дъното му се стори опасно близко. Африканецът изви тялото си и получи такъв зашеметяващ удар вследствие ненамалената инерция, че за миг всичко престана а съществува за него. Подобно на стремителна ракета Мвен Мас излетя на повърхността, обърна се по

гръб и се залюля върху вълните. Като се опомни, той съзря доближаващата се Чара Нанди, За първи път поради бледността от уплахата яркият бронзов загар на девойката бе изгубил блясъка си. Укор и възхищение светеха в нейния поглед.

— Защо направихте това? — задъхана прошепна тя.

— Защото вие го направихте. Аз ще тръгна подир вас навсякъде… да строя своя Епсилон от Тукан на нашата Земя!

— И ще се върнете с мен в Големия свят?

— Да!

Мвен Мас се извъртя, за да плува по-нататък, и нададе вик от изненада. Поразителната прозрачност на морето, която му устрои зла шега, тук, далеч от крайбрежието, беше станала още по-голяма. Те сякаш се рееха на главозамайваща височина над дъното, видимо в най-малки подробности през неимоверно чистата вода, като през въздух. Мвен Мас бе обхванат от безстрашие и тържествуване, изпитвано от хората, попаднали извън пределите на земното притегляне. Скоковете в океана и полетите в черната бездна на Космоса предизвикват също такива усещания на безгранична сърцатост. Мвен Мас поривисто доплува до Чара, като шепнеше нейното име и четеше пламенен отговор в ясните й, смели очи. Ръцете и устните им се съединиха над кристалната бездна.

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА
СЪВЕТЪТ ЗА АСТРОНАВТИКА

Съветът за астронавтика, както и главният мозък на планетата — Съветът за икономиката, отдавна притежаваха собствено здание за научни сесии. Смяташе се, че специално приспособеното и украсено помещение ще настройва събралите се върху проблемите на Космоса и по такъв начин ще помага за по-бързото пренасяне на вниманието от земните към звездните дела.

Чара Нанди никога до днес не беше идвала в главната зала на Съвета. Придружавана от Евда Нал, тя влезе с вълнение в тая странна яйцеобразна зала с параболично извит таван и с кресла, сложени в елипсовидни редове. Из залата се разливаше ярка прозрачна светлина, сякаш наистина взета от друга, по-ярка от Слънцето звезда. Всички линии на стените, тавана, креслата се събираха в края на огромната зала като в свой естествен център. Там, на подиума, се намираха прожекционните екрани, трибуната и креслата за ръководителите на заседанието — членовете на Съвета.

По златистоматовите лампериии на стените имаше релефни карти: вдясно — на планетите от Слънчевата система, а вляво — на планетите на най-близките звезди, изследвани от експедициите на Съвета. Вторият ред под светлосинята ивица на тавана заемаха начертани с блестящи бои скици на населени звездни системи, получени от съседите по Великия пръстен.

Вниманието на Чара бе привлечено от старинна, потъмняла и явно вече неведнъж реставрирана картина над трибуната. Черновиолетово небе обхващаше цялата горна част на грамадното платно. Малкият сърп на чуждата месечина хвърляше белезникава безжизнена светлина върху издигнатата нагоре кърма на старинен звездолет, която се очертаваше на фона на пурпурния залез. Редиците от уродливи сини растения, сухи и твърди, изглеждаха металически. По дълбокия пясък едва се мъкнеше човек в лек защитен скафандър. Той разглеждаше разбития кораб и изнесените от него тела на

загиналите си другари. Стъклата в очилата на маската му отразяваха само тъмночервените отблясъци от залеза, но с необикновена ловкост художникът е съумял да изрази в тях безпределното отчаяние от самотността в чуждия свят. На невисок хълм отдясно по пясъка пълзеше някакво животно, безформено и отвратително. Едрият надпис „Останал сам“ бе кратък и изразителен.

Завладяна от картината, девойката не веднага забеляза интересното архитектурно хрумване — креслата бяха разположени на ветрилообразни тераси, така че от галериите, скрити в основите на редовете, към всяко място имаше отделен проход. Всеки ред се оказваше изолиран от съседния — горен или долен. Чак като се настани с Евда, Чара обърна внимание на старинната украса на креслата, направени от естествено бисерносиво африканско дърво. Сега никой не би работил така дълго онова, което може да бъде отлято и полирано за няколко минути. Навярно поради уважението към старината дървото се стори на Чара по-топло и по-живо от пластмасата. Тя погали извитото облегало, без да престава да разглежда залата.

Както винаги, събраха се твърде много хора, макар че мощните телевизионни предаватели щяха да разнесат по цялата планета изображението на всичко, което щеше да стане тук. Секретарят на Съвета Мир Ом според установения ред започна да чете късите съобщения, натрупани от миналото заседание насам. Сред неколкостотин души в залата не можеше да се открие нито едно невнимателно, съсредоточено в себе си лице. Най-характерната черта на хората от Епохата на Пръстена беше отзивчивост към всичко. Но Чара изпусна първото съобщение — тя продължаваше да разглежда залата и да чете сентенциите от знаменити учени, написани под картите на планетите. Особено й се хареса сложеният под Юпитер призив за вникване в природните явления: „Вижте как отвред ни заобикалят непонятни факти, как се навират в очите, крещят в ушите, ала ние не виждаме и не чуваме какви големи открития се таят в смътните им очертания“. На друго място имаше още един надпис: „Не е достатъчно просто да се вдигне завесата на неизвестното — едва подир упорит труд, отстъпления, отклонявания встрани ние започваме да долавяме истинския смисъл и нови необятни перспективи се

открояват пред нас. Не отбягвайте никога онова, което отначало ви се струва безполезно и необяснимо!“

Движение на трибуната — и светлината в залата угасна. Спокойният силен глас на секретаря на Съвета трепна от вълнение:

— Ще видите нещо, което съвсем доскоро изглеждаше абсолютно невъзможно — снимка на нашата Галактика отстрани. Преди повече от сто и петдесет хилядолетия — една галактическа минута и половина — жителите на планетната система… — Чара пропусна редица цифри, които нищо не й говореха — в съзвездието Центавър се обърнали към обитателите на Големия Магеланов облак. Знаем, че това е единствената разположена близо до нас извънгалактическа система от звезди, в която има мислещи светове, способни да влизат във връзка по Пръстена с нашата Галактика. Ние още не можем да определим точното местонахождение на тази Магеланова планетна система, но вече приехме тяхното предаване — снимка на нашата Галактика. Ето я!

На грамадния екран засия с далечна сребърна светлина широко, стесняващо се към краищата струпване от звезди. Непрогледният мрак на пространството заливаше краищата на екрана. Със също такава чернота зееха празнините между спиралните, разпокъсани накрая клонове. Бледо сияние обгръщаше кръга от кълбовидните струпвания на най-древните звездни системи в нашата Вселена. Плоски звездни полета се редуваха с облаци и ивици черна изстинала материя. Снимката на Галактиката е направена от неудобен завой — отстрани и отгоре, така че централното ядро едва се подава като горяща изпъкнала маса в средата на тясна леща. Очевидно, за да си съставим пълна представа за нашата звездна система, трябваше да се обръщаме към по-отдалечените галактики, разположени по-високо по галактическата ширина. Ала още нито една от тях не беше дала признаци за разумен живот през времето на съществуването на Великия пръстен.

Земните жители не откъсваха поглед от екрана. За първи път човекът можа да види своята звездна Вселена отстрани, от чудовищната далечина на пространството.

На Чара се стори, че сега цялата планета, затаила дъх, разглежда своята Галактика на милионите екрани по шестте континента и по всички океани — навсякъде, където бяха разхвърляни островчета на човешки живот и труд.

— Новините, приети в нашата обсерватория от Пръстена и още не постъпили в световната информация, завършиха — отново заговори секретарят. — Ще минем сега към проектите, които трябва да се поставят на широко обсъждане.

Предложението на Юта Гай относно създаване изкуствена, годна за дишане атмосфера на Марс чрез отделяне на леки газове от дълбочинните скали посредством автоматични инсталации се преценява като заслужаващо внимание, защото е подкрепено със сериозни изчисления. Ще бъде получен въздух, достатъчен за дишане и топлинна изолация на нашите селища, които ще излязат от парниковите съоръжения. Преди много години, след откриването на нефтените океани и планините от твърди въглеводороди на Венера, бяха пуснати в действие автоматични инсталации за създаване изкуствена атмосфера под гигантски куполи от прозрачни пластмаси. Те дадоха възможност да се насадят растения и организират заводи, снабдяващи човечеството с всякакви продукти на органичната химия в колосални количества.

Секретарят постави настрана металическата плоча и приветливо се усмихна. В най-близките до трибуната редове от кресла се появи Мвен Мас с тъмночервени дрехи, мрачен, тържествен и спокоен. В знак на уважение към събранието той вдигна над главата си ръце със сложени една върху друга длани и седна.

Секретарят слезе от трибуната, като отстъпи мястото си на млада жена с къса златиста коса и учудени зелени очи. Председателят на Съвета Гром Орм се изправи до нея.

— Обикновено ние само оповестяваме новите предложения. Но вие ще чуете почти завършено изследване. Лично авторката Ива Джан ще ви съобщи своите научни изводи.

Зеленооката жена заговори с глух от стеснение глас. Започна с общоизвестния факт, че растителността в южните континенти се отличава със синкав цвят на листата, характерни за древните форми на земните растения. Както показало изследването на растителността по другите планети, сините листа са свойствени на атмосфери, по-прозрачни от земната, или пък възникват при по-твърда, отколкото е слънчевата, ултравиолетова радиация на светилото.

— Нашето Слънце, устойчиво в своята червена радиация, е нестабилно в светлосинята и ултравиолетовата и преди около два

милиона години е изпитало рязко изменение на виолетовата радиация, което продължавало дълго.

Тогава се появили синкави растения, черна окраска у птиците и зверовете, които живеели на открити пространства, черни яйца у птиците, които свивали гнездата си в незащитени от сянка места. По това време нашата планета станала неустойчива относно оста на своето въртене поради изменение в електромагнитния режим на Слънчевата система. Още отдавна са се зародили проекти за прехвърляне чрез помпи на моретата в континентални падини, за да се наруши установилото се равновесие и се измени положението на земното кълбо относно оста му. Това е било във времената, когато астрономите се базирали само на елементарната механика на притеглянето, без да вземат под внимание електромагнитното равновесие на системата, много по-променливо от гравитацията. Ние трябва да пристъпим към решаване въпроса именно от тая страна — нещо, което ще се окаже значително по-просто, евтино и бързо. Да си спомним как в началото на астронавтиката създаването на изкуствено притегляне е изисквало такъв разход на енергия, че това е било практически невъзможно. Сега, след откриване разлагането на мезонните сили, нашите кораби са снабдени с прости и сигурни апарати за изкуствена гравитация. Така и опитът на Рен Боз набелязва подобен обходен път за действено и бързо изменение в режима на въртенето на Земята…

Ива Джан млъкна. Шестте души — герои от експедицията до Плутон, които седяха в центъра на залата — почнаха да я приветствуват, като протягаха ръце със сложени една върху друга длани. Бузите на младата жена пламнаха. Малко след това пламна и екранът с призрачни контури на стереометрически чертежи.

— Зная, че е възможно въпросът може да бъде разширен. Сега може да се мисли за изменение даже на орбитите на планетите и в частност за приближаване на Плутон към Слънцето, за да се възкреси тая някога обитавана планета на чужда звезда. Но сега аз имам предвид само изместване на нашата Земя относно оста й за подобряване климатичните условия в континенталното полукълбо.

Опитът на Рен Боз показа, че е осъществима инверсия на гравитационното поле в неговия втори аспект — електромагнитното поле, със следваща вектoриална поляризация ето в тия посоки…

Фигурите на екрана се удължаваха и обръщаха. Ива Джан обясняваше:

— Тогава въртенето на планетата ще се лиши от устойчивост и Земята ще може да бъде обърната в желаното положение за най-изгодно и продължително осветяване от слънчевите лъчи.

На дълго стъкло под екрана се проточиха редове, предварително изчислени от машините параметри и всеки, който можеше да разбере тия символи, се убеждаваше, че проектът на Ива Джан във всеки случай не е безпочвен.

Ива Джан спря движението на чертежите и навела глава, слезе от трибуната. Слушателите оживено се споглеждаха и си шепнеха. Като размени незабележими жестове с Гром Орм, на трибуната застана младият началник на експедицията до Плутон.

— Несъмнено опитът на Рен Боз ще предизвика тригерна реакция — внезапна поява на извънредно важни открития. Струва ми се, че той води до недостъпните досега простори в науката. Така е било с квантовата теория — първото досещане за репагулюма, тоест взаимния преход, с последвалото откриване на античастиците и антиполетата. Подир това идва репагулярното изчисление, което възтържествува над принципа за неопределеност на древния математик Хайзенберг. И най-сетне Рен Боз направи следващата крачка — към анализ на системата пространство-поле, и дойде до разбирането на антигравитацията и антипространството, тоест, по закона за репагулюма, до нула-пространството. Всички непризнати теории в края на краищата са станали фундамент на науката!

От името на групата изследователи на Плутон предлагам въпросът да се предаде в световната информация за обсъждане. Завъртането на планетата относно нейната ос ще намали разхода на енергия за затопляне на полярните области, още повече ще изравни полярните фронтове, ще повиши водния баланс на континентите.

— Ясен ли е въпросът за поставяне на гласуване? — запита Гром Орм.

В отговор пламнаха множество зелени светлинки.

— Тогава да започнем! — каза председателят и мушна ръката си под подставката на своето кресло.

Там се намираха три сигнални бутона на изчислителната машина: десният означаваше „да“, средният — „не“, левият —

„въздържам се“. Всеки член на Съвета също изпрати незабележим за другите сигнал. Натиснаха бутони и Евда Нал и Чара. Отделна машина преброяваше мненията на слушателите за контрол върху правилността на решението на Съвета.

Подир няколко секунди светнаха големи знаци на прожекционните екрани — въпросът бе приет за обсъждане от цялата планета.

На трибуната се изкачи самият Гром Орм.

— По причина, която, ако ми разрешите, ще скрия до приключването на делото, трябва да разгледаме сега постъпката на бившия завеждащ външните станции на Съвета Мвен Мас, а после да решаваме въпроса за тридесет и осмата звездна експедиция. Вярва ли Съветът в основателността на моите мотиви?

Зелените светлини бяха единодушен отговор.

— На всички ли е известна случката в подробности?

Пак водопад от зелени пламвания.

— Това ще ускори работата. Аз моля бившия завеждащ външните станции на Съвета Мвен Мас да изложи мотивите за своята постъпка, която доведе до такива съдбоносни последици. Физикът Рен Боз още не се е оправил след раняването и не е извикан от нас като свидетел. На отговорност той не подлежи.

Гром Орм забеляза червена светлина до креслото на Евда Нал.

— Обръщам внимание на Съвета! Евда Нал желае да добави нещо към съобщението за Рен Боз.

— Искам думата вместо него.

— По какви мотиви?

— Аз го обичам!

— Ще се изкажете подир Мвен Мас.

Евда Нал угаси червения сигнал и седна.

На трибуната се появи Мвен Мас. Спокойно, без да щади себе си, африканецът разказа за очакваните резултати от опита и за това, че наистина е имало видение, в което лично той не вярва. Крайно глупавата прибързаност в извършването на опита, предизвикана от секретността и незаконността на постъпката, довела дотам, че те не измислили специални уреди за записване, като разчитали на обикновените паметни машини, чиито приемници се оказали разрушени още в първия миг. Грешка било и провеждането на

експеримента върху спътника. Трябвало да прикачат към спътник 57 стар планетолет и да се опитат да поставят на него уреди за ориентиране на вектора. За всичко това е виновен той, Мвен Мас. Рен Боз се занимавал с уредбата, а изнасянето на опита в Космоса се намирало в компетенцията на завеждащия външните станции.

Чара стисна ръце — самообвинителните аргументи на Мвен Мас й се сториха тежки.

— Наблюдателите от загиналия спътник знаеха ли за възможната катастрофа? — попита Гром Орм.

— Да, бяха предупредени и с радост се съгласиха.

— Не ме удивява това, че са се съгласили — хиляди млади хора вземат участие в опасните експерименти, които ежегодно се правят на нашата планета. Случва се и някои да загинат… И нови идат с не по-малко мъжество — мрачно възрази Гром Орм — на война с неизвестното. Но щом сте предупредили младежите, вие сте подозирали възможността от такъв изход. И все пак сте провели рискования опит…

Мвен Мас мълком отпусна глава.

Чара, която не отместваше очи от него, сподави тежката си въздишка, като почувствува върху рамото си ръката на Евда Нал.

— Изложете причините, които ви подбудиха да постъпите така! — наруши мълчанието председателят на Съвета.

Африканецът отново заговори, тоя път със страстно вълнение. Той разказа как от млади години са го призовавали с укор милиони безименни гробове на хора, победени от неумолимото време, колко неудържим е бил стремежът да се опита да направи, за пръв път в цялата история на човечеството и в много съседни светове, крачка към победа над пространството и времето, да тури първия жалон на този велик път, по който незабавно биха се устремили стотици хиляди могъщи умове. Той решил, че няма право да отлага — може би за столетие — опита само за да не подхвърли малцина на опасност, а себе си — на отговорност.

Мвен Мас говореше и сърцето на Чара туптеше по-силно от гордост за своя избраник. Вината на африканеца започна да й изглежда вече не толкова тежка.

Мвен Мас се върна на мястото си и зачака решението пред очите на всички.

Евда Нал предаде магнетофонен запис на речта на Рен Боз. Слабият му, задъхващ се глас загърмя през усилвателите на цялата зала. Физикът оправдаваше Мвен Мас. Тъй като завеждащият външните станции не знаел всичката сложност на въпроса, оставало му само да се довери на него, Рен Боз, а той го убедил, че успехът е сигурен. Но физикът не смяташе и себе си за виновен. „Ежегодно — говореше той — се организират по-маловажни опити, понякога завършващи трагично. Науката — борба за щастие на човечеството — също изисква жертви, както и всяка друга борба. Страхливците, които много се пазят, не могат да направят живота пълен и радостен, а учените — големи крачки напред…“

Рен Боз приключи с кратък разбор на опита и своите грешки, уверен в бъдещия успех. Записът на речта свърши.

— Рен Боз нищо не каза за наблюденията си през време на експеримента — вдигна глава Гром Орм, като се обръщаше към Евда Нал. — Вие желаехте да говорите вместо него.

— Аз предвиждах въпроса и поисках думата — отвърна Евда. — Рен Боз паднал в несвяст няколко секунди след включването на Ф-станциите и повече нищо не видял. Непосредствено преди да изгуби съзнание, той забелязал и запомнил само показанията на уредите, които свидетелствуват за поява на нула-пространство. Ето неговия запис по памет.

На екрана се появиха няколко цифри, веднага преписани от множество хора.

— Позволете ми да добавя още нещо от името на Академията на тъгата и радостта! — пак подхвана Евда. — Преброяването на народните изказвания след катастрофата дава следните…

Редове осмозначни цифри се заточиха на екрана, като се разпадаха по графите осъждане, оправдаване, съмнение в научния подход, обвинения в прибързаност. Ала общият резултат несъмнено беше в полза на Мвен Мас и Рен Боз — и лицата на присъствуващите се проясниха.

Светна червен сигнал в противоположната страна на залата и Гром Орм даде думата на астронома от тридесет и седмата звездна експедиция Пур Хис. Той заговори високо и темпераментно, като правеше с дългите си ръце несръчни жестове. Адамовата му ябълка изпъкваше още повече.

— Ние с група другари-астрономи осъждаме Мвен Мас. Неговата постъпка — провеждане на опит без знанието на Съвета — внушава подозрение, че Мвен Мас е действувал не така безкористно, както се стараеха да представят изказалите се тук!

Чара пламна от негодувание, но се подчини на студения поглед на Евда Нал и остана на мястото си.

Пур Хис млъкна.

— Вашите обвинения са тежки, ала необосновани — с разрешение на председателя възрази Мвен Мас. — Уточнете какво подразбирате под корист!

— Безсмъртна слава при пълен успех на опита — ето истинската, но скрита користна причина за вашата постъпка. А страхливостта — вие сте се бояли, че ще откажат да ви дадат разрешение за опита, именно за това сте действували прибързано и тайно.

Мвен Мас широко се усмихна, по детски разпери ръце и мълчаливо седна. Пур Хис злобно тържествуваше.

Евда Нал поиска думата втори път.

— Изказването на Пур Хис е прибързано и твърде злобно за решаване на сериозен въпрос. Възгледите му върху тайните мотиви на постъпките ни отнасят във времето на Тъмните векове. Така да говорят за някаква безсмъртна слава са можели само хората от далечното минало. Понеже не намирали радост и пълнота в своя живот, не се чувствували частица от цялото творящо човечество, те се плашели от неизбежната смърт и се вкопчвали в най-малката надежда за увековечаване. Ученият астроном Пур Хис не разбира, че в паметта на човечеството живеят само онези, чиито мисли, воля и постижения продължават да действуват и след прекратяването на действието се забравят и изчезват. Често те възкръсват отново из небитието, както мнозина древни учени или художници, ако творбите им отново станат необходими и възобновят действието си в обществото… особено в многомилиардното съвременно общество! Аз отдавна вече не съм се сблъсквала с така примитивно разбиране на безсмъртието и славата и съм удивена от факта, че го срещнах у космически пътешественик.

Евда Нал, изправена в цял ръст, се обърна към Пур Хис, който се беше свил в своето кресло, осветен от множество червени светлини.

— Да отхвърлим нелепостите — продължаваше Евда — и да разгледаме постъпката на Мвен Мас и Рен Боз, като вземем за главен

критерий щастието на човечеството! По-рано хората често не умеели да определят реалната ценност на делата си и да я съпоставят с вредната опака страна, която всяко действие, всяка самоинициатива неизбежно притежава. Ние отдавна сме се избавили от това и можем да говорим само за действителното значение на постъпките.

И днес, както преди, новите пътища се напипват от отделни хора, защото единствено специалната настроеност на мозъка подир много дълга подготовка може да разпознае едно ново направление, скрито в противоречиви факти. Но сега, щом се очертае нов път, веднага десетки хиляди хора се залавят за неговото разработване и лавината от нови открития се търкаля към безкрайността, като се увеличава подобно на снежна топка. Рен Боз и Мвен Мас тръгнаха по най-неутъпкания път. Аз не притежавам достатъчни познания, ала и за мене преждевременността на техния опит е очевидна. В това се състои вината на двамата и отговорността им за огромните материални щети и четирите човешки живота. По земните закони налице е престъпление, обаче то е извършено не от лична подбуда и следователно не подлежи на най-тежката отговорност.

Евда Нал бавно се върна на своето място. Гром Орм не намери повече желаещи да се изкажат. Членовете на Съвета поискаха от председателя да направи заключително предложение. Тънката жилеста фигура на Гром Орм се приведе над трибуната и острият му поглед се впи в дълбочината на залата.

— Обстоятелствата за окончателно мнение не са сложни. Рен Боз не подлежи на отговорност. Кой учен няма да се възползува от предоставяните му възможности, особено ако е уверен в успеха? Съкрушителната несполука ще послужи за урок. Обаче несъмнена е и ползата от опита. Отчасти тя ще компенсира материалните щети, понеже сега експериментът ще помогне за разрешаването на множество въпроси, над които в Академията на върховете на знанието едва-що започваха да мислят.

Ние решаваме проблемите за използуване производителните сили в крупен мащаб, след като отхвърлихме дребно-утилитарните приспособенчески тенденции на старата икономика. Но и до днес понякога хората не разбират момента, благоприятен за успех, понеже забравят ненарушимостта на законите на развитието. Струва ми се, че строежът трябва да се издига безкрайно. Мъдростта на ръководителя

се заключава в това, своевременно да осъзнае най-високото за настоящия момент стъпало, да спре и почака или да измени пътя. Такъв ръководител на своя много важен пост Мвен Мас не можа да бъде. Изборът на Съвета се оказа погрешен. Съветът носи в това отношение отговорност наравно със своя избраник. Преди всичко виновен съм аз лично, тъй като инициативата за поканване на Мвен Мас, която принадлежи на двама членове на Съвета, бе подкрепена от мен.

Предлагам Съветът да оправдае Мвен Мас, що се отнася до личните мотиви на постъпката, обаче да му забрани да заема длъжности в отговорните организации на планетата. Аз също трябва да бъда отстранен от поста председател на Съвета и изпратен за ликвидиране последиците от моя непредпазлив избор — на строителството на спътника.

Гром Орм обгърна с поглед залата и прочете искреното огорчение, отразило се върху много лица. Но хората от Епохата на Пръстена избягваха да уговарят, защото уважаваха взаимно решенията си и вярваха в тяхната правилност.

Мир Ом се посъвещава с членовете на Съвета и изчислителната машина съобщи резултата от гласуването. Заключението на Гром Орм се приемаше без възражения, ала с условие, че ще доведе работата на събранието докрай и ще напусне поста си след нейното завършване.

Той направи поклон в знак на съгласие. Върху скованото му от волята лице не се появи никаква промяна.

— Сега трябва да обясня своята молба за отлагане обсъждането на звездната експедиция — спокойно продължаваше председателят. — Благоприятният изход на делото беше очевиден и аз мисля, че Контролът върху честта и правото ще се съгласи с нас. Мога да поканя Мвен Мас да заеме мястото си в Съвета — предстои ни важно обсъждане във връзка със звездната експедиция. Познанията на Мвен Мас са необходими за правилното решаване на въпроса, още повече, че членът на Съвета Ерг Ноор няма да може да участвува в днешното обсъждане.

Мвен Мас тръгна към креслата на Съвета. Зелени светлини, изразяващи доброжелателство, се преливаха из залата и отбелязваха неговия път.

Беззвучно се отдръпнаха картите на планетите — отстъпиха място на мрачни черни таблици, върху които разноцветните светлинки на звездите бяха съединени със синята нишка на предначертаните за века маршрути. Председателят на Съвета се преобрази. Изчезна студената безстрастност, по възсивите бузи пламна руменина, стоманените очи потъмняха. Гром Орм се озова на трибуната.

Всяка звездна експедиция е дълго лелеяна мечта, нова надежда, грижливо износвана много години, ново стъпало от стълбата на великото възлизане. От друга страна, това е труд на милиони, който не може да не даде голям научен или икономически ефект, иначе ще спре нашето движение напред и по-нататъшното завоюване на природата. Затова ние така старателно обсъждаме, обмисляме, изчисляваме, преди да излети нов кораб в междузвездните простори.

Дългът ни накара да посветим тридесет и седмата експедиция на Великия пръстен. Толкова по-старателно обсъждахме плана за тридесет и осмата експедиция. Ала през последната година се случиха няколко събития, които измениха положението и ни задължават да преразгледаме утвърдените от предишните съвети път и задача на експедицията. Откриването на методи за обработка на сплави под високо налягане при температурата на абсолютната нула подобри якостта на звездолетните корпуси. Усъвършенстването на анамезонните двигатели, станали по-икономични, позволява значителна далечина на полета на единичен кораб. Набелязаните за тридесет и осмата експедиция звездолети „Аела“ и „Тинтажел“ са остарели в сравнение с току-що завършения „Лебед“ — кръглокорпусен кораб от вертикален тип с четири стабилизатора за устойчивост. Ние ставаме способни за по-далечни полети.

Ерг Ноор, който се върна с „Тантра“ от тридесет и седмата експедиция, съобщи за откриването на черна звезда от клас Т, на чиято планета е намерен звездолет с неизвестна конструкция. Опитът да проникнат в кораба едва не довел всички до гибел, но все пак те успели да изтръгнат парче метал от корпуса. Това е непознато у нас вещество, макар и близко до четиринадесетия изотоп на среброто, намерен на планетите на извънредно горещата звезда от клас 08, известна вече доста отдавна под името Дзета от Кормило.

Формата на звездолета — двойно изпъкнал диск с груба спирална повърхност — е обсъдена в Академията на върховете на

знанието.

Юний Ант прегледа паметните записи от информацията на Пръстена през всичките четиристотин години от момента на нашето включване в Пръстена. Тоя тип конструкция на звездолети е неосъществима при нашето направление на науката и равнище на знанията. Той е неизвестен в онези светове от Галактиката, с които си разменяме сведения.

Дисковият звездолет с такива колосални размери без съмнение е гост от невъобразимо далечни планети, може би дори от извънгалактически светове. Той вероятно е странствувал милиони години, преди да се спусне на планетата на желязната звезда в нашата пустинна област в края на Галактиката.

Не се нуждае от пояснения важността на проучването на тоя кораб от специална експедиция до звездата Т.

Гром Орм включи хемисферния екран и залата изчезна. Пред зрителите бавно плуваха записи на паметни машини.

— Това е неотдавна прието съобщение от планетата ЦР519 — аз изпускам за краткост подробните координати, — тяхната експедиция е в системата на звездата Ахернар.

Странно изглеждаше разположението на звездите. И най-опитният поглед не би могъл да познае в тях отдавна изучени светила. Петна от слабо светещ газ, тъмни облаци и най-после големи изстинали планети, които отразяваха светлината на чудовищно ярка звезда.

С диаметър само три и половина пъти по-голям от слънчевия, неописуемо ярката лазурна звезда от спектралния клас В5 Ахернар светеше като двеста и осемдесет слънца. Космическият кораб, направил записа, се отдалечи встрани. Минали са вероятно десетки години път. На екрана възникна друго светило — ярка зелена звезда от клас S. Тя израстваше и светеше все по-силно, докато звездолетът от чуждия свят се приближаваше към нея. Мвен Мас помисли, че великолепният оттенък на светлината й би бил твърде по-красив през атмосфера. Сякаш в отговор на неговата мисъл върху екрана се появи повърхността на нова планета. Снимките са били правени с прекъсвания — екранът не показа приближаването към нея. Пред зрителите внезапно изникнаха високи планини, обгърнати от всички възможни нюанси на зелената светлина. Чернозелени сенки на

дълбоки проломи и стръмни склонове, синкавозелени и лилавозелени огрени скали и долини, аквамаринови снегове по върховете и платата, жълтозелени, опалени от жаркото светило участъци. Малахитови рекички бягаха надолу към невидимите езера и морета, които се скриваха зад хребетите.

Равнина, покрита с обли хълмове, се бе разстлала нататък до края на морето, отдалеч наподобяващо блестящ лист зелено желязо. Кълбеше се гъст листак на сини дървета, по поляните цъфтяха на пурпурни ивици и петна непознати храсти и треви. А из глъбината на аметистовото небе като могъщ поток струяха златистозелени лъчи. Земните жители замряха. Мвен Мас се ровеше в своята необятна памет, за да определи точно разположението на зеленото светило.

„Ахернар е Алфа от Еридан, високо в южното небе, близо до Тукан. Разстояние — двадесет и един парсека… Връщането на звездолета със същия екипаж е невъзможно“ — бърже преминаваха острите мисли.

Екранът угасна и видът на затворената зала, приспособена за размишления и съвещания на хората от Земята, се стори странен.

— Тая зелена звезда — отново прозвуча речта на председателя — притежава в изобилие цирконий в спектралните линии, а по размери е малко по-голяма от нашето Слънце. — Гром Орм бързо изреди координатите на циркониевото светило.

— В нейната система — продължаваше той — има две планети-близнаци. Те се въртят една срещу друга на такова разстояние от звездата, което съответствува на енергията, получавана на Земята от Слънцето.

Дебелината на атмосферата, съставът й, количеството вода съвпадат със земните условия. Такива са предварителните данни на експедицията от планетата ЦР519. Същите тези съобщения говорят за липса на висш живот върху планетите-близнаци. Висшият мислещ живот така преобразява природата, че е забележим дори за повърхностно наблюдение от летящ високо звездолет. Трябва да се смята, че той или не е могъл да се развие там, или още не се е развил. Това е необикновено рядка сполука. Ако там съществуваше висш живот, светът на зелената звезда щеше да бъде затворен за нас. Още през седемдесет и втората година от Епохата на Пръстена, преди три века, нашата планета предприела обсъждане на въпроса за заселване

на планетите, на които имало висш мислещ живот, макар и недостигнал равнището на нашата цивилизация. Тогава било решено, че всяко нахлуване на подобни планети води до неизбежни насилия вследствие дълбоко неразбиране.

Ние знаем сега колко огромно е разнообразието на световете в нашата Галактика. Звезди сини, зелени, жълти, бели, червени, оранжеви; всички — водородно-хелиеви, но поради разнообразния състав на техните обвивки и ядра, наричани въглеродни, цинкови, титанови, циркониеви, с различен характер на излъчването, високи и ниски температури, нееднакъв състав на атмосферите и ядрата им. Планети с всевъзможен обем, плътност, състав и дебелина на атмосферата, хидросферата, разстояние до светилото, условия за въртенето. Обаче ние знаем и нещо друго: нашата планета с нейните седемдесет процента покрита с вода повърхност, в съвпадение до близостта със Слънцето, което излива върху нея огромна енергия, представлява не често срещана основа на живот, богат с биомаса и разнообразие на непрекъснати превръщания.

Затова животът у нас се е развил по-бърже, отколкото в другите светове, където е бил подтиснат от недостига на вода и слънчева енергия или от малките площи суша. И по-бърже, отколкото на планетите, прекомерно богати с вода. Ние сме виждали в предаванията по Пръстена еволюцията на живота върху силно залени планети, живот, който отчаяно се катери нагоре, по стълбата на стърчащите над вечната вода растения.

На нашата планета площта за събиране на слънчева енергия посредством хранителни растения, дървесина или просто термоелектрически инсталации е сравнително малка.

През най-древните периоди от земната история животът се е развивал по-бавно в блатата на ниските континенти в палеозойската ера, отколкото по високите континенти в кайнозойската ера, където се е водила борба не само за храна, но и за вода.

Ние знаем, че за да бъде животът изобилен и могъщ, е необходим определен процент на съотношение между водата и сушата и че нашата планета е близо до тоя най-благоприятен коефициент. Такива планети няма кой знае колко в Космоса и всяка от тях представлява неоценимо съкровище за нашето човечество като нова почва за неговото разселване и по-нататъшно усъвършенстване.

Още отдавна хората са престанали да се боят от стихийно пренаселяване, което някога плашело прадедите, ала ние неотклонно се стремим към Космоса, като разширяваме все повече областта за разселване, защото това също е движение напред — неизбежният закон на развитието. Трудността в овладяването на планети, доста различаващи се по физически условия от Земята, е била така грамадна, че отдавна е породила проекти за заселване в Космоса върху специално построени гигантски съоръжения, подобни на многократно увеличени изкуствени спътници. Вие знаете, че един такъв остров е бил изграден в навечерието на Епохата на Пръстена — говоря за Надир, разположен на осемнадесет милиона километра от Земята. Там и сега живее малка колония хора… Обаче неуспехът на тия тесни, твърде ограничени вместилища за човешки живот е бил дотолкова очевиден, че трябва само да се удивяваме от нашите прадеди въпреки всичката смелост на техния строителен замисъл.

Планетите близнаци на зелената циркониева звезда много приличат на нашата, но са непригодни или трудни за овладяване от крехките обитатели на открилата ги планета ЦР519. Поради това те побързали да ни предадат тези сведения, както и ние ще им предадем своите открития.

Зелената звезда се намира на такова разстояние от нас, което не е прелитал нито един наш звездолет. Достигнем ли нейните планети, ние ще се изкачим далеч в Космоса. И ще се изкачим не върху мъничкия свят на изкуствено съоръжение, а върху големи планети, солидна и просторна база за организиране на удобен живот.

Ето защо ангажирах вашето внимание с планетите на зелената звезда — те ми се струват изключително важни за изследване. Разстоянието седемдесет светлинни години сега е достижимо за звездолет от типа „Лебед“ и може би тридесет и осмата звездна експедиция трябва да се насочи към Ахернар!

Гром Орм замълча и като придвижи малко лостче на пулта на трибуната, мина към своето кресло.

Пред зрителите се издигна малък екран, на който се появи познатата на мнозина масивна фигура на Дар Ветер. Бившият завеждащ външните станции се усмихна, посрещнат от безшумните приветствия на зелените светлинки.

— Дар Ветер се намира сега в Аризонската радиоактивна пустиня, откъдето серии ракети се отправят на височина петдесет и седем хиляди километра за строителството на спътника — поясни Гром Орм. — Той искаше да изкаже пред вас мнението си като член на Съвета.

— Предлагам да се осъществи най-простото решение — раздаде се весел, звучащ от портативния предавател глас. — Да се изпратят не една, а три експедиции!

Членовете на Съвета и зрителите замряха от изненада. Дар Ветер не беше оратор и не се възползува от ефектната пауза.

— Първоначалният план за изпращане на двата звездолета от тридесет и осмата експедиция на тройната звезда ЕЕ7723…

В същия миг Мвен Мас си представи тая тройна звезда, някога обозначавана като Омикрон 2 от Еридан. Разположена на по-малко от пет парсека от Слънцето, тази система от жълта, светлосиня и червена звезда притежаваше две безжизнени планети, ала не в тях се заключаваше интересът на изследването. Светлосинята звезда в тая система беше бяло джудже. С размери колкото голяма планета, по маса тя се равняваше на половината от Слънцето. Средното относително тегло на веществото в нея надминаваше две хиляди и петстотин пъти плътността на най-тежкия земен метал — иридия. Притеглянето, електромагнитните полета, процесите на създаването на тежките химически елементи там представляваха колосален интерес и важност за непосредственото им изучаване от възможно по-близко разстояние. Още повече, че изпратената в старо време на Сириус десета звездна експедиция загинала, след като успяла да предупреди за опасността. Близкият съсед на Слънцето — двойната светлосиня звезда Сириус — също притежаваше бяло джудже с по-ниска температура и по-големи размери от Омикрон 2 от Еридан В с плътност, двадесет и пет хиляди пъти надхвърляща плътността на водата. Достигането до тая близка звезда се оказало невъзможно поради грамадните кръстосващи се метеорни потоци, които я опасвали. Те били така силно разпръснати, че нямало възможност точно да се определи разпространението на гибелните отломъци. Тогава, преди триста и петнадесет години, била замислена експедицията до Омикрон 2 от Еридан.

— … придобива сега, подир опита на Мвен Мас и Рен Боз — говореше в това време Дар Ветер, — толкова важно значение, че не

бива да се откажем от него.

Но проучването на чуждия далечен звездолет, намерен от тридесет и седмата експедиция, може да ни даде такива познания, които чувствително ще надминат откритията на първото изследване.

Може да се пренебрегнат по-раншните правила за безопасност и да се рискува — звездолетите да бъдат разделени. „Аела“ да бъде пратена на Омикрон от Еридан, а „Тинтажел“ — на звездата Т. И двата звездолета са първокласни като „Тантра“, която сама се справи с чудовищни затруднения.

— Романтика! — гръмко и презрително каза Пур Хис и веднага се сви, забелязал неодобрението от страна на зрителите.

— Да, истинска романтика! — радостно възкликна Дар Ветер. — Романтиката е разкош на природата, ала е необходима в добре организираното общество! От изобилие на телесни и душевни сили във всеки човек по-бърже се възобновява жаждата за ново, за чести промени. Появява се особено отношение към жизнените явления — опит да се види нещо повече от равномерния ход на ежедневието, очакване от живота големи изпитания и силни впечатления.

— В залата виждам Евда Нал — продължаваше Дар Ветер. — Тя ще ви потвърди, че романтиката е не само психология, но и физиология! Продължавам — новият звездолет „Лебед“ трябва да се изпрати на Ахернар, към зелената звезда, понеже чак подир сто и седемдесет години нашата планета ще узнае резултата. Гром Орм е напълно прав, че изследването на сходни планети и създаването на база за движение в Космоса е наш дълг спрямо потомците.

— Запас от анамезон е готов само за два кораба — възрази секретарят Мир Ом. — Ще бъдат нужни десет години, за да се подготви още един кораб за полет, без да се нарушава икономиката. Ще напомня, че сега възстановяването на спътника ще отнеме много производителни сили.

— Аз предвиждах това — отговори Дар Ветер — и предлагам, ако Съветът за икономиката счете за възможно, да се обърне към населението на планетата. Нека всеки отложи за една година увеселителните си излети и пътешествия, нека бъдат изключени телевизорите на нашите аквариуми в океанските глъбини, да се прекрати доставянето на скъпоценни камъни и редки растения от Венера и Марс, да се затворят заводите за дрехи и украшения. Съветът

за икономиката ще определи по-добре от мен кое трябва временно да се спре, за да се хвърли икономисаната енергия за произвеждане на анамезон. Кой от нас ще откаже да съкрати потребностите си само за една година, за да се направи огромен подарък на нашите деца — две нови планети в живителните лъчи на зеленото, приятно за нашите земни очи слънце!

Дар Ветер простря ръце пред себе си — обръщаше се към цялата Земя. Знаеше, че милиарди очи го следят в екраните на телевизорите. После кимна с глава и изчезна, като остави празно синкаво блещукане. Там, в Аризонската пустиня, силен грохот периодично раздрусваше почвата — свидетелствуваше за това, че поредната товарна ракета е излетяла извън пределите на лазурния небосвод. Тук, в залата на Съвета, всички присъствуващи станаха и вдигнаха левите си ръце, което означаваше открито и пълно съгласие с изказалия се.

Председателят на Съвета се обърна към Евда Нал:

— Гостенко от Академията на тъгата и радостта, няма ли да споделите своето мнение, като разгледате въпроса в светлината на човешкото щастие?

Евда още веднъж се изкачи на трибуната.

— Човешката психика е устроена така, че не е приспособена за продължително възбуждане и многократно повтаряне на възбуждането — това е защита от бързо изхабяване на нервната система. Нашите далечни прадеди едва не погубили човечеството, понеже не се съобразявали с обстоятелството, че човек в своята физиологична основа често се нуждае от почивка. А пък ние, наплашени от това, по-рано твърде много пазехме психиката — не разбирахме, че основно средство за отмора от впечатленията е трудът. Необходимо е не само сменяване на професията, но и правилно редуване на труда и отдиха. Колкото по-тежък е трудът, толкова по-продължителен е отдихът. Колкото е по-трудно, толкова е по-радостно.

За щастието може да се говори като за сменяване на труда с почивка, на трудностите с удоволствия. Дълголетието на човека разшири границите на неговия свят и той се устреми в Космоса. Борба за новото — ето истинското щастие! Оттук — изпращането на звездолет за Ахернар ще даде на човечеството повече непосредствена радост, отколкото другите две експедиции, защото планетите на зеленото слънце ще подарят нов свят на нашите чувства, а

изследванията на физическите явления в Космоса въпреки всичкото им значение се възприемат засега само с разума. Тъй като се бори за увеличаване сумата на човешкото щастие, Академията на тъгата и радостта вероятно би смятала за най-изгодна експедицията до Ахернар, обаче ако е възможно осъществяването и на трите, няма да има нищо по-хубаво от това!

Евда Нал получи за награда от развълнуваната зала лавина зелени светлини.

Изправи се Гром Орм.

— Въпросът и решението на Съвета вече се уясниха и очевидно моето изказване е последно. Ще приканим човечеството да съкрати потребностите си за четиристотин и деветата година от Ерата на Пръстена. Дар Ветер не каза, че историци са намерили златен кон от Ерата на разединения свят. Тия стотици тонове чисто злато може да се насочат към производството на анамезон — така ще осъществим скорошно изготвяне на необходимия за полета запас. Ще изпратим за първи път в цялата история на Земята експедиции едновременно на три звездни системи и за първи път ще се опитаме да достигнем до светове, които отстоят на седемдесет светлинни години от нас!

Председателят закри заседанието, след като помоли да останат само членовете на Съвета. Трябваше срочно да се отправят запитвания до Съвета за икономиката, а също така до Академията на стохастиката и хипотезите за бъдещето. Те са нужни за уясняване възможните случайности през време на далечното пътуване до Ахернар.

Изморена, Чара тръгна бавно подир Евда. Тя се учудваше, че бузите на знаменитата лекарка бяха свежи, както всякога. На девойката се искаше час по-скоро да остане сама, та скришом да почувствува оправданието на Мвен Мас. Днешният ден бе забележителен! Наистина, не увенчаха Мвен Мас като герой, на което Чара се надяваше в най-съкровените си мечти. Задълго, ако не завинаги, го отстраниха от голяма и важна работа… Ала нима не го оставиха в обществото! Нима не е открит за тях двамата широкият и труден път на изследването, труда, любовта!

Евда Нал накара девойката да отидат в най-близкия Дом за хранене. Чара толкова дълго гледа таблицата за избор, че Евда реши да действува сама — съобщи в приемателния рупор на автомата шифрите на избраните ястия и индекса на масата. Едва-що бяха седнали край

овалната двуместна маса — в центъра й се отвори люк и оттам се появи малък контейнер с поръчката. Евда Нал подаде на Чара бокал ободряваща напитка „Лио“, която излъчваше опалов блясък, а тя с удоволствие изпи чаша прохладна вода и се задоволи с печено от кестени, орехи и банани с разбит каймак. Чара изяде някакво ястие от стрито месо на рапти — птици, заменили домашните кокошки и дивеча, и беше пусната да си ходи. Евда Нал гледаше след Чара, когато девойката със своето удивително дори за Епохата на Пръстена изящество слизаше тичешком по стълбата между статуите от черен метал и причудливо извитите подставки на фенерите.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА
ВЕСТИТЕЛИ ОТ КОСМОСА

Ерг Ноор следеше със затаен дъх манипулациите на изкусните лаборанти. Изобилието от уреди напомняше пост за управляване на звездолет, но просторът в голямата зала с широки синкави прозорци веднага прогонваше всякакви мисли за космически кораб.

В центъра на стаята върху металическа маса стоеше камера от дебели плочи руфолюцит — материал, прозрачен и за инфрачервените и видимите лъчи. Паяжина от тръбички и проводници уплиташе кафявия емайл на звездолетния воден резервоар, в който бяха затворени двете черни медузи от планетата на желязната звезда.

Еон Тал, изправен като при гимнастика, с ръка, безпомощно висяща на превръзка през рамото, отдалеч поглеждаше бавно въртящия се барабан на самопишещия уред. По челото на биолога над широките черни вежди избиха капчици пот.

Ерг Ноор облиза пресъхналите си устни.

— Нищо. Подир пет години пътуване там е останал само прах — дрезгаво каза астронавтът.

— Ако е така, голяма беда… за Низа и мен — допълни биологът. — Издирванията ще трябва да се правят слепешката, може би много години, за да се определи характерът на поражението.

— Вие продължавате ли да смятате, че органите, които убиват жертвата, са еднакви у медузите и у кръста?

— Не единствено аз. Грим Шар и всички други дойдоха до същото заключение. Но отначало ми хрумваха най-неочаквани мисли. Бях си въобразил, че черният кръст изобщо няма отношение към планетата.

— Помните ли, и аз ви говорих за същото. Стори ми се, че това същество е от дисковия звездолет и го пази. Обаче, ако се разсъди сериозно, какъв смисъл има да се охранява една несъкрушима крепост отвън? Опитът да отворим спиралодиска показа нелепостта на такива догадки.

— Представях си, че кръстът не е живо същество. Робот-автомат, поставен на пост край звездолета?

— Точно така! Ала сега, естествено, аз се отказах от тая мисъл. Черният кръст е живо същество, родено от света на мрака. Вероятно тези твари обитават равнината долу. Той се появи откъм „портата“ — прохода в канарите. Медузите, по-леки и подвижни, са обитатели на платото, върху което кацнахме. Връзката между черния кръст и спиралодиска е случайна, просто нашите защитни устройства са докоснали това отдалечено кътче от равнината, което винаги е оставало в мрака зад гигантския диск.

— И вие предполагате, че смъртоносните органи на кръста и медузите са сходни?

— Да! В тези животни, които живеят при едни и същи условия, е трябвало да възникнат и сходни органи. Желязната звезда е топлинно електрическо светило. Цялата дебела атмосфера на планетата е силно наситена с електричество. Грим Шар смята, че животните са събирали енергия от атмосферата и са създавали сгъстявания като нашите кълбовидни светкавици. Спомнете си движението на кафявите звездички по пипалата на медузите!

— И кръстът имаше пипала, но нямаше…

— Просто никой не е успял да забележи. Обаче характерът на поражението на нервните стволове е парализа на съответния висш център — в това всички ние сме единодушни — е еднакъв при мен и при Низа! Това е главното доказателство и главната надежда!

— Надежда? — трепна Ерг Ноор.

— Разбира се. Гледайте! — биологът посочи равната линия на записа на уреда. — Чувствителните електроди, потопени в капана с медузите, нищо не показват. Чудовищата са се вмъкнали там с пълен заряд енергия, която не е могла да излезе от резервоара след неговото заваряване. Изолационната защита на космическите съдове за храна едва ли пропуска — това не са нашите леки биологически скафандри. Спомнете си, че кръстът, погубил Низа, не ви причини вреда. Неговият ултразвук проникна в скафандъра с висша защита и сломи волята, но поразяващите излъчвания се оказаха безсилни. Те пробиха скафандъра на Низа също така, както медузите пробиха моя.

— Следователно зарядът на кълбовидните светкавици или на нещо подобно, който влезе в резервоара, трябва да е останал там. Ала

уредите нищо не показват…

— Именно в това е надеждата. Значи медузите не са се разсипали на прах. Те…

— Разбирам. Покрили са се с капсули, затворили са се в нещо като пашкул.

— Да. Такова приспособяване е разпространено сред живите организми, заставени да прекарват неблагоприятни за съществуването им периоди. Дългите ледени нощи на черната планета, нейните страшни урагани при „изгревите“ и „залезите“ — ето такива периоди. Но тъй като те се редуват сравнително бърже, аз съм уверен, че медузите могат и бърже да излизат от това състояние. Ако разсъждението е вярно, ние ще успеем доста лесно да върнем черните медузи към тяхната жизнена дейност.

— Чрез възстановяване температурата, атмосферата, осветлението и другите условия на черната планета?

— Да. Всичко е пресметнато и подготвено. Скоро ще се появи Грим Шар. Ще започнем да продухваме резервоара с неоново-кислородно-азотна смес при налягане три атмосфери. Но отначало ще се убедим…

Еон Тал се посъвещава с двамата асистенти. Някаква уредба бавно запълзя към кафявия резервоар. Предната руфолюцитна плоча се помести и откри достъп към опасния капан.

Електродите в резервоара бяха заменени с микроогледала с цилиндрични осветители. Единият от асистентите се изправи до командното табло за телеуправление. На екрана възникна вдлъбната повърхност, покрита с тънък слой зърнесто вещество и слабо отразяваща лъчите на осветителя — стената на резервоара.

Огледалото плавно се въртеше. Еон Тал заговори:

— Трудно е да се види с помощта на рентген, твърде силна е изолацията. Трябва да прилагаме по-сложен метод.

Въртенето на огледалото отрази дъното на съда и върху него две бели бучки — по форма неправилни кълба с шуплива влакнеста повърхност. Бучките наподобяваха плодовете на неотдавна създадения сорт хлебно дърво, които достигаха седемдесет сантиметра в диаметър.

— Включете ТВФ към вектора на Грим Шар! — обърна се биологът към своя помощник.

Щом се убеди в правотата на общите предположения, ученият веднага дотича в лабораторията. Той оглеждаше приготвените апарати, като замижаваше късогледо съвсем не от слабо зрение, а по навик. Грим Шар не приличаше на знаменитите учени, които по правило се отличаваха с внушителен вид и властен характер. Ерг Ноор си спомни Рен Боз с неговата срамежлива момчешка външност, никак несъответствуваща на величието на ума му.

— Отворете запоения шев! — изкомандува Грим Шар.

Механичната ръка разряза слой от твърдата емайлова маса, без да помръдне от мястото му тежкия капак. Маркучи с газова смес бяха прикачени към вентилите. Силен прожектор с инфрачервени лъчи замени желязната звезда.

— Температура… сила на тежестта… налягане… електрическа наситеност… — повтаряше показанията на уредите намиращият се до тях асистент.

След половин час Грим Шар се обърна към астронавтите:

— Да идем в залата за почивка! Няма възможност да се предугади кога тия капсули ще оживеят. Ако Еон е прав, това ще стане скоро. Дежурните ще ни предупредят.

Институтът за нервни токове бе построен далеч от заселената зона на края на охранявана степ. Земята в последните летни дни стана суха. Вятърът префучаваше с особено шумолене, което проникваше през напълно отворените прозорци заедно с лекия мирис на изсушени от слънцето треви.

В удобните кресла тримата изследователи потънаха в мълчание, загледани през прозорците над върхарите на клонестите дървета към далечния кръгозор. От време на време някой затваряше уморените си очи, но очакването беше твърде напрегнато, за да задреме. Тоя път съдбата не изпитваше търпението на учените. Не бяха минали и три часа, когато екранът за пряка връзка светна. Дежурният асистент едва се сдържаше.

— Капакът мърда!

За миг и тримата се озоваха в лабораторията.

— Затворете плътно руфолюцитната камера, проверете херметичността й — разпореди се Грим Шар. — Пренесете в нея условията на планетата!

Леко съскане на мощните помпи, свистене на изравнителите на налягането — и в прозрачната клетка се създаде атмосфера от света на мрака.

— Увеличете влажността и насищането с електричество! — продължаваше Грим Шар.

Остра миризма на озон се понесе из лабораторията.

Нищо не стана. Ученият се навъси, като обхващаше с поглед уредите и се мъчеше да съобрази какво е изпуснато.

— Нужна е тъмнина! — изведнъж се раздаде ясният глас на Ерг Ноор.

Еон Тал даже подскочи.

— Как съм могъл да забравя! Грим Шар, вие не сте били на желязната звезда, но аз!…

— Поляризиращите капаци на прозорците! — вместо отговор каза ученият.

Притъмня. Лабораторията остана осветена само от уредите. Асистентите закриха командното табло с щори и всичко потъна в мрак. Тук-там едва проблясваха точките на самосветещите индикатори.

Диханието на черната планета лъхна в лицата на астронавтите и възкреси в паметта им страшните, увлекателни дни на тежката борба.

Изнизаха се няколко минути мълчание, в което се чуваха само предпазливите движения на Еон Тал, който настройваше екрана за инфрачервени лъчи с поляризиращ параван, предотвратяващ разсейването на светлина.

Слаб звук и тежък удар — падна капакът на водния резервоар в руфолюцитната камера. Познато блещукане на кафяви пламвания — пипалата на черното чудовище се появиха над ръба на резервоара. С внезапен скок то излетя нагоре, като се простираше подобно на тъмно покривало връз цялата площ на руфолюцитната камера, и се удари в прозрачния й таван. Хиляди кафяви звездички заструиха по тялото на медузата, покривалото се изду като купол, сякаш от полъх отдолу, и медузата се опря върху дъното на камерата със събраните си в снопче пипала. От резервоара се надигна и второто чудовище — също такъв черен призрак, неволно внушаващ страх с бързите си и беззвучни движения. Но тук, зад здравите стени на опитната камера, обкръжени с управлявани от разстояние уреди, тварите от планетата на мрака бяха безсилни.

Уредите измерваха, фотографираха, определяха, чертаеха сложни криви — разлагаха устройството на чудовищата на разнообразни физически, химически и биологически показатели. Умът на човека отново събираше тия разнокачествени данни — овладяваше устройството на загадъчните рожби на ужаса и ги подчиняваше на себе си.

С всеки отлетял незабелязано час Ерг Ноор се убеждаваше в победата.

Все повече се радваше Еон Тал, все по-оживени ставаха Грим Шар и неговите млади асистенти.

Най-после ученият се приближи до Ерг Ноор.

— Може да си отидете със спокойно сърце. Ние ще останем до края на изследването. Боя се да включа видимата светлина — тук няма убежище от нея за черните медузи, както на тяхната планета. А те трябва да отговорят на всичко, което искаме да знаем.

— Ще узнаете ли всичко?

— Подир три-четири дни нашето изследване ще стане изчерпателно за равнището на знанията ни. Обаче и в тоя момент можем да си представим какво е действието на парализиращото устройство.

— И ще лекувате Низа, Еон?

— Да!

Чак сега Ерг Ноор почувствува каква голяма тежест е носил в себе си от оня черен ден, ден или нощ!… Ала не е ли все едно? Дива радост изпълни този винаги сдържан човек. Той с мъка преодоля нелепото желание да подхвърли Грим Шар във въздуха, да раздруса и прегърне дребния на ръст учен. Ерг Ноор беше поразен от самия себе си, успокои се и след минута придоби своята постоянна съсредоточеност.

— Как ще помогне вашето изучаване в борбата с медузите и кръстовете по време на бъдещата експедиция!

— Естествено! Сега ще познаваме врага. Но нима ще се състои експедиция до този свят на тежестта и мрака?

— Аз не се съмнявам в това!

Топлият ден на северната есен току-що бе започнал. Ерг Ноор вървеше без обикновената стремителност — пристъпваше с боси крака по меката трева. Отпред, в края на гората, зелена стена от кедри се

преплиташе с голите кленове, които приличаха на стълбове рядък сив дим. Тук, в резервата, човекът не се намесваше в природата. Специфична прелест имаше в безредните гъсталаци от високи треви, в техния смесен и противоречив, приятен и остър мирис.

Студена рекичка преграждаше пътя. Ерг Ноор се спусна по пътечката. Предизвиканото от вятъра набърчване на пронизаната от слънцето бистра вода наподобяваше люлееща се мрежа от вълнисти златни линии, хвърлена върху облите камъчета, които се пъстрееха на дъното. Незабележими късчета мъх и водорасли плуваха във водата и под тях бягаха по дъното петънца от сини сенки. Отвъд рекичката се накланяха по посока на вятъра едри лилави камбанки. Мирисът на влажна ливада и пурпурни есенни листа обещаваше на човека радост от труда, защото у всекиго в някое кътче на душата още гнездеше инстинктът на първобитния орач.

Ярка жълта авлига бе кацнала върху едно клонче и насмешливо, самоуверено подсвиркваше.

Чистото небе над кедрите се посребри от замаха на широкото крило на перестите облаци. Ерг Ноор навлезе в намирисващия на възгорчиви кедрови игли и смола сумрак на гората, пресече я и се изкачи на хълма, като изтриваше намокрената си глава. Резерватът около нервната клиника не бе голям и Ерг скоро излезе на пътя. Рекичката пълнеше каскада басейни от млечно стъкло. Няколко мъже и жени с бански костюми изскочиха иззад завоя и се понесоха по пътя между редиците от пъстри цветя. Надали есенната вода беше топла, но бегачите, като се ободряваха взаимно със смях и шеги, се хвърлиха в басейна и заплуваха надолу по каскадата. Ерг Ноор неволно се усмихна. Настъпило е време за почивка…

Никога досега родната планета не беше изглеждала толкова прекрасна на него — човека, прекарал по-голямата част от своя живот в тесен звездолет. Огромна благодарност изпитваше Ерг Ноор към всички хора, към земната природа, към всичко, което вземаше участие в спасяването на Низа. Днес тя сама дойде при него в градината на клиниката! Подир съвещание с лекарите те решиха да отпътуват заедно за полярния невросанаториум. Щом се удаде да се прекъсне паралитичната верига и отстрани трайното подтискане в кората на мозъка поради електрическото поражение, нанесено от черния кръст. Низа веднага се оказа напълно здрава. Трябваше само да си възвърне

предишната енергия след толкова дългия каталептичен сън. Низа, живата, здравата Низа! На Ерг Ноор се струваше, че никога не ще може да помисли за това без радостна тръпка.

Той видя самотна женска фигура, която вървеше бързо към него от разклонението на пътя. Би я познал сред хиляди — Веда Конг! Порано тя много заемаше мислите му, докато не се изясни различието в техните пътища. Привикналото към диаграмите на изчислителните машини мислене на Ерг Ноор си представи стръмна, издигаща се към небето дъга — неговия стремеж — и потъващия в глъбината на миналите векове жизнен и творчески път на Веда. Двете линии се разделяха и широко се отдалечаваха една от друга.

Познатото до най-мънички подробности лице на Веда Конг изведнъж порази Ерг Ноор със своето сходство с лицето на Низа. Също такова тясно, с широко разположени очи, високо чело и дълги вити вежди, същият израз на нежна насмешка край голямата уста. Дори техните носове, малко чипи, меко закръглени и удължени, си приличаха, както на сестри. Само че Веда винаги гледаше направо и съсредоточено, а упоритата главичка на Низа Крит често се вдигаше нагоре в младежки порив.

— Вие ме разглеждате? — учуди се Веда. Тя подаде на Ерг Ноор и двете си ръце, той ги притисна към своите бузи. Веда трепна и се освободи. Астронавтът се усмихна:

— Исках да им благодаря, на тези ръце, които са помогнали на Низа да оздравее… Тя… Всичко зная. Необходимо е било постоянно дежурство и вие сте се отказали от интересна експедиция. Два месеца!…

— Не се отказах, а закъснях в очакване на „Тантра“. Тъй или иначе, беше късно, а после — тя е прелест, вашата Низа! Външно си приличаме, ала тя е истинска другарка за победителя на Космоса и железните звезди със своята устременост към небето и преданост…

— Веда!

— Не се шегувам, Ерг! Вие чувствувате, че сега не е време за шеги? Трябва всичко да стане ясно.

— На мен и така всичко ми е ясно! Но аз ви благодаря не за себе си, а за Низа…

— Не благодарете! Щеше да ми бъде тежко, ако бяхте я загубили…

Ерг Ноор погали младата жена по рамото и сложи пръстите си върху свивката на ръката й. Те вървяха един до друг по безлюдния път и мълчаха, докато Ерг Ноор не заговори отново:

— А кой е той, истинският?

— Дар Ветер.

— Предишният завеждащ външните станции ли? Виж ти!…

— Ерг, вие произнасяте някакви недообмислени думи. Не мога да ви позная…

— Изменил съм се сигурно… Но аз си представям Дар Ветер само във връзка с работата и мислех, че той също е мечтател по Космоса.

— Това е вярно. Мечтател по звездния мир, обаче е съумял да съчетае звездите с любовта на древния земеделец към земята. Човек на знанието с големите ръце на обикновения майстор.

Ерг Ноор неволно погледна своята тясна длан с дълги твърди пръсти на математик и музикант.

— Ако знаехте, Веда, моята любов към Земята сега!…

— Подир света на мрака и продължителното пътуване с парализираната Низа? Естествено! Обаче…

— Тя, тази любов, не създава основата на моя живот?

— Именно! Та вие сте истински герой, ето защо сте ненаситно жаден за подвизи. Вие и тая любов ще понесете като пълна чаша и ще се страхувате да не пролеете от нея капка на Земята, за да я отдадете за Космоса. Но в края на краищата пак на Земята!

— Веда, биха ви изгорили на клада през Тъмните векове!

— Казвали са ми вече за това… Ето и кръстопътя. Къде са вашите обувки, Ерг?

— Оставих ги в градината, когато излязох насреща ви. Ще се наложи да се върна.

— Довиждане, Ерг. Моята работа тук е приключена — започва вашата. Къде ще се видим? Или чак преди отлитането на новия кораб?

— Не, не, Веда! Ние с Низа ще отпътуваме за полярния санаториум за три месеца. Елате при нас, доведете и него, Дар Ветер!

— Кой санаториум? „Сърце-камък“ на северното крайбрежие на Сибир? Или в Исландия — „Есенни листа“?

— За Северния полярен кръг вече е късно. Ще ни изпратят в Южното полукълбо, където скоро ще настъпи лятото, в „Бяла зора“ на

Земята на Грахам.

— Добре, Ерг. Ако Дар Ветер веднага не отиде да възстановява спътник 57. Вероятно отначало трябва да се подготвят материалите.

— Бива си го земния ви човек — почти една година в небето!

— Не хитрувайте! Това небе е близко в сравнение с вашите невъобразими пространства, които ни разделиха.

— Съжалявате ли за това, Веда?

— Защо питате, Ерг? Във всекиго от нас има по две половини: едната се стреми към новото, другата пази миналото и е готова да се върне при него. Вие знаете това, но знаете също, че никога връщането не води към целта.

— Обаче съжалението остава… като венец върху свиден гроб. Целунете ме, Веда, скъпа!…

Младата жена послушно изпълни молбата, леко отблъсна астронавта и бърже тръгна към главния път — линията на електробусите. Ерг Ноор я наблюдаваше, докато роботът-водач на приближилата кола спря и червената рокля изчезна зад прозрачната врата.

Веда се взираше през стъклото към неподвижния Ерг Ноор. В мислите й настойчиво звучеше рефренът на стихотворение на поет от Ерата на разединения свят, преведено от Арк Гир, който неотдавна бе композирал и мелодия по него. Дар Ветер й го каза веднъж в отговор на нежен укор:

Ни небесните ангели, нито дори
духовете на бездните зли,
не, не ще разделят нивга мойта душа
от душата на Аннабел-Ли!

Това е предизвикателство на древен мъж към страшните сили на природата, отнели неговата възлюбена. На мъж, който не се примирява със загубата и не иска да даде нищо на съдбата!

Електробусът наближаваше едно от разклоненията на Спиралната линия, а Веда Конг все още стоеше до прозореца, хванала се здраво за полираните дръжки, и тананикаше чудесния романс, изпълнена със светла тъга.

„Ангели — така в старо време религиозните европейци са наричали мнимите небесни духове, вестители на божията воля. Думата «ангел» на древногръцки език означава именно «вестител». Забравена преди много векове дума…“

На гарата Веда се откъсна от тия мисли, ала отново се върна към тях във вагона по Спиралната линия.

— Вестители от небето, от Космоса — така може да бъдат наречени и Ерг Ноор, и Мвен Мас, и Дар Ветер. Особено Дар Ветер, когато той се озове в близкото, земното небе, на строежа на спътника… — Веда закачливо се усмихна. — Но тогава духове на бездните сме ние, историците — високо каза тя, като се вслушваше в звученето на своя глас, и весело се разсмя. — Да, така, небесните ангели и духовете на бездните! Само че едва ли това ще се хареса на Дар Ветер…

Ниските кедри с черни игли — студоустойчива форма, създадена за Субантарктика, шумяха тържествено и равномерно под неотслабващия вятър. Студеният и плътен въздух течеше подобно на бърза река, понесъл необикновена чистота и свежест, присъща само на въздуха на открит океан или високи планини. Обаче в планините докосналият вечните снегове вятър става сух и леко парещ, сякаш пенливо вино. Тук допирът с океана бе осезаем като влажен дъх, който обливаше тялото.

Зданието на санаториума „Бяла зора“ се спускаше към морето с отстъпите на стъклените си стени, напомнящи със своите закръглени форми гигантските морски кораби от миналото. Денем бледомалиновите шарки по стените, стълбите и вертикалните колони рязко контрастираха с куполовидната маса на тъмните, шоколадоволилави андезитови скали, прорязани от възсиньосиви порцеланови пътечки от разтопен сиенит. Но сега късnопролетната полярна нощ бе сляла всички багри в своята особена белезникава светлина, която сякаш излизаше от небесните и морските глъбини. Слънцето се скри отвъд платото на юг. Оттам като широка арка изплува величествено сияние и започна да се разстила по южната част на небето. Това беше отблясък от могъщите ледове на антарктическия континент, запазени върху високата гърбица на неговата източна половина, изтласкани от волята на човека, който бе оставил само четвърт от предишния колосален ледников щит. Бялата ледена зора,

чието име носеше санаториумът, бе превърнала всичко наоколо в призрачен мир от лека светлина без сенки и отражения.

По сребърните отблясъци на порцелановата пътечка към океана бавно вървяха четирима души. Лицата на крачещите отзад мъже изглеждаха като изсечени от сив гранит, а големите очи на двете жени бяха станали бездънно дълбоки и загадъчни.

Низа Крит, притиснала лице до яката на коженото наметало на Веда Конг, развълнувано възразяваше на историчката. Без да скрива лекото си учудване, Веда се вглеждаше в тази външно приличаща на нея девойка.

— Струва ми се, че най-хубавият подарък, който една жена може да направи на любимия, е да го създаде наново и така да продължи съществуването на своя герой. Та това е почти безсмъртие!

— Мъжете разсъждават другояче по отношение на нас — отвърна Веда. — Дар Ветер ми каза, че не би искал да има дъщеря, която твърде много да прилича на любимата — тежко му е да мисли, че ще напусне света и ще я остави на неизвестната съдба без своята любов и нежност… Това са остатъци от някогашната ревност.

— Но и аз не мога да понасям мисълта за разлъка с едно малко, мое родно същество — продължаваше погълнатата от своите размишления Низа. — Да го дам за възпитаване веднага, щом го откърмя!

— Разбирам, обаче не съм съгласна. — Веда се намръщи, девойката май беше засегнала болезнена струна в душата й.

— Една от най-големите задачи на човечеството е побеждаване на слепия майчин инстинкт. Разбиране, че само колективното възпитаване на децата от специално подбрани хора може да създаде човека на нашето общество. Няма я сега почти безумната, както в древността, майчина любов. Всяка майка знае, че целият свят е нежен към нейното дете. Ето че изчезна инстинктивната като у вълчицата любов, възникнала от животински страх за своята рожба.

— Разбирам това — каза Низа, — ала някак си с ума.

— А аз с цялото си същество чувствувам, че най-голямото щастие — да доставяш радост на друго същество — сега е достъпно за всеки човек, във всяка възраст. Това, което в предишните общества е било възможно само за родителите, бабите и дядовците, а най-много за майките… Защо трябва непременно да бъдеш все с малкото — та това

е също остатък от ония времена, когато жените са били принудени да водят ограничен живот и не са могли да бъдат заедно със своите възлюбени. А вие ще бъдете винаги заедно, докато се обичате…

— Не зная, но понякога те обхваща такова буйно желание до теб да върви мъничко, приличащо на него същество, че стискаш ръце… И… не, аз нищо не зная!…

— Има Остров на майките — Ява. Там живеят всички желаещи сами да възпитават своите деца.

— О, не! Но аз и не бих могла да стана възпитателка, както постъпват хората, които особено обичат децата. Чувствувам в себе си толкова сили и вече бях веднъж в Космоса…

Веда омекна.

— Вие сте олицетворение на младостта, Низа, и не само физически. Както всички много млади, вие не разбирате, когато се сблъсквате с противоречията на живота, че те са самият живот, че радостта от любовта непременно донася тревоги. грижи и тъга, толкова по-силни, колкото по-силна е любовта. А на вас се струва, че всичко ще се загуби при първия удар на живота…

При последните думи изведнъж я озари една мисъл: не, не единствено в младостта беше причината за тревогите и жадните стремежи на Низа!

Веда изпадна в характерната за мнозина грешка — да смята, че душевните рани заздравяват едновременно с телесните повреди. Съвсем не е така! Още дълго-дълго остава раната на психиката, дълбоко скрита във физически здравото тяло, и може да се разтвори неочаквано, понякога от съвсем незначителна причина. Така е и при Низа — пет години парализа, която, макар и прекарана в пълно безсъзнание, е оставила следи във всички клетки на тялото, ужасът от срещата със страшния кръст, едва не погубил Ерг Ноор.

Отгатнала посоката на мислите на историчката. Низа глухо каза:

— След желязната звезда не ме напуска едно странно чувство. Някъде в душата ми има тревожна пустота. Тя съществува заедно с радостта и силата, като че ги изключва, но и не угасва сама. Обаче аз мога да се боря с нея само с помощта на онова, което трябва да ме увлече изцяло… Сега зная какво представлява Космосът за самотния човек и още повече се прекланям пред паметта на първите герои-астронавти!

— Струва ми се. че разбирам — отговори Веда. — Била съм на затънтените сред океана малки островчета на Полинезия. Там, пред морето, в часовете на самотност те обхваща безкрайна печал, като разтапяща се в еднообразната далечина тъжна песен. Навярно споменът за първобитната самота на съзнанието говори на човека колко слаб и обречен е бил той по-рано в своето кафезче-душа. Само общият труд и общите мисли могат да те спасят от това — идва кораб, като че ли още по-малък от острова, а необятният океан вече не е същият. Шепата другари и корабът са вече отделен свят, който се стреми към достъпните и покорни нему далечини. Така и космическият кораб — звездолетът. В него ние сме с храбри и силни другари! Но самотност пред Космоса… — Веда трепна. — Надали човек е способен да я понесе.

Низа се притисна към Веда още по-плътно:

— Колко правилно го казахте! Точно затова искам всичко едновременно…

— Аз ви обикнах. Сега повече чувствувам вашето решение… То ми се струваше безумно.

Низа мълчаливо стисна ръката на Веда и завря нос в студената й от вятъра буза.

— Но ще издържите ли, Низа? Това е така невероятно трудно!

— За каква трудност говорите, Веда? — обърна се Ерг Ноор, който бе чул нейното последно възклицание. — Надумали ли сте се с Дар Ветер? Той вече половин час ме убеждава да предам на младежта моя опит на астронавт, вместо да се впуснем в полет, от който няма връщане.

— И какво, сполучи ли да ви убеди?

— Не. Моят опит в астронавтиката е още по-нужен, за да откарам „Лебед“ до целта, там — Ерг Ноор посочи светлото беззвездно небе, където под Малкия Магеланов облак, Тукан и Водна змия трябваше да гори яркият Ахернар, — да го откарам по път, неизминат още нито от един кораб на Земята или Пръстена!

При последната дума на Ерг Ноор зад гърба му пламна издигащото се слънце, чиито лъчи помитаха всичката тайнственост на бялата зора.

Четиримата приятели наближиха брега. Океанът дишаше на равни студени пориви и търкаляше върху полегатия бряг редици вълни

без пяна — тежкото раздвижване на бурната Антарктика. Веда Конг с любопитство гледаше сребристосивата вода, която бързо потъмняваше с дълбочината и под лъчите на ниското слънце добиваше почти лилавия оттенък на леда.

Низа Крит стоеше до нея с шуба от светлосиня кожа и също такава кръгла шапчица, изпод която се подаваха кичури тъмночервеникава коса. По навик девойката леко вдигаше нагоре глава. Дар Ветер неволно й се залюбува и се намръщи.

— Ветер, не харесвате ли Низа? — с преувеличено негодувание възкликна Веда Конг.

— Вие знаете, че се възхищавам от нея — мрачно отвърна Дар Ветер. — Но сега тя ми се стори такава малка и крехка в сравнение с…

— С онова, което ме очаква? — предизвикателно попита Низа. — Сега прехвърлихте атаката от Ерг към мен?…

— Съвсем не мисля да постъпвам така — сериозно и тъжно отговори Дар Ветер, — ала огорчението ми е естествено. Едно прекрасно създание на моята мила Земя трябва да изчезне в бездните на Космоса с неговия мрак и чудовищен студ. Това не е жалост. Низа, а печал пред загубата.

— Вие сте почувствували, както и аз — съгласи се Веда, — яркото пламъче на живота — Низа и леденото мъртво пространство!

— Аз ви се струвам нежно цвете? — попита Низа. Странната интонация на гласа й възпря Веда, готова да потвърди.

— Кой повече от мен обича радостта от борбата със студа? — и девойката смъкна шапчицата, разтърси червеникавите си къдрици, хвърли шубата.

— Какво правите, Низа? — първа се досети Веда Конг и се спусна към астронавигаторката.

Обаче Низа стремително изтича на скалата, надвиснала над вълните, и даде на Веда своите дрехи.

Студените вълни приеха девойката. Веда цялата потрепера, щом си представи усещането от такова къпане. Низа спокойно се отдалечаваше, като пореше вълните със силни тласъци. Издигнала се върху гребена, тя започна да маха на останалите на брега — предизвикателно ги канеше да я последват, Веда Конг я наблюдаваше с възторг.

— Ветер, Низа е другарка не на Ерг, а на полярната мечка. Нима вие, северният човек, ще отстъпите?

— По произход северен, а сам предпочитам топлите морета — жално каза Дар Ветер, като неохотно се доближаваше към пръските на морския прибой.

Той се съблече, докосна с крак водата и с вик „ух!“ се хвърли към идващата сребристосива вълна. С три широки замаха излетя на върха й и се плъзна в тъмната яма пред втората. Само многогодишните тренировки и къпането през всички сезони спасиха неговия престиж. Дишането секна и червени кръгове се завъртяха в очите му. С няколко резки гмурвания и скокове Дар Ветер си върна възможността да диша. Той изскочи на брега посинял, треперещ и заедно с Низа се втурна нагоре. След няколко минути те се наслаждаваха на топлината от коженото си облекло. Струваше им се дори, че мразовитият вятър носи полъх на коралови морета.

— Колкото повече ви опознавам — прошепна Веда, — толкова повече се убеждавам, че Ерг Ноор не е сгрешил в избора си. Вие, както никой друг, ще го ободрите в труден час, ще го зарадвате и опазите…

Лишените от загар бузи на Низа силно поруменяха. По време на закуската върху високата, вибрираща от вятъра кристална тераса Веда често срещаше умисления и нежен поглед на девойката. И четиримата бяха мълчаливи, както обикновено става пред дълга разлъка.

— Тежко е да опознаеш такива хора и веднага да се разделиш с тях! — изведнъж се провикна Дар Ветер.

— Може би вие?… — подхвана Ерг Ноор.

— Моето свободно време свърши. Вече трябва да се изкача нависоко! Гром Орм ме чака.

— Време е и за мен — добави Веда. — Ще се спусна в своята бездна, в неотдавна откритата пещера — хранилище от Ерата на разединения свят.

— „Лебед“ ще бъде готов в средата на идната година, а ние ще започнем да се стягаме за път подир шест седмици — тихо каза Ерг Ноор. — Кой в момента завежда външните станции?

— Засега Юний Ант, обаче той не иска да се разделя с паметните машини, а Съветът още не е утвърдил кандидатурата на Емб Онг — инженер-физик от Лабрадорската Ф-централа.

— Не го познавам.

— Малко е известен, тъй като се занимава в Академията на върховете на знанието с въпросите на мегавълновата механика.

— Какво представлява това?

— Крупните ритми на Космоса — гигантски вълни, които се разпространяват бавно в пространството. В тях например се изразяват противоречията на насрещните светлинни скорости, даващи относителни стойности, по-големи от абсолютната единица. Но всичко това е още съвсем неразработено…

— А Мвен Мас?

— Пише книга за емоциите. Той също не разполага с много лично време — Академията на стохастиката и хипотезите за бъдещето го е назначила консултант по подготовката за полета на вашия „Лебед“. Щом подберат материалите, веднага ще се наложи да се прости с книгата.

— Жалко! — възнегодува Ерг Ноор. — Темата е важна, Време е да бъдат разбрани правилно реалността и силата на емоционалния мир.

— Страхувам се, че Мвен Мас не е способен за хладен анализ — каза Веда.

— Точно така трябва да бъде, в противен случай той нищо забележително не ще напише — възрази Дар Ветер и стана, за да се сбогува.

— До следващата среща! Завършвайте по-скоро вашите работи, инак няма да се видим. — Низа и Ерг му пододоха ръце.

— Ще се видим — уверено обеща Дар Ветер. — В краен случай ще направим това в пустинята Ел Хомра, преди отлитането.

— Преди отлитането — съгласиха се астронавтите.

— Да вървим, ангелю небесен! — Веда Конг мушна ръката си под лакътя на Дар Ветер, като престорено не обърна внимание на бръчката между неговите вежди. — Навярно Земята ви омръзна?

Дар Ветер стоеше широко разкрачен върху поклащащата се основа на току-що закрепения скелет и гледаше надолу, към страшната бездна между разпръсналите се слоеве от облаци. Там нашата планета, чиято големина се чувствуваше дори от разстояние колкото пет нейни диаметъра, се откриваше с лъкатушните сиви контури на материците и тъмнолилавите петна на моретата.

Дар Ветер разпознаваше тези очертания, известни още от детинство по снимките от спътниците. Ето вдлъбнатината, пресечена от тъмните ивички на планините. Вдясно блести морето, а точно под краката — тясната предпланинска долина. Днес му потръгна: облаците се разпръснаха именно над онзи участък от планетата, където сега живее и работи Веда. Някъде край подножието на правите тераси на чугуненосивите планини се намира древната пещера, навлизаща дълбоко в Земята с просторните си етажи. Там Веда отбира измежду немите и прашни отломки от някогашния живот на човечеството ония зрънца историческа правда, без която не може нито да се разбере настоящето, нито да се предвиди бъдещето.

От платформата от нагънати листове цирконий бронз Дар Ветер изпрати мислен привет на съмнително откритата точка, затулена под пълзящото от запад крило на перести, нетърпимо светли облаци. Нощният мрак стоеше там като осеяна с блясък на звезди стена. Облачните пластове се движеха подобно на исполински салове, надвиснали един над друг. Под тях в тъмнеещата пропаст земната повърхност се търкаляше към стената на мрака, сякаш завинаги отиваше в небитието. Обвивка от нежно зодиакално сияние обгръщаше планетата откъм засенчената й страна и светеше в чернотата на космическото пространство.

Над осветената част от планетата увисна лазурен облачен покров, отразяващ могъщата светлина на стоманеносивото слънце. Всеки, погледнал към облаците без затъмняващи филтри, би ослепял, както и оня, който се намира извън защитата на осемстотинте километра земна атмосфера, ако му се наложи да се обърне към страшното светило. Късовълновите твърди слънчеви лъчи — ултравиолетови и рентгенови — се изливаха като мощен, убийствен за всичко живо поток. Към тях се добавяше непрекъснат порой от космически частици. Пламнали звезди или галактики, сблъскали се в невъобразима далечина, изпращаха в пространството смъртоносни излъчвания. Само сигурната защита на скафандъра спасяваше работещите от гибел.

Дар Ветер прехвърли предпазното въже от другата страна и тръгна по опорната греда по посока на бляскащия черпак на Голямата мечка. По цялата дължина на бъдещия спътник беше завинтена гигантска тръба. Върху двата й края се издигаха остри триъгълници,

които поддържаха грамадните дискове на излъчвателите на магнитното поле. Когато бъдат поставени батериите, превръщащи синята радиация на Слънцето в електрически ток, строителите ще могат да се избавят от въжетата и да се движат по протежение на магнитните силови линии с насочващи пластини на гърдите и гърба.

— Искаме да работим нощем — внезапно зазвуча в неговия шлем гласът на младия инженер Кад Лайт. — Светлина обеща да даде командирът на „Алтай“!

Дар Ветер се взря наляво и надолу, където като заспали риби висяха няколко скачени заедно товарни ракети. По-нагоре, под плоския чадър — защита от метеоритите и Слънцето — се рееше сглобената от листове за вътрешна обшивка временна платформа. На нея се подреждаха пристигащите в ракетите части. Там като тъмни пчели се бяха насъбрали работници, които пламваха подобно на светулки, когато отразяващата повърхност на скафандъра се подаваше извън сянката на защитния чадър. Паяжина от кабели се разклоняваше от зеещите черни отверстия в стените на ракетите, отдето през свалената обшивка се разтоварваха големи детайли. Още по-нагоре, точно над сглобения скелет, група хора в странни, понякога забавни пози усърдно се занимаваха с обемиста машина. Само гривната от берилиев бронз с боразонна покривка би тежала на Земята цели сто тона. Тук тая грамада висеше покорно до металическия скелет на спътника на тънко въже. То бе предназначено да изравнява интегралните скорости на въртенето около Земята на всички тези още немонтирани части.

Работещите станаха ловки и уверени, когато свикнаха с липсата — по-точно с нищожността — на силата на тежестта. Но скоро ще се наложи тия умели работници да бъдат заменени с нови. Продължителната физическа работа без тегло довежда до нарушено кръвообращение, което би могло при връщане на Земята да превърне човека в инвалид. Ето защо всеки работеше на спътника не повече от сто и петдесет часа и се връщаше на Земята, след като минеше реаклиматизацията в станция „Междинна“, въртяща се на височина деветстотин километра над планетата.

Дар Ветер, който ръководеше монтажа, се стараеше да не взема участие във физическата работа, колкото и да му се искаше понякога да ускори един или друг процес. Той трябваше да престои тук, на височина петдесет и седем хиляди километра, няколко месеца.

Да даде съгласието си за нощна работа означаваше да ускори още повече връщането на младите си приятели долу, на планетата, и да повика смяната преди определената дата. Вторият планетолет, придаден към строежа — „Барион“, се намираше в Аризонската равнина, където при екраните на телевизорите и пултовете на регистриращите машини седеше Гром Орм.

Решението да се работи без прекъсване в часовете на ледената космическа нощ чувствително ускоряваше монтажа. Дар Ветер не можеше да се откаже от тая перспектива. Щом получиха съгласието му, хората от монтажната платформа се пръснаха във всички посоки и се заеха да изопват още по-сложна паяжина от кабели. Планетолетът „Алтай“, който служеше за общежитие на работниците от строежа и неподвижно висеше до края на опорната греда, изведнъж откачи въжетата с ролките, свързващи неговия входен люк и скелета на спътника. Дълги струи ослепителен пламък блъвнаха от двигателите му. Огромният корпус на кораба се извъртя беззвучно и бърже. Ни най-малък шум не долетя през пустотата на междупланетното пространство. За изкусния командир на „Алтай“ бяха нужни само няколко удара на двигателите, за да се издигне на височина четиридесет метра над мястото на строежа и да обърне своите прожектори, улесняващи кацането, по посока на платформата за сортиране. Между кораба и скелета отново прокараха пътеводните кабели и цялата маса разнородни предмети, увиснали в пространството, доби относителна неподвижност. Същевременно тя продължаваше въртенето си около Земята със скорост около десет хиляди километра в час.

Разпределението на облаците показа на Дар Ветер, че строежът минава над антарктическата област от планетата и следователно скоро ще влезе в сянката на Земята. Усъвършенстваните нагреватели на скафандрите не могат изцяло да задържат вледеняващото дихание на космическото пространство. Горко на оня пътешественик, който необмислено изразходва енергията на своите батерии! Така преди месец загина един архитект-монтьор, укрил се от внезапен метеоритен дъжд в студения корпус на разтворена ракета. Той не дочакал излизането в сгряната от слънцето страна… Още един инженер бе погубен от метеорит. Тези случаи не може нито да се предвидят

напълно, нито да се предотвратят. Изграждането на спътници винаги взема своите жертви — кой ли ще бъде следващият?…

Законите на стохастиката, макар и малко приложими към единичните песъчинки, каквито са отделните хора, твърдят, че най-възможно е следващият да бъде Дар Ветер… Та той най-дълго се намира тук, на тая височина, открита за всички случайности в Космоса… Но един настойчив вътрешен глас увещаваше Дар Ветер, че нищо не може да му се случи. Колкото и нелепа да беше тая увереност за математически мислещия човек, тя не изоставяше Дар Ветер и му помагаше спокойно да балансира върху гредите и решетките на открития, незащитен скелет в бездната на черното небе.

Сглобяването на конструкциите на Земята се извършваше от специални машини, наречени ембриотекти, защото работеха по принципа на растежа на живия организъм. Разбира се, неговата молекулярна структура, която се осъществяваше чрез наследствен кибернетичен механизъм, беше невъобразимо по-сложна. Подчиняваше се не само на физико-химическата избирателност, но и на неразгаданата ритмика на вълните. Обаче живите организми растяха единствено в условията на топлите разтвори на йонизираните молекули, а ембриотектите работеха обикновено в поляризирани токове, светлина или в магнитно поле. Знаците и указанията, нанесени върху подлежащите на сглобяване части с радиоактивен талий, правилно ориентираха съединяваните от машините детайли. Сглобяването напредваше с поразителна точност и бързина. Тук, нависоко, нямаше, пък и не можеше да има такива машини. Монтажът на спътника се извършваше по старому — от ръцете на живите хора. Въпреки всички опасности работата изглеждаше толкова интересна, че привличаше хиляди доброволци. Изпитателните психологически станции едва смогваха да преглеждат всички желаещи да изявят пред Съвета своята готовност да се отправят в междупланетното пространство.

Дар Ветер се добра до фундаментите на слънчевите машини, разположени във форма на ветрило около грамадна втулка с апарат за изкуствено притегляне, и включи батерията на гърба си към входната клема на проверочната верига. В телефона на неговия шлем зазвуча несложна мелодия. Тогава той паралелно присъедини стъклена плоча с нанесена върху нея с тънки златни линии схема. Раздаде се същата

мелодия. Като въртеше двата нониуса, Дар Ветер докара до съвпадение временните точки и се убеди, че липсват различия не само в мелодията, но и в тоналността на настройката. Една важна част от бъдещата машина бе поставена безупречно. Можеше да се започне монтирането на радиационните електродвигатели. Ветер изправи уморените си от дългото носене на скафандър рамене и повъртя глава. Движението предизвикваше пукане в шийните му прешлени, вдървени от продължителната неподвижност в шлема. Пак добре, че той се оказа устойчив срещу психозите, разпространени сред работещите извън земната атмосфера — ултравиолетовата сънна болест и инфрачервеното буйство. Иначе не би могъл да доведе докрай почетната си мисия.

Скоро първата обшивка ще защити работниците от гнетящата самота в откритията Космос, над бездната без небе и почва!

От „Алтай“ се отдели малък спасителен снаряд и подобно на стрела се мярна покрай строежа. Това беше влекач, изпратен за автоматичните ракети, които носеха само товар и спираха на определена височина. Навреме! Група летящи в пространството ракети, хора, машини и материали отиваше към тъмната част на Земята. Влекачът се върна, като теглеше подире си три дълги рибообразни снаряда със синкав оттенък, които на Земята са тежали по сто и петдесет тона, без да се слага в сметката горивото.

Ракетите се присъединиха към себеподобните си около платформата за сортиране. Дар Ветер с тласък отскочи върху другата страна на скелета и се озова сред насъбралите се в кръг техници, ръководещи разтоварването. Хората обсъждаха плана за нощната работа. Дар Ветер се съгласи с тях, обаче настоя всички индивидуални батерии да бъдат заменени с нови, такива, които да осигуряват тридесет часа непрекъснато затопляне на скафандрите освен снабдяването с ток на фенерите, въздушните филтри и радиотелефоните.

Целият строеж се гмурна в нощния мрак като в бездна, но дълго още меката пепелява зодиакална светлина от слънчевите лъчи, разсеяни от газовете в горните зони на атмосферата, осветяваше застиналия при сто и осемдесетградусовия мраз скелет на бъдещия спътник. Още по-силно, отколкото денем, започна да пречи свръхпроводимостта. И най-малкото износване на изолацията в

инструментите, батериите или акумулаторите обгръщаше близкостоящите предмети със синкавото сияние на разливащия се направо по повърхността ток.

Непрогледна космическа тъмнина настъпи заедно с усилилия се студ. Звездите светеха остро като извънредно ярки сини игли. Невидимият и безшумен полет на метеорити нощем изглеждаше особено страшен. Върху повърхността на тъмното кълбо долу, в атмосферните течения, пламваха разноцветни облаци от електрическо сияние, искрови потоци с гигантска дължина или ивици разсеяно светене, проточили се на хиляди километри. Ураганни ветрове, по-силни от която и да е земна буря, профучаваха там, долу, в горните слоеве на въздушната обвивка. Наситена от излъчването на Слънцето и Космоса, атмосферата продължаваше да разбърква енергията и с това затрудняваше връзката между строежа и родната планета.

Внезапно в малкия свят, уединен в мрака и чудовищния студ, нещо се измени. Дар Ветер не веднага съобрази, че бяха запалени осветителите на планетолета. Още по-черна стана тъмнината, помръкнаха свирепите звезди, но платформата и скелетът осезаемо се открояваха в бялата ярка светлина. Подир няколко минути „Алтай“ намали напрежението, светлината стана жълта и по-малко интензивна. Планетолетът икономисваше енергията на своите акумулатори. Отново, както денем, се задвижиха квадратни и елипсовидни листове за обшивка, решетести ферми за крепене, цилиндри и тръби за резервоари. Те постепенно намираха своето място в скелета на спътника.

Дар Ветер напипа напречната греда, хвана се за ролковите дръжки на въжения парапет и като се отблъсна с крак, отхвръкна нагоре. До люка на планетолета той стисна спирачките и тъкмо навреме — не се удари в затворената врата.

В преходната камера не поддържаха нормалното земно налягане, за да намалят загубата на въздух при влизане и излизане на големия брой работещи. Затова Дар Ветер, без да снема скафандъра, прекрачи във втората, временно изградена спомагателна камера и тогава изключи шлема и батериите.

Като разкършваше умореното си от скафандъра тяло, той твърдо стъпваше по вътрешната палуба и се наслаждаваше от възвръщането към почти нормалното тегло. Изкуствената гравитация на планетолета

работеше непрекъснато. Неизразимо приятно е да се чувствуваш здравостоящ върху почва човек, а не лека мушица, виеща се в несигурна и вероломна пустота! Ласката светлина и топлият въздух, удобното кресло го примамваха да се изтегне и отдаде на почивка, без да мисли за нищо. Дар Ветер преживяваше наслаждението на своите прадеди, което някога, при четенето на старинни романи, го учудваше. Именно така след дълъг път в студената пустиня, влажната гора или заледените планини човекът е влизал в топло жилище — дом, землянка, плъстена шатра. И тогава, както тук, тънки стени са го отделяли от огромния опасен свят, враждебен към него, запазвали са му топлината и светлината, давали са му възможност да си почива, да набира сили, да обмисля по-нататъшните си дела.

Дар Ветер се отказа от примамливостта на креслото и книгата. Наложи се да се свърже със Земята — запаленото във висините за през цялата нощ осветление можеше да породи тревога у наблюдателите в обсерваториите, които следяха строежа. Освен това трябваше да предупреди, че резервите ще бъдат нужни преди определения срок.

Днес връзката се оказа сполучлива — Дар Ветер говори с Гром Орм не с кодирани сигнали, а по ТВФ, много мощен, като във всеки междупланетен кораб. Старият председател остана доволен и незабавно се погрижи за подбиране на новия екипаж и ускорено доставяне на детайли.

Щом излезе от поста за управляване на „Алтай“, Дар Ветер мина през библиотеката, преобзаведена в спалня с поставените край стените легла на два етажа. Катетите, столовите, кухнята, страничните коридори и предната зала с двигателите също бяха снабдени с допълнителни легла. Планетолетът, превърнат в стационарна база, бе препълнен. Дар Ветер едва влачеше краката си по коридора, облицован с кафяви плочи топла при пипане пластмаса, и лениво отваряше и затваряше плътните херметични врати.

Той мислеше за астронавтите, прекарващи десетки години в подобен кораб, без всякаква надежда да го напуснат и излязат навън, преди да изтече убийствено дългият срок. Той живее тук шести месец. Всеки ден напуска тесните помещения и се труди в угнетяващия простор на междупланетната пустота. И вече му е тъжно без милата Земя — без нейните степи, морета, кипящи от живот центрове на обитаваните пояси. А Ерг Ноор, Низа и още двадесет души от екипажа

на „Лебед“ ще трябва да прекарат в звездолета деветдесет и две зависими години, тоест сто и четиридесет земни години, ако се смята и връщането на кораба към родната планета. Никой от тях няма да може да преживее толкова! Телата им ще бъдат изгорени и погребани там, в безмерната далечина, на планетите на зелената циркониева звезда…

Или техният живот ще се прекрати по време на полет и тогава, затворени в погребална ракета, те ще изчезнат в Космоса… Така са отплували в морето погребалните ладии на далечните му прародители и са отнасяли в себе си мъртвите бойци. Но такива герои, които да са отивали на доживотен затвор в кораб и отлитали без надежда за лично връщане, в историята на човечеството още нямаше. Не, той не е прав, Веда би го укорила! Нима той забрави безименните борци за достойнството и свободата на човека в древните времена, които са отивали на нещо много по-страшно — доживотен затвор във влажни подземия, ужасни изтезания? Да, тези герои са били по-силни и по-достойни даже от неговите съвременници, готвещи се да извършат най-великия полет в Космоса за изследване на далечни светове!

И той, Дар Ветер, който още ни веднъж не е напускал задълго родната планета, е малък човек в сравнение с тях и съвсем не е „ангел небесен“, както насмешливо го нарича безкрайно милата Веда Конг!

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА
СТОМАНЕНАТА ВРАТА

Двадесет дни се въртя във влажния мрак автоматическият минен проходчик-робот, докато успя да разчисти струпването от десетки хиляди тонове и закрепи рухналите сводове. Пътят към глъбините на пещерата стана достъпен. Оставаше само да се провери неговата безопасност. Талижки-роботи, движени от гъсенични вериги и Архимедов винт, безшумно се плъзнаха надолу. През всеки сто метра придвижване уредите известяваха за състава на въздуха, температурата и влажността. Като заобикаляха ловко препятствията, талижките се спуснаха до дълбочина четиристотин метра. Тогава Веда Конг с група сътрудници проникна в неприкосновената пещера. Преди деветдесет години, по време на проучване подземните води, сред варовици и пясъчници, които съвсем нямали рудоносен характер, индикаторите изведнъж отбелязали голямо количество метал. Скоро се изяснило, че местността съвпада с описанието на разположението на легендарната, съществувала много векове пещера Ден-Оф-Кул. На един от изчезналите езици това значи „Убежище на културата“. При заплаха от страшна война народите, които се смятали за най-напреднали в науката и културата, укрили в пещерата съкровищата на своята цивилизация. В онези далечни векове секретността и тайнствеността били разпространени…

Веда се вълнуваше не по-малко от най-младата си сътрудничка, когато се плъзна надолу по мократа червена глина, застилаща пода на наклонената галерия.

Въображението рисуваше величествени зали с херметични огнеупорни шкафове за филмотеките, чертежите, картите, шкафове с ролки на магнетофонни записи или ленти от паметни машини, рафтове с образци от химически съединения, сплави и лекарства. Препарирани, вече изчезнали животни в непропускащи влага и въздух прозрачни витрини, препарати на растения, скелети, сглобени от вкаменилите се кости на измрялото население на планетата. По-нататък й се

привиждаха силиколови плочи със залети в тях картини на най-прославените художници, цели галерии от скулптури на прекрасни представители на човечеството, видни негови дейци, майсторски изобразени животни… Модели на знаменити здания, надписи за забележителни събития, увековечени в камък и метал…

Като продължаваше да мечтае, Веда Конг проникна в гигантската пещера с площ около три-четири хиляди квадратни метра. Чезнещият в мрака таван се извиваше като стръмен свод, от който висяха дълги сталактити[1] бляскащи на електрическата светлина. Залата в действителност се оказа величествена. Мислите на Веда се въплътяваха в реалност — в стените ниши се виждаха машини и шкафове. Археолозите с радостни възклицания се пръснаха по периметъра на подземната зала. Много от турените в нишите машини, на места още запазили блясъка на стъклото и лаковата полировка, се оказаха коли, които в Ерата на разединения свят били считани за връх на техническия гений на човечеството. Тогава, кой знае защо, строели твърде много коли, способни да превозват върху своите меки седалки само няколко души. Конструкцията им достигнала изящество, механизмите за управляване и движение били остроумни, обаче във всичко останало тия машини са представлявали крещяща безсмислица. Със стотици хиляди те се въртели по улиците на градовете и пътищата — превозвали напред-назад хора, които, кой знае защо, работели далеч от своите жилища и всеки ден бързали да отидат на работа и да се върнат обратно. Тия машини прегазили огромен брой хора, изгорили милиарди тонове скъпоценни запаси от органични вещества, натрупани в геологическото минало на планетата, и отровили атмосферата с въглероден окис. Археолозите от Епохата на Пръстена изпитаха разочарование, като видяха, че на тия странни коли е отредено толкова място в пещерата.

Но върху ниски платформи се издигаха по-мощни бутални двигатели, електрически мотори, реактивни, турбинни, ядрени. В стъклени витрини, под дебел слой варовик бяха разположени във вертикални редове уреди — може би телевизионни приемници, фотокамери, сметачни машини или други апарати със сходно предназначение. Тоя музей на машини, някои разпаднали се на ръждив прах, но друга част — добре запазени, беше крупна историческа ценност. Той хвърляше светлина върху развитието на техниката в едно

отдалечено време, голяма част от историческите документи на което изчезнали във военните и политическите пертурбации.

Вярната помощница Миико Ейгоро, отново заменила любимото море с влагата и мрака на подземията, забеляза в края на залата зад дебел варовиков стълб черното отверстие на проход. Стълбът се оказа скелет на машина, а до подножието му лежеше купчина пластмасов прах — остатъци от щита, който някога е затварял прохода. Като се придвижваха стъпка по стъпка покрай червените кабели на проучвателните плъзгащи се талижки, археолозите проникнаха във втора пещера, намираща се почти на същото равнище и напълнена с редици херметични шкафове от стъкло и метал. Дълъг надпис с едри букви на английски език опасваше отвесните, тук-таме порутени стени. Веда не можа да се стърпи и го дешифрира.

С типичното за древния индивидуализъм самохвалство строителите на убежището заявяваха пред потомците, че са достигнали върховете на знанието и съхраняват тук за бъдещето своите гигантски постижения.

Миико презрително сви рамене:

— Само по надписа може да се определи, че пещерата „Убежище на културата“ се отнася към края на ЕРС, последните години от съществуването на старата форма на обществото. Така характерна е за тях неразумната увереност във вечното и неизменно съществуване на западната цивилизация, на езика, обичаите, морала и величието на тъй наречения бял човек. Мразя тая цивилизация!

— Вие си представяте миналото ярко, ала едностранчиво, Миико! Аз съзирам през мрачните черти на скелета на мъртвия капитализъм онези, които са водили борба за бъдещето. Тяхното бъдеще е наше настояще. Виждам много жени и мъже, които са търсили светлина в ограничения, небогат живот, добри толкова, колкото да помагат на другите, и силни толкова, колкото да не се ожесточат в моралния задух на околния свят. И храбри, безумно храбри!…

— Ония, които са укривали тук своята култура, не са били такива — възрази Миико. — Гледайте, тук са събрани единствено технически предмети. Те са се перчели с техниката, без да обръщат внимание на растящото морално и емоционално подивяване. Те с презрение са се отнасяли към миналото и не са виждали бъдещето!

Веда помисли, че Миико е права. Животът на създателите на убежището е щял да бъде по-лек, ако те са умеели да осъразмеряват постигнатото с онова, което още е оставало да се направи за истинското преустройство на света и обществото. Тогава тяхната замърсена, опушена планета с изсечени гори, затрупана с хартии и счупени стъкла, тухли и ръждясали железа, щяла да се яви пред тях като на длан. Те, прадедите, е трябвало да разберат по-добре какво още може да се прави и да престанат да се самозаслепяват.

Към третата зала водеше тесен кладенец, който се спускаше отвесно на тридесет и два метра. Веда заръча на Миико да иде с двама помощници и донесе гама-апарата за проверяване съдържанието на затворени шкафове, а тя почна да оглежда третата пещера. Ниските правоъгълни витрини от лято стъкло само се бяха изпотили от проникналата вътре влага. Долепили лица до стъклата, археолозите разгледаха причудливите изделия от злато и платина с украса — скъпоценни камъни.

Ако се съдеше по изделията, тези странни реликви са събирани в епохата, когато човекът още не се е бил отървал от своя първобитен навик да смята старото за по-ценно от новото. Веда почувствува досада от нелепата самоувереност на хората, които са мислели, че техните понятия за ценност и техните вкусове ще минат неизменени през десетки векове и ще бъдат приети от далечните потомци като канон.

Другият край на пещерата преминаваше във висок прав коридор, полегато слизащ на неизвестна дълбочина. Броячите на проучвателните, плъзгащи се роботи показваха в началото на коридора триста и четири метра от повърхността. Широки пукнатини разсичаха надвисналите сводове на отделни гигантски плочи варовик с тегло навярно хиляди тонове. Веда изпита тревога. Изучаването на много подземия подсказваше на младата жена, че скалната маса до подножието на планинския хребет е в неустойчиво равновесие. Възможно беше тя да е била отместена от земетресение или общо издигане на хребетите през изтеклите векове след създаването на хранилището. Изключено бе за обикновена археологическа експедиция да закрепи тая чудовищна маса. Само важни за икономиката на планетата цели биха оправдали толкова големи усилия.

Същевременно историческите тайни, скрити в такава дълбока пещера, можеха да имат и техническа ценност като забравени, обаче полезни за съвременността изобретения.

Откажеха ли се от по-нататъшно изследване, щяха да проявят мъдра предпазливост. Но защо ученият трябва така внимателно да се отнася към собствената си особа? Когато милиони хора извършват рисковани дела и опити, когато Дар Ветер с другарите си работи на височина петдесет и седем хиляди километра над Земята, а Ерг Ноор се готви за пътуване без завръщане! Тези двама души, толкова уважавани от Веда, не биха отстъпили… Какво пък, не ще отстъпи и тя…

Запасни батерии, електронен снимачен апарат, два кислородни апарата… Ще остави другарите си за изучаване на трета зала и ще тръгне с незнаещата що е страх Миико.

Веда Конг посъветва своите сътрудници да похапнат, за да се подкрепят. Извадиха от приготвяните специално за пътешественици блокчета храна. Те бяха пресовани от бърже усвоявани белтъчини, захари и унищожаващи токсините на умората препарати в смес с витамини, хормони и нервни стимулатори. В тревожното си нетърпение Веда не искаше да яде. Миико се появи чак подир четиридесет минути. Оказа се, че не могла да се стърпи и проверила няколко шкафа, за да изясни тяхното съдържание.

Наследницата на японските водолазки благодари на своята ръководителка с поглед и се приготви много бързо.

Тънки червени кабели се опънаха по центъра на прохода.

Бледолилавата светлина от самосветещите газови корони върху главите на жените не можеше да пробие мрака отпред, където наклонът ставаше все по-стръмен. От тавана глухо и ритмично падаха едри студени капки. Отстрани и отдолу до слуха достигна шум на стичащата се по пукнатините вода. Пронизващо влажният въздух оставаше мъртвешки неподвижен в затвореното тъмно подземие. Само в пещерите има такава тишина — охранява я не друг, а лишената от всякакви чувства, мъртва и инертна материя на земната кора. Горе, в природата, колкото и да е дълбоко мълчанието, винаги се долавя скритият, спотаен живот, движението на водата, въздуха или светлината.

Миико и Веда неволно се поддадоха на хипнозата на дълбоката пещера. Тя ги потули в черната си утроба, сякаш в глъбините на мъртвото минало, което оживяваше единствено във въображението.

Спускаха се бърже, макар че дебел слой лепкава глина лежеше върху пода на прохода. Паднали от стените блокове ги заставяха да се катерят и да пропълзяват в пролуките между тавана и срутването. За половин час двете жени слязоха на сто и деветдесет метра и се добраха до гладка стена, в която се бяха опрели и мирно лежаха двата проучвателни плъзгащи се робота. Достатъчно бе един светлинен отблясък, за да се различи в стената масивна, херметически затворена врата от неръждясваща стомана. Два изпъкнали кръга с някакви знаци, поставени в центъра на вратата, позлатени стрелки и дръжки. Заключалката се отваряше чрез подбиране на условен сигнал. Двете археоложки познаваха типове подобни приспособления, но отнасящи се към малко по-ранна епоха. След кратък разговор Веда и Миико се заеха със заключалката. Тя доста приличаше на ония нагласени с хитра злоба съоръжения, с които хората в миналото мислели да защитят своите съкровища от „чуждите“. В Ерата на разединения свят съществувало такова разграничение на хората на „свои“ и „чужди“. Неведнъж при опитите да бъдат отворени подобни врати са избухвали взривни снаряди, отровни газове, ослепяващи излъчвания и нищо неподозиращите изследователи загивали.

Механизмите от издръжливите метали или специални пластмаси не са се разрушавали в течение на хилядолетия и вземали много жертви, докато археолозите се научили да обезвреждат тия стоманени врати.

Стана очевидно, че ще се наложи вратата да се отваря посредством специални уреди. Трябваше да се връщат от самия праг на главната тайна в пещерата. Кой можеше да се съмнява, че зад плътно затворената врата се таи най-важното и ценното богатство на хората от онова далечно време? Угасили фенерите и задоволяващи се със светлината на короните, Веда и Миико седнаха да си починат и похапнат.

— Какво може да има там? — въздъхна Миико, без да откъсва поглед от вратата, която надменно проблясваше със златото на тайните знаци. — Тя като че ли ни се присмива: няма да ви пусна, няма да кажа!…

— А какво открихте в шкафовете на втората зала? — попита Веда, за да отпъди примитивната и напразна досада от неочакваното препятствие.

— Чертежи на машини, книги, отпечатани не на древната хартия, а на металически листове. Освен това, както изглежда, рула кинофилми, някакви списъци, звездни и земни карти.

— В първата зала — образци машини, във втората — техническата документация към тях, в третата — как ли да го кажа… ценности от епохата, когато още са съществували пари. Че какво пък, отговаря на схемите.

— А къде са ценностите, както ние ги разбираме? Най-високите постижения в духовното развитие на човечеството: в науката, изкуството, литературата? — възкликна Миико.

— Надявам се, че зад вратата — спокойно отвърна Веда, — ала няма да се учудя, ако там се окаже оръжие.

— Какво, какво?

— Въоръжение, средства за масово и бързо изтребване.

Малката Миико се замисли, опечали се и промълви:

— Да, това е естествено, ако се помисли над целта на скривалището. Тук са укрити от възможно унищожение основните технически и материални ценности на тогавашната западна цивилизация. Но кое се е смятало за основно, щом като още не е съществувало обществено мнение на цялата планета или даже на народите в ония страни? Необходимостта и важността на нещо за даден момент се установявали от управляващата група — често напълно некомпетентни хора. Ето защо тук съвсем не се намира онова, което действително е било най-голямата ценност за човечеството, а това, което една или друга група хора е счела за такова. Те възнамерявали да опазят преди всичко машините и може би оръжието, понеже не разбирали, че цивилизацията се надстроява исторически подобно на живия организъм.

— Да, чрез увеличаване и усвояване на работническия опит, на знанията, техниката, запасите от материали, най-чистите химически вещества и строежите. Да се възстанови една разрушена висока цивилизация е немислимо при липсата на сплави с голяма якост, редки метали, машини, способни да работят с висока производителност и извънредна точност. Ако всичко това би било унищожено, откъде ще се

вземат материали и опит, умение за създаване на все по-сложни кибернетични машини, способни да задоволят потребностите на милиарди хора?

— Немислимо е било и връщането към немашинната цивилизация като античната, за което те понякога мечтаели.

— Естествено. Вместо античната култура би възникнал чудовищен глад. Индивидуалистите мечтатели не искали да разберат, че историята не се повтаря!

— Не твърдя категорично, че зад вратата има оръжие — върна се към главното Веда, — но много неща говорят за това. Ако създателите на скривалището са грешели, което е характерно за онова време, ако са смесвали културата с цивилизацията и не са разбирали неоспоримата задължителност на възпитаването и развиването на емоциите у човека, тогава не са им били жизнено необходими произведенията на изкуството и литературата или отдалечената от изискванията на текущия момент наука. В ония времена даже науката разделяли на полезна и безполезна, без да мислят за нейното единство. Такава наука и такова изкуство били считани само за приятни, но дори не всякога полезни и нужни спътници на човека, Именно тук се крие най-важното. И аз мисля, че е оръжие, колкото и наивно и глупаво да изглежда това за нас. съвременните хора.

Веда млъкна, спряла поглед на вратата.

— Може би това е просто наборен механизъм и ние ще го отворим, ако преслушаме с микрофона — изведнъж каза тя, като се приближаваше към вратата. — Да рискуваме ли?

Миико скочи, за да й попречи.

— Не, Веда! Защо е тоя безсмислен риск?

— Струва ми се, че пещерата едва се крепи. Ще си отидем, а вече няма да ни се удаде да се върнем… Чувате ли?

Понякога — ту отдолу, ту отгоре — идваше неясен далечен шум. Обаче Миико остана непреклонна — стоеше гърбом към вратата, широко разперила ръце.

— Ако там има оръжие, Веда! Може ли то да бъде незащитено?… Не, това е врата на злобата, също такава, както много други.

След два дни в пещерата бяха донесени портативни апарати: отразяващ рентгенов екран за преглеждане на механизма, фокусиран

ултрачестотен излъчвател за разрушаване вътрешната връзка между детайлите. Но до пускане на уредите в действие не се стигна.

Внезапно из утробата на пещерата се разнесе глух пресеклив шум. Силно сътресение на почвата под нозете застави хората инстинктивно да се втурнат към изхода — изследователите се намираха в третата, долната пещера.

Шумът се усилваше и преминаваше в глухо скърцане. Вероятно цялата маса напукани скали се слягаше по разседната линия по протежение на подножието на хребета.

— Всичко загина! Не успяхме. Спасявайте се, нагоре! — жално завика Веда. Хората се впуснаха към талижките-роботи и ги отправиха по посока на галериите към втората пещера.

Вкопчили се в кабелите на роботите, те се изкатериха по кладенеца. Шумът и треперенето на каменните стени ги преследваха по петите и най-сетне ги настигнаха. Страшен грохот… Вътрешната стена на втората пещера рухна в ямата, която се образува на мястото на кладенеца-ход към трета зала. Въздушната вълна буквално издуха хората заедно с прах и ситен чакъл под високите сводове на първа зала. Археолозите се проснаха на пода в очакване на гибелта.

Нахлулите в пещерата кълба прах бавно се слягаха. През тяхната мъгла сталагмитите стълбове и изпъкналостите не изменяха контурите си. В подземието се възцари предишното мъртво мълчание…

Веда се съвзе и се изправи. Двама сътрудници я подхванаха, обаче тя нетърпеливо се освободи.

— Къде е Миико?

Облегнала се на нисък сталагмит, помощницата й старателно избърсваше каменния прах от врата, ушите и косата си.

— Почти всичко загина — отговори тя на немия въпрос. — Непристъпната врата ще остане заключена под четиристотинметров пласт камъни. Третата пещера е разрушена изцяло, а втората… втората още може да бъде разкопана. В нея, както и тук, се намира най-ценното за нас.

— Това е така… — Веда облиза пресъхналите си устни. — Но ние сме виновни за мудността и предпазливостта. Трябваше да предвидим срутването.

— Предчувствие без доказателства. Ала няма защо да тъжим. Нима щяхме да укрепяваме скалните маси заради съмнителните

ценности зад вратата? Особено ако там има негодно за нищо оръжие.

— А ако има произведения на изкуството, на безценното човешко творчество? Не, можехме да действуваме по-бързо!

Миико сви рамене и тръгна с натъжената Веда подир другарите към великолепието на слънчевия ден, радостта от чистата вода и успокояващия болката електрически душ.

Мвен Мас по навик ходеше напред-назад из стаята, отредена за него на най-горния етаж в Дома на историята в индийския сектор на северния обитаван пояс. Премести се тук само преди два дни, след работата в Дома на историята в американския сектор.

Стаята — по-точно веранда с външна стена от монолитно поляризиращо стъкло — беше обърната към сините простори на хълмистото плато. От време на време Мвен Мас включваше капаците за кръстосано поляризиране. В стаята се възцаряваше сив полумрак и на хемисферния екран минаваха в бавна върволица електронните изображения на отбрани предварително от Мвен Мас картини, фрагменти от стари кинофилми, скулптури и здания. Африканецът ги гледаше и диктуваше на робот-секретаря бележки за бъдещата книга. Машината печаташе, номерираше листовете и грижливо ги нареждаше, като ги разпределяше по теми, описания или обобщения.

Умореше ли се, Мвен Мас изключваше капаците, пристъпваше към прозореца, устремяваше надалече поглед и дълго обмисляше видяното.

Той не можеше да не се учудва от това, колко много неща от доскорошната култура на човечеството вече са отминали в небитието. Съвсем изчезнаха така присъщите за Ерата на световното обединяване говорни и писмени хитрувания, които някога са били смятани за признак на голяма образованост. Още по-рано е отпаднала необходимостта човек да замаскирва своите мисли, толкова характерна за ЕРС. Всички разговори станаха много по-прости и по-къси. Изглежда, че Ерата на Великия пръстен ще бъде ера на развитието на третата сигнална система в човека, тоест разбирането без думи.

От време на време Мвен Мас се обръщаше към непрекъснато бодърствуващия механичен секретар с нови формулировки на мислите си:

— От първия век на Ерата на Пръстена води началото си флуктуативната психология[2] на изкуството, основана от

Люда Фир. Именно тя успяла научно да докаже разликата в емоционалното възприемане у жените и у мъжете — разкрила онази област, която много векове е съществувала като полумистично подсъзнание. Но да се докаже това е по-малката част от работата. На Люда Фир се удало нещо повече — да набележи главните вериги на чувствените възприятия, благодарение на което станало възможно да се постига тяхното съответствие у различните полове.

Неочакван звън и зелено светване повикаха африканеца при ТВФ. Внезапно търсене, предадено в часовете на занятия, означаваше нещо сериозно. Автоматичният секретар се изключи и Мвен Мас тичешком слезе долу, в камерата за разговори на далечно разстояние.

Веда Конг с ямички на издрасканите бузи и дълбоки сенки под очите го поздрави от екрана. Зарадван, Мвен Мас протегна към нея своите големи ръце, с което предизвика слаба усмивка върху загриженото лице на Веда.

— Помогнете ми, Мвен! Зная, че работите, но Дар Ветер го няма на Земята, Ерг Ноор е далеч, а освен тях само към вас мога да се обърна с такава молба. Случи ми се нещастие…

— Какво? Дар Ветер?…

— О, не! Срутване в мястото на разкопките. — И Веда накратко разказа случката в пещерата Ден-Оф-Кул.

— Сега вие сте единственият от моите приятели, който има право на свободен достъп до Проницателния мозък.

— До кой от четирите?

— С низша определеност.

— Разбрах. Трябва да се пресметнат възможностите за добиране до стоманената врата с изразходване на най-малко труд и материали?

— Именно така!

— Събрани ли са данните?

— Пред мене са.

— Слушам.

Мвен Мас бърже записа няколко реда цифри.

— Сега всичко зависи от това, кога машината ще приеме моите данни. Почакайте, веднага ще се свържа с дежурния инженер при ПМ. Мозъкът с низша определеност се намира в Австралийския сектор на южната зона.

— А къде е Мозъкът с висша определеност?

— В Индийския сектор на северната обитавана зона, там, където съм аз… Превключвам, чакайте!

Пред угасналия екран Веда се опитваше да си представи Проницателния мозък. Във въображението й възникваше гигантски човешки мозък с неговите бразди и гънки, пулсиращ и жив, макар младата жена да знаеше, че така се наричаха електронните изследователски машини от най-висока класа. Те бяха способни да разрешат почти всяка задача, която е по силите на разработените области в математиката. На планетата имаше само четири такива машини, различно специализирани.

Веда не чака дълго. Екранът светна и Мвен Мас я помоли да го извика отново подир шест дни, по-късничко вечерта.

— Мвен, вашата помощ е неоценима!

— Само защото владея някои знания и права в математиката? А вашата работа е неоценима, защото вие знаете древни езици и култури. Веда, прекалено задълбахте в ЕРС!

Историчката се намръщи, но африканецът се разсмя така добродушно и заразително, че Веда също се усмихна и като се сбогува с жест, изчезна.

В определеното време Мвен Мас пак видя младата жена в телевизиофона.

— И без да го казвате, разбирам, че отговорът е неблагоприятен.

— Да. Устойчивостта е под границата на безопасността. Ако се върви по общия път, изкарването на разрушената част ще образува един кубически километър варовик.

— В обсега на нашите възможности остава единствено изваждането през тунел на огнеупорните шкафове от втората пещера — печално каза Веда.

— Работата заслужава ли такова силно огорчение?

— Простете ми, Мвен, обаче вие също сте стояли до вратата, зад която се е криела неразгадана тайна. Вашата е велика и всеобща, а моята — малка. Но емоционално моят неуспех е равен на вашия.

— Ние двамата сме другари по нещастие. Мога да ви уверя, че още неведнъж ще се сблъскваме със стоманени врати. Колкото по-смели и силни бъдат стремежите, толкова по-често ще се изпречват врати.

— Все някоя ще се отвори!

— Именно!

— Нали вие не отстъпихте съвсем?

— Разбира се. Ще съберем нови факти. Силата на Космоса е толкова невероятно огромна, че от наша страна би било наивно да се хвърляме срещу нея с прост ръжен… Точно така, както и вие да отваряте с ръце тая опасна врата.

— Ами ако се наложи да чакаме цял живот?

— Какво представлява моят индивидуален живот пред такива крачки на знанието!

— Мвен, къде е страстната ви нетърпеливост?

— Не е изчезнала, обуздана е. От страданието…

— А Рен Боз?

— По-леко му е. Той продължава пътя си в дирене границите на своята абстракция.

— Разбирам. Минутка, Мвен, нещо важно.

Екранът с Веда угасна и когато се запали отново, пред Мвен Мас като че ли беше друга, млада и безгрижна жена.

— Дар Ветер се спусна на Земята. Спътник 57 е завършен предсрочно.

— Така бърже? Всичко ли е направено?

— Не, само външното сглобяване и монтажът на силовите машини. Вътрешните работи са по-прости. Викат го за почивка и анализиране доклада на Юний Ант относно нов вид съобщения по Пръстена.

— Благодаря, Веда! Радвам се, че ще видя Дар Ветер.

— Непременно ще го видите… Аз не се доизказах. С усилията на цялата планета са приготвени запаси от анамезон за новия звездолет „Лебед“. Отлитащите канят хората да ги изпратят в пътуването без завръщане. Вие ще бъдете ли?

— Ще бъда. При сбогуването планетата ще демонстрира пред екипажа на „Лебед“ всичко най-прекрасно и обичано. Те желаят да видят и танца на Чара от Празника на пламтящите чаши. Тя лично ще замине да го повтори преди отлитането в централния космодрум Ел Хомра. Ще се срещнем там!

— Добре, Мвен Мас, мили!

[1] Сталактити — варовикови натечни форми, които висят отгоре като ледени висулки, в противоположност на сталагмитите, които нарастват от пода на пещерата нагоре. ↑

[2] флуктуативна психология — изучаване масовите исторически изменения в психологията на хората (фантастично). ↑

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА
МЪГЛЯВИНАТА АНДРОМЕДА

В Северна Африка, на юг от залива Голям Сирт, се е разстлала огромната равнина Ел Хомра. Преди отслабването на пасатните обръчи и изменението в климата тук се намирала хамада — пустиня без тревичка. Цялата е била окована в броня от полиран чакъл и триъгълни камъни с червеникав оттенък, от които получила и названието си „червена“. Море от заслепяващи жарки пламъци в слънчев ден, море от студен вятър в есенните и зимните нощи. Сега от хамадата е останал само вятърът; той гонеше по твърдата равнина вълни висока синкавосребриста трева, преселена тук от степите на Южна Африка. Свистенето на вятъра и полягащата трева будеха в паметта неопределено чувство на печал и близост между степната природа и душата, сякаш това вече е срещано в живота. Неведнъж и при различни обстоятелства — в скръб и радост, при загуба и находка.

Всяко отлитане или кацане на звездолет оставяше изгорял, отровен кръг с диаметър около километър. Тия кръгове се ограждаха с червена металическа мрежа и стояха охранявани десет години — време, което повече от два пъти надминаваше продължителността на разлагането на газовете, изпускани от двигателите. След приземяване или потегляне на кораб космодрумът се прехвърляше на друго място. Това слагаше отпечатък на временност, недълготрайност върху обзавеждането и помещенията на летището, като сродяваше обслужващите го работници с древните номади в Сахара, които няколко хилядолетия са чергарували тук на особени гърбати животни с извити шии и мазолести лапи, наричани камили.

Планетолетът „Барион“ в своя тринадесети рейс между строящия се спътник и Земята докара Дар Ветер в Аризонската степ, останала пустиня и след изменението в климата поради натрупаната в почвата радиоактивност. В утрото на откриването на ядрената енергия в ЕРС тук се извършвали множество опити и проби на нови видове техника. И досега съществува заразеност от продуктите на

радиоактивното разпадане — твърде слаба, за да вреди на човека, но достатъчна, за да забави растежа на дърветата и храстите.

Дар Ветер се наслаждаваше не само от прекрасното очарование на Земята — лазурното небе с моминска премяна от леки бели облаци, но и от прашната почва, и от рядката остра трева.

Да крачиш с твърда стъпка по Земята под златното слънце, изложил лицето си на сухия свеж вятър! Само ако си поживял на границата на космическите бездни, можеш да разбереш цялата красота на нашата планета, някога наречена от неразумните прадеди „Долина на мъка и сълзи“!

Гром Орм не задържа строителя — старият председател на Съвета сам искаше да изпроводи „Лебед“.

И двамата пристигнаха в Ел Хомра в деня на потеглянето на експедицията.

От въздуха Дар Ветер забеляза върху матовата стоманеносива равнина две гигантски огледала. Дясното представляваше почти кръг, лявото — дълга, заострена назад елипса. Огледалата бяха следи от неотдавнашните издигания на корабите от тридесет и осмата звездна експедиция.

Кръгът бе оставен от „Тинтажел“, който се насочи към страшната звезда Т, натоварен с обемисти апарати за правилна обсада на спиралодиска от глъбините на Космоса. Елипсата беше дирята от издигналата се по-полегато „Аела“, понесла голяма група учени за разгадаване промените в материята върху бялото джудже от тройната звезда Омикрон 2 от Еридан. Пепелта, в която бе превърната каменистата почва на мястото, където енергията от двигателите е ударила и проникнала на метър и половина дълбочина, беше залята със свързващ състав, за да се предотврати разнасянето от вятъра. Оставаше само да се пренесат оградите от местата на старите изпитания. Това ще направят след отпътуването на „Лебед“.

Ето го и самия „Лебед“, чугуненосив в топлинна броня, която ще изгори по време на пробиването на атмосферата. В по-нататъшния си път корабът ще блести ярко със своята обшивка, отразяваща всички видове радиация. Ала никой няма да ги види в това великолепие освен роботите астрономи, които следят полета. Тези автомати ще дадат на хората само снимка на блещукаща точка. Обратно на Земята ще дойде кораб, покрит с обгар, с бразди и фуниевидни дупки от избухванията

на дребни метеоритни частици. Обаче никой от застаналите сега наоколо хора не ще види „Лебед“: всички те няма да преживеят сто седемдесет и две години и да дочакат завръщането на експедицията. Сто шестдесет и осем независими години пътуване и четири — изследване на планетите, а за пътешествениците всичко към осемдесет години.

Дар Ветер с неговата професия не ще дочака даже пристигането на „Лебед“ върху планетите на зелената звезда. Както и в отминалите дни на съмнения, Дар Ветер се възхити от смелата мисъл на Рен Боз и Мвен Мас. Нека техният опит да не е сполучил, нека тоя въпрос, засягащ фундамента на Космоса, да е още далеч от разрешението си, нека той се окаже погрешна фантазия! Тия безумци са гиганти на творческата мисъл на човечеството, защото дори в опровергаването на теорията и опита им хората ще стигнат до огромен подем на знанието.

Замислен, Дар Ветер едва не се спъна в сигнала на зоната за безопасност, обърна се и забеляза край подножието на самодвижещата се кула за телевизионни предавания позната фигура на пъргав човек. С разрошена непокорна червеникава коса, присвил острите си очи, към него се устреми Рен Боз. Мрежа от тънки, слабо забележими следи от рани беше изменила лицето му, от чиито бръчки лъхаше страдалческо напрежение.

— Радостно е да ви види човек здрав, Рен!

— Вие сте ми много нужен! — физикът протегна към Дар Ветер малките си ръце, обсипани с лунички.

— Какво правите тук дълго преди отлитането?

— Изпращах „Аела“ — за мен са извънредно важни данните за гравитацията на една толкова тежка звезда. Узнах, че ще дойдете, и останах…

Дар Ветер мълчеше в очакване на пояснения.

— Вие се връщате в обсерваторията на външните станции по молба на Юний Ант?

Дар Ветер кимна.

— Ант напоследък е записал няколко неразшифровани съобщения по Пръстена…

— Всеки месец се извършва приемане извън обичайното време за информиране. И моментът на включване на станциите се изменя с два земни часа. За година проверката изминава едно земно денонощие,

за осем години — цяла стохилядна от галактическата секунда. Така се запълват пропуските в приемането от Космоса. През последното шестмесечие на осемгодишния цикъл започнахме да получаваме несъмнено твърде далечни, непонятни за нас съобщения.

— Много се интересувам от тях и моля да ме вземете за помощник в работата.

— По-добре ще бъде аз да ви помагам. Записите на паметните машини ще прегледаме заедно.

— И Мвен Мас?

— Разбира се!

— Ветер, това е чудесно! Крайно неловко се чувствувам подир злополучния опит — толкова съм виновен пред Съвета!… Но при вас ми е леко, макар че вие сте и член на Съвета, и бивш завеждащ, и не искахте да се прави опитът…

— Мвен Мас също е член на Съвета.

Спомнил си нещо, физикът се позамисли и тихо се разсмя.

— Мвен Мас — той… чувствува моите мисли и се опитва да ги въплъти в конкретност.

— Вашата грешка не е ли в това въплътяване?

Рен Боз се намръщи и смени темата на разговора:

— Веда Конг също ли ще пристигне тук?

— Да, чакам я. Знаете ли, че тя насмалко не загинала при изследването на една пещера — склад за древна техника, където се оказала заключена стоманена врата?

— Нищо не съм чул.

— А аз забравих, че вие не проявявате особен интерес към историята, както Мвен Мас. По цялата планета се обсъжда какво може да има зад вратата. Милиони доброволци са готови да участвуват в разкопките. Веда е решила да отнесе въпроса в Академията на стохастиката и хипотезите за бъдещето.

— Евда Нал няма ли да дойде тук?

— Не, няма да може.

— Мнозина ще бъдат огорчени. Веда много обича Евда, а Чара й е просто предана. Вие помните ли Чара?

— Онази… пантероподобната?

Дар Ветер вдигна ръце в шеговит ужас.

— Ценител на женската красота! Впрочем аз постоянно повтарям грешката, от която са страдали хората в миналото. Те нищо не са разбирали от законите на психофизиологията и наследствеността. Всякога искам да виждам в другите своето разбиране и своите чувства.

— Евда, както и всички на планетата — прекъсна го Рен Боз, — ще следи отлитането.

Физикът посочи редиците от високи триножници с камери за бяло, инфрачервено и ултравиолетово приемане, разположени в полукръг около звездолета. Разните групи лъчи от спектъра в цветното изображение караха екрана да излъчва истинска топлина и живот също така, както обертоновите диафрагми[1] унищожаваха металическия отзвук в предаването на гласа.

Дар Ветер погледна към север, откъдето с тежко поклащане пълзяха претоварени с хора автоматични електробуси. От първата машина изскочи Веда Конг и затича през тревата.

Без да спре, тя се хвърли върху широките гърди на Дар Ветер така, че дългите й плитки излетяха на гърба му.

Дар Ветер леко отмести Веда, като се вглеждаше в безкрайно скъпото лице. В него имаше нещо ново, придадено от необичайната прическа.

— Играх в детски филм северна кралица от Тъмните векове и едва смогнах да се преоблека — поясни, малко запъхтяна, младата жена. — Не остана време да се среша.

Дар Ветер си я представи с дълга, прилегнала на тялото рокля от брокат, златна корона със сини камъни, пепеляви плитки, спускащи се под колене, смел поглед на сивите очи — и радостно се усмихна:

— Корона имаше ли?

— О, да, такава! — Веда очерта с пръст във въздуха контурите на широк кръг с едри зъбци във вид на трилистник.

— Аз ще видя ли?

— Още днес. Ще ги помоля да ти покажат филма.

Дар Ветер реши да попита за тайнствените „ги“, обаче Веда поздрави сериозния физик. Той се усмихна наивно и сърдечно.

— А къде са героите от Ахернар? — Рен Боз огледа пустото, както преди, поле около звездолета.

— Там! — Веда посочи зданието във вид на шатра от пластини млечно стъкло със сребристи външни греди — главната зала на

космодрума.

— Тогава да отидем!

— Ние сме излишни — твърдо каза Веда. — Те вече се сбогуват със Земята. Да идем при „Лебед“!

Мъжете се подчиниха. Веда, която вървеше до Дар Ветер, тихичко запита:

— Не е ли много нелеп видът ми с тая старинна прическа? Бих могла…

— Не е нужно. Очарователен контраст със съвременните дрехи — плитките по-дълги от полата! Нека бъде така!

— Слушам, мой Ветер! — пошепна Веда магическите думи, които накараха неговото сърце да се разтупти и предизвикаха леко поруменяване на бледите му бузи.

Стотици хора, без да бързат, се насочваха към кораба. Доста от тях се усмихваха на Веда или я поздравяваха с вдигане на ръка много по-често, отколкото Дар Ветер или Рен Боз.

— Вие сте популярна, Веда — забеляза Рен Боз. — С какво да се обясни това — с работата на историчката или с вашата прословута красота?

— Нито едното, нито другото. Постоянно и широко общуване с хората благодарение на професията и обществените занятия. Вие с Ветер ту се затваряте в недрата на лабораториите, ту се уединявате за напрегнатата денонощна работа. Вие правите за човечеството твърде повече и по-значителни неща, отколкото аз, но само в едно, не най-близкото до сърцето, направление. Чара Нанди и Евда Нал са много по-известни от мен…

— Пак укор към нашата техническа цивилизация? — весело я упрекна Дар Ветер.

— Не към нашата цивилизация, а към остатъците от предишните фатални грешки. Още преди хилядолетия нашите прадеди знаели, че изкуството и с него развитието на чувствата у човека са не по-малко важни за обществото, отколкото науката.

— В смисъл на човешки отношения между хората? — попита заинтригуваният физик.

— Точно така.

— Някакъв древен мъдрец е казал, че най-трудното на Земята е да се запазва радостта — вметна Дар Ветер. — Гледайте, ето още един

верен съюзник на Веда!

Право към тях вървеше с лека и широка крачка Мвен Мас, като привличаше общото внимание със своята огромна фигура.

— Свършил е танцът на Чара — досети се Веда. — Скоро ще се появи и екипажът на „Лебед“.

— На тяхно място аз бих вървял насам пеша и колкото може по-бавно — изведнъж каза Дар Ветер.

— Ти започна да се вълнуваш? — Веда го хвана подръка.

— Разбира се! За мен е мъчително да помисля, че те си отиват завинаги и вече не ще видя тоя кораб. Нещо у мен протестира срещу тая задължителна обреченост. Може би защото там ще бъдат близки за мен хора.

— Вероятно не затова — намеси се Мвен Мас, чийто остър слух долови отдалеч думите на Дар Ветер. — Това е непреодолимият протест на човека срещу безпощадното време.

— Есенна печал? — с оттенък на насмешка попита Рен Боз.

— Забелязали ли сте, че есента в умерените ширини с нейната тъга е обичана от най-енергичните, жизнерадостни и дълбоко чувствуващи хора? — възрази Мвен Мас и дружески потупа физика по рамото.

— Вярно наблюдение! — възхити се Веда.

— Много древно…

— Дар Ветер, на полето ли сте? Дар Ветер, на полето ли сте? — загърмя някъде отляво и отгоре. — Вика ви при ТВФ в Централното здание Юний Ант. Юний Ант ви вика. При ТВФ в Централното здание…

Рен Боз трепна и се изправи.

— Може ли да дойда с вас, Дар Ветер?

— Идете вместо мен! Вие може да пропуснете отлитането. Юний Ант обича да покаже, както в старо време, прякото наблюдение, а не записа — в това те си приличат с Мвен Мас.

Космодрумът притежаваше мощен ТВФ и хемисферен екран. Рен Боз влезе в тиха кръгла стая. Дежурният оператор щракна с включвателя и посочи десния страничен екран, където се появи развълнуваният Юний Ант. Той внимателно огледа физика и, разбрал причината за отсъствието на Дар Ветер, кимна на Рен Боз.

— Аз също се приготвих да наблюдавам отлитането. Но сега се провежда извънпрограмно приемане-търсене в по-раншното направление и диапазон 62/77. Вдигнете фунията за насочено излъчване, ориентирайте към обсерваторията! Ще прехвърля лъча вектор през Средиземно море към Ел Хомра. Ловете с тръбовидното ветрило и включвайте хемисферния екран! — Юний Ант погледна встрани и добави: — По-скоро!

Опитният в приеманията учен изпълни изискването за две минути. В дълбочината на хемисферния екран се появи изображение на гигантска галактика, в която и двамата учени безпогрешно познаха известната отдавна на човека мъглявина Андромеда, или М-31.

В най-близката до зрителя външна извивка от нейната спирала, почти в средата на лещообразния в ракурса диск на огромната галактика, пламна светлинка. Там се отклони наподобяваща мъничко влакънце система от звезди — без съмнение исполински ръкав с дължина стотина парсека. Светлинката започна да расте и едновременно се увеличаваше „влакънцето“, докато самата галактика изчезна, като се разливаше извън границите на зрителното поле. Поток червени и жълти звезди се проточи пряко екрана. Светлинката стана малко кръгче и блещукаше в самия край на звездния поток. Оттам се отдели оранжева звезда от спектралния клас К. Около нея закръжиха едва видимите точки на планетите. Върху една от тях се разположи светлинно кръгче и я закри изцяло. Изведнъж всичко се завъртя в червени криволици и проблясване на летящи искри. Рен Боз затвори очи…

— Това е избухване — каза от страничния екран Юний Ант. — Показах ви наблюдение от миналия месец от запис на паметните машини. Превключвам на отразяване прякото приемане.

По екрана, както преди, се въртяха искри и линии с тъмноален цвят.

— Странно явление! — възкликна физикът. — Как си обяснявате това избухване?

— После. Сега се възобновява предаването. Но какво смятате за странно?

— Червения спектър на избухването. В спектъра на мъглявината Андромеда има виолетово отместване, тоест тя се приближава към нас.

— Избухването няма никакво отношение към Андромеда. Това е местно явление.

— Мислите ли, че случайно тяхната отправяща станция е изнесена в самия край на галактиката, в зона, още по-отдалечена от нейния център, отколкото зоната на Слънцето в нашата Галактика?

Юний Ант обхвана Рен Боз със скептичен поглед.

— Вие сте готов за дискусия всеки момент, понеже забравяте, че с нас говори мъглявината Андромеда от разстояние четиристотин и петдесет хиляди парсека.

— О, да! — смути се Рен Боз. — Още по-добре е да се каже: от разстояние милион и половина светлинни години. Съобщението е отправено преди петнадесет хиляди века.

— И ние виждаме сега онова, което е било изпратено дълго преди настъпването на ледниковата епоха и възникването на човека върху Земята! — Юний Ант явно омекна.

Червените линии забавиха своето въртене, екранът потъмня и изведнъж отново пламна. Потъналата в здрач плоска равнина едва се различаваше в оскъдната светлина. По нея бяха разхвърляни странни гъбовидни съоръжения. По-близо до предния край на видимия участък студено мъждукаше гигантски според мащаба на равнината син кръг вероятно с метална повърхност. Точно по центъра на кръга висяха един над друг големи двойноизпъкнали дискове. Не, не висяха, а бавно се издигаха все по-нагоре. Равнината изчезна и на екрана остана само един от дисковете, по-изпъкнал долу, отколкото горе, с груби спирални ребра от двете страни.

— Това са те… те!… — в надпревара възкликнаха учените, като си мислеха за пълното сходство на изображението със снимките и чертежите на спиралодиска, намерен от тридесет и седмата експедиция върху планетата на желязната звезда.

Нов вихър от червени линии — и екранът угасна. Рен Боз чакаше, боеше се да отклони погледа си дори за секунда. Първият човешки поглед, докоснал живота и мисълта на друга галактика! Обаче екранът просто не светна. На страничната дъска на телевизиофона заговори Юний Ант:

— Съобщението се прекъсна. Не бива да чакаме повече и да изразходваме земна енергия. Цялата планета ще бъде потресена. Трябва да помолим Съвета за икономиката да разреши да извършваме

извънпрограмни приемания два пъти по-често, ала това ще стане възможно не по-рано от година след разходите за изпращането на „Лебед“. Сега знаем, че звездолетът върху желязната звезда е оттам. Ако не беше находката на Ерг Ноор, изобщо не щяхме да разберем видяното.

— И той, този диск, е дошъл оттам? Колко ли е летял? — сякаш себе си попита Рен Боз.

— Движил се е мъртъв около два милиона години през разделящото двете галактики пространство — сурово отвърна Юний Ант, — докато е намерил убежище върху планетата на звездата Т. Очевидно тия звездолети са устроени така, че кацат автоматично, въпреки че хиляди и хиляди години никой жив не е докосвал лостовете им за управляване.

— Може би те живеят дълго?

— Обаче не милиони години, това противоречи на законите на термодинамиката — студено отговори Юний Ант.

— И въпреки колосалните размери спиралодискът не е могъл да носи в себе си цяла планета хора… мислещи същества. Не, засега нашите галактики не могат още нито да се достигнат взаимно, нито да разменят съобщения.

— Ще могат — уверено каза Рен Боз, сбогува се с Юний Ант и тръгна обратно към полето на космодрума.

Дар Ветер с Веда и Чара с Мвен Мас стояха малко встрани от двете дълги редици изпращачи. Всички глави се извърнаха към централното здание. Покрай тях безшумно и бързо премина широка платформа, придружавана от махане на ръце и приветствени възгласи. Двадесет и двамата от екипажа на „Лебед“ се намираха върху нея.

Платформата се приближи до звездолета. Край високия подвижен асансьор чакаха хора с бели комбинезони, със сиви от умора лица — двадесетте члена на комисията по отлитането. съставена предимно от инженери, работещи в космодрума. През последното денонощие те провериха посредством специални машини цялата екипировка на експедицията и още веднъж изпитаха изправността на кораба с тензорни апарати.

Според въведения в зората на астронавтиката ред председателят на комисията докладва на Ерг Ноор, пак избран за началник на звездолета и експедицията до Ахернар. Другите членове на комисията

бяха поставили своите шифри върху бронзова плочка с техните портрети и имена, която връчиха на Ерг Ноор, сбогуваха се и се отдръпнаха встрани. Тогава към кораба се втурнаха изпращачите. Хората се наредиха пред пътешествениците, като пропуснаха близките им на малката, останала свободна площадка на асансьора. Кинооператорите зафиксирваха всеки жест на отлитащите — последния спомен, който оставаше на родната планета.

Ерг Ноор отдалеч зърна Веда и като мушна бронзовия сертификат под широкия колан на астронавта, стремително се приближи към младата жена.

— Колко е хубаво, че дойдохте, Веда!…

— Нима можех да постъпя иначе?

— За мен вие сте символ на Земята и моята преминала младост.

— Младостта на Низа е с вас завинаги.

— Няма да кажа, че за нищо не съжалявам, това не ще бъде вярно. И преди всичко жал ми е за Низа, моите другари, пък и самия себе си… Твърде голяма е загубата. При това завръщане аз по новому обикнах Земята — по-силно, по-просто, по-безусловно…

— И все пак отивате, Ерг?

— Не мога иначе. Ако се откажа, бих загубил не само Космоса, но и Земята.

— Навярно подвигът е толкова по-труден, колкото е по-голяма любовта?

— Вие винаги добре сте ме разбирали, Веда. Ето и Низа!

Пристъпи отслабналата, приличаща на юноша девойка с червеникави къдри и спря, отпуснала ресници.

— Това се оказа така тежко. Вие всички сте… добри, ясни… красиви… Да се разделиш, да откъснеш себе си от майката земя… — гласът на астронавигаторката трепна.

Веда инстинктивно я привлече с ръка, като й шепнеше тайнствени утешения.

— Девет минути до затварянето на люковете — каза Ерг, без да сваля очи от Веда.

— Колко малко!… — простодушно възкликна със сълзи в гласа Низа.

Веда, Ерг, Дар Ветер, Мвен Мас и другите изпращачи с мъка и изненада почувствуваха, че няма думи, с които да изразят вълнението

си. Нямаше с какво да разкрият чувствата си пред подвига, който се извършваше за ония, които още не се бяха родили, които щяха да дойдат подир много години. Отлитащите и изпращачите знаеха всичко — какво можеха да допълнят излишните думи?

Какви пожелания, шеги или обещания можеха да докоснат душата на хората, завинаги напускащи Земята и отдалечаващи се в бездните на Космоса?

Втората сигнална система на човека се оказа несъвършена и отстъпи място на третата. Дълбоки погледи, отразяващи страстни пориви, които бе невъзможно да бъдат предадени с думи, се срещаха безмълвно и напрегнато или жадно поглъщаха небогатата природа на Ел Хомра.

— Време е — придобилият металическо звучене глас на Ерг Ноор шибна, сякаш удар на пастирски камшик, и хората забързаха.

Веда откровено изхълца и се притисна към Низа. Двете жени няколко секунди стояха буза до буза, силно замижали, докато мъжете си разменяха прощални погледи и ръкостискания. Асансьорът беше вече скрил в овалния чернеещ се люк на звездолета осем астронавта. Ерг Ноор хвана Низа за ръка и нещо й пошепна. Девойката пламна, отскубна се и се впусна към звездолета. Преди да стъпи на площадката на подемника, Низа се обърна и срещна огромните очи на необичайно бледата Чара.

— Може ли да ви целуна, Чара? — гръмко попита тя.

Без да отговори, Чара Нанди скочи на подиума и като трепереше цялата, обгърна шията на червенокосата астронавигаторка, после също така безмълвно рипна долу и изтича встрани.

Ерг Ноор и Низа се изкачиха едновременно.

Хората замряха, когато пред черния люк върху издатината на ярко осветения борд на „Лебед“ се задържаха за секунда две фигури — на висок мъж и стройна девойка, които приемаха последните привети на Земята.

Веда Конг стисна ръце и Дар Ветер чу как изпукаха ставите на пръстите й.

Ерг Ноор и Низа изчезнаха. От тъмния отвор излезе напред овална плоча със също такъв сив цвят, както и целият корпус. Секунда — и даже зоркото око не би могло да различи следи от току-що зеещото отверстие по стръмните контурни линии на колоса.

Във вертикално стоящия върху раздалечени опори звездолет имаше нещо човекоподобно. Може би това впечатление се създаваше от кръглото кълбо на носовата част, увенчано с остър калпак и светещо със сигналните светлини като с очи. Или от ръбестите разсекатели на централната контейнерна част от кораба, подобни на ония части от рицарските ризници, които са покривали раменете. Звездолетът се извисяваше върху своите опори, сякаш широко разтворил крака исполин, презрително и самоуверено гледащ над човешката тълпа.

Зареваха сигналите за първа готовност. Сякаш по вълшебен начин край кораба се появиха широки самоходни платформи, които откараха множество изпращачи. Запълзяха и се заотдръпваха настрана триножниците на ТВФ и прожекторите. Сивият корпус на „Лебед“ потъмня и някак си изгуби своите размери. Върху „главата“ на кораба пламнаха зловещи червени светлини — сигнал за подготовка на старта. Вибрацията на силните мотори се предаде по твърдата почва — звездолетът се заобръща върху подставките си, започваше да се ориентира за отлитане. Изпращачите все повече и повече се отдалечаваха, докато пресякоха светналата в мрака линия на безопасността, Тук хората бързо скочиха, а платформите се устремиха назад да вземат останалите.

— Те вече няма ли да видят нас или поне… нашето небе? — попита Чара ниско навелия се към нея Мвен Мас.

— Не. Освен в стереотелескопите…

Под кила на звездолета пламнаха зелени светлини. Върху кулата на централното здание бясно се завъртя радиофарът — разпращаше във всички посоки предупреждение за излитането на грамадния кораб,

— Звездолетът получава сигнал за потегляне! — изведнъж затръби металически глас с такава сила, че Чара потрепера и се притисна към Мвен Мас. — Останалите в кръга, вдигнете ръце нагоре! Вдигнете ръце нагоре, иначе смърт! Вдигнете ръце нагоре, иначе!… — ревеше автоматът, докато прожекторите му опипваха полето — диреха случайно останали в опасния кръг хора.

Като не намериха никого, те угаснаха. Роботът закрещя отново, както се стори на Чара, още по-яростно:

— След камбанения звън обърнете се с гръб към кораба и затворете очи! Не ги отваряйте преди втория сигнал! Обърнете се гърбом и затворете очи! — тревожно и заплашително виеше роботът.

— Това е страшно! — прошепна Веда на своя спътник.

Дар Ветер спокойно сне от колана си свитите на тръба полумаски с черни очила, едната надяна на Веда, а другата нахлузи сам. Едва успя да закрепи токата — и диво зазвъня голяма, с висок тон камбана под навеса за сигналните апарати.

Звънът секна и в тишината се дочу цвърченето на равнодушните към всичко жетварки.

Внезапно звездолетът издаде яростен вой и угаси светлините си. Един, два, три, четири пъти тоя сърцераздирателен вой пронизваше тъмната равнина и на по-впечатлителните хора се струваше, че самият кораб вика в мъката си от сбогуването.

Воят секна също така неочаквано. Стена от невъобразимо ярки пламъци се изправи около кораба. Мигновено в света престана да съществува каквото и да било освен тоя космически огън. Огнената кула се превърна в колона, проточи се във вид на дълъг стълб, после се изтъни в ослепително ярка линия. Камбаната заби втори път и обърналите се хора видяха празна равнина, върху която се аленееше гигантско петно нажежена почва. Една голяма звезда стоеше във висините — „Лебед“ се отдалечаваше.

Хората бавно тръгнаха към електробусите, като оглеждаха ту небето, ту мястото на излитането, станало изведнъж поразително безжизнено, сякаш тук се беше възродила хамадата Ел Хомра — ужас и бедствие за пътниците от някогашните времена.

В южната част от хоризонта светнаха познатите звезди. Всички погледи се насочиха натам, където се бе издигнал синият, ярък Ахернар, Там, край тая звезда, ще се озове „Лебед“ подир осемдесет и четири години пътуване със скорост деветстотин милиона километра в час. За нас осемдесет и четири, за „Лебед“ — четиридесет и седем години. Може би там те ще създадат нов свят, също красив и радостен, под зелените лъчи на циркониевата звезда.

Дар Ветер и Веда Конг настигнаха Чара и Мвен Мас. Африканецът отговаряше на девойката:

— Не, не тъга, а огромна и печална гордост — ето какво изпитвам днес. Гордост за нас, които се издигаме все по-високо над своята планета и се сливаме с Космоса. Печал — защото малка става милата Земя… Безкрайно отдавна маите — червенокожи индианци в Централна Америка — оставили горд и печален надпис. Предадох го

на Ерг Ноор и той ще украси с него библиотеката лаборатория в „Лебед“.

Африканецът се огледа, забеляза, че го слушат, и продължи по-силно:

— „Ти, който по-късно ще покажеш тук своето лице! Ако твоят ум разбира, ти ще попиташ кои сме ние. Кои сме ние? Попитай зората, попитай леса, попитай вълните, попитай бурята, попитай любовта! Попитай земята, земята на страданието и земята любима. Кои сме ние? Ние сме земя!“

— И аз също целият съм земя! — добави Мвен Мас.

Насреща тичаше Рен Боз и дишаше задъхано. Приятелите заобиколиха физика, който с малко думи им предаде небивалото — първото съприкосновение на мисълта на двата исполински звездни острова.

— Така ми се искаше да успея да дойда преди отлитането — огорчено каза Рен Боз, — за да съобщя на Ерг Ноор за това. Той още на черната планета разбрал, че спиралодискът е звездолет от извънредно далечен, съвсем чужд свят и че тоя странен кораб е летял много дълго в Космоса.

— Нима Ерг Ноор никога не ще узнае, че неговият спиралодиск е от такива чудовищни глъбини на Вселената — от друга галактика, от мъглявината Андромеда? — каза Веда. — Колко ми е мъчно, че той не дочака днешното съобщение!

— Той ще узнае! — твърдо изрече Дар Ветер. — Ще поискаме от Съвета енергия за специално предаване чрез спътник 36. „Лебед“ ще бъде достъпен за нашия зов още деветнадесет часа!

---

[1] Обертонови диафрагми — диафрагми, предаващи обертоновете на човешкия глас, с чието прилагане се отстранява разликата между живия глас и звука на предавателя (фантастично). ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.